

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

RAPORT ANUAL

2009

ISSN 1453 – 3936

Notă

Raportul anual 2009 *a fost analizat şi aprobat de Consiliul de administraţie al Băncii Naţionale a României în şedinţa din 21 iunie 2010 şi a fost înaintat Parlamentului României în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României.*

Unele date statistice au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicaţiile ulterioare ale Băncii Naţionale a României.

Sursa datelor statistice a fost indicată expres numai atunci când acestea au fost furnizate de alte instituţii.

Reproducerea publicaţiei este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Naţională a României, Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, Bucureşti
tel.: 021/312.43.75; fax: 021/314.97.52
internet: http://www.bnr.ro

R O M Â N I A

– prezentare generală –

Localizare	• În sud-estul Europei Centrale, în interiorul şi exteriorul arcului Munților Carpați, pe cursul inferior al Dunării (1 075 km), cu ieşire la Marea Neagră (245 km); • Totalul granițelor României însumează 3 150 km; • Vecini: Bulgaria, Republica Moldova, Serbia, Ucraina, Ungaria.
Suprafață	• 238 391 kmp (locul 12 în Europa); • Structură: 61,7 la sută teren agricol (39,5 la sută arabil), 28,2 la sută păduri, 10,1 la sută alte terenuri.
Populație	• 21,5 milioane locuitori la 1 iulie 2009 (locul 9 în Europa); • Densitate: 90 locuitori/kmp; • Urbanizare: 55,0 la sută; • Structura etnică: 89,5 la sută români, 6,6 la sută maghiari, 3,9 la sută alte naționalități.
Organizarea administrativă	• Administrativ, România este împărțită în 42 de județe (inclusiv municipiul Bucureşti, cu regim de județ), are un număr de 320 oraşe (din care 103 municipii) şi 2 860 comune; • Capitala: municipiul Bucureşti (1,9 milioane locuitori).
Forma de guvernământ	• Republică; • Puterea legislativă: parlament bicameral; • Puterea executivă: guvern, condus de un prim-ministru desemnat de preşedintele țării. Preşedintele țării este ales în baza rezultatelor alegerilor generale prin scrutin universal pentru un mandat de 5 ani.
Moneda națională	• Leul (RON), cu subdiviziunea sa, banul; • Convertibilitate deplină a monedei naționale; • Cursul monedei naționale este stabilit zilnic pe piața valutară interbancară; moneda de referință este euro.

LISTA ABREVIERILOR

ARB	Asociația Română a Băncilor
BCDMN	Banca pentru Comerț şi Dezvoltare a Mării Negre
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție şi Dezvoltare
BRI	Banca Reglementelor Internaționale
BVB	Bursa de Valori Bucureşti
CD	Certificate de depozit
CE	Comisia Europeană
CEF	Comitetul Economic şi Financiar al Comisiei Europene
CFI	Corporația Financiară Internațională
CNSF	Comitetul Național pentru Stabilitate Financiară
CNVM	Comisia Națională a Valorilor Mobiliare
CSA	Comisia de Supraveghere a Asigurărilor
ECOFIN	Consiliul miniştrilor economiei şi finanțelor din statele membre UE
ERM II	Mecanismul Cursului de Schimb II
Eurostat	Oficiul de Statistică a Comunităților Europene
FMI	Fondul Monetar Internațional
FSAP	Programul de Evaluare a Sectorului Financiar
IFI	Instituții financiare internaționale
IFN	Instituții financiare nebancare
IFRS	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
IPC	Indicele prețurilor de consum
MAE	Ministerul Afacerilor Externe
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MIGA	Agenția de Garantare Multilaterală a Investițiilor
OCDE	Organizația pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică
ON	*overnight*
PNR	Programul Național de Reforme
RMO	Rezervele minime obligatorii
ROBID	Rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele atrase de bănci
ROBOR	Rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele plasate de bănci
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European de Conturi
UEM	Uniunea Economică şi Monetară

CUPRINS

Sinteza principalelor evoluții economice şi financiare în anul 2009 11

1. Considerații generale 11
2. Acțiuni ale Băncii Naționale a României în contextul crizei financiare internaționale 13
3. Evoluții şi politici în domeniul convergenței nominale 15
4. Evoluții şi politici în domeniul convergenței reale 20
5. *Mix*-ul de politici macroeconomice 23
6. Funcționarea piețelor 25
7. Integrarea europeană şi relațiile cu organismele internaționale 28
8. Sistemul bancar 30
9. Rezultatele financiare ale BNR la 31 decembrie 2009 33

Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naționale a României 34

1. Provocări pentru politica monetară 35
2. Implementarea politicii monetare 38
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare 46
4. Orientările politicii monetare 48

Capitolul II. Stabilitatea financiară 52

1. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară 52
2. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială şi stabilitatea financiară 58
3. Planificarea pentru situații neprevăzute şi gestiunea crizelor financiare 61

Capitolul III. Autorizarea şi reglementarea instituțiilor financiare 63

1. Autorizarea şi reglementarea instituțiilor de credit 63
2. Cadrul legislativ şi de reglementare pentru instituțiile de credit 64
3. Reglementarea activității de creditare desfăşurate de instituțiile financiare nebancare (IFN) 69
4. Cadrul legislativ şi de reglementare contabilă pentru instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare şi Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar 72
5. Principalele obiective pentru anul 2010 74

Capitolul IV. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare 76

1. Structura sectorului bancar 76
2. Performanțe şi perspective ale sectorului bancar 79
3. Măsuri de îmbunătățire a activității de supraveghere a instituțiilor de credit 84
4. Cooperarea internațională în domeniul supravegherii 87
5. Instituțiile financiare nebancare 91

6. Supravegherea prudențială şi monitorizarea instituțiilor financiare nebancare 93
7. Prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanțării terorismului 94

Capitolul V. Emisiunea de numerar 96

1. Evoluția numerarului în circulație aflat în afara sistemului bancar 96
2. Plățile şi încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit 98
3. Activitatea de procesare a numerarului....100
4. Emisiunile numismatice 101
5. Contrafacerile monedei naționale şi ale monedei euro....103

Capitolul VI. Sistemul de plăți şi decontări....105

1. Sistemul ReGIS 105
2. Sistemul de plăți care asigură compensarea pe suport hârtie a plăților cu instrumente de plată de debit....109
3. Sistemul SaFIR....109
4. Cooperarea internațională 115
5. Reglementarea, autorizarea şi monitorizarea sistemelor de plăți....115

Capitolul VII. Administrarea rezervelor internaționale 119

1. Evoluția rezervelor internaționale ale statului în anul 2009 119
2. Obiectivele strategice 119
3. Modul de realizare a obiectivelor strategice....121

Capitolul VIII. Balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României....124

1. Contul curent 124
2. Contul de capital şi financiar....126
3. Poziția investițională internațională a României 127

Capitolul IX. Activitatea internațională....129

1. România – stat membru al Uniunii Europene....129
2. Colaborarea BNR cu instituțiile economice şi financiare internaționale....140

Capitolul X. Pregătirea procesului de adoptare a euro 146

1. Progresele înregistrate de România în procesul de convergență 146
2. Stadiul pregătirii adoptării euro în alte state noi membre ale UE....151

Capitolul XI. Comunicarea externă a Băncii Naționale a României....155

Capitolul XII. Activitatea de cercetare economică 161

1. Modelare macroeconomică.....161
2. Studii şi analize macroeconomice 163
3. Stabilitate financiară 164
4. Gestiunea crizelor financiare 167
5. Evenimente ştiinţifice organizate de BNR 168
6. Orientări şi obiective ale activităţii de cercetare în anul 2010.....169

Capitolul XIII. Alte activităţi ale Băncii Naţionale a României 170

1. Managementul resurselor umane.....170
2. Activitatea statistică 172
3. Tehnologia informaţiei 173
4. Activitatea de audit intern 175
5. Activitatea juridică 176
6. Arhiva, Muzeul şi Biblioteca BNR 177

Capitolul XIV. Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2009.....180

1. Consideraţii generale.....180
2. Reflectarea în contabilitate a operaţiunilor de politică monetară 182
3. Reflectarea în contabilitate a operaţiunilor de administrare a rezervelor internaţionale.....184
4. Efectele contabile ale evoluţiei cursului de schimb al monedei naţionale 185
5. Concluzii 186

Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2009 (auditate de KPMG) 189

Raportul auditorului independent.....191

Bilanţul contabil al Băncii Naţionale a României 193

Contul de profit şi pierdere al Băncii Naţionale a României.....195

Note la situaţiile financiare 196

Capitolul XV. Cadrul instituţional al Băncii Naţionale a României.....224

Organigrama Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2009.....226

Hotărârea Parlamentului României privind numirea Consiliului de administraţie al Băncii Naţionale a României.....229

Membrii Consiliului de administraţie al Băncii Naţionale a României.....230

ANEXE

Lista publicaţiilor Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2009 233

Principalele lucrări transmise Parlamentului României de către Banca Naţională a României în anul 2009 233

Principalele reglementări emise de BNR în anul 2009.....234

LISTA TABELELOR DIN TEXT

Componența sistemului bancar pe forme de proprietate....77
Cota de piață a instituțiilor de credit 77
Ponderea instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului....78
Participațiile străine la capitalul instituțiilor de credit din România la 31 decembrie 2009....78
Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar 80
Valoarea activului net bilanțier şi a fondurilor proprii la 31 decembrie 2009 83
Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2009....91
Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2009 92
Ponderile capitalului străin în funcție de țara de origine 93
Emisiuni monetare sau medalistice 102
Evoluția traficului de plăți în ReGIS 106
Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2009....108
Evoluția plăților compensate pe suport hârtie 109
Contul curent 124
Finanțarea deficitului de cont curent 127
Principalii indicatori de îndatorare externă....128
Criteriile de la Maastricht 147
Indicatori de convergență nominală....152
Structura bilanțieră la 31 decembrie 2009 183
Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2009....185
Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2009 185
Capitalul propriu 186
Rezultatul exercițiului financiar 2009 187
Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2008 şi 2009....188

LISTA GRAFICELOR DIN TEXT

Rata inflației 34
Rata dobânzii de politică monetară şi rata inflației....39
Contribuția principalelor componente ale cererii la dinamica PIB....41
Cursul de schimb al leului față de euro şi dolarul SUA....43
Creditul acordat sectorului privat 44
Creditul acordat populației 44
Evoluția depozitelor populației 46
Ratele dobânzilor pe piața monetară interbancară....47
Structura pe cupiuri a valorii totale a bancnotelor în circulație
aflate în afara sistemului bancar 97
Structura plăților din punct de vedere valoric 99
Structura încasărilor din punct de vedere valoric 99
Numărul de contrafaceri 103
Evoluția plăților de mare valoare şi/sau urgente în anul 2009....107
Evoluția plăților de mare valoare şi/sau urgente în anul 2009 comparativ cu anul 2008 107
Operațiuni cu titluri de stat denominate în lei decontate prin sistemul SaFIR în anul 2009 111
Operațiuni cu titluri de stat denominate în euro decontate prin sistemul SaFIR în anul 2009 111
Structura transferurilor în anul 2009 112
Valoarea garanțiilor aferente sistemelor de plăți cu decontare pe bază netă 112
Evoluția rezervelor internaționale în anul 2009....119

Structura rezervei valutare 122
Randament comparativ față de indicii Bank of America Merrill Lynch 122
Compoziția rezervei valutare a României 123
Rezultatele administrării rezervei internaționale 123
Evoluția PIB pe locuitor 149
Ponderea sectoarelor economice în PIB 149
Gradul de deschidere a economiei 149
Ponderea comerțului cu UE în totalul comerțului exterior 149
Evoluția cheltuielilor BNR cu operațiuni bancare 180
Evoluția activelor externe ale BNR 184
Structura rezultatului financiar al BNR 2008-2009 187

Sinteza principalelor evoluții economice şi financiare în anul 2009

1. Considerații generale

Anul 2009 a fost marcat de evoluția rapidă a evenimentelor externe şi interne, sub impactul crizei financiare şi economice care a cuprins întreaga economie mondială.

Pe plan internațional, s-a înregistrat pentru prima dată în ultimele trei decenii o contracție a PIB global (-0,6 la sută), care a fost mai accentuată în Europa şi în Statele Unite ale Americii, în timp ce în China şi în India s-a consemnat o decelerare a creşterii economice. La nivelul Uniunii Europene, scăderea produsului intern brut real a fost mult mai amplă (peste 4 la sută), în pofida măsurilor stimulative fără precedent implementate de autoritățile guvernamentale şi de băncile centrale. Ca urmare a aplicării acestor măsuri, deficitul bugetar mediu consemnat în Uniunea Europeană s-a majorat la aproape 7 la sută din PIB, ponderea datoriei publice în PIB a crescut cu 12 puncte procentuale, iar rata dobânzii de politică monetară din zona euro a coborât la un nivel minim istoric de 1 la sută pe an.

În România, impactul crizei financiare asupra economiei, deşi considerabil, s-a manifestat preponderent indirect. Modelul de afaceri al instituțiilor financiare din țara noastră, bazat pe prevalența produselor bancare tradiționale, precum şi măsurile prudențiale şi administrative adoptate în mod proactiv de Banca Națională a României, s-au tradus în absența „activelor toxice" şi în menținerea stabilității financiare. Transmiterea impactului crizei s-a realizat puternic, prin intermediul a cinci canale: (i) canalul comerțului exterior (ca urmare a restrângerii principalelor piețe de export ale produselor româneşti); (ii) canalul financiar (pe fondul reducerii liniilor de creditare private externe de la băncile-mamă, cu impact asupra evoluției creditului neguvernamental); (iii) canalul încrederii (prin creşterea aversiunii la risc a investitorilor străini față de piețele emergente, ceea ce s-a repercutat atât asupra investițiilor productive, cât şi asupra piețelor financiare); (iv) canalul cursului de schimb (din cauza presiunilor de depreciere a leului) şi (v) canalul efectului de avuție şi bilanț (odată cu reducerea substanțială a valorii multor categorii de active, îndeosebi a celor imobiliare, dominante în clasa de active folosite drept colateral bancar, precum şi prin creşterea ponderii creditelor neperformante în activele instituțiilor de credit).

Anul 2009 a pus în evidență consecințele caracterului prociclic şi nesustenabil al politicilor fiscală şi de venituri practicate în anii precedenți. Acestea s-au materializat în proiectarea bugetului general consolidat şi îndeosebi a componentelor sale privind bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele locale şi bugetul asigurărilor sociale de sănătate într-o manieră nesustenabilă în raport cu nivelul veniturilor aferente acestora. De asemenea, caracterul prociclic al politicii fiscale a

contribuit în perioada premergătoare crizei la supraîncălzirea economiei, care deja creştea puternic pe baza intrărilor masive de capitaluri private înregistrate în anii 2007 şi 2008. Inversarea fluxurilor de capital privat sub impactul crizei, reflectată în reducerea consecutivă într-o manieră extrem de rapidă a deficitului extern de la 12-14 la sută din PIB în 2007-2008 la circa 4,5 la sută din PIB în 2009, a condus la slăbirea accentuată a activității economice şi la transformarea deficitelor fiscale structurale de mărime considerabilă formate anterior în deficit fiscal manifest de peste 8 la sută din PIB în 2009. Corectarea treptată a acestui deficit fiscal a devenit imperioasă, pe măsură ce finanțarea lui s-a dovedit marcată de incertitudini. Dar, spre deosebire de sectorul privat, unde, ca răspuns la criză, ajustările au fost inițiate relativ rapid şi au continuat pe tot parcursul anului, în sectorul public ajustările au fost inițial contestate, au început târziu şi într-un ritm insuficient, inclusiv ca urmare a ciclului electoral prelungit până la sfârşitul anului 2009.

Acest cumul de factori interni şi externi a avut ca rezultate: scăderea semnificativă a PIB (-7,1 la sută, după o creştere cu 7,3 la sută în anul 2008); deteriorarea puternică suplimentară a deficitului bugetar (8,3 la sută din PIB, comparativ cu 5,4 la sută din PIB în anul anterior[1]); deprecierea monedei naționale în primul trimestru al anului, până la cotații de 4,2-4,3 lei/euro; diminuarea substanțială a deficitului de cont curent (4,5 la sută din PIB, de la 11,6 la sută din PIB în anul 2008). În pofida contracției economice severe, rata inflației IPC nu a coborât spectaculos, precum în alte țări europene, în condițiile majorării semnificative şi în avans a accizelor la țigări (vizibilă în mai multe etape pe parcursul întregului an), deprecierii monedei naționale, ajustării insuficiente a cheltuielilor sectorului public, dar şi ale rigidităților existente pe piața produselor şi pe piața forței de muncă. Astfel, rata inflației s-a plasat la sfârşitul anului la 4,74 la sută, nivel inferior celui înregistrat în luna decembrie 2008 (6,30 la sută), rămânând totuşi în afara intervalului țintit de BNR (±1 punct procentual în jurul țintei de 3,5 la sută). Influența declinului persistent al cererii a fost mai vizibilă la nivelul ratei anuale a inflației calculată pe baza CORE2 ajustat[2], a cărei viteză de dezinflație a fost semnificativ mai rapidă (-3,5 puncte procentuale, până la 2,8 la sută).

La sfârşitul anului 2008 şi în primele luni ale anului 2009, piețele financiare au penalizat țările ale căror deficite de cont curent se situau la niveluri sau pe tendințe nesustenabile, din această categorie făcând parte la acea dată şi România. De asemenea, o sursă importantă de vulnerabilitate a economiei româneşti era, în percepția investitorilor străini, volumul relativ mare al datoriei externe pe termen scurt (20,6 miliarde euro la sfârşitul anului 2008), atât ca nivel absolut, cât şi în comparație cu cel al rezervelor valutare oficiale. Neîncrederea operatorilor pe piețele financiare s-a concretizat în creşterea *spread*-ului aferent randamentelor obligațiunilor suverane, al CDS, precum şi în presiuni asupra leului, în anticiparea deprecierii semnificative a acestuia. În aceste condiții, autoritățile române au semnat în luna aprilie 2009 un acord de împrumut cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional şi alte instituții financiare internaționale, în valoare totală de

[1] Conform metodologiei SEC95.

[2] Se exclud din IPC total prețurile administrate şi volatile (legume, fructe, ouă, combustibili), precum şi prețurile principalelor produse accizabile (tutun, țigări şi băuturi alcoolice).

19,95 miliarde euro, cu scopul de a evita ajustarea bruscă şi dezordonată a dezechilibrelor existente, precum şi de a modera şi eşalona în timp costurile corectării acestora.

Acest obiectiv al ajustării ordonate a fost în mare parte atins. Profilul macroeconomic al României la finalul anului 2009, sintetizat de balanţa economisiri-investiţii, arată o ajustare totală substanţială a economiei româneşti de circa 7 puncte procentuale (reducerea deficitului de cont curent de la 11,6 la sută din PIB în 2008 la 4,5 la sută din PIB în 2009), efectuată exclusiv în sectorul neguvernamental, care s-a corectat de la un deficit de 6,2 la sută din PIB la un surplus de 3,8 la sută din PIB. Sectorul public, în schimb, şi-a majorat deficitul cu aproape 3 puncte procentuale din PIB, rămânând ca ajustările necesare să se efectueze pe parcursul anilor următori. De altfel, politica fiscală s-a confruntat atât cu o reducere a veniturilor bugetare rezultată din comprimarea PIB, cât şi cu creşterile de cheltuieli publice legiferate în anii anteriori. Accentuarea dezechilibrului bugetar a amplificat conflictul dintre nevoia unei politici fiscale expansioniste pentru atenuarea recesiunii (promovată în 2009 de multe ţări europene, care anterior nu au practicat politici fiscale prociclice) şi urgenţa consolidării fiscale în scopul evitării deteriorării riscului suveran asociat României şi a condiţiilor de finanţare a deficitului bugetar şi a celui de cont curent. Setul de politici macroeconomice care să evite revenirea dezechilibrelor macroeconomice în zone nesustenabile şi să sprijine atenuarea treptată a acestora se bazează pe acordurile cu UE, FMI şi alte instituţii financiare internaţionale valabile până în 2011.

2. Acţiuni ale Băncii Naţionale a României în contextul crizei financiare internaţionale

În contextul acutizării crizei financiare internaţionale, Banca Naţională a României a adoptat o serie de măsuri destinate menţinerii stabilităţii sistemului bancar. Acestea au vizat, de asemenea, prevenirea unor ieşiri masive de capital, cu potenţial destabilizator, un astfel de comportament având probabilitate mai ridicată de manifestare în condiţii de criză.

În aceste condiţii, spre deosebire de unele state cu economii dezvoltate, în România nu a fost necesară acordarea de sprijin din fonduri publice pentru instituţiile de credit, această responsabilitate revenind acţionarilor băncilor comerciale. Rata solvabilităţii s-a majorat cu aproape un punct procentual în 2009, ajungând la 14,67 la sută la sfârşitul anului, iar testele de stres efectuate de Banca Naţională a României pe baza metodologiei elaborate în colaborare cu FMI şi Banca Mondială au confirmat robusteţea sistemului bancar din România.

În anul 2009, Banca Naţională a României a elaborat, în colaborare cu Ministerul Finanţelor Publice, un Plan strategic de acţiune în sectorul bancar, care a reprezentat, totodată, una dintre condiţionalităţile acordului *stand-by* încheiat cu FMI. Conform planului menţionat, punctul de plecare pentru gestiunea crizelor financiar-bancare este acela al aplicării soluţiilor private, de piaţă, bazate pe situaţia grupului bancar luat ca întreg. Doar în condiţiile în care măsurile de sprijin din partea sectorului

privat s-ar dovedi nefezabile sau ar fi epuizate, autoritățile vor apela la instrumente de intervenție publică pentru a rezolva criza, urmărind să promoveze cea mai eficientă soluție din punct de vedere al costului, în limitele date de cerințele europene şi naționale privind ajutorul de stat.

O importanță deosebită în implementarea acestei abordări a avut acordul semnat în martie 2009 la Viena între BNR şi băncile-mamă ale principalelor nouă instituții de credit cu acționariat străin prezente în România, acord sprijinit de FMI. În cadrul acestui *gentlemen's agreement*, care a deschis calea unor acorduri similare încheiate şi de alte țări din regiune, cele nouă bănci s-au angajat să nu îşi diminueze expunerea față de România pe durata funcționării acordului *stand-by* şi să îşi majoreze într-o manieră proactivă capitalizarea în conformitate cu cerințele formulate de BNR. Aceste angajamente au fost respectate, majorările de capital social rezultate în urma fluxurilor suplimentare provenite de la bănci-mamă în anul 2009 totalizând 249,3 milioane euro, din care 173,2 milioane euro de la bănci-mamă semnatare ale acordului de la Viena. În aceste condiții, indicatorii de capitalizare, solvabilitate şi lichiditate ai băncilor s-au menținut la niveluri conforme cu cerințele prudențiale fără a fi necesar un sprijin financiar din partea statului.

În strânsă corelare cu condiționalitățile tehnice din acordul *stand-by,* au fost emise acte normative care stipulează competența BNR:

- de a cere acționarilor semnificativi ai unei instituții de credit în dificultate să furnizeze acesteia susținerea financiară necesară;
- de a interzice sau limita distribuirea profitului până la remedierea situației financiare;
- de a dispune suspendarea dreptului de vot al acționarilor care nu se conformează solicitării de susținere financiară (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 25/2009, aprobată prin Legea nr. 270/2009).

Pentru îmbunătățirea gradului de adecvare a capitalului băncilor, autoritatea de supraveghere a dispus, începând cu a doua jumătate a anului 2008, o serie de măsuri precum:

- raportarea lunară a indicatorului de solvabilitate;
- ridicarea şi menținerea unui anumit nivel al solvabilității, superior cerinței minime reglementate, în funcție de profilul de risc al băncii;
- menținerea fondurilor proprii la un nivel care să asigure o rată a solvabilității de minimum 10 la sută.

La recomandarea băncii centrale, formulată pe baza rezultatelor testelor de stres efectuate, acționarii instituțiilor de credit au continuat eforturile de majorare a fondurilor proprii, astfel încât pragul de solvabilitate de 10 la sută a fost respectat atât pe ansamblul sistemului bancar, cât şi la nivel individual.

O altă măsură în domeniul solvabilității a fost aceea de flexibilizare a cadrului de reglementare, prin deducerea din valoarea creditului restant de peste 90 de zile (sau

pentru care au fost inițiate proceduri judiciare) a unui procent de 25 la sută din valoarea garanției aferente, respectiv tratarea mai favorabilă a creditelor reeşalonate. Modificări au intervenit şi în ceea ce priveşte calculul lichidității necesare, Norma BNR nr. 7/2009 introducând criterii de determinare mult mai exigente.

Totodată, BNR a emis noi reglementări prin care se solicită instituțiilor de credit care, în aplicarea prevederilor acordului Basel II, utilizează abordarea bazată pe modele interne de *rating* (în contextul riscului de credit) sau abordarea avansată de evaluare (în contextul riscului operațional), să dețină fonduri proprii cel puțin egale cu cele rezultate din acordul Basel I (Regulamentul BNR-CNVM nr. 29/10/2009).

În ceea ce priveşte regimul provizionării aplicat de către instituțiile de credit din România, a fost elaborat un studiu care analizează caracteristicile sale comparativ cu alte state membre UE şi diferențele față de tratamentul aplicat de IFRS, concluziile acestuia stând la baza recomandărilor cuprinse în noi reglementări (Regulamentul BNR nr. 3/2009; Ordinul BNR nr. 5/2009 etc.).

Măsurile adoptate de BNR în planul reglementării şi supravegherii prudențiale pe parcursul anului 2009 nu au vizat doar depăşirea dificultăților generate de contextul specific al acestui an, ci se încadrează într-o viziune mai largă, care urmăreşte asigurarea stabilității pe termen lung a sistemului financiar.

În acord cu practica europeană şi pentru a întări încrederea în sistemul bancar autohton, schema de garantare a depozitelor a fost extinsă în cazul persoanelor juridice de la 20 000 euro la 50 000 euro, iar perioada maximă de plată a compensațiilor s-a redus la 20 de zile lucrătoare; în cazul persoanelor fizice, prevederi similare se aflau în vigoare din octombrie 2008.

În vederea eficientizării activității de supraveghere, Banca Națională a României a continuat în anul 2009 demersurile pe linia cooperării internaționale. Astfel, la finele anului erau încheiate acorduri de cooperare multilaterală cu 13 grupuri bancare, prezente în România. Pentru fiecare dintre aceste grupuri au fost înființate colegii ale supraveghetorilor în cadrul cărora a avut loc cel puțin o întâlnire pe parcursul anului 2009, în care au fost discutate aspecte privind strategia grupului, coordonarea planurilor de supraveghere, implementarea pilonului 2 al Acordului Basel II etc.

Separat de cooperarea multilaterală, dar în completarea realizării aceluiaşi obiectiv, au fost dezvoltate în continuare relațiile bilaterale, numărul acordurilor de cooperare cu autorități de supraveghere din alte țări ajungând în decembrie 2009 la 11.

Anul 2009 a înregistrat progrese semnificative din punct de vedere al cooperării instituționale în planul reglementării şi supravegherii piețelor financiare. Astfel, mecanismele promovării unui schimb permanent şi eficient de informații între autoritățile membre ale Comitetului Național de Stabilitate Financiară (CNSF) – Banca Națională a României, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, Comisia de Supraveghere a Sistemului de Pensii

Private – au fost întărite şi testate pe parcursul anului 2009, inclusiv cu ocazia întâlnirilor periodice ale acestui for. Sprijinul acordat CNSF de către Banca Națională a României a inclus şi înființarea în cadrul acesteia, în aprilie 2009, a Compartimentului Gestiunea Crizelor Financiare, căruia îi revine un rol-cheie în dezvoltarea şi actualizarea permanentă a procedurilor băncii centrale în acest domeniu şi în fundamentarea pozițiilor BNR referitoare la această problematică, asumate la nivel european.

Întâlnirile CNSF au reprezentat, totodată, principala platformă de discuții privind propunerile de reformă a supravegherii financiare formulate de Comisia Europeană pe baza documentului elaborat de Grupul de experți condus de *Jacques de Larosière*. Membrii CNSF au dezbătut, de asemenea, rezultatele întâlnirilor G-20, cu precădere pe cele privind întărirea supravegherii financiare şi creşterea rolului instituțiilor financiare internaționale.

Demersurile întreprinse de BNR în anul 2009 în planul asigurării stabilității financiare nu au fost de natură să afecteze urmărirea obiectivului fundamental privind stabilitatea prețurilor, ci, dimpotrivă, constituie o premisă importantă a îndeplinirii acestuia pe termen mediu şi lung.

3. Evoluții şi politici în domeniul convergenței nominale

Adoptarea monedei euro de către România este condiționată de îndeplinirea concomitentă şi de o manieră sustenabilă a criteriilor de convergență nominală (criteriile de la Maastricht) şi a celor de convergență juridică. În ceea ce priveşte calendarul de adoptare a euro, se impune a fi precizat faptul că, în condițiile intrării monedei naționale în Mecanismul Cursului de Schimb II (ERM II) în 2012, pozițiile Comisiei Europene şi Băncii Centrale Europene cu privire la îndeplinirea criteriilor de către România vor putea fi cunoscute cel mai devreme în prima parte a anului 2014, dată fiind obligația legală a participării statelor membre la acest aranjament de curs de schimb pentru minimum doi ani. În cazul în care, cu prilejul acestor evaluări, se va constata că România îndeplineşte toate criteriile de convergență, adoptarea euro va putea fi realizată la 1 ianuarie 2015.

Din perspectiva îndeplinirii criteriilor de convergență nominală, anul 2009 nu a consemnat progrese, fiind dominat de criza financiară şi economică mondială. Mai mult, obiectivul de reducere a deficitului bugetar sub 3 la sută din PIB în 2012, în vederea respectării calendarului de adoptare a euro, a devenit şi mai ambițios, date fiind nivelurile ridicate atinse în anii 2008 şi, în special, 2009. De asemenea, vulnerabilitatea financiară recent vizibilă a unor țări din zona euro a întărit nevoia de a demonstra sustenabilitatea îndeplinirii criteriilor de convergență nominală, dublată de un progres măsurabil pe linia convergenței reale şi de menținerea stabilității financiare.

Rata inflației

În anul 2009, rata medie anuală a inflației din România, calculată pe baza indicelui armonizat al prețurilor de consum (IAPC) a fost de 5,6 la sută, cu mult peste nivelul de referință de 1,1 la sută (comparativ cu anul 2008, ecartul față de valoarea de referință s-a majorat cu 0,6 puncte procentuale).

În ceea ce privește rata anuală a inflației IPC înregistrată la finele perioadei (decembrie/decembrie), aceasta s-a redus de la 6,30 la sută la sfârșitul anului 2008 la 4,74 la sută, depășind cu 0,24 puncte procentuale limita superioară a intervalului de variație (de ±1 punct procentual) din jurul țintei de 3,5 la sută.

În contextul unei contracții economice mai severe în cazul României decât în alte țări, ritmul relativ lent de reducere a ratei inflației s-a datorat atât unor rigidități structurale încă persistente pe piața produselor și pe piața muncii[3], cât și unui set de factori cu acțiune variabilă pe parcursul anului.

Astfel, în trimestrul I 2009, rata anuală a inflației s-a accelerat temporar (cu un vârf de 6,89 la sută în februarie), preponderent ca urmare a accentuării tendinței de depreciere a monedei naționale; șocul inflaționist determinat de această evoluție a fost vizibil atât în cazul importurilor și al bunurilor și serviciilor cu prețuri (libere sau administrate) legate la euro, cât și în cazul produselor accizabile, prin modificarea, la începutul anului, a cursului de schimb de transformare în lei a accizelor. Influențe în același sens au exercitat majorarea accizelor în euro pentru carburanți și inversarea tendinței descendente a prețului țițeiului pe piețele internaționale, creșterea substanțială a costurilor unitare cu forța de muncă[4] și deteriorarea anticipațiilor inflaționiste.

Ulterior, rata anuală a inflației și-a reluat traiectoria descrescătoare, pe fondul îmbunătățirii percepției investitorilor străini asupra economiei românești și al ameliorării anticipațiilor inflaționiste, odată cu demararea negocierilor în vederea încheierii unui acord multilateral de finanțare internațională. Efectului stabilizator al atenuării volatilității cursului de schimb i s-a adăugat cel dezinflaționist generat de adâncirea deficitului de cerere agregată, reflectat în reducerea notabilă a inflației de bază CORE2 ajustat (care exclude șocurile din afara sferei de influență a politicii monetare); nivelul atins în decembrie 2009 (2,8 la sută, în scădere cu 3,5 puncte procentuale față de decembrie 2008) a fost semnificativ inferior inflației totale IPC, chiar dacă o componentă persistentă a fost detectată și în cazul acestei măsuri (în primele nouă luni ale anului 2009, reducerea ratei anuale a CORE2 ajustat a fost mai puțin pronunțată decât ar fi fost de așteptat în contextul declinului sever al PIB real).

[3] Exemple de astfel de rigidități sunt, pe piața produselor, procedurile birocratice complicate (inclusiv în ceea ce privește sistemul de impozitare), transparența redusă a informațiilor, reglementări restrictive nu atât pentru intrarea pe piață a unei firme, cât pentru lichidarea activității. Pe piața muncii, exemplele includ mobilitatea redusă a forței de muncă atât în ceea ce privește relocarea regională, cât și reconversia profesională, flexibilitatea redusă a programului de lucru, procedurile complicate și îndelungate de concediere, existența contractelor colective.

[4] În condițiile în care restrângerea severă a producției nu a fost însoțită de ajustări de amplitudine similară la nivelul efectivelor de salariați și/sau al salariilor (unele companii au recurs inițial la șomajul tehnic sau la reducerea săptămânii de lucru pe seama concediului de odihnă, iar dinamica anuală a salariilor a fost afectată de rigiditatea impusă de contractele colective în vigoare).

La nivelul IPC total, procesul dezinflaționist a fost susținut, de asemenea, de: (i) oferta satisfăcătoare de produse agroalimentare, ritmul anual de creştere a prețurilor acestei componente a coşului de consum coborând în luna decembrie 2009 la doar 0,38 la sută (de la 6,02 la sută în decembrie 2008); (ii) scăderea tarifelor gazelor naturale şi absența unor corecții semnificative în cazul celorlalte prețuri administrate; (iii) reducerea prețurilor externe (cu excepția prețului petrolului, cu impact nefavorabil asupra prețului intern al carburanților); (iv) ajustarea progresivă a costurilor unitare cu forța de muncă, mai ales în industrie.

În sens contrar a acționat pe parcursul întregului an 2009 mişcarea ascendentă a prețurilor produselor din tutun, determinată de majorarea în două etape a accizelor în euro şi de devansarea parțială a impactului generat de modificarea, începând de la 1 ianuarie 2010, a nivelului accizelor în euro şi a cursului de schimb utilizat în calculul acestora[5]. În aceste condiții, prețurile produselor din tutun au înregistrat la sfârşitul anului 2009 un ritm anual de creştere de 38,6 la sută, contribuind cu peste o treime la rata anuală a inflației.

Ratele dobânzilor pe termen lung

Îndeplinirea acestui criteriu este strâns legată de respectarea criteriului privind rata inflației. În 2009, nivelul mediu al ratelor dobânzilor la obligațiunile de stat pe termen lung s-a situat la 9,7 la sută pe an, depăşind valoarea de referință de 6,0 la sută. Creşterea cu 2 puncte procentuale față de nivelul corespunzător anului precedent a reflectat necesitățile sporite de finanțare a deficitului bugetar. Relevanța actuală a raportării la acest criteriu este mai redusă, în condițiile în care în 2009 a avut loc o singură emisiune de obligațiuni cu scadența de 5 ani şi nicio emisiune cu scadența de 10 ani.

Deficitul bugetului general consolidat

Politicile fiscale prociclice din anii anteriori, când personalul din sectorul bugetar a beneficiat de creşteri salariale consistente[6], iar pensiile s-au majorat într-un ritm chiar mai rapid, independent de contribuțiile individuale la sistemul de asigurări sociale, şi-au dovedit fără echivoc lipsa de viabilitate în contextul contracției economice din 2009. Astfel, guvernul s-a văzut nevoit să aplice măsuri de corecție fiscală pentru a readuce finanțele publice pe o traiectorie sustenabilă, chiar în condiții de recesiune, având în vedere şi efectele contracționiste ale unor măsuri insuficiente de consolidare fiscală, aplicate în economii deschise şi de dimensiuni relativ reduse. Această corecție fiscală era reclamată de către piețele de capital, dar şi de către instituțiile financiare internaționale, care au dorit să se asigure că fondurile împrumutate de România nu vor fi folosite în principal pentru achitarea de salarii şi pensii. Prin urmare, guvernul a avut marjă redusă de manevră în inițierea unor măsuri destinate relansării economice, mai importante fiind programul „Prima casă" şi cel de reînnoire a parcului auto.

[5] Nivelul accizei s-a majorat în lunile aprilie şi septembrie 2009, cu câte 7 euro/1 000 țigarete în fiecare etapă, şi în ianuarie 2010, cu încă 10 euro/1 000 țigarete; cursul de schimb utilizat în calculul accizelor valabil de la 1 ianuarie 2010 este de 4,2688 RON/EUR, față de 3,7364 RON/EUR în anul 2009.

[6] În perioada 2004-2008, câştigurile salariale brute din sectorul bugetar au crescut, în medie, cu 16 la sută pe an în termeni reali.

Deficitul bugetului general consolidat s-a plasat semnificativ deasupra plafonului de 3 la sută din PIB prevăzut în Tratatul de la Maastricht. În iulie 2009, Consiliul European a inclus România în procedura de deficit excesiv, recomandând remedierea situației bugetare până în anul 2011, iar în februarie 2010 acest termen a fost prelungit până în anul 2012. Astfel, România trebuie să întreprindă în perioada 2010-2012 o consolidare fiscală de cel puțin 1,75 la sută din PIB pe an.

Pentru demararea procesului de corectare a deficitului bugetar, acordul *stand-by* încheiat cu FMI prevede elaborarea şi implementarea a trei acte legislative, care vizează salarizarea unitară a personalului bugetar, reforma pilonului I al sistemului de pensii şi întărirea responsabilității fiscale. Totuşi, în adoptarea acestora s-au înregistrat întârzieri semnificative: legea salarizării unitare a personalului plătit din fonduri publice a fost adoptată în septembrie 2009, dar necesită amendamente şi stabilirea unor noi grile, legea responsabilității fiscale a intrat în vigoare în martie 2010, iar legea pensiilor nu era încă adoptată la finele lunii iunie. Deşi guvernul a impus o înghețare a numărului de posturi şi a salariilor personalului bugetar, sunt necesare măsuri suplimentare în vederea reducerii mai accelerate a deficitului bugetar.

Datoria publică totală

La sfârşitul anului 2009, nivelul datoriei publice a României a fost de 23,7 la sută din PIB (conform metodologiei SEC95), încadrându-se confortabil în plafonul de 60 la sută din PIB prevăzut în Tratatul de la Maastricht. Totuşi, este preocupant ritmul rapid de creştere a ponderii datoriei publice în PIB (cu circa 10 puncte procentuale într-un singur an), care, în absența unor măsuri proactive de reducere sustenabilă a deficitelor bugetare, poate compromite în câțiva ani şi încadrarea în acest criteriu.

Cursul de schimb

Evoluția cursului de schimb al monedei naționale are implicații majore asupra îndeplinirii obiectivelor politicii monetare a BNR atât din perspectiva asigurării stabilității prețurilor, cât şi a menținerii stabilității sistemului financiar. Pe de o parte, fluctuațiile ample ale cursului de schimb în sensul deprecierii pot afecta negativ atât performanța inflației (ca urmare a efectului semnificativ de *pass-through*), cât şi stabilitatea sistemului bancar (atunci când activele acestuia sunt exprimate preponderent în valută). Pe de altă parte, o apreciere accentuată a monedei naționale poate afecta echilibrul macroeconomic, contribuind la supraîncălzirea economiei atunci când nu este însoțită de creşteri corespunzătoare ale productivității muncii şi/sau ale altor factori care susțin competitivitatea externă, creând iluzia unei acumulări de avuție care poate conduce la formarea unor bule speculative.

În anul 2009, moneda națională s-a depreciat față de euro cu 2,9 la sută în termeni reali (decembrie/decembrie), însă cursul de schimb a evoluat inegal pe parcursul anului. Astfel, în prima parte a trimestrului I, trendul ascendent manifestat începând cu septembrie 2008 s-a accentuat, pe fondul înrăutățirii evoluțiilor din

economiile emergente, al deteriorării severe a percepției investitorilor financiari asupra perspectivelor acestora, dar și al incertitudinilor privind posibilitatea corectării ordonate a dezechilibrelor macroeconomice. Traiectoria cursului de schimb s-a inversat spre finele lunii martie, în condițiile finalizării negocierilor dintre autoritățile române și delegația UE-FMI-IFI cu privire la încheierea unui acord *stand-by* și ale ameliorării percepției investitorilor pe plan global. Același context a permis chiar accentuarea tendinței de apreciere a monedei naționale în raport cu euro în perioada aprilie-mai, ușoara depreciere determinată în luna iunie de semnalele negative referitoare la evoluția economiilor europene fiind urmată de o relativă stabilitate până în luna august.

O nouă înrăutățire a percepției investitorilor asupra riscului asociat regiunii, dar și tensionarea mediului politic intern, cu impact asupra derulării acordului *stand-by*, au indus reapariția presiunilor în sensul deprecierii în luna septembrie și accentuarea acestora în luna octombrie. Ulterior, traiectoria cursului de schimb a fost influențată pozitiv de: (i) publicarea unor date privind dinamica activității economice în trimestrul III (PIB, producție industrială), mai favorabile decât se anticipase; (ii) îmbunătățirea de către Comisia Europeană a proiecțiilor referitoare la economia României pentru 2010 și 2011; (iii) reafirmarea de către băncile străine a angajamentului de menținere a capitalizării adecvate și a expunerii pe piața locală; precum și de (iv) validarea noului guvern pe 23 decembrie 2009, care a permis reactivarea aranjamentului multilateral de finanțare, suspendat temporar în perioada octombrie-decembrie 2009.

Din perspectiva respectării criteriilor de convergență nominală, întrucât moneda națională nu participă, deocamdată, la ERM II, nu a fost definită o paritate centrală în raport cu care să poată fi apreciată încadrarea fluctuațiilor cursului de schimb în banda de ±15 la sută. Cu toate acestea, poziția față de acest criteriu poate fi apreciată pe baza metodei de calcul utilizate de BCE în rapoartele de convergență, și anume calcularea deviației procentuale maxime pentru o perioadă de doi ani a cursului de schimb zilnic în raport cu euro față de nivelul mediu din luna care precede acest interval. Astfel, ca urmare a escaladării presiunilor în sensul deprecierii leului în trimestrul IV 2008 și trimestrul I 2009, valoarea maximă a deviațiilor a depășit limita inferioară a intervalului de fluctuație acceptat.

4. Evoluții și politici în domeniul convergenței reale

Tratatul de la Maastricht nu stipulează existența unor criterii de convergență reală. Cu toate acestea, pentru ca adoptarea euro să genereze mai multe beneficii decât costuri, este necesară atingerea în prealabil a unui grad ridicat de convergență reală cu țările membre ale zonei euro în ceea ce privește nivelul PIB/locuitor, productivitatea muncii, structura economiei, gradul de deschidere a economiei, gradul de integrare a comerțului exterior etc.

Evoluția PIB și a PIB/locuitor

Adâncirea crizei economice și financiare internaționale a condus la inversarea tendinței de evoluție a PIB real – scădere cu 7,1 la sută în anul 2009, față de creșterea cu 7,3 la sută în anul precedent.

Din perspectiva cererii, declinul PIB a fost atribuit, în principal, restrângerii semnificative a absorbției interne, în corelație cu efortul suportat în proporție covârșitoare de către sectorul privat pentru ajustarea rapidă a deficitului extern și pentru compensarea parțială a adâncirii celui fiscal. Scăderi pronunțate ale volumului au înregistrat consumul privat (-9,2 la sută) și investițiile (-25,3 la sută), consumul final guvernamental consemnând încă un ritm pozitiv (1,2 la sută), dar de circa patru ori mai redus comparativ cu anul precedent. Îngustarea canalelor de finanțare a cererii interne a fost vizibilă atât la nivelul surselor proprii, cât și al fondurilor împrumutate. În primul caz, ajustarea este indicată de dinamica negativă a venitului disponibil al populației (componenta destinată consumului fiind comprimată suplimentar de accentuarea înclinației spre economisire) și de pierderile din sectorul corporatist; în cel de-al doilea caz, fenomenul este relevat de traiectoria descrescătoare a creditului pentru consum, a celui pentru echipamente și pentru proiecte imobiliare, dar și de contracția severă a pieței de finanțare în sistem *leasing*. În același sens au evoluat și resursele financiare bugetare. De asemenea, fluxurile nete de capital sub forma investițiilor străine directe s-au redus la aproximativ jumătate din valoarea consemnată în anul 2008.

Deteriorarea situației economice a principalilor parteneri comerciali ai României a generat comprimarea cu 5,5 la sută a volumului exporturilor de bunuri și servicii. Cu toate acestea, cererea externă netă a înregistrat o contribuție pozitivă la dinamica PIB (7,3 puncte procentuale), în condițiile în care importurile de bunuri și servicii (-20,6 la sută) au consemnat un ritm de scădere sensibil mai alert comparativ cu exporturile, pe fondul traiectoriilor puternic descrescătoare pe care s-au plasat toate segmentele cererii, la care s-a adăugat influența nefavorabilă a deprecierii monedei naționale.

Pe partea ofertei, evoluții negative au fost înregistrate la nivelul tuturor sectoarelor economice. Aportul cel mai consistent la declinul PIB a revenit serviciilor, acest sector consemnând o scădere cu circa 8 la sută a valorii adăugate brute, datorată, în bună măsură, restrângerii activităților de comerț, servicii hoteliere, transporturi și telecomunicații. Cea mai amplă inversare de ritm a fost însă consemnată de sectorul construcțiilor (de la +26,1 la sută în 2008 la -13,6 la sută în 2009), la această evoluție contribuind toate segmentele – rezidențial, nerezidențial și infrastructură. Un rezultat inferior celui din anul precedent s-a observat și în industrie – scădere cu 4,3 la sută a valorii adăugate brute la nivelul întregului an, remarcându-se însă o revigorare în ultimul trimestru, asociată îndeosebi creșterii cererii externe, dar și majorării comenzilor interne adresate în special producătorilor de autovehicule și de bunuri metalurgice. Valoarea adăugată brută din agricultură s-a redus cu 0,4 la sută, performanțe mai slabe fiind înregistrate atât în sectorul vegetal, cât și în cel zootehnic.

În ceea ce privește PIB/locuitor (exprimat la standardul puterii de cumpărare), perioada 2003-2008 a consemnat un ritm alert de creștere, pe fondul intensificării interesului investitorilor străini pentru economia românească (de la 31,4 la sută din media UE-27 la circa 45 la sută). Această expansiune a fost însoțită însă de adâncirea dezechilibrelor economice (deficitul bugetului consolidat și deficitul

contului curent al balanței de plăți) și a fost concentrată mai ales pe segmente care nu generează exporturi (de exemplu, comerț, servicii financiar-bancare, sectorul imobiliar). Criza internațională poate constitui un bun prilej pentru regândirea modelului de creștere economică. Astfel, chiar dacă PIB/locuitor a scăzut în 2009 la circa 43 la sută din media UE-27, evoluția a avut loc în condițiile în care deficitul extern s-a corectat substanțial și a revenit la niveluri potențial sustenabile pe termen mai îndelungat, ceea ce a generat, chiar și pe termen scurt, o contribuție pozitivă semnificativă a exportului net la dinamica PIB. Pentru viitor, urmărirea unor creșteri economice peste potențial și în ramuri care nu generează exporturi ar constitui o strategie contraproductivă.

Productivitatea muncii

În anul 2009, productivitatea muncii[7] pe ansamblul economiei s-a redus cu 5,9 la sută, după o creștere anuală medie de 7,1 la sută în perioada 2003-2008. Singurul sector care a înregistrat câștiguri de productivitate a fost industria, în timp ce construcțiile au fost cele mai afectate de pierderi în acest plan. O performanță negativă au consemnat și serviciile, în principal pe seama evoluțiilor din sectorul privat; o influență suplimentară a revenit absenței unor măsuri ferme de restrângere a personalului din sectorului bugetar. În aceste condiții, decalajul negativ manifestat în anii anteriori între dinamica productivității muncii în economie și ritmul anual de creștere a câștigurilor salariale, care a contribuit la corecția cursului de schimb de la începutul anului 2009, s-a menținut și în perioada analizată la un nivel considerabil (-14,3 puncte procentuale comparativ cu o medie de -16,2 puncte procentuale în anii 2007-2008). Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că decalajul s-a redus progresiv, până la -6,2 puncte procentuale în trimestrul IV, în special pe seama decelerării puternice a dinamicii câștigurilor salariale (datorată în bună măsură concediilor fără plată impuse în sectorul bugetar).

Gradul de integrare a comerțului exterior

Capacitatea economiei românești de a face față șocurilor asimetrice derivate din complementaritatea limitată față de economiile zonei euro, precum și din sincronizarea incompletă a ciclurilor de afaceri, este influențată și de integrarea comerțului exterior și a fluxurilor financiare cu acest bloc economic. Din această perspectivă, anul 2009 a marcat un progres, importanța relativă a tranzacțiilor pe această relație majorându-se față de media celor cinci ani anteriori cu 2,5 puncte procentuale în cazul exporturilor (până la 57,7 la sută) și cu 1,9 puncte procentuale în cel al importurilor (până la 53,2 la sută). Pentru ambele tipuri de tranzacții comerciale, nivelurile atinse sunt comparabile cu media regională[8].

Gradul de deschidere a economiei

România prezintă cel mai redus grad de deschidere a economiei dintre țările Europei Centrale și de Est care au aderat la Uniunea Europeană în 2004 și 2007, ceea ce ilustrează, într-o anumită măsură, importanța mai scăzută a exporturilor în

[7] Calculată pe baza PIB, respectiv a valorii adăugate brute sectoriale și a populației ocupate.

[8] Țările luate în calcul sunt Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria, Polonia.

pattern-ul de creştere economică observat în ultimii ani. Astfel, suma importurilor şi exporturilor de bunuri şi servicii exprimată ca pondere în produsul intern brut a fost de 68,4 la sută în cazul României, în anul 2009, comparativ cu 148,7 la sută în cazul Ungariei, 131,9 la sută în cazul Republicii Cehe, 77,7 la sută în cazul Poloniei şi 72,1 la sută ca medie a UE-27. Datorită orientării mai puțin pronunțate către export, economia românească a intrat în recesiune mai târziu comparativ cu alte țări din regiune (cu circa două trimestre), însă profunzimea acesteia a fost potențată de dependența de cererea internă, iar ieşirea din criză este, de asemenea, probabil a se face cu o întârziere similară.

5. *Mix*-ul de politici macroeconomice

Criza economică internațională a fost contracarată de multe state printr-o relaxare anticiclică a politicii monetare şi a celei fiscale. În cazul specific al României, relaxarea fiscală nu a constituit o alternativă viabilă, întrucât deficitul bugetar se situa la un nivel îngrijorător de mare, ca urmare a conduitei laxe adoptate în anii de expansiune economică. În plus, nu putea fi ignorat modul negativ în care piețele ar fi perceput adoptarea unei conduite fiscale insuficient de ferme, ceea ce, într-o economie deschisă şi de dimensiuni relativ reduse, nu ar fi avut efectul stimulativ scontat, ci, dimpotrivă, un impact contracționist. Constrângerilor menționate li s-a adăugat necesitatea corectării urgente a deficitului de cont curent, considerat de piețele externe de capital ca fiind nesustenabil. În această conjunctură complicată, autoritățile române au recurs la un acord cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială şi Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare. Printre obiectivele urmărite de acest acord figurau: recâştigarea încrederii operatorilor de pe piețele internaționale; completarea finanțării private pe termen scurt cu finanțarea instituțională pe termen mediu şi lung; obținerea timpului necesar autorităților pentru implementarea unor reforme structurale etc. Alternativa la acest acord ar fi constituit-o ajustarea abruptă şi dezordonată a dezechilibrelor cu consecința concentrării într-o perioadă scurtă de timp a unor costuri economice şi sociale substanțiale şi greu de gestionat într-o manieră adecvată.

Urmărirea obiectivului general al politicii monetare, de consolidare a procesului dezinflaționist, a fost coordonată în anul 2009 cu necesitatea derulării ordonate a ajustării amplelor dezechilibre macroeconomice acumulate anterior, precum şi cu imperativul menținerii stabilității financiare. Astfel, acțiunile BNR au fost îndreptate spre ancorarea anticipațiilor inflaționiste şi consolidarea sustenabilă a dezinflației, concomitent cu crearea condițiilor favorabile reluării sustenabile a activității de intermediere financiară, cu precădere către sectorul privat.

Pe linia ancorării anticipațiilor inflaționiste, banca centrală s-a confruntat cu multiple provocări. Astfel, în primul trimestru al anului 2009 s-a făcut simțit efectul exercitat asupra inflației şi asupra aşteptărilor de deprecierea monedei naționale. În trimestrul al doilea, chiar dacă efectul produs de volatilitatea cursului de schimb s-a temperat ulterior semnării acordului *stand-by*, politica monetară s-a confruntat cu relativa persistență a inflației de bază (CORE2 ajustat), care a reacționat cu o anumită întârziere la adâncirea deficitului de cerere. În ultimul trimestru al anului, contextul de implementare a politicii monetare a fost complicat

de tensionarea mediului politic intern, pe fondul parcurgerii ultimei etape a procesului electoral derulat pe parcursul anilor 2008 şi 2009. De asemenea, creşterea consistentă a prețurilor țigărilor în luna noiembrie 2009 a întrerupt, temporar, procesul de reducere a inflației. Tuturor acestor factori cu risc de creştere a inflației pe termen scurt li s-a contrapus perspectiva accelerării dezinflației pe termen mediu, în condițiile anticipării rămânerii în teritoriu negativ a deviației PIB de la nivelul potențial pentru mai multe trimestre.

În acest context, BNR a optat pentru o ajustare graduală, dar continuă, a condițiilor monetare în sens larg, menită să păstreze caracterul prudent al politicii monetare, dar şi să creeze condițiile necesare redresării pe baze sănătoase a activității de creditare. Astfel, rata dobânzii de politică monetară a fost redusă treptat (în cinci etape) de la 10,25 la 8,00 la sută pe an. De asemenea, rata rezervelor minime obligatorii (RMO) aplicată pasivelor în valută cu scadența reziduală mai mică de doi ani a fost coborâtă de la 40 la 25 la sută, iar rata RMO aferentă pasivelor în lei cu scadența reziduală mai mică de doi ani a fost diminuată de la 18 la 15 la sută. În plus, rata RMO pentru pasivele în valută cu scadența reziduală mai mare de doi ani a fost redusă de la 40 la sută la zero la sută. Reducerea ratelor RMO s-a circumscris procesului de aliniere treptată a acestora la nivelul practicat de Banca Centrală Europeană.

Accentuarea în prima parte a anului a valorii negative a lichidității nete a băncilor a determinat BNR să-şi flexibilizeze maniera de gestionare a lichidității, având în vedere, pe de o parte, asigurarea funcționării fluente a pieței monetare interbancare, iar pe de altă parte, evitarea stimulării unei volatilități excesive a cursului de schimb. Astfel, în perioada ianuarie-martie 2009, banca centrală a acomodat treptat cererea crescută de rezerve a băncilor comerciale prin utilizarea activă a operațiunilor pe piața monetară, în special a tranzacțiilor *repo*. În a doua parte a anului, ca efect al majorării injecțiilor de lichiditate efectuate de Trezorerie, poziția BNR de creditor în raport cu sistemul bancar s-a restrâns, iar banca centrală a sporit fermitatea gestionării lichidității.

Politica fiscală s-a confruntat cu constrângeri majore în anul 2009, datorită caracterului prociclic manifestat în anii anteriori. În pofida cererilor repetate de relaxare fiscală dinspre sectorul privat, spațiul limitat de manevră a permis demararea doar a unui număr relativ redus de programe guvernamentale cu un efect bugetar de circa 0,2 la sută din PIB. Trebuie subliniat faptul că, spre deosebire de unele state cu economii dezvoltate, România nu a injectat fonduri bugetare pentru sprijinirea sectorului financiar-bancar. Această responsabilitate a revenit acționarilor (în majoritate străini) ai băncilor comerciale, fiind întărită de angajamentul asumat de băncile-mamă ale principalelor nouă instituții de credit cu capital străin din România. Chiar şi în aceste condiții, deficitul bugetar a atins la finele anului un nivel semnificativ, foarte apropiat de plafonul convenit în acordul *stand-by.* În mod neconvențional, o parte a sumelor împrumutate de la UE şi FMI (2,7 miliarde euro) a fost folosită pentru finanțarea deficitului bugetar. Totodată, plusul de credibilitate generat de semnarea acordului a permis Trezoreriei să efectueze cu succes un împrumut de tip *club loan*, în valoare de 1,2 miliarde euro. Începând cu luna august, injecțiile masive de lichiditate efectuate în economie de Trezorerie (ca urmare a

finanțărilor în valută obținute) au impus o constrângere suplimentară pentru BNR, care a fost nevoită să-şi reducă propriile injecții de lichiditate. Pe piețele externe de capital, riscul de țară asociat României s-a reflectat în evoluția *spread*-ului asociat CDS (*credit default swaps*), care a atins un maxim de 767 puncte de bază în luna februarie, pentru a se plasa la 267 puncte de bază în septembrie (după primirea celei de a doua tranşe din acordul de împrumut). Criza politică de la sfârşitul anului a condus la o nouă majorare a *spread*-ului în luna noiembrie, însă instalarea noului guvern a determinat coborârea acestuia la finele anului spre nivelul anterior (287 puncte de bază).

Politica de venituri trebuie tratată în strânsă corelație cu politica bugetară, deoarece derapajele din domeniul salariilor bugetare (care au fost majorate anterior fără o corelare cu câştigurile de productivitate) şi al pensiilor (de asemenea majorate fără o contrapartidă în încasările din CAS) sunt responsabile, în principal, de adâncirea abruptă a deficitului bugetar.

Astfel, deficitul suplimentar generat de creşterea salariilor bugetarilor în perioada 2005-2008 se cifrează la aproximativ 2,5 la sută din PIB, în timp ce deficitul suplimentar indus de creşterea nesustenabilă a pensiilor în perioada 2008-2009 este de circa 2 la sută din PIB. Acordul *stand-by* are, ca principale prevederi, corectarea în timp a acestor excese, alături de o întărire a responsabilității fiscale a decidenților politici.

Unul dintre avantajele statutului de membru al Uniunii Europene, insuficient exploatat de România, îl reprezintă accesul la fonduri comunitare nerambursabile. În anul 2009, conform datelor Ministerului Finanțelor Publice, România a primit de la UE un total de 2 861,8 milioane euro (inclusiv fonduri de preaderare) şi a plătit 1 364,4 milioane euro, rezultând un sold pozitiv de 1 497,4 milioane euro. Totuşi, rata de absorbție a fondurilor postaderare este încă modestă (aproximativ 14 la sută), una dintre principalele cauze constituind-o lipsa contribuțiilor proprii (cofinanțări) în cazul multor solicitanți de fonduri europene. Aceasta conduce la un circuit greoi al documentelor, cu solicitări de cofinanțare adresate băncilor, aflate la rândul lor sub constrângeri bugetare ferme şi în accentuare.

6. Funcționarea piețelor

Pe lângă respectarea criteriilor de convergență nominală şi reală şi îmbunătățirea *mix*-ului de politici economice, este necesară şi dezvoltarea în continuare a piețelor, cu accent pe cele patru libertăți de mişcare: a mărfurilor, a serviciilor, a capitalurilor şi a forței de muncă.

Balanța comercială

Ajustarea înregistrată în anul 2009 de soldul contului curent a fost atribuită, în măsură decisivă, balanței comerciale, al cărei deficit s-a contractat cu 64,5 la sută față de anul anterior, până la 6 787 milioane euro. Magnitudinea acestei ajustări (efectuate în proporție covârşitoare de sectorul privat) este reliefată şi de reducerea ponderii deficitului comercial în PIB la mai puțin de jumătate din nivelul anului

2008, până la 5,9 la sută. Exportul de bunuri a însumat 29 116 milioane euro, în scădere cu 13,7 la sută față de anul precedent, ca efect al extinderii crizei economice în UE, principalul partener comercial al României. Această influență a fost, totuși, parțial contrabalansată de câștigurile de competitivitate atribuite, pe de o parte, evoluției favorabile a costului unitar cu forța de muncă[9], iar pe de altă parte, deprecierii în termeni reali a monedei naționale în raport cu euro. Analiza în structură relevă creșterea ponderii bunurilor de capital, a bunurilor de consum și a materiilor prime, concomitent cu reducerea ponderii bunurilor intermediare. În consecință, produsele cu valoare adăugată ridicată și-au consolidat cu 7 puncte procentuale ponderea deținută în valoarea totală a exporturilor (până la circa 43 la sută), o contribuție importantă revenind mijloacelor de transport (îndeosebi ca urmare a derulării unor programe de reînnoire a parcurilor auto într-o serie de țări vest-europene), dar și exporturilor de mașini și echipamente electrice.

Importul de bunuri a atins 35 903 milioane euro, în scădere cu 32,0 la sută față de anul 2008. În structură, a crescut ponderea bunurilor intermediare și a bunurilor de consum, concomitent cu scăderea ponderii bunurilor de capital și a materiilor prime. Cea mai bună performanță în ajustarea dezechilibrului extern au avut-o companiile de importanță sistemică. La nivelul acestui segment corporatist, după ce anul 2008 a consemnat un deficit comercial de peste 6 miliarde euro, tranzacțiile externe s-au soldat, în anul 2009, cu un ușor excedent (0,1 miliarde euro).

Balanța serviciilor

Anul 2009 a marcat deteriorarea balanței serviciilor – deficit de 355 milioane euro, comparativ cu excedentul de 659 milioane euro din intervalul precedent. Aportul cel mai consistent a revenit poziției „alte servicii" – îndeosebi servicii financiare, de comunicații, servicii de asigurare și de leasing operațional – având în vedere inversarea semnificativă a soldului aferent acestei componente (de la un excedent de 791 milioane euro, la un deficit de 245 milioane euro). Rezultate nesatisfăcătoare s-au consemnat și în turism, deficitul extern crescând de la 119 milioane euro la 170 milioane euro. Singura îmbunătățire (modestă) a fost înregistrată pe segmentul serviciilor de transport, al căror sold a devenit pozitiv (60 milioane euro), în principal ca urmare a înjumătățirii deficitului aferent transportului internațional de mărfuri.

Contul de capital și financiar

În anul 2009, soldul pozitiv al contului de capital și financiar a fost de 6 150 milioane euro, în scădere cu 65,5 la sută față de anul precedent, evoluție asociată reticenței investitorilor străini într-un mediu global caracterizat de incertitudini. Fluxurile nete sub forma investițiilor directe au însumat 4 400 milioane euro, în scădere cu 52,7 la sută față de anul 2008. Cu toate acestea, participarea investițiilor directe ale nerezidenților la acoperirea deficitului de cont curent (5 168 milioane euro) s-a consolidat semnificativ, până la 88,2 la sută.

[9] La nivelul sectorului industrial, indicele nominal aferent s-a redus progresiv în termeni anuali pe parcursul anului 2009, coborând de la 126,5 la sută în trimestrul I la 95,5 la sută în trimestrul IV (calcule realizate pe baza VAB și a populației ocupate).

Investițiile străine directe (ISD) au constituit un factor important de atenuare a efectelor crizei asupra sectorului corporatist, concluzie relevată de înrăutățirea mai lentă a indicatorilor de performanță aferenți companiilor care au beneficiat de ISD, comparativ cu restul economiei. Firmele beneficiare de ISD pot contribui la convergența sustenabilă cu zona euro, întrucât: (i) au demonstrat că dețin o structură care le permite preluarea mai eficientă a șocurilor; (ii) au un rol important în crearea valorii adăugate din economie (circa 40 la sută din valoarea generată de companiile nefinanciare); (iii) generează aproape 80 la sută din exporturile României. Contribuția potențială a acestui segment corporatist la revenirea cererii interne de credit a scăzut însă, deoarece în 2009 companiile respective și-au redus expunerea față de sectorul bancar autohton (cu circa 5 la sută), preferând finanțarea externă (în creștere cu peste 20 la sută).

În anul 2009, datoria externă pe termen mediu și lung a crescut față de sfârșitul anului 2008 cu 26,5 la sută, ajungând la 65,5 miliarde euro. Analiza din perspectiva structurii și a scadențelor relevă modificări semnificative. Astfel, după ritmuri anuale de creștere de peste 31 la sută în intervalul 2004-2008, datoria externă a sectorului privat a avansat cu numai 10 la sută în anul 2009 (până la 39 miliarde euro), diminuându-și cu 9 puncte procentuale ponderea în total (până la circa 60 la sută). În schimb, datoria publică și-a intensificat de aproape cinci ori viteza anuală de creștere (+25,5 la sută, până la 13,5 miliarde euro), anul 2009 marcând, de asemenea, și înregistrarea a 5,7 miliarde euro reprezentând soldul împrumuturilor acordate României în cadrul acordului *stand-by* cu FMI. În ceea ce privește scadențele, dacă în 2008 valoarea componentei pe termen scurt (sub 1 an) a datoriei externe se situa la 20,6 miliarde euro (circa 29 la sută din total), aceasta s-a ajustat semnificativ în 2009, ajungând la 14,6 miliarde euro (mai puțin de 19 la sută din total).

La finele anului 2009, datoria externă pe termen mediu și lung reprezenta 56,5 la sută din PIB (în creștere cu 19,5 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent) și 181,2 la sută în raport cu exporturile de bunuri și servicii (în creștere cu 59,3 puncte procentuale). Ambii indicatori se situează la niveluri preocupante, indicând necesitatea eliminării rapide a cheltuielilor neproductive și a orientării înspre ramurile cu potențial de export.

Investițiile de portofoliu au cunoscut o revigorare, trecând de la un deficit de 563 milioane euro în 2008 la un excedent de 512 milioane euro, dar această evoluție încorporează un efect de bază consistent (2008 a fost cel mai slab an din ultimul deceniu în această privință). În mod similar trebuie analizată și revenirea spectaculoasă a pieței bursiere în anul 2009. Astfel, numărul de societăți admise la tranzacționare a crescut marginal, de la 68 la 69, capitalizarea bursieră a crescut cu circa 75 la sută, până la 80 074 milioane lei, dar valoarea tranzacționată a acțiunilor listate (5 083 milioane lei) a reprezentat doar trei pătrimi din nivelul anului 2008.

Piața forței de muncă

Deşi în continuare caracterizată de rigidități, piața forței de muncă a reacționat la criză prin majorarea ratei şomajului de la 4,4 la sută la 7,8 la sută şi prin temperarea ritmului anual de creştere a câştigurilor salariale brute de la niveluri de peste 20 la sută în anul 2008 la 1,9 la sută în trimestrul IV 2009[10]. Sectorul privat a recurs la reduceri masive de personal, îndeosebi în primele trei trimestre ale anului (numărul salariaților raportat de angajatori s-a comprimat cu circa 400 000 persoane în cursul anului 2009). În schimb, în sectorul bugetar, reducerea numărului de salariați a fost marginală, iar măsuri de limitare a cheltuielilor salariale au fost aplicate abia în partea a doua a anului şi au vizat eliminarea unor prime şi sporuri, precum şi impunerea unor concedii fără plată.

În ceea ce priveşte lucrătorii români în străinătate, în pofida recesiunii severe înregistrate de principalele țări de destinație, nu există indicii ale revenirii acestora în România în proporție semnificativă, după cum se anticipa la începutul anului 2009. Deteriorarea situației lor financiare a condus însă la restrângerea remiterilor provenite din această sursă şi, în consecință, la diminuarea transferurilor private nete, în cadrul cărora dețin poziția dominantă (de la 5 052 milioane euro în 2008 la 3 344 milioane euro în perioada analizată).

7. Integrarea europeană şi relațiile cu organismele internaționale

Având în vedere statutul României de țară membră a Uniunii Europene, dar şi în contextul generat de criza financiară internațională, BNR a acționat, împreună cu alte autorități române, în sensul coordonării şi integrării politicilor naționale în cadrul de lucru european.

Contribuția BNR la elaborarea de documente de orientare strategică

La data de 12 mai 2010, Comisia Europeană şi Banca Centrală Europeană au publicat simultan rapoartele lor de convergență în care evaluează stadiul actual de convergență al celor nouă state membre cu derogare. Participarea BNR în procesul de analiză şi elaborare a Raportului de convergență al BCE s-a realizat prin: formularea de comentarii scrise la primul proiect al raportului; participarea în grupul de lucru editorial; dezbateri în cadrul Consiliului de administrație al BNR.

Similar anilor precedenți, BNR a contribuit la exercițiile bianuale de prognoză ale Comisiei Europene şi ale BCE, prin reprezentanți care au participat atât la întâlniri cu experții CE, cât şi la grupul de lucru al BCE pe prognoze macroeconomice.

Participarea BNR la Sistemul European al Băncilor Centrale (SEBC) şi la alte structuri europene

Guvernatorul BNR, împreună cu viceguvernatorul coordonator al afacerilor europene, participă la reuniunile trimestriale şi teleconferințele Consiliului General al BCE.

[10] Pe ansamblul perioadei analizate, reducerea ritmului anual de creştere a câştigurilor salariale a fost de 15,1 puncte procentuale față de anul anterior, până la 8,4 la sută.

În perioada de referință, au fost discutate teme privind: evoluții monetare şi financiare din zona euro şi din statele din afara zonei euro; reforma arhitecturii financiare europene; funcționarea mecanismului ERM II; împrumuturile în valută din perspectivă macroprudențială; Pactul de stabilitate şi creştere; aspecte privind strategia FMI. Totodată, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale celor 12+1 comitete SEBC şi ale substructurilor aferente acestora.

Dintre cele mai importante structuri la nivelul Consiliului UE la care BNR a fost invitată să participe, trebuie menționată participarea la nivel înalt la reuniunile informale ale Consiliului ECOFIN – bianual (la nivelul conducerii executive), la invitația MFP, când agenda de lucru cuprinde aspecte din sfera de activitate a băncii centrale, precum şi la reuniunile Comitetului Economic şi Financiar, la care participarea este asigurată de reprezentantul Ministerului Finanțelor Publice, în calitate de titular, şi de reprezentantul BNR, la nivel de viceguvernator coordonator al afacerilor europene. De asemenea, reprezentanții BNR participă împreună cu reprezentanții Ministerului Finanțelor Publice şi/sau ai altor instituții ale statului la reuniunile grupurilor de lucru ale Consiliului UE şi ale Comisiei Europene care abordează tematici în strânsă legătură cu domeniile de competență ale băncii centrale.

În calitate de donator de asistență tehnică, BNR a fost implicată într-un proiect de cooperare cu Banca Centrală a Egiptului, pe o perioadă de trei ani, alături de alte şase bănci centrale membre ale SEBC, pentru implementarea acordului Basel II.

Un moment important al prezenței BNR în structurile europene l-a constituit organizarea la Frankfurt, împreună cu Banca Centrală Europeană, a proiectului „Zilele culturale ale BCE – România 2009". În cadrul acestui proiect, în perioada 21 octombrie – 9 noiembrie 2009 s-au derulat o serie de evenimente culturale care au contribuit la promovarea imaginii României în spațiul european.

Relațiile BNR cu instituțiile financiare internaționale

La începutul anului 2009, pe fondul intensificării crizei financiare internaționale şi al derapajelor înregistrate de politica fiscală şi de cea salarială în anul precedent, România a încheiat un acord de finanțare cu FMI, pe 24 de luni, pentru un împrumut în valoare de 12,95 miliarde euro, destinat consolidării rezervei valutare. În cadrul aceluiaşi acord sunt prevăzute fonduri puse la dispoziție de Comisia Europeană (5 miliarde euro) şi de alte instituții financiare internaționale – BIRD, BERD (2 miliarde euro), destinate finanțării de proiecte. Până la finele semestrului I 2010 au fost eliberate patru tranşe, în valoare totală de circa 9 miliarde euro. De asemenea, în perioada 13-22 octombrie 2009 s-a aflat la Bucureşti o misiune a FMI pentru acordarea de asistență tehnică în domeniul reglementării bancare.

De menționat faptul că România a fost prima țară care, în cadrul unui aranjament de finanțare de acest tip, a încheiat cu băncile-mamă ale principalelor nouă instituții de credit cu capital străin prezente pe teritoriul său un acord prin care acestea se angajau să susțină operațiunile de pe piața românească şi, în caz de nevoie, să suplimenteze în mod proactiv capitalul subsidiarelor din România.

În august 2009, BNR a semnat cu cele nouă grupuri bancare scrisori bilaterale de angajament pentru menținerea expunerii pe piața românească la nivelul înregistrat la 31 martie 2009 până la finele lunii aprilie 2011.

Ca parte a sprijinului financiar acordat României pentru contracararea efectelor crizei economice, Banca Mondială a propus un program de trei împrumuturi pentru politici de dezvoltare, în următoarele domenii: reformarea sistemului public (îndeosebi a managementului financiar); întărirea protecției sociale pentru grupurile cele mai vulnerabile ale populației; reformarea sistemului financiar. Primul dintre acestea, în valoare de 300 milioane euro, a fost aprobat în iulie 2009, suma fiind trasă efectiv în luna octombrie 2009. În acelaşi an, finanțarea acordată României de Corporația Financiară Internațională (membră a Grupului Băncii Mondiale) a constat în două linii de credit de câte 50 milioane euro, acordate furnizorilor de servicii medicale de talie mică şi foarte mică, prin Banca Transilvania, respectiv micilor fermieri şi producători agricoli din România, prin BCR.

În 2009, cele mai importante împrumuturi ale BERD în România au fost acordate în contextul pachetului de asistență financiară de 19,95 miliarde euro. Astfel, BERD a acordat Petrom două împrumuturi – primul, în valoare de 300 milioane euro, pentru creşterea eficienței şi reducerea emisiilor de carbon, iar cel de-al doilea, în sumă de 200 milioane euro, pentru construirea unei centrale electrice. De asemenea, BERD a extins un împrumut de 100 milioane euro către BCR în scopul finanțării IMM şi a finanțat cu 70 milioane euro proiecte în domeniul industriei prelucrătoare.

Chiar şi în contextul crizei economice internaționale, principalele agenții de *rating* şi-au menținut în 2009 calificativele acordate pentru datoria pe termen lung în valută a României. Astfel, două agenții (Standard&Poor's şi Fitch) au menținut *rating*-ul imediat sub nivelul *investment grade*, în timp ce calificativele acordate României de alte două agenții (Moody's şi JCRA) au rămas în categoria *investment grade*.

8. Sistemul bancar

În pofida crizei financiare internaționale şi a reducerii creditării pe plan global, sistemul bancar românesc poate fi apreciat ca stabil, cu niveluri ale capitalizării, solvabilității şi lichidității conforme cu cerințele prudențiale.

Stabilitatea sistemului bancar este relevată şi de exercițiile de testare la stres pe scenarii macroeconomice, derulate de Banca Națională cu frecvență semestrială. Acestea au ca finalitate evaluarea necesarului de capital aferent menținerii unui nivel prudențial de minimum 10 la sută al indicatorului de adecvare a capitalului instituțiilor de credit, într-un cadru macroeconomic advers. Metodologia utilizată este un produs al colaborării cu FMI, respectiv Banca Mondială, colaborare începută în anul 2003, odată cu misiunea FSAP. Având ca premise o depreciere puternică a monedei naționale, un PIB real mult diminuat față de anul anterior precum şi o rată a inflației situată în afara intervalului țintit, exercițiul se derulează conform a cel puțin două scenarii, având magnitudini diferite ale şocurilor.

Metodologia utilizată presupune o evaluare separată a impactului unui şoc macroeconomic asupra instituţiilor de credit: cuantificarea efectului direct asupra veniturilor realizate, ca urmare a variaţiei ratelor de dobândă, cursului de schimb, valorii de piaţă a terenurilor şi clădirilor, respectiv cuantificarea unui efect indirect, urmare a unei performanţe financiare înrăutăţite a debitorilor, asupra rezultatului financiar al băncilor, datorită unui volum crescut al cheltuielilor cu provizioanele constituite în urma reclasificării expunerilor faţă de sectorul real. Determinarea performanţei financiare pe orizontul de analiză este făcută pe baza modificării elementelor situaţiilor financiare ale agenţilor economici care figurează ca debitori în Centrala Riscurilor Bancare, în funcţie de scenariul considerat.

Ultimul exerciţiu de testare la stres s-a desfăşurat în luna decembrie 2009, acoperind un orizont de doi ani. Conform scenariului sever, în condiţiile unei deprecieri importante a cursului de schimb, ale unui declin economic, respectiv ale unei prime de risc suveran în creştere (reflectată în costuri de finanţare externă ridicate), sistemul bancar ar înregistra o pierdere concretizată într-o diminuare a indicatorului de solvabilitate cu circa 2 puncte procentuale pe orizontul analizat, pe fondul scăderii fondurilor proprii ca urmare a creşterii creditelor neperformante. În cazul instituţiilor de credit potenţial afectate, au avut loc majorări de capital. Complementar exerciţiului de testare la stres are loc o evaluare a riscului de contaminare interbancară. Rezultatele analizei evidenţiază un impact neglijabil al potenţialei nerespectări a obligaţiilor financiare ale unei instituţii de credit asupra altor bănci, prin canalul expunerilor interbancare.

Modificări în structura sistemului bancar românesc

Principalele schimbări înregistrate în cursul anului 2009 în sistemul bancar din România au fost următoarele: (i) schimbarea statutului Citibank România din persoană juridică română în sucursală a unei bănci străine, Citibank Europe (ianuarie); (ii) închiderea sucursalei din Bucureşti a Depfa Bank (august); (iii) începerea activităţii Băncii Comerciale FEROVIARA – instituţie cu capital majoritar privat autohton (noiembrie); (iv) fuziunea dintre Raiffeisen Banca pentru Locuinţe şi HVB Banca pentru Locuinţe prin absorbţia celei din urmă (decembrie).

În aceste condiţii, la sfârşitul anului 2009, în România funcţionau 42 de instituţii de credit (41 de bănci şi reţeaua cooperatistă CREDITCOOP), în scădere de la 43 în anul precedent. Din punct de vedere al originii capitalului, sistemul bancar prezenta următoarea structură: două bănci cu capital integral sau majoritar de stat, patru bănci cu capital majoritar privat autohton, 25 de bănci cu capital majoritar străin şi zece sucursale ale unor bănci străine. Băncile cu capital integral sau majoritar privat deţineau 92,7 la sută din active (85,3 la sută revenind instituţiilor cu capital integral sau majoritar străin inclusiv sucursalele băncilor străine), segmentul controlat de stat reprezentând doar 7,3 la sută.

Un fenomen de dată relativ recentă este creşterea numărului de bănci de talie mijlocie (cu o pondere de 5-7 la sută în activele totale), nu mai puţin de şase bănci făcând parte din această categorie. Capitalizarea sistemului bancar românesc a continuat să se majoreze şi în 2009, cu 8,1 la sută. Din perspectiva ţării de origine a

capitalului investit, Grecia (cu 26,6 la sută din total capital) continuă să devanseze Austria (cu 16,9 la sută) și Olanda (cu 9,0 la sută). Până în prezent, băncile cu capital majoritar grecesc au făcut față cu succes crizei internaționale, în parte și datorită reglementărilor prudențiale mai conservatoare inițiate de BNR în mod contraciclic în anii anteriori.

Ca urmare a liberalizării pieței serviciilor, un număr de 207 instituții străine au notificat intenția de a oferi și de a desfășura activitate bancară în mod direct pe teritoriul României. Între acestea figurează 192 instituții bancare, 3 instituții financiare nebancare și 12 instituții emitente de monedă electronică.

Evoluția indicatorilor de prudențialitate

Anul 2009 s-a caracterizat prin restrângerea deopotrivă a ofertei și a cererii de credite, ceea ce a atras după sine întreruperea trendului ascendent al activității de creditare. Astfel, în anul 2009 s-a înregistrat un ritm foarte modest de creștere a creditului neguvernamental (+0,9 la sută în termeni nominali și -3,6 la sută în termeni reali) comparativ cu o dinamică de +33,7 la sută în termeni nominali și +25,8 la sută în termeni reali în anul anterior. De asemenea, s-a observat o modificare a structurii creditului neguvernamental în favoarea componentei în valută, ponderea acesteia în total crescând de la 57,8 la sută în 2008 la 60,1 la sută în perioada analizată; evoluția nu se datorează însă majorării stocului creditului în valută, ci deprecierii monedei naționale și scăderii mai pronunțate a componentei în lei a creditului acordat sectorului privat.

Totodată, în condițiile de incertitudine generate de criza economică și financiară, a devenit vizibilă o deteriorare a calității portofoliului de credite al băncilor. Astfel, ponderea expunerii neajustate aferente creditelor și dobânzilor restante de peste 90 de zile și/sau pentru care au fost inițiate proceduri judiciare[11] în total credite și dobânzi a crescut de la 2,8 la sută la sfârșitul anului 2008 la 7,9 la sută în decembrie 2009. Aceste evoluții nefavorabile au obligat băncile comerciale, pe de o parte, să procedeze la o creștere masivă a provizioanelor destinate acoperirii creditelor neperformante, iar pe de altă parte, să adopte o poziție de maximă prudență în acordarea de noi credite.

Cu toate acestea, creșterea capitalizării sistemului bancar a asigurat menținerea adecvării capitalului la niveluri confortabile. Astfel, indicatorul de solvabilitate a crescut de la 13,76 la sută în 2008 la 14,67 la sută la sfârșitul anului 2009, depășind în mod semnificativ nivelul minim reglementat. Mai mult, trebuie menționat faptul că toate băncile din sistem au înregistrat un nivel al solvabilității de peste 10 la sută, nivel considerat drept minim pe durata valabilității acordului de finanțare cu UE, FMI și alte instituții financiare internaționale.

Confruntate cu stagnarea activității de creditare, cu majorarea necesarului de provizionare și cu creșterea costurilor de finanțare, băncile comerciale au încercat să atenueze diminuarea profitului prin redimensionarea rețelelor, extinse agresiv în

[11] Definiția corespunde recomandărilor ghidului FMI și este utilizată de majoritatea țărilor din UE.

anii precedenți. Astfel, în 2009, băncile au închis 128 de unități şi au concediat 3 724 de angajați. Profitul total consemnat la sfârşitul anului (680 milioane lei) a fost de peste 5 ori mai mic decât profitul anului anterior, îndeosebi datorită creşterii fără precedent a cheltuielilor cu provizioanele (de la 7 593,9 milioane lei în 2008, la 14 972,7 milioane lei în 2009). În acest context, indicatorii de profitabilitate au consemnat valori modeste, dar pozitive: 0,25 la sută în cazul ROA (1,56 la sută în anul anterior) şi 2,89 la sută în cazul ROE (17,04 la sută în 2008).

Indicatorul de lichiditate, calculat ca raport între lichiditatea efectivă şi lichiditatea necesară, s-a diminuat față de anul precedent (de la 2,47 la 1,38), în bună măsură ca urmare a înăspririi criteriilor de determinare, rămânând totuşi superior cerinței minime reglementate[12]. Condițiile de lichiditate din sistem s-au menținut restrictive şi datorită modificării strategiei băncilor, care în 2009 s-au concentrat pe atragerea de depozite şi au temperat activitatea de creditare. Ca urmare a noii strategii, raportul dintre creditele acordate clientelei şi depozitele atrase de la aceasta a scăzut de la 122,0 la sută la sfârşitul anului 2008 la 112,8 la sută în decembrie 2009.

9. Rezultatele financiare ale BNR la 31 decembrie 2009

Potrivit *acquis*-ului comunitar, BNR nu urmăreşte îndeplinirea unor performanțe de ordin comercial, cum ar fi maximizarea profitului, acțiunile sale vizând implementarea unei politici monetare care să asigure atingerea obiectivului fundamental, şi anume stabilitatea prețurilor. În perioada 2001-2006, în care reducerea inflației nu putea fi realizată fără efectuarea unor absorbții masive de lichiditate, BNR şi-a asumat costul unei politici monetare restrictive, încheind exercițiile financiare cu pierderi operaționale. Pe fondul modificării radicale a condițiilor de lichiditate pe plan internațional, BNR a trecut treptat din poziția de debitor net în cea de creditor al sistemului bancar şi a înregistrat un rezultat financiar pozitiv în fiecare an începând cu 2007. Astfel, profitul atins la finele anului 2009, în sumă de 4 607,7 milioane lei, a depăşit cu 38 la sută nivelul din anul precedent. La acest rezultat a contribuit şi preocuparea constantă pentru limitarea cheltuielilor proprii de funcționare.

Rezultatul financiar pozitiv a fost determinat de profitul operațional obținut din administrarea rezervelor internaționale (+5 116,4 milioane lei) şi din emisiunea monetară (+26,8 milioane lei), respectiv de pierderea asociată operațiunilor de politică monetară (-181,9 milioane lei) şi altor operațiuni (-343,5 milioane lei), precum şi de cea generată de reevaluarea activelor şi pasivelor (-10,2 milioane lei).

Conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, profitul realizat în 2009 a fost repartizat pentru acoperirea pierderilor din anii anteriori (2 821,5 milioane lei), pentru plata la bugetul de stat a unei cote de 80 la sută din veniturile nete ale băncii (1 436,6 milioane lei), pentru majorarea rezervelor statutare (209,6 milioane lei), pentru constituirea unor surse proprii de investiții în anul 2010 (104,8 milioane lei), restul profitului urmând a fi reportat şi repartizat conform prevederilor legale.

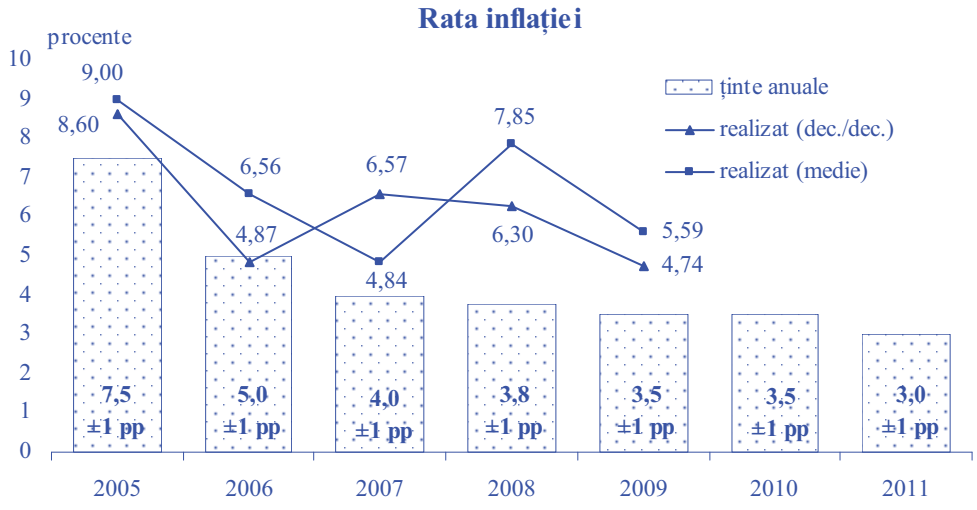
[12] Nivelul minim reglementat este 1.

Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naționale a României

Obiectivul politicii monetare

Potrivit statutului său[1], BNR are ca obiectiv fundamental asigurarea şi menținerea stabilității prețurilor, principala atribuție a autorității monetare constituind-o configurarea şi implementarea politicii monetare.

În contextul specific al anului 2009, obiectivul general al băncii centrale l-a constituit consolidarea procesului dezinflației în ritmul necesar atingerii țintelor anuale de inflație şi asigurarea coborârii ratei inflației pe termen mediu spre niveluri compatibile cu definiția de stabilitate a prețurilor. Această orientare a politicii monetare era conformă cu angajamentele asumate de autoritățile române prin documentele elaborate în procesul de pregătire a adoptării monedei euro demarat în România la 1 ianuarie 2007 (edițiile succesive ale Programului de convergență); în consecință, orientarea răspundea cerinței de a se atinge, în concordanță cu calendarul prevăzut pentru adoptarea euro, un nivel al ratei inflației compatibil cu criteriul de inflație al Tratatului de la Maastricht, precum şi cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE. Pe orizontul temporal de doi ani vizat de politica monetară în cadrul actual al strategiei de țintire directă a inflației, țintele anuale de inflație stabilite corespunzător acestei orientări de către BNR împreună cu guvernul s-au situat la nivelul de 3,5 la sută ±1 punct procentual atât pentru 2009, cât şi pentru 2010.

Sursa: INS, BNR

[1] Legea nr. 312/2004.

1. Provocări pentru politica monetară

Consolidarea dezinflației în ritmul presupus de țintele anuale de inflație a continuat să reprezinte o provocare pentru politica monetară în 2009. Una dintre principalele dificultăți la adresa configurării şi implementării politicii monetare a derivat din necesitatea asigurării derulării ordonate a procesului de ajustare a amplelor dezechilibre macroeconomice acumulate anterior, precum şi din imperativul menținerii stabilității financiare, într-o conjunctură marcată de efectele adverse ale crizei financiare şi economice globale.

Într-un asemenea context, asigurarea sustenabilității procesului de dezinflație, fără prejudicierea gravă a potențialului de creştere economică pe termen mediu şi lung, era condiționată de reechilibrarea şi creşterea coerenței şi credibilității *mix*-ului de politici macroeconomice – presupunând întărirea politicii fiscale şi a celei de venituri – precum şi de accelerarea reformelor structurale. În sprijinul unei asemenea configurări a politicii economice, în măsură să influențeze favorabil încrederea mediului extern în economia românească şi să minimizeze costurile procesului de ajustare macroeconomică, a acționat aranjamentul multilateral de finanțare externă pe care autoritățile române l-au încheiat cu UE, FMI şi alte instituții financiare internaționale, având ataşat un puternic program economic. Acesta a avut menirea de a proteja economia de efectele adverse ale scăderii intrărilor private de capital în perioada necesară implementării măsurilor destinate ajustării dezechilibrului fiscal şi a celui extern, precum şi a celor vizând continuarea întăririi sistemului bancar. Încheierea acordului, coroborată cu angajamentul asumat de băncile-mamă a nouă dintre cele mai mari bănci cu capital străin prezente pe piața românească de a-şi menține expunerea față de aceasta şi de a lua toate măsurile necesare pentru capitalizarea adecvată şi susținerea subsidiarelor locale, a contribuit la ameliorarea percepției investitorilor străini asupra economiei româneşti; pe acest fond, dar şi ca urmare a uşoarei refaceri a apetitului global pentru risc, presiunile intense de depreciere exercitate anterior asupra leului au încetat.

Ulterior inițierii întăririi politicii fiscale şi de venituri corespunzător programului economic convenit, precum şi cvasistabilizării cursului de schimb – susținută şi de corecția peste aşteptări consemnată până la acel moment de deficitul de cont curent – politica monetară s-a confruntat cu provocarea decurgând din relativa persistență pe termen scurt a inflației de bază (CORE2 ajustat), relevată de reacția întârziată a acesteia față de ritmul şi magnitudinea adâncirii deficitului de cerere agregată. Astfel, contracția economică neaşteptat de severă din primul semestru al anului 2009 (-7,6 la sută[2]) – concretizată în creşterea progresivă a *gap*-ului negativ al PIB – s-a reflectat doar parțial în scăderea înregistrată de rata anuală a CORE2 ajustat în primele nouă luni ale anului 2009 (la nivelul de 4,2 la sută, de la 6,3 la sută în decembrie 2008). Pe lângă o insuficientă ancorare a anticipațiilor inflaționiste, acest comportament al inflației de bază avea la origine cel mai probabil anumite caracteristici structurale ale economiei româneşti, precum: (i) *pass-through*-ul

[2] Datele statistice menționate sunt cele disponibile la momentul deciziei de politică monetară. Unele dintre acestea au fost revizuite ulterior de INS.

consistent al cursului de schimb al leului, datorat în principal gradului înalt de euroizare a economiei şi ponderii ridicate deţinute de produsele importate în coşul de consum şi (ii) unele rigidităţi structurale ale pieţei bunurilor şi serviciilor (în special în ceea ce priveşte bunurile de consum) şi ale pieţei forţei de muncă, având ca principale forme de manifestare concurenţa relativ scăzută pe pieţele anumitor bunuri şi servicii, precum şi menţinerea unei dinamici încă înalte a costului unitar cu forţa de muncă în câteva ramuri ale industriei prelucrătoare.

Această provocare la adresa politicii monetare a fost agravată de perspectiva accelerării pe termen mediu a dezinflaţiei, în condiţiile anticipării rămânerii în teritoriu negativ a dinamicii anuale a PIB în următoarele trimestre şi ale posibilei trenări a redresării ulterioare a activităţii economice. O asemenea perspectivă avea ca premisă majoră declinul amplu consemnat de economia românească, dar mai ales de cererea internă în primul semestru al anului, reflectând atât efectele propagate ale reducerii cererii externe şi a intrărilor de capital, cât şi, mai ales, scăderea dramatică a încrederii, corelată inclusiv cu deteriorarea continuă a condiţiilor pieţei muncii şi cu slăbirea progresivă a creditării.

Într-un asemenea context, BNR a optat pentru o ajustare graduală, dar continuă, a condiţiilor monetare reale în sens larg, menită să menţină caracterul prudent al politicii monetare, dar şi să creeze condiţiile necesare redresării pe baze sănătoase a intermedierii financiare, în special a creditării sectorului privat al economiei, evitând în acelaşi timp stimularea volatilităţii excesive a cursului de schimb. Astfel, în intervalul februarie-septembrie 2009, rata dobânzii de politică monetară a fost coborâtă treptat – în cinci paşi – de la 10,25 la 8,0 la sută pe an. Totodată, banca centrală a atenuat restrictivitatea mecanismului rezervelor minime obligatorii, reducând în câteva etape ratele RMO aplicate pasivelor în lei, respectiv în valută, cu scadenţă reziduală mai mică de doi ani ale instituţiilor de credit (de la 18 la 15 la sută, respectiv de la 40 la 30 la sută); în plus, rata RMO pentru pasivele în valută cu scadenţă reziduală mai mare de doi ani şi care nu prevăd clauze contractuale a fost scăzută de la 40 la sută la zero la sută. Prin aceste măsuri, pe care le-a complementat cu o politică de gestionare flexibilă a condiţiilor lichidităţii de pe piaţa monetară, BNR a urmărit atât să asigure adecvarea gradului de restrictivitate a politicii monetare la tendinţa de reducere a presiunilor inflaţioniste ale cererii agregate, concomitent cu ancorarea mai solidă a anticipaţiilor inflaţioniste, cât şi să atenueze anumite slăbiciuni ale mecanismului de transmisie monetară. Măsurile din urmă au vizat în mod concret îmbunătăţirea condiţiilor lichidităţii de pe piaţa monetară şi valutară şi corectarea graduală a distorsiunii de poziţionare a ratelor dobânzilor la credite şi la depozite în raport cu nivelul ratei dobânzii de politică monetară – ambele reprezentând precondiţii ale revitalizării sustenabile a procesului de creditare; reducerea ratelor RMO s-a înscris totodată în procesul de aliniere graduală a nivelului acestora la standardele şi practicile BCE.

În ultimul trimestru al anului, contextul de implementare a politicii monetare a fost complicat de tensionarea suferită de mediul politic intern, pe fondul parcurgerii ultimei etape a procesului electoral derulat de-a lungul anilor 2008 şi 2009. Climatul politic instabil a generat noi riscuri la adresa perspectivei pe termen scurt

a inflației şi, implicit, incertitudini privind perspectivele pe termen scurt şi mediu ale activității economice. Riscul major l-a constituit posibilitatea producerii unui derapaj al politicii fiscale şi al celei de venituri care să se concretizeze în depăşirea nivelului programat al deficitului bugetar la finalul anului 2009 şi în amânarea inițierii consolidării fiscale prevăzute pentru anul 2010. Acestuia i s-au asociat riscul perturbării derulării împrumuturilor contractate cu organismele şi instituțiile financiare internaționale şi cel al deteriorării, pe acest fond, a percepției mediului economic şi financiar intern şi internațional asupra perspectivei economiei naționale, de natură să alimenteze presiunile de depreciere a monedei naționale şi implicit anticipațiile inflaționiste, dar şi să amplifice costurile de finanțare/refinanțare a sectorului public.

Confruntată cu necesitatea contracarării implicațiilor adverse ale acestui context, dar şi cu perspectiva amplificării pe termen scurt a şocurilor inflaționiste de natura ofertei (reprezentate în principal de efectele *ex ante* ale ajustării, începând cu 1 ianuarie 2010, a accizelor la produsele din tutun), BNR a decis să întrerupă temporar trendul descendent al ratei dobânzii de politică monetară, nivelul acesteia fiind menținut la 8,0 la sută până la finele anului. Totodată, ca reacție la materializarea riscului decalării calendarului împrumuturilor externe prevăzut pentru trimestrul IV 2009 în cadrul aranjamentului multilateral de finanțare încheiat cu UE, FMI şi alte instituții financiare internaționale, banca centrală a efectuat în a doua jumătate a lunii noiembrie o nouă reducere a ratei RMO pentru pasivele în valută cu scadența reziduală de sub doi ani ale instituțiilor de credit (de la 30 la 25 la sută), prin această măsură BNR urmărind adecvarea condițiilor de finanțare din sistemul bancar autohton în contextul ultimei părți a anului 2009, concomitent cu păstrarea echilibrelor macroeconomice.

Prefigurarea detensionării mediului politic intern şi a reactivării aranjamentului multilateral de finanțare externă, de natură să reducă riscurile legate de *mix*-ul de politici economice implementate de autorități, a permis BNR să reia în ianuarie 2010 mişcarea descendentă a ratei dobânzii de politică monetară, prin reducerea acesteia cu 0,5 puncte procentuale, până la nivelul de 7,5 la sută pe an. În favoarea acestei decizii au mai pledat ameliorarea comportamentului cursului de schimb al leului şi cea a aşteptărilor privind evoluția sa viitoare, reflectând percepția îmbunătățită a investitorilor asupra economiei naționale. Acestea au consolidat perspectiva reluării trendului descendent al ratei anuale a inflației, odată cu epuizarea puseului inflaționist generat în noiembrie 2009 de majorarea accizelor la tutun şi prelungit la începutul anului 2010 de creşterea unor accize şi prețuri administrate. Creşterea consistentă a prețului țigărilor din luna noiembrie 2009 a întrerupt, astfel, procesul dezinflației reamorsat în semestrul II 2008, rata anuală a inflației plasându-se în luna decembrie 2009 la nivelul de 4,74 la sută; acesta a depăşit uşor limita superioară a intervalului de variație ce încadrează punctul central al țintei de inflație (3,5 la sută ±1 punct procentual), dar a fost cu 1,6 puncte procentuale inferior nivelului consemnat în decembrie 2008 (6,3 la sută). În schimb, rata anuală a CORE2 ajustat a coborât în trimestrul IV 2009 cu 2 puncte procentuale, ajungând în decembrie la 2,8 la sută.

În contextul dificil al anului 2009, BNR şi-a intensificat acţiunile de comunicare, reiterând în cadrul acestora necesitatea reechilibrării şi creşterii coerenţei şi credibilităţii *mix*-ului de politici macroeconomice – implicând întărirea politicii fiscale şi a celei de venituri – precum şi nevoia accelerării şi adâncirii reformelor structurale. În condiţiile agravării şi prelungirii crizei financiare şi economice globale, o asemenea abordare era esenţială pentru consolidarea dezinflaţiei simultan cu ajustarea ordonată a dezechilibrului extern, precum şi pentru refacerea încrederii investitorilor şi asigurarea unei finanţări sustenabile a economiei româneşti, implicit pentru prezervarea stabilităţii financiare. Ulterior încheierii aranjamentului multilateral de finanţare externă cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internaţional şi alte instituţii financiare internaţionale, BNR a subliniat în mod repetat faptul că menţinerea *mix*-ului de politici economice pe coordonatele convenite condiţionează ajustarea graduală şi prudentă a conduitei politicii monetare din perspectiva asigurării sustenabilităţii dezinflaţiei şi a creării premiselor relansării durabile a activităţii economice. Totodată, banca centrală a evidenţiat continuu riscul major de erodare a încrederii şi de exacerbare a costurilor economice şi sociale ale procesului de ajustare macroeconomică pe care l-ar fi indus un eventual derapaj al politicii fiscale şi al celei de venituri, implicit amânarea iniţierii consolidării fiscale.

2. Implementarea politicii monetare

În anul 2009 politica monetară şi-a păstrat caracterul prudent, ajustarea graduală a restrictivităţii condiţiilor monetare în sens larg efectuată de banca centrală având ca argumente majore, pe de o parte, perspectivele procesului dezinflaţiei, implicit cele ale activităţii economice pe orizontul relevant pentru politica monetară şi, pe de altă parte, caracteristicile balanţei riscurilor asociate acestor perspective. Astfel, acţiunile BNR au fost îndreptate înspre ancorarea solidă a anticipaţiilor inflaţioniste şi consolidarea sustenabilă a dezinflaţiei, concomitent cu crearea condiţiilor favorabile revigorării activităţii de creditare, cu precădere către sectorul privat şi, în consecinţă, ale redresării durabile a activităţii economice.

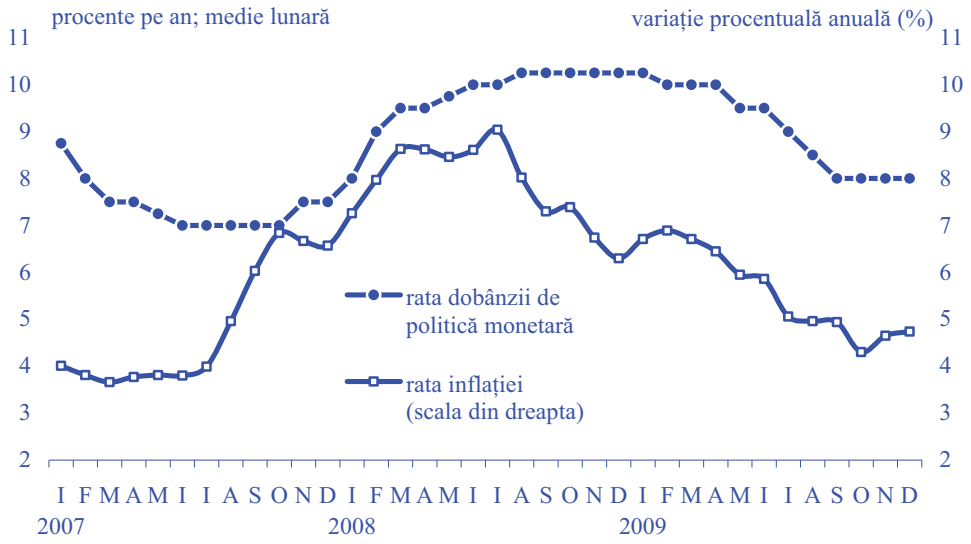
În acest context, BNR a iniţiat în februarie 2009 un trend prudent de coborâre a ratei dobânzii de politică monetară, prin efectuarea unei reduceri de 0,25 puncte procentuale. Acesta a fost continuat cu scăderi de câte 0,5 puncte procentuale în mai, iunie, august şi septembrie 2009, respectiv ianuarie 2010, rata dobânzii de politică monetară ajungând astfel la 7,5 la sută (de la 10,25 la sută în ianuarie 2009); ajustarea descendentă a ratei dobânzii de politică monetară a fost temporar stopată în lunile martie şi noiembrie 2009, ca răspuns la apariţia unor riscuri inflaţioniste pe termen scurt. Totodată, BNR a operat în luna iunie 2009 o scădere de 3 puncte procentuale a ratei RMO aferente pasivelor în lei cu scadenţa reziduală de sub doi ani ale instituţiilor de credit (până la un nivel de 15 la sută)[3]; rata RMO la pasivele în valută cu scadenţa reziduală mai mică de doi ani a fost la rândul ei coborâtă în lunile iunie, august şi noiembrie cu câte 5 puncte procentuale[4]

[3] Măsura a fost implementată începând cu perioada de aplicare 24 iulie – 23 august 2009.

[4] Măsurile au fost implementate în perioadele de constituire 24 iulie – 23 august, 24 august – 23 septembrie şi respectiv 24 noiembrie – 23 decembrie 2009.

(la nivelul de 25 la sută), iar rata RMO pentru pasivele în valută cu scadența reziduală mai mare de doi ani[5] a fost redusă în luna martie de la 40 la sută la zero[6] la sută. Aceste măsuri, destinate îmbunătățirii condițiilor lichidității de pe piața monetară şi cea valutară şi revitalizării sustenabile a procesului de creditare a economiei româneşti, au fost acompaniate pe parcursul anului de o politică de gestionare adecvată a lichidității de pe piața monetară, menită să asigure – în contextul crizei financiare globale – funcționarea fluentă a acestui segment al pieței financiare şi consolidarea canalelor de transmisie a politicii monetare, concomitent cu evitarea unei volatilități excesive a cursului de schimb al monedei naționale.

Rata dobânzii de politică monetară şi rata inflației

Sursa: INS, BNR

Decizia de reducere cu 0,25 puncte procentuale a ratei dobânzii de politică monetară adoptată de Consiliul de administrație al BNR în luna februarie a fost justificată de relativa ameliorare la începutul anului 2009 a perspectivei inflației, pe fondul încetinirii ritmului prognozat al creşterii economice şi implicit al prefigurării deschiderii mai rapide şi mai ample a deviației negative a PIB de la nivelul său potențial, comparativ cu proiecția anterioară. Banca centrală a dimensionat cu maximă prudență pasul de ajustare a ratei dobânzii, în condițiile în care se anticipa ca, în pofida încetinirii semnificative a creşterii economice, dezinflația să fie frânată în continuare de persistența inflației, precum şi de prelungirea anticipațiilor inflaționiste nefavorabile – alimentate mai ales de deprecierea leului şi de menținerea volatilității accentuate a cursului de schimb.

Rata dobânzii de politică monetară a fost menținută la nivelul de 10,0 la sută în martie, decizia având ca argumente reaccelerarea inflației în primele două luni ale anului 2009 şi perspectiva deteriorării evoluției pe termen scurt a prețurilor de consum față de cea mai recentă prognoză pe termen mediu[7]; aceasta avea la

[5] Care nu prevăd clauze de rambursare, transferare, retragere anticipată.

[6] Măsura a fost implementată începând cu perioada de aplicare 24 mai – 23 iunie 2009.

[7] Raportul asupra inflației din februarie 2009.

origine, pe de o parte, deprecierea mai rapidă a leului[8] şi ajustarea mai amplă a unor preţuri administrate şi accize şi, pe de altă parte, manifestarea caracterului persistent al inflaţiei de bază. Astfel, componenta de bază a inflaţiei s-a dovedit a fi deocamdată nereceptivă la slăbirea drastică a activităţii economice în trimestrul IV 2008 (la 2,9 la sută, de la 9,1 la sută în trimestrul anterior), precum şi la foarte probabila accentuare a acestui proces în lunile următoare, de natură să conducă la deschiderea *gap*-ului negativ al PIB. Un alt argument al deciziei Consiliului de administraţie al BNR l-a constituit riscul menţinerii presiunilor de depreciere a leului, într-un context caracterizat prin condiţii economice şi financiare globale nefavorabile, dar mai ales prin înrăutăţirea severă a percepţiei investitorilor asupra economiilor din regiune. Din această perspectivă, s-a considerat necesară menţinerea unei atitudini prudente a politicii monetare, care să permită continuarea ajustării controlate a deficitului extern către niveluri sustenabile pe termen mai îndelungat şi să asigure convergenţa inflaţiei către ţintele stabilite pe termen mediu, în condiţiile prezervării stabilităţii financiare.

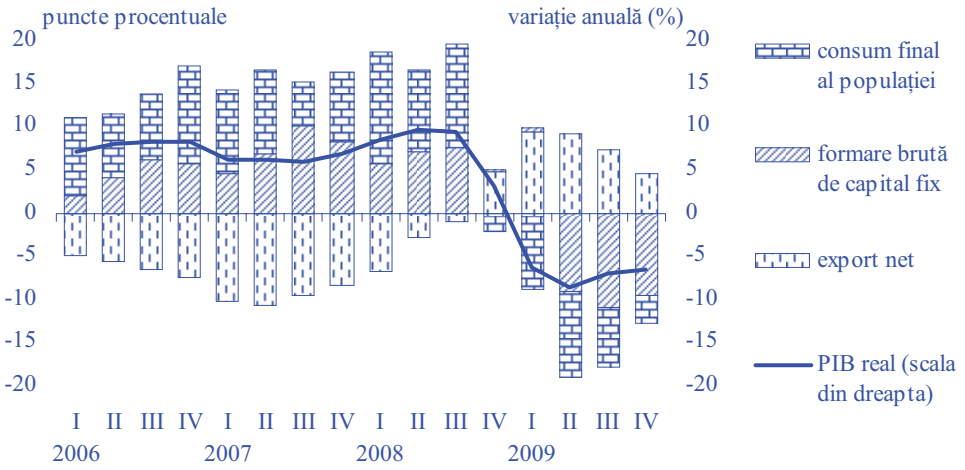
Conturarea perspectivei consolidării trendului dezinflaţiei pe termen mediu – pe fondul anticipării accentuării tendinţei de contracţie a economiei, cel mai probabil iniţiată deja în primul trimestru al anului 2009 – a determinat banca centrală să reia în luna mai 2009 mişcarea descendentă a ratei dobânzii de politică monetară (aceasta fiind redusă cu 0,5 puncte procentuale, la nivelul de 9,5 la sută). Premisele şi indiciile majore ale începerii contracţiei economice în primul trimestru le constituiau: (i) amplitudinea peste aşteptări a scăderii dinamicii anuale a PIB în trimestrul IV 2008 şi caracterul inerţial al acestei evoluţii; (ii) coborârea/menţinerea în teritoriul negativ în primele luni ale anului 2009 a dinamicii unor indicatori relevanţi ai cererii de consum şi investiţii, respectiv ai ofertei; (iii) accentuarea declinului activităţii economice în ţările membre ale UE, cu impact contracţionist semnificativ asupra economiei naţionale; (iv) continuarea înăspririi condiţiilor de creditare, asociată cu slăbirea semnificativă a creditării; (v) accelerarea creşterii ratei şomajului în primul trimestru al anului 2009. Alte argumente ale deciziei – reprezentând totodată premise ale consolidării sustenabile a dezinflaţiei – le-au constituit accelerarea în cursul primelor luni din 2009 a ajustării dezechilibrului extern al economiei, succedată de conturarea unei tendinţe de relativă stabilizare a cursului de schimb, precum şi perspectiva continuării derulării ordonate a acestui proces, în condiţiile implementării măsurilor de politică economică convenite prin acordul încheiat cu FMI-UE-IFI. În plus, în acest context, balanţa riscurilor asociate prognozei pe termen mediu a inflaţiei s-a echilibrat, devenind chiar uşor dominată de factorii exercitând un efect dezinflaţionist, cu toate că incertitudinile privind evoluţiile macroeconomice viitoare continuau să fie extrem de ridicate.

Contracţia economică neaşteptat de severă pusă în evidenţă de datele statistice aferente trimestrului I şi reconsiderarea pe acest fond a magnitudinii prognozate a declinului economiei româneşti – implicit a dimensiunii şi duratei anticipate a deficitului de cerere –, precum şi confirmarea ulterioară a previziunilor pe termen scurt au consolidat perspectiva decelerării inflaţiei pe orizontul relevant pentru

[8] Aceasta a contribuit, alături de creşterea accizelor pentru produsele din tutun, la reînscrierea inflaţiei pe un trend ascendent în primele luni ale anului.

politica monetară. Astfel, în primele două trimestre ale anului 2009 dinamica anuală a PIB a pătruns adânc în teritoriul negativ (-6,2 la sută în trimestrul I, respectiv -8,7 la sută în trimestrul II), exclusiv pe seama reculului abrupt al cererii interne (-13,7, respectiv -15,6 la sută); efectul acesteia a fost doar parțial contrabalansat de contribuția pozitivă a exportului net, reflectând continuarea ajustării deficitului extern, implicit reducerea uneia dintre vulnerabilitățile majore ale economiei. Ambele componente principale ale absorbției interne au contribuit la contracția PIB: consumul privat şi-a accentuat în aceste intervale declinul anual (-10,5, respectiv -13,2 la sută), iar formarea brută de capital fix a consemnat la rândul ei o variație anuală negativă, care a devenit deosebit de severă în trimestrul II (-25,6 la sută). Consumul privat a fost afectat de scăderea dinamicii venitului disponibil al populației şi de înrăutățirea perspectivei acestuia (inclusiv datorită creşterii incertitudinii privind locul de muncă), dar mai ales de accentuarea înclinației spre economisire. La rândul ei, cererea de investiții a fost descurajată de înrăutățirea situației economice şi financiare – curente şi aşteptate – a companiilor, precum şi de comprimarea graduală a volumului finanțării din surse externe. Impactul advers al acestor factori asupra absorbției interne a fost amplificat de erodarea severă a activității de creditare, reflectând, pe partea ofertei, accentuarea prudenței băncilor locale, iar pe partea cererii, deteriorarea percepției asupra perspectivei economiei româneşti şi nivelul prohibitiv al ratelor dobânzilor.

Contribuția principalelor componente ale cererii la dinamica PIB

Sursa: INS, calcule BNR

Pe acest fond, evoluția curentă şi cea anticipată a ratei inflației s-au ameliorat; rata anuală a inflației şi-a reluat scăderea – coborând în iunie la 5,86 la sută, după ce în prima parte a anului se înscrisese pe un trend ascendent (ajungând în martie 2009 la nivelul de 6,71 la sută, superior cu 0,41 puncte procentuale celui înregistrat la finele anului 2008), ca efect al deprecierii semnificative consemnate de moneda națională, dar şi al creşterii accizelor la produsele din tutun. În acelaşi timp, proiecția actualizată a evoluțiilor macroeconomice pe termen mediu din luna august 2009 a pus în evidență continuarea declinului ratei anuale prognozate a inflației în a doua parte a orizontului proiecției, susținută de prefigurata consolidare

a decelerării inflației de bază. Totodată, balanța riscurilor asociate proiecției s-a menținut relativ echilibrată, cele mai relevante riscuri rămânând cele generate de incertitudinea privind evoluția crizei economice globale.

În consecință, Consiliul de administrație al BNR a decis şi a efectuat în lunile următoare o ajustare mai consistentă – dar treptată – a gradului de restrictivitate a condițiilor monetare în sens larg. Astfel, trendul de coborâre a ratei dobânzii de politică monetară a fost prelungit în perioada iunie-septembrie prin operarea a trei scăderi consecutive a câte 0,5 puncte procentuale (până la nivelul de 8,0 la sută). Ratele RMO aferente pasivelor în lei cu scadența reziduală mai mică de doi ani ale băncilor au fost diminuate la 15 la sută începând cu perioada 24 iulie – 23 august 2009, iar cele aferente pasivelor în valută cu scadența reziduală mai mică de doi ani au fost diminuate la 35 la sută începând cu perioada 24 iulie – 23 august 2009 şi la 30 la sută începând cu perioada 24 august – 23 septembrie 2009.

BNR a continuat să calibreze cu prudență pasul de ajustare a ratei dobânzii, adoptarea unei asemenea conduite fiind justificată de necesitatea ancorării solide a anticipațiilor inflaționiste, într-un context caracterizat de perspectiva menținerii pe termen scurt a unor presiuni şi riscuri derivând, în principal, din persistența încă semnificativă a inflației de bază şi din potențialele efecte inflaționiste ale factorilor de natura ofertei/costurilor; cele mai importante riscuri le constituiau: (i) manifestarea unei rigidități în coborâre a costurilor unitare nominale cu forța de muncă în anumite ramuri producătoare de bunuri de consum; (ii) aplicarea celei de-a doua etape a creşterii accizelor la țigarete (în septembrie); (iii) preconizata majorare a tarifului energiei electrice şi a prețului combustibililor. În favoarea unei asemenea abordări pleda şi menținerea riscului de destabilizare a cursului de schimb, în eventualitatea revenirii temporare la cote înalte a aversiunii față de risc pe plan global sau regional; relevanța acestui risc a crescut în luna septembrie, când raportul leu/euro a consemnat o creştere uşoară – deviind de la traiectoria aproape orizontală din ultimele luni –, în contextul înrăutățirii percepției de risc asupra piețelor financiare din regiune.

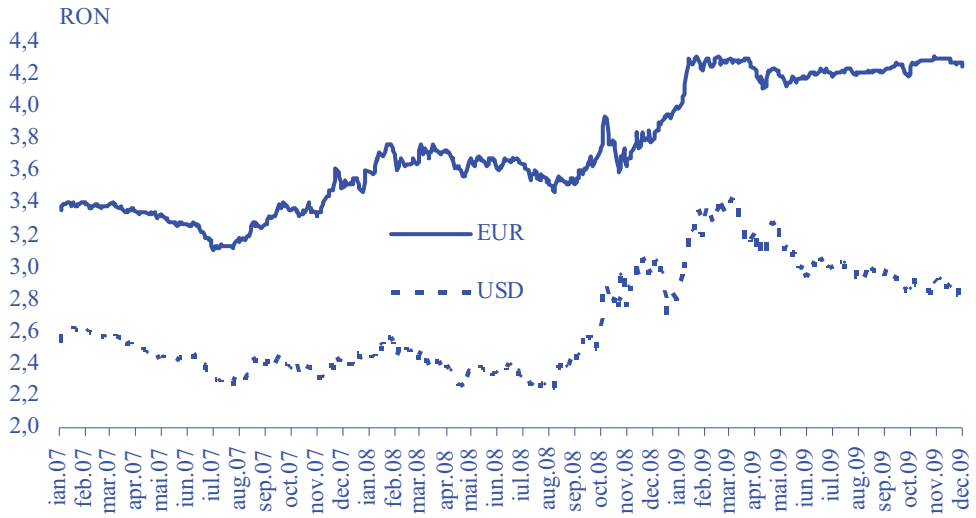
În ultimul trimestru din 2009, banca centrală a stopat temporar trendul descendent al ratei dobânzii de politică monetară, aceasta fiind menținută la nivelul de 8,0 la sută în noiembrie. Decizia a fost motivată în principal de prefigurarea manifestării, pe termen scurt, a efectului inflaționist al ajustării accizelor începând cu 1 ianuarie 2010, dar mai ales a impactului nefavorabil exercitat asupra anticipațiilor inflaționiste de accentuarea riscurilor legate de politicile fiscală şi a veniturilor în contextul tensionării în ultima parte a anului 2009 a mediului politic intern. Pe acest fond, balanța riscurilor asociate prognozei actualizate a inflației s-a înclinat uşor, preponderent pe termen scurt, în direcția riscurilor de abatere în sus a ratei inflației de la traiectoria proiectată în scenariul de bază, cele mai importante fiind: (i) riscul depăşirii nivelului programat al deficitului bugetar şi al amânării măsurilor destinate ajustării structurii cheltuielilor publice şi consolidării fiscale prevăzute pentru anii 2010 şi 2011, implicit cel al creşterii dificultății de finanțare/refinanțare a deficitului şi a datoriei publice, inclusiv datorită posibilei perturbări a derulării împrumuturilor contractate cu organismele şi instituțiile financiare şi internaționale

– materializarea unora dintre acestea putând afecta chiar pe un termen mai îndelungat perspectiva dezinflației; (ii) previzibila deteriorare, pe acest fond, a percepției mediului economic şi financiar intern şi internațional asupra perspectivelor economiei româneşti, de natură să alimenteze presiunile de depreciere a monedei naționale şi implicit anticipațiile inflaționiste.

Materializarea riscului decalării calendarului împrumuturilor externe prevăzut pentru trimestrul IV 2009 în cadrul aranjamentului multilateral încheiat de România cu UE, FMI şi alte instituții financiare internaționale a determinat Consiliul de administrație al BNR să decidă în cadrul unei şedințe speciale (din data de 16 noiembrie 2009) diminuarea ratei RMO pentru pasivele în valută cu scadența reziduală de sub doi ani ale instituțiilor de credit de la 30 la 25 la sută, începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2009. Având în vedere constrângerile generate de amânarea eliberării tranşelor de finanțare externă, măsura a avut drept scop adecvarea condițiilor de finanțare din sistemul bancar autohton, reclamată de necesitatea acomodării de către piața internă a cererii de finanțare a sectorului guvernamental la finele anului 2009, concomitent cu menținerea echilibrelor macroeconomice; ea s-a înscris totodată în procesul de aliniere graduală a nivelului ratelor rezervelor minime obligatorii din România la standardele BCE.

Cursul de schimb al leului față de euro şi dolarul SUA

date zilnice

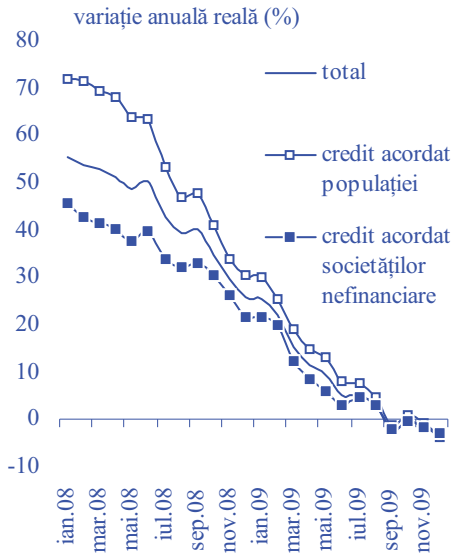

Pe fondul detensionării în perspectivă a mediului politic intern şi al scăderii riscului de abatere a politicii fiscale şi a veniturilor de la coordonatele convenite cu UE şi FMI, Consiliul de administrație al BNR a reluat în ianuarie 2010 scăderea ratei dobânzii de politică monetară, efectuând o ajustare descendentă a acesteia de 0,5 puncte procentuale (până la nivelul de 7,5 la sută). Argumentul major al deciziei l-a constituit în acest context perspectiva consolidării dezinflației pe termen mediu, în corelație cu valorile anticipate ale adâncimii şi duratei deviației negative a PIB, dar şi cu ameliorarea comportamentului cursului de schimb al leului şi a aşteptărilor privind evoluția viitoare a acestuia. Continuarea creşterii deficitului de cerere a fost confirmată de persistența severității contracției economice în trimestrul III (-7,1 la sută). Amplitudinea scăderii PIB a fost totuşi inferioară celei

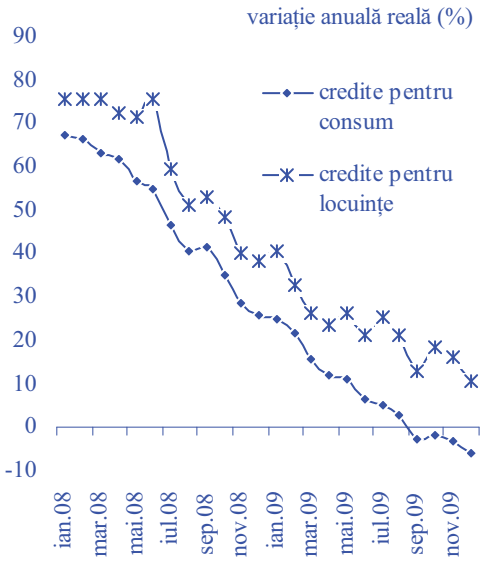
din trimestrul II, când s-a consemnat momentul de vârf al declinului economic, principalul determinant al inflexiunii constituindu-l temperarea reducerii cererii interne, preponderent pe seama uşoarei ameliorări a evoluției consumului efectiv al gospodăriilor (-12,7 la sută); pe acest fond, dar şi datorită dinamizării exporturilor – reflectând îmbunătățirea cererii externe – scăderea importurilor a decelerat în mod semnificativ.

La rândul lor, datele şi informațiile apărute în cursul trimestrului IV au relevat probabilitatea ridicată a prelungirii în acest interval a dinamicii anuale negative a PIB, relativ atenuată însă, în condițiile unei potențiale temperări a contracției ambelor componente principale ale cererii interne. Se aprecia că declinul formării brute de capital fix va continua să-l devanseze pe cel al cererii de consum, persistând însă incertitudini asupra amplitudinii contracției celui din urmă, datorate caracterului neomogen al evoluțiilor lunare ale indicatorilor relevanți ai acestui comportament. Astfel, pe de o parte, s-a evidențiat scăderea dinamicii anuale negative a volumului cifrei de afaceri din servicii şi a celei din comerțul auto-moto, respectiv relativa stagnare a indicatorului similar aferent volumului cifrei de afaceri din comerțul cu amănuntul. Pe de altă parte, s-au relevat intrarea în teritoriul negativ a ritmului anual de creştere a salariului mediu net real (acompaniată de accentuarea scăderii relative a remiterilor din străinătate), perspectiva diminuării cheltuielilor de personal din sectorul bugetar în ultimele două luni ale anului 2009 (inclusiv prin acordarea unor zile libere fără plată), precum şi accelerarea creşterii ratei şomajului, în paralel cu continuarea deteriorării indicatorului de încredere a consumatorilor; acestora li s-au asociat menținerea robusteții cererii de bani a populației pentru economisire/în scopuri prudențiale şi prelungirea declinului variației anuale[9] a creditelor acordate acestui segment.

Creditul acordat sectorului privat

Creditul acordat populației

[9] În absența altor referiri, indicatorii sunt exprimați în termeni reali.

Dinamica anuală a împrumuturilor populației şi-a prelungit traiectoria descendentă pe care s-a înscris în februarie 2008, pătrunzând în ultima parte a anului 2009 în teritoriul negativ (-3,6 la sută în decembrie 2009, față de 30,5 la sută în decembrie 2008); pierderea de ritm a fost mai rapidă decât cea consemnată de creditele companiilor (a căror variație anuală a coborât de la 21,3 la -3,7 la sută). Evoluția împrumuturilor acordate persoanelor fizice a reflectat puternicul efect inhibitor exercitat atât asupra cererii, cât şi asupra ofertei de credite de principalii determinanți ai acestora. Cea dintâi a fost constrânsă în principal de apariția şi ulterior accentuarea temerilor populației legate de perspectiva locului de muncă şi a veniturilor, precum şi de creşterea şi menținerea la valori ridicate a majorității ratelor dobânzilor aferente creditelor noi şi celor contractate anterior. La rândul ei, oferta de credite a fost afectată de sporirea prudenței băncilor, motivată de înrăutățirea aşteptărilor privind evoluțiile economice şi financiare (de natură să crească dificultatea gestionării mărimii şi/sau a structurii propriilor bilanțuri), de creşterea riscului de selecție adversă şi de reevaluarea profilului de risc al clienților; în prima parte a anului, acestora li s-au alăturat relativa restrângere a finanțării externe a instituțiilor de credit şi consolidarea poziției nete deficitare a lichidității din sistemul bancar. Atitudinea deosebit de precaută a instituțiilor de credit a fost reflectată inclusiv de înăsprirea standardelor şi termenilor de creditare şi de preferința crescândă a acestora pentru plasamente în titluri de stat. Influența acestor factori a fost însă parțial atenuată, spre finele anului, de efectul stimulativ exercitat de reducerea ratelor dobânzilor la unele categorii de credite în lei şi în euro, dar mai ales de derularea programului „Prima casă".

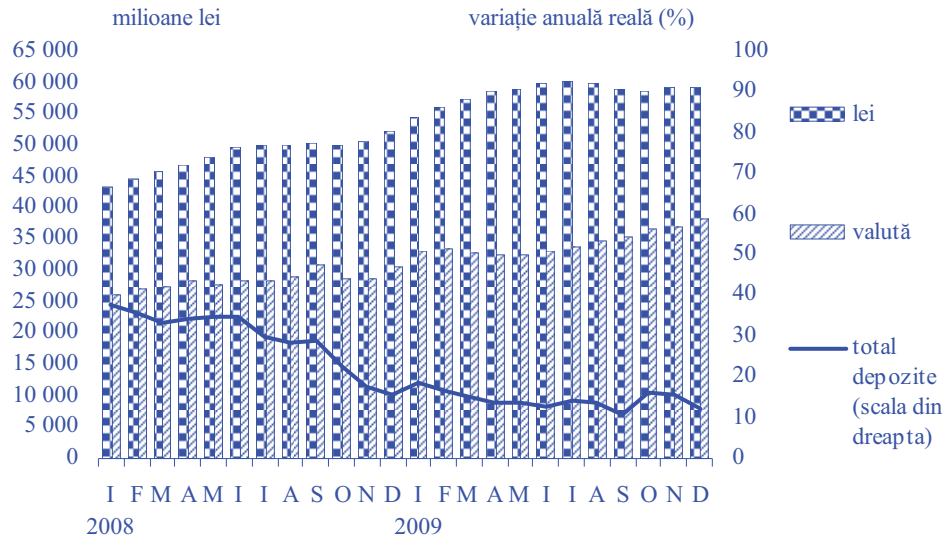
Sub impactul conjugat al acestor factori, toate categoriile de credite ale populației au înregistrat scăderi de ritm. Cel mai afectate au fost însă creditele de consum, a căror dinamică s-a redus în decembrie 2009 la -5,7 la sută (față de 25,8 la sută în decembrie 2008), comprimarea fiind indusă în egală măsură de componenta în lei şi de cea în valută. Creditele pentru locuințe şi-au redus, la rândul lor, dinamica anuală cu 27,8 puncte procentuale comparativ cu finele anului anterior, nivelul acesteia menținându-se însă pe palierul pozitiv (10,8 la sută). În aceste condiții, împrumuturile pentru locuințe şi-au amplificat uşor ponderea în totalul creditelor acordate populației (cu 1,6 puncte procentuale, la 27,3 la sută). Structura pe monede a creditelor acordate populației nu a consemnat însă o ameliorare în 2009; ponderea în total a componentei în valută s-a majorat la 61,3 la sută (cu 2,5 puncte procentuale superioară celei consemnate în anul anterior), ca urmare a înregistrării unor ritmuri superioare de creştere față de componenta în lei (cu toate că decalajul a tins să se îngusteze în al doilea semestru), precum şi datorită efectului statistic generat de deprecierea leului.

Pe de altă parte, pe parcursul anului 2009 cererea de bani a populației în scopuri prudențiale/pentru economisire s-a menținut robustă, pe fondul pesimismului generat de deteriorarea situației financiare proprii, curente şi aşteptate, precum şi al schimbărilor relative de configurație ale randamentelor diferitelor categorii de active monetare[10]; acestea au fost reflectate de accelerarea rapidă a ritmului de

[10] Ecartul dintre randamentul mediu al plasamentelor noi la termen în lei şi cele ON ale populației a fost de regulă superior nivelului din 2008.

creştere în termeni reali a depozitelor la termen sub doi ani ale populației (situat în decembrie 2009 la 49,8 la sută, față de 5,4 la sută în decembrie 2008). Concomitent, depozitele ON ale acestui segment s-au comprimat substanțial (variația anuală reală coborând de la 31,5 la -32,7 la sută). Reflectând aceste mişcări – survenite inclusiv în contextul scăderii veniturilor populației, coroborată cu continuarea efectuării plăților în contul datoriei sale bancare –, plasamentele totale din bănci (inclusiv cele pe termen de peste doi ani) ale persoanelor fizice au consemnat doar o uşoară reducere a ratei anuale de creştere (la 12,1 la sută în decembrie 2009, față de 15,8 în decembrie 2008).

Evoluția depozitelor populației

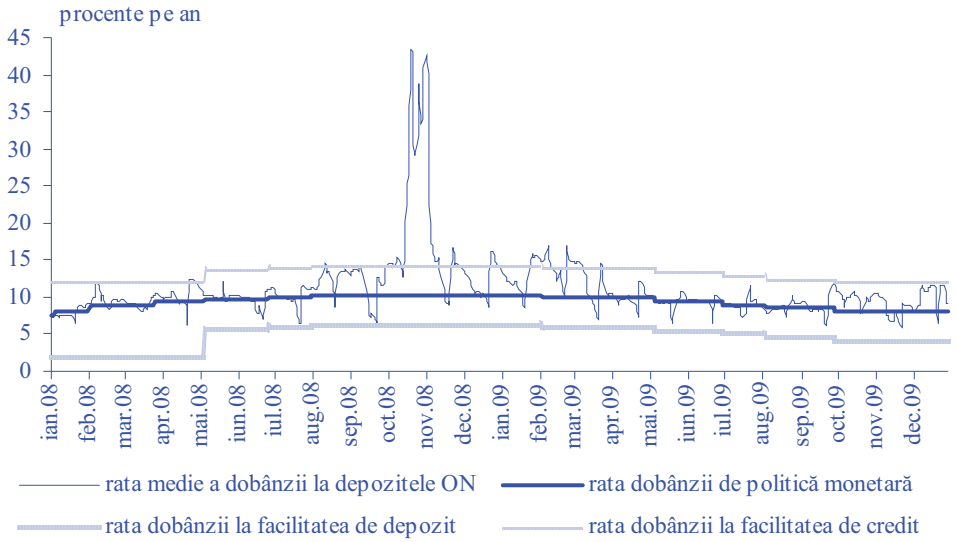
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare

Flexibilitatea cadrului operațional al politicii monetare specific strategiei de țintire directă a inflației s-a dovedit a fi şi în anul 2009 un element esențial al implementării politicii monetare. Această caracteristică a permis băncii centrale să-şi adapteze maniera de gestionare a lichidității din sistemul bancar la provocările generate de un context caracterizat prin: (i) manifestarea puternică a efectelor exercitate asupra funcționării diferitelor segmente ale pieței financiare interne, precum şi asupra comportamentului băncilor de severa criză financiară şi economică globală, de natură să slăbească/distorsioneze transmiterea impulsurilor politicii monetare; (ii) deteriorarea puternică în trimestrul I a sentimentului pe piața financiară internațională – mai cu seamă pe cea regională – şi derularea ulterioară a unor noi episoade – mai puțin intense însă – de scădere a apetitului global pentru risc; (iii) accentuarea în prima jumătate a anului a valorii negative a lichidității nete a băncilor.

Conjunctura nefavorabilă creată pe parcursul primului trimestru de deteriorarea severă a percepției investitorilor financiari asupra perspectivei economiei globale, dar mai ales a celei aferente economiilor din regiune, a determinat BNR să îşi adapteze maniera de gestionare a lichidității din perspectiva evitării creşterii

excesive a volatilității cursului de schimb; totodată, s-a avut în vedere cerința de a se asigura funcționarea fluentă a pieței monetare interbancare şi implicit condițiile necesare continuării procesului de intermediere financiară. În perioada ianuarie-martie 2009, BNR a acomodat treptat cererea crescută de rezerve a băncilor prin utilizarea activă a operațiunilor de piață monetară, în special a tranzacțiilor *repo*. Reflectând majorarea puternică a valorii negative a lichidității nete a băncilor, volumul acestor operațiuni a sporit sensibil comparativ cu trimestrul IV 2008; sporadic, pe parcursul perioadei, băncile au atras lichiditate şi prin apelarea facilității de creditare, însă aceste sume şi-au redus vizibil ponderea în totalul resurselor atrase de la BNR față de lunile anterioare.

Ratele dobânzilor pe piața monetară interbancară

Începând cu a doua jumătate a lunii aprilie – odată cu moderarea semnificativă a volatilității cursului de schimb leu/euro şi îmbunătățirea perspectivei acestuia –, BNR a furnizat lichiditatea necesară din sistem într-o proporție crescândă şi, ulterior, exclusiv prin operațiuni *repo* efectuate prin licitație, la rată fixă a dobânzii (rata dobânzii de politică monetară), pe scadența de o lună, în cadrul cărora volumele de lichiditate licitate de bănci au fost alocate integral. Prin aceasta, banca centrală a urmărit să potențeze rolul de semnal al ratei dobânzii de politică monetară şi să creeze premisele corectării în perspectivă a nivelurilor distorsionate la care se situau ratele dobânzilor la credite şi depozite (după creşterea substanțială consemnată de acestea în ultima parte a anului 2008 şi în primele luni din 2009) – implicit să consolideze canalele de transmisie a politicii monetare. Măsura adoptată de BNR a fost de natură să amelioreze percepția băncilor asupra condițiilor lichidității, contribuind astfel la relativa normalizare a cotațiilor pe scadențe mai lungi ale pieței monetare interbancare şi la reducerea ecartului acestora față de rata dobânzii de politică monetară

Pentru a potența această tendință, BNR a coborât, de la 18 la 15 la sută, rata RMO aplicată pasivelor în lei cu scadența reziduală mai mică de doi ani ale instituțiilor de credit, începând cu perioada de constituire 24 iulie – 23 august. Totodată, pentru a creşte eficacitatea gestionării lichidității într-un context caracterizat prin scăderea

curentă şi în perspectivă a deficitului poziției nete a lichidității băncilor – consecință a reducerii nivelului prevăzut al RMO în lei, dar mai ales a prefigurării sporirii injecțiilor de lichiditate efectuate de Trezorerie – BNR a redus în august scadența operațiunilor *repo* efectuate prin licitație (de la o lună la o săptămână). Amplificarea ofertei nete de monedă de natură autonomă a avut drept rezultante restrângerea graduală a stocului acestor tranzacții, dar şi apariția sporadică a unui surplus de lichiditate, drenat de BNR prin operațiuni reverse *repo* şi prin atragerea de depozite.

În prima parte a trimestrului IV, ca reacție la apariția riscului deteriorării evoluției pe termen scurt a cursului de schimb al leului în condițiile tensionării mediului politic intern, banca centrală a sporit fermitatea gestionării lichidității din sistemul bancar. Poziția BNR de creditor în raport cu sistemul bancar a continuat să se restrângă în acest interval, ca efect al majorării injecțiilor de lichiditate efectuate de Trezorerie; în consecință, BNR a ajustat volumul şi frecvența operațiunilor *repo*, reducând totodată temporar scadența acestora (între 2 şi 7 zile). Pe fondul accentuării incertitudinii privind condițiile lichidității – alimentată, printre altele, de anticiparea sporirii puternice a nevoii de finanțare a sectorului public în ultima parte a anului – apelul băncilor la facilitatea de creditare s-a intensificat, iar randamentele pe scadențe mai lungi au descris o mişcare ascendentă, îndepărtându-se temporar de rata dobânzii de politică monetară.

Banca centrală a utilizat de asemenea în mod activ instrumentul rezervelor minime obligatorii pe parcursul anului 2009 în scopul îmbunătățirii condițiilor lichidității de pe piața valutară, reclamată de contextul macroeconomic şi financiar specific. Astfel, rata rezervelor minime obligatorii aferentă pasivelor în valută ale instituțiilor de credit cu scadența reziduală mai mare de doi ani a fost redusă de la 40 la sută la zero la sută începând cu perioada de aplicare 24 mai – 23 iunie 2009, iar cea aferentă pasivelor în valută cu scadența reziduală de sub doi ani a fost diminuată cu câte 5 puncte procentuale începând cu perioadele de constituire 24 iulie – 23 august, 24 august – 23 septembrie şi respectiv 24 noiembrie – 23 decembrie 2009, până la un nivel de 25 la sută. Prin deciziile privind mecanismul rezervelor minime obligatorii în lei şi în valută, BNR a urmărit totodată continuarea armonizării caracteristicilor acestuia cu standardele în materie ale BCE.

4. Orientările politicii monetare

Politica monetară a BNR, a cărei implementare se va realiza în continuare în contextul strategiei de țintire directă a inflației, va rămâne ferm orientată în direcția consolidării procesului dezinflației şi a realizării stabilității prețurilor – reprezentând principala contribuție pe care politica monetară o poate aduce la crearea mediului favorabil relansării şi asigurării sustenabilității creşterii economice. Corespunzător acestei orientări, țintele anuale de inflație vizate de politica monetară pe orizontul său de transmisie au fost stabilite la nivelul de 3,5 la sută ±1 punct procentual pentru anul 2010, respectiv 3,0 la sută ±1 punct procentual pentru anul 2011.

Demersurile necesare fundamentării şi stabilirii în consultare cu guvernul a țintei de inflație pentru sfârşitul anului 2011 au fost inițiate de Consiliul de administrație

al BNR în contextul derulării exercițiului trimestrial de prognoză pe termen mediu şi al elaborării Raportului asupra inflației din noiembrie 2009. În urma evaluării scenariilor de proiecție, precum şi a riscurilor şi incertitudinilor asociate prognozei actualizate a indicatorilor macroeconomici, ținta de inflație pentru sfârşitul anului 2011 a fost stabilită la nivelul de 3 la sută ±1 punct procentual. Opțiunea de a se accentua trendul descendent al țintelor anuale de inflație a fost justificată în principal de perspectiva decelerării susținute a inflației în următorii ani, evoluție decurgând din contracția severă a economiei româneşti provocată de criza financiară şi economică globală, precum şi din ritmul lent de redresare anticipat a fi consemnat în perioada postcriză de economia mondială, implicit de cea națională. Un alt argument major l-a constituit capacitatea acestui nivel al țintei de a satisface cerința de a se consolida dezinflația şi de a se atinge în concordanță cu calendarul prevăzut pentru adoptarea euro un nivel al ratei inflației compatibil cu criteriul de inflație al Tratatului de la Maastricht şi cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE. În acelaşi timp, opțiunea privind nivelul țintei de inflație pentru anul 2011 a reflectat preocuparea BNR pentru stabilirea unor obiective realiste, atingerea acestora fiind esențială pentru consolidarea credibilității băncii centrale şi implicit pentru ancorarea eficace a anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu. În contextul dat, menținerea unei abordări prudente în ceea ce priveşte pasul de reducere a țintei de inflație pentru 2011 a fost justificată de riscurile şi incertitudinile legate de magnitudinea efectelor inflaționiste directe ce vor continua să fie exercitate de factori aflați în afara sferei de influență a băncii centrale, cei mai importanți fiind: (i) ajustarea prețurilor administrate; (ii) reluarea proceselor de convergență economică, inclusiv a convergenței nivelului prețurilor, după încheierea perioadei de contracție economică sincronizată; (iii) menținerea unor rigidități nominale asimetrice.

Configurarea şi implementarea politicii monetare din perspectiva atingerii țintelor anuale de inflație va continua să reprezinte o sarcină dificilă pentru banca centrală. În condițiile specifice ale anului 2010, principala provocare pentru politica monetară o constituie ancorarea solidă a anticipațiilor inflaționiste şi asigurarea sustenabilității dezinflației, simultan cu refacerea încrederii şi cu crearea condițiilor favorabile revigorării sustenabile a activității de creditare şi implicit relansării durabile a activității economice. Provocarea este amplificată de faptul că o asemenea configurare a politicii monetare este strict condiționată de respectarea în continuare a obiectivelor asumate în cadrul aranjamentului multilateral de finanțare externă încheiat cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional şi alte instituții financiare internaționale, de natură să asigure coerența şi consecvența *mix*-ului de politici economice implementate de autorități.

În primele luni ale anului sursele majore ale acestei provocări le-au constituit, pe de o parte, dubla revizuire ascendentă – în februarie şi mai – a traiectoriei prognozate a dezinflației, datorată, în principal: (i) amplelor efecte inflaționiste directe ale ajustării unor prețuri administrate şi a unor accize la 1 ianuarie 2010 şi (ii) relativei încetiniri a ritmului anticipat de decelerare a inflației CORE2 ajustat, în condițiile reconsiderării ritmului de creştere a PIB potențial şi implicit a magnitudinii previzionate a deficitului de cerere. Pe de altă parte, provocarea a derivat din

succesiva înrăutățire pe parcursul acestui interval a perspectivei revenirii în teritoriul pozitiv a dinamicii anuale a PIB şi a redresării activității economice, căreia i se asocia probabilitatea ridicată a continuării adâncirii şi prelungirii valorilor ridicate ale *gap*-ului negativ al PIB în cea mai mare parte a anului 2010. Drept consecință, rata anuală a inflației era aşteptată să coboare la începutul anului 2011 în jumătatea inferioară a intervalului de variație ce încadrează punctul central al țintei de inflație şi să îşi mențină această poziționare până la finele anului, pe fondul consolidării dezinflației prognozate a CORE2 ajustat, susținută inclusiv de prefigurata scădere a gradului de persistență a acesteia.

Ca reacție la acest context, BNR a prelungit pe parcursul primului trimestru al anului 2010 trendul descendent al ratei dobânzii de politică monetară inițiat în 2009. Prin deciziile de reducere consecutivă, cu câte 0,5 puncte procentuale, a ratei dobânzii de politică monetară adoptate de CA al BNR în lunile februarie şi martie 2010, nivelul acesteia a fost coborât la 6,5 la sută. Totodată, prin maniera în care a gestionat condițiile lichidității de pe piața monetară, banca centrală a acționat în direcția stimulării procesului de normalizare a ratelor dobânzilor pe termene mai lungi de pe piața monetară şi implicit a celui de corectare descendentă a ratelor dobânzilor de pe piața bancară – precondiție a revitalizării sustenabile a procesului de creditare.

Deciziile vizând continuarea ajustării condițiilor monetare în sens larg au mai avut ca suport confirmarea aşteptărilor de reluare în luna februarie a procesului dezinflației – pe fondul cvasiepuizării efectului ajustării unor accize la 1 ianuarie 2010 –, precum şi scăderea primei de risc ataşate plasamentelor pe piața financiară românească; aceasta din urmă a fost reflectată de tendința de întărire a leului în raport cu euro conturată în primele luni ale anului 2010, în condițiile îmbunătățirii apetitului global pentru risc, dar mai ales ale schimbării percepției investitorilor străini asupra oportunităților de câştig oferite de pieţele financiare din Europa Centrală şi de Est. Tendința a fost alimentată, de asemenea, de menținerea deficitului de cont curent la niveluri sustenabile, precum şi de derularea în parametrii stabiliți a aranjamentului multilateral de finanțare externă încheiat cu UE, FMI şi alte instituții financiare internaționale, ambele conducând la modificarea în sens favorabil a perspectivei *rating*-ului suveran.

Configurarea din aceleaşi perspective a politicii monetare a fost însă ulterior complicată de conturarea riscului abaterii politicii fiscale şi a celei de venituri de la coordonatele convenite prin acordurile internaționale – în condițiile prefigurării întârzierii redresării veniturilor bugetare şi ale trenării efectuării ajustărilor necesare asupra cheltuielilor curente ale sectorului public –, având drept consecință inevitabilă amânarea procesului de consolidare fiscală. Relevanța acestui risc era amplificată de tensionarea mediului financiar european provocată de temerile legate de criza finanțelor publice din Grecia şi de potențialul efect de contagiune exercitat de aceasta asupra altor economii europene. Se aprecia că eventuala materializare a acestui risc într-un context financiar atât de incert şi volatil ar putea deteriora sever atât comportamentul cursului de schimb al leului şi al inflației, cât şi perspectiva redresării activității economice.

În aceste condiții, în cadrul şedinței din luna mai 2010, Consiliul de administrație al BNR a decis să reducă la 0,25 puncte procentuale pasul de scădere a ratei dobânzii de politică monetară, nivelul ei fiind coborât la 6,25 la sută. Un argument suplimentar al prudenței sporite imprimate pasului de ajustare a ratei dobânzii de politică monetară l-au constituit creşterea aşteptată a impactului inflaționist direct al factorilor ofertei şi posibila manifestare – cel puțin parțială – a efectelor secundare ale unora din aceste şocuri; un asemenea risc era perceput în cazul prețului combustibililor – anticipat a continua să se majoreze, inclusiv datorită potențialei accelerări a tendinței de întărire a dolarului în raport cu euro – şi, în mai mică măsură, în cazul potențialei creşteri a prețului unor bunuri pe piața internațională, în contextul refacerii treptate a cererii globale. Preocupante pentru banca centrală au devenit în acest context şi dimensiunea ajustărilor de prețuri reglementate/impozite indirecte potențial decise şi operate de autorități de-a lungul orizontului de prognoză, precum şi caracterul lor impredictibil.

Dată fiind perspectiva menținerii incertitudinilor şi riscurilor asociate evoluțiilor macroeconomice interne şi internaționale, politica monetară îşi va păstra în perioada următoare caracterul prudent. Calibrarea ritmului şi dimensiunii ajustării viitoare a ratelor dobânzilor reprezentative ale politicii monetare şi a condițiilor monetare în sens larg va fi corelată în principal cu intensitatea presiunilor dezinflaționiste exercitate de persistența deficitului de cerere agregată, precum şi cu dinamica atenuării expectațiilor inflaționiste. Un alt reper important al deciziilor de ajustare a instrumentelor politicii monetare îl va constitui probabilitatea de materializare ataşată riscurilor asociate prognozei inflației pe orizontul de timp relevant pentru politica monetară, în special riscului producerii efectelor de runda a doua ale şocurilor inflaționiste generate de factori de natura ofertei/costurilor. Totodată, BNR va continua să utilizeze flexibil instrumentele de politică monetară şi să adapteze caracteristicile acestora inclusiv din perspectiva foarte probabilei creşteri viitoare a volatilității şi impredictibilității factorilor autonomi ai lichidității, dar şi din cea a armonizării treptate a acestor caracteristici cu standardele în materie ale BCE. Printr-o gestionare adecvată a condițiilor lichidității, BNR va urmări să consolideze transmisia dobânzii de politică monetară şi, implicit, să susțină procesul de normalizare a nivelului ratelor dobânzilor practicate de bănci în relațiile cu clienții nebancari. Este de aşteptat ca cea din urmă să contribuie, inclusiv pe fondul refacerii încrederii şi al ameliorării percepției asupra economiei româneşti, la revigorarea sustenabilă a creditării economiei româneşti. O asemenea evoluție ar fi de natură să consolideze canalul ratei dobânzii şi pe cel al creditului, mai cu seamă în ipoteza scăderii potențialului de creştere a împrumuturilor în valută ce ar decurge din reducerea treptată a diferențialului ratei dobânzii față de pieţele externe, precum şi din eventuala adoptare/implementare pe plan european a măsurilor macroprudențiale şi a celor destinate descurajării creditării în devize.

Capitolul II. Stabilitatea financiară

1. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară

Criza economică şi financiară globală, manifestată cu intensitate în anul 2009, a reprezentat contextul dominant nefavorabil în care au operat sectorul real şi cel financiar din România. Ajustarea rapidă a deficitului extern s-a repercutat puternic asupra performanței companiilor, veniturilor din economie şi evoluției sistemului financiar, ale cărui vulnerabilități au crescut. Datorită nivelurilor confortabile ale solvabilității şi lichidității, sectorul bancar, care deține poziția dominantă în sistem, a absorbit bine aceste şocuri, dar cu prețul unor performanțe mult diminuate şi al accentuării riscurilor legate îndeosebi de ritmul de creştere a creditelor neperformante, de inhibarea prelungită a cererii de credite şi – într-o măsură importantă, dar mult mai puțin gravă decât se prevedea la debutul crizei financiare globale – de dependența relativ ridicată de finanțarea externă. Trebuie însă subliniat că un factor stabilizator l-a reprezentat acordul de finanțare semnat de autorități cu UE-FMI-IFI. Pe termen scurt, perspectivele sectorului bancar şi, în general, ale sistemului financiar național depind în mare măsură de refacerea încrederii, de succesul relansării sustenabile a economiei şi de evoluțiile internaționale.

Contextul macroeconomic

Dinamica economiei mondiale a intrat în teritoriul negativ în 2009 (-0,6 la sută), marcând prima contracție din ultimii 30 de ani, în timp ce economia Uniunii Europene a consemnat o scădere mult mai amplă (peste 4 la sută), în condițiile în care stimulul guvernamental a fost semnificativ. Sistemul financiar internațional a primit un sprijin important în 2009 din partea autorităților monetare şi fiscale. Băncile centrale au apelat la măsuri extraordinare pe perioada crizei pentru furnizarea lichidității necesare şi, în anumite cazuri, pentru refacerea capitalizării unor instituții financiare cu rol sistemic. Ratele de politică monetară au ajuns la minime istorice (1 la sută pentru zona euro, aproape de zero la sută în cazul SUA). Eliminarea prematură a acestor măsuri poate avea efecte importante asupra grupurilor bancare, în special a celor dependente de finanțarea de la băncile centrale.

Economia României a avut o evoluție similară regiunii (cu excepția Poloniei): (i) PIB real a înregistrat o contracție severă (de 7,1 la sută); (ii) deficitul fiscal s-a majorat considerabil (la 8,3 la sută din PIB[1]); (iii) în schimb nu au fost necesare fonduri publice pentru sprijinirea sectorului bancar. Diminuarea cheltuielilor bugetare va genera presiuni şi asupra ratei şomajului, astfel că portofoliul bancar privind creditarea populației va continua să înregistreze presiuni în cursul anului 2010.

Similar evoluției regionale, deficitul contului curent al României s-a ajustat semnificativ în 2009 (până la 4,5 la sută din PIB, de la 11,6 la sută în 2008). Contribuția cea mai importantă la ajustarea dezechilibrului extern au avut-o

[1] Conform metodologiei SEC95.

companiile de importanță sistemică din sectorul real. La nivelul acestui segment corporatist, după ce anul 2008 a consemnat un deficit comercial de peste 6 miliarde euro, tranzacțiile externe s-au soldat, în anul 2009, cu un uşor excedent (0,1 miliarde euro).

Investițiile străine directe (ISD) au constituit un factor important de atenuare a efectelor crizei asupra sectorului corporatist, concluzie relevată de înrăutățirea mai lentă a indicatorilor de performanță aferenți companiilor care au beneficiat de ISD, comparativ cu restul economiei. Firmele beneficiare de ISD pot contribui la convergența sustenabilă cu zona euro, întrucât: (i) au demonstrat că dețin o structură care le permite preluarea mai eficientă a şocurilor; (ii) au un rol important în crearea valorii adăugate din economie (circa 40 la sută din valoarea adăugată brută a companiilor nefinanciare); (iii) generează aproape 80 la sută din exporturile României. Contribuția potențială a acestui segment corporatist la reluarea creditării interne a scăzut însă, deoarece în 2009 companiile respective şi-au redus împrumuturile de la sectorul bancar autohton (cu circa 5 la sută), preferând finanțarea externă (în creştere cu peste 20 la sută).

Anul 2009 a marcat practic stagnarea îndatorării totale a companiilor şi populației față de instituțiile financiare (bănci şi IFN, autohtone şi străine), evoluție care, asociată cu contracția economică, a condus la majorarea până la circa 60 la sută a stocului de datorie ca pondere în PIB. La finele anului 2009, îndatorarea financiară a companiilor şi populației a totalizat circa 300 miliarde lei, provenind în proporție de două treimi de la băncile deschise în România, 10 la sută de la IFN autohtone şi 23 la sută de la creditorii externi.

De la începutul crizei, accesul la finanțare pentru companii şi populație a fost mixt: în timp ce creditorii externi au furnizat în continuare resurse financiare suplimentare (în creştere cu 14 la sută în 2009), instituțiile financiare interne şi-au redus expunerea în termeni reali, fie modest (în cazul băncilor), fie semnificativ (în cazul IFN). Restricționarea accesului la finanțare de către creditorii autohtoni a fost bruscă şi puternic prociclică, în condițiile în care în ultimii doi ani premergători crizei (2007-2008) creditul bancar acordat companiilor şi populației s-a dublat, instituțiile de credit trecând de la concurența pentru cote de piață la reducerea intermedierii.

Componenta în valută a creditului acordat de instituțiile financiare interne şi externe şi-a consolidat poziția (până la 72 la sută ca pondere în total îndatorare, în creştere cu 2 puncte procentuale față de finele anului 2008).

Pe parcursul anului 2009, sectorul companiilor nefinanciare a consemnat o erodare a capacității de onorare a serviciului datoriei, în condițiile în care resursele firmelor par să se fi restrâns semnificativ. Profiturile obținute acoperă tot mai puțin costurile cu dobânzile, aproape 45 la sută din portofoliul corporatist al băncilor fiind format din debitori care au realizat profituri inferioare costurilor cu dobânzile. Capacitatea firmelor de a obține fluxuri de numerar s-a redus simțitor, cauzele principale fiind scăderea accesului la liniile de finanțare oferite de bănci şi diminuarea profitabilității. Expunerea valutară a firmelor care s-au îndatorat în monedă străină este mare (circa 75 la sută din capitalurile proprii) şi în creştere.

Riscul cel mai mare pe termen scurt este ca, în ipoteza unei reveniri economice modeste şi întârziate, firmele să translateze evoluţiile nefavorabile către alte contrapartide (sectorul bancar, parteneri de afaceri, salariaţi etc.), iar acestea să răspundă de o manieră asemănătoare. Acest comportament a început deja să se manifeste în 2009: rata creditelor neperformante[2] generate de companii la bănci a crescut simţitor (de la 0,9 la sută în decembrie 2008 la 4,5 la sută în decembrie 2009, respectiv 6,4 la sută în martie 2010), băncile au înăsprit standardele de creditare şi accesul la finanţare, arieratele şi incidentele de plată s-au majorat considerabil, iar numărul salariaţilor disponibilizaţi de către companiile nefinanciare a crescut semnificativ.

Provocări la adresa stabilităţii financiare s-au manifestat şi la nivelul sectorului populaţiei: gradul de îndatorare a debitorilor a atins un nivel preocupant, iar portofoliul băncilor a cunoscut o deteriorare vizibilă (rata creditelor neperformante[3] s-a majorat de la 2,4 la sută în decembrie 2008 la 6,1 la sută în decembrie 2009, respectiv 6,3 la sută în martie 2010). Averea netă a populaţiei a scăzut în 2009 cu circa 10 la sută, contribuţia determinantă revenind efectului de preţ aferent activelor nefinanciare (imobile). De asemenea, averea netă a fost afectată de deprecierea mai rapidă a valorii de revânzare a activelor achiziţionate prin credit (bunuri de consum şi imobile) comparativ cu gradul de amortizare a pasivelor aferente (datoriile la creditori contractate pentru cumpărarea acelor active). Pericolul este ca debitorii să nu mai fie preocupaţi să-şi achite asemenea obligaţii, pentru că activele deţinute valorează mai puţin decât creditele pe care le mai au de restituit.

Anul 2009 a marcat evoluţii negative şi în cazul sectorului imobiliar şi al activelor imobiliare. Calitatea portofoliului bancar provenind din creditarea imobiliară (sau pe bază de garanţii imobiliare) s-a deteriorat comparativ cu sfârşitul anului 2008, rata creditelor neperformante crescând de la aproape 1 la sută la 4,75 la sută (în cazul portofoliului bancar privind companiile), respectiv de la 0,8 la sută la 3,5 la sută (în cazul portofoliului privind sectorul populaţiei). Ponderea ridicată a activelor imobiliare în bilanţul firmelor şi al populaţiei generează preocupări privind implicaţiile scăderii preţurilor la aceste active.

Evoluţii în sistemul financiar

Modificările apărute pe parcursul anului 2009 la nivelul acţionariatului nu au produs mutaţii majore în structura sectorului bancar românesc. Băncile de talie mare cu capital majoritar străin şi-au diminuat uşor cota de piaţă în activul agregat, în principal pe seama vânzărilor de active imobilizate şi neperformante, dar şi a reducerii activităţii lor pe piaţa interbancară.

Influenţa negativă a crizei economice asupra activităţii de creditare s-a reflectat şi în reducerea prezenţei în teritoriu a instituţiilor de credit, prin diminuarea

[2] Calculat ca raport între volumul creditelor cu întârzieri la plată de peste 90 de zile şi volumul total al creditelor acordate companiilor (sursa: CRB).

[3] Calculat ca raport între volumul creditelor cu întârzieri la plată de peste 90 de zile şi volumul total al creditelor acordate populaţiei (surse: CRB şi Biroul de Credit).

numărului de unităţi şi a numărului de salariaţi. Gradul de intermediere financiară a rămas sensibil sub media europeană şi, de asemenea, sub nivelurile înregistrate de celelalte state noi membre ale Uniunii Europene. Nivelul moderat de concentrare a sistemului bancar românesc şi-a menţinut trendul uşor descendent început în urmă cu patru ani. Cele mai mari nouă bănci cu capital străin (care deţin peste două treimi din activele sistemului bancar românesc) provin din ţări membre ale Uniunii Europene. Cea mai mare cotă de piaţă aparţine în continuare băncilor cu capital austriac, urmate de băncile cu capital grecesc şi de cele cu capital francez. Sub aspectul ţării de origine a capitalului investit în instituţiile de credit româneşti, în anul 2009 nu s-au produs modificări semnificative faţă de sfârşitul anului 2008 – Grecia şi-a consolidat poziţia de lider, secondată de Austria.

În contextul incertitudinilor induse de criza globală, bilanţul agregat al instituţiilor de credit a consemnat o serie de mutaţii. Resursele externe – în proporţie de o treime din pasivul agregat – s-au comprimat uşor pe parcursul anului 2009, evoluţie aliniată la trendul regional, reducându-se astfel dependenţa băncilor faţă de finanţarea externă. Băncile-mamă au promovat o mai mare implicare a filialelor lor în colectarea de depozite de pe pieţele locale. Depozitele pe termen scurt au continuat să fie preponderente, menţinându-se necorelarea pe maturităţi a activelor şi pasivelor. Sursele proprii ale instituţiilor de credit au marcat o creştere notabilă, pe seama noilor majorări de capital efectuate de acţionari, a angajării de noi împrumuturi subordonate de la băncile-mamă, precum şi a repartizării sub formă de rezerve a unor sume consistente din profitul aferent anului 2008. Plasamentele efectuate de instituţiile de credit în 2009 au fost direcţionate spre piaţa internă, îndeosebi spre sectorul guvernamental, sub forma titlurilor de stat, creditul guvernamental contrabalansând parţial întreruperea, pentru prima dată în ultimii zece ani, a trendului ascendent al creditului către sectorul privat. Prelungirea incertitudinilor pe piaţa financiară internaţională şi reevaluarea strategiilor băncilor ar putea accentua mutaţiile deja evidente la nivelul structurii bilanţului sectorului bancar românesc.

Instituţiile de credit şi-au consolidat nivelul adecvat de capitalizare de-a lungul întregului an, ceea ce a permis absorbţia şocurilor resimţite de economia locală, ca efect al presiunilor generate de criza financiară internaţională. Indicatorul de solvabilitate aferent instituţiilor de credit a crescut, menţinându-se peste nivelul de 10 la sută atât ca valoare agregată, cât şi la nivel individual. Analizele de testare la stres a sistemului bancar derulate de banca centrală atestă că nivelul de capitalizare actual asigură o protecţie bună băncilor autohtone la presiunea unor şocuri macroeconomice.

Evoluţia favorabilă a indicatorilor de adecvare a capitalului este, într-o măsură importantă, rezultatul monitorizării permanente exercitate de banca centrală asupra instituţiilor de credit şi intensificate în contextul înrăutăţirii semnificative a condiţiilor de operare. La recomandarea băncii centrale, acţionarii instituţiilor de credit au continuat eforturile de majorare a fondurilor proprii începute încă dinaintea declanşării la nivel global a crizei economice şi financiare în luna septembrie 2008. De asemenea, o contribuţie esenţială a asigurat-o programul de

asistență financiară convenit cu UE-FMI-IFI; în paralel, la inițiativa FMI, băncile-mamă ale principalelor nouă bănci străine care operează pe piața românească au semnat scrisori de angajament privind menținerea expunerii față de România pe durata funcționării acordului *stand-by* şi majorarea într-o manieră proactivă a capitalizării în conformitate cu cerințele formulate de BNR.

O vulnerabilitate în creştere a sistemului bancar românesc este reprezentată de înrăutățirea calității portofoliului de credite, fenomen care s-a manifestat mult mai accentuat în anul 2009, în principal pe fondul recesiunii economice şi al şomajului în creştere. O mențiune trebuie făcută asupra debitorilor care au contractat credite în valută şi care nu şi-au asigurat protecție la riscul valutar. Deşi creanțele neperformante se află la un nivel gestionabil, ritmul de creştere a acestora constituie un motiv de îngrijorare din perspectiva stabilității financiare. În prezent, băncile dispun de suficiente resurse proprii care să acopere eventualele pierderi neaşteptate din riscul de credit, rămase neacoperite din provizioanele constituite şi din valorificarea garanțiilor aduse de debitori. În plus, lipsa „activelor toxice" din bilanțul băncilor care operează în România a făcut posibilă evitarea intervențiilor cu bani publici pentru salvarea acestora. Pe termen scurt se anticipează menținerea tendinței actuale privind calitatea portofoliului.

Riscul de lichiditate s-a atenuat, în contextul angajamentului băncilor-mamă ale principalelor nouă instituții de credit cu capital străin de a-şi menține expunerea față de România, al acordurilor de finanțare externă, al intervențiilor punctuale ale băncii centrale prin utilizarea activă a operațiunilor de piață monetară şi al eforturilor băncilor de a-şi păstra şi majora resursele interne. Resursele stabile au evoluat favorabil sub impulsul creşterii economisirii şi al reducerii ratei rezervei minime obligatorii aplicabile pasivelor în valută cu scadență reziduală mai mare de doi ani. Asimetria dintre scadența activelor bancare şi structura resurselor atrase din economie (în principal pe termen scurt), ca şi datoria externă pe termen scurt a băncilor reprezintă în continuare potențiale vulnerabilități în condițiile unor eventualele sincope de lichiditate globale sau specifice băncilor-mamă.

Modificările intervenite în nivelul ratelor de dobândă (cuantificate prin analiza valorii economice a capitalului), efectul direct al variației cursului de schimb, precum şi modificarea valorii de piață a acțiunilor, respectiv a mărfurilor, au avut un impact moderat asupra fondurilor proprii ale instituțiilor de credit. O gestiune bună a riscului de rată a dobânzii, precum şi reglementările privind poziția valutară netă au contribuit la diminuarea expunerii la evoluții adverse ale pieței. Totuşi, la nivel individual, se remarcă diferențe semnificative cu privire la aşteptările asupra evoluției ratelor de dobândă pe termen scurt, situație reflectată de amplitudinea diferită a impactului produs de un şoc pe rata dobânzii asupra fondurilor proprii.

Anul 2009 a debutat cu anticipații nefavorabile în privința situației financiare a sistemului bancar, marcate de criza globală şi de incertitudinile privind evoluțiile macroeconomice interne. În primele luni ale anului, creşterea cheltuielilor cu provizioanele specifice de risc de credit a exercitat o influență covârşitoare asupra profitabilității instituțiilor de credit, cele mai multe dintre acestea reuşind însă să se

redreseze în semestrul II. Pe ansamblul anului, rezultatele financiare au fost pozitive, dar modeste. Băncile şi-au intensificat controlul costurilor atât prin redimensionarea reţelei de unităţi, cât şi prin amânarea sau reducerea programelor de investiţii. Creşterea marjelor de dobândă la lei şi valută, recuperarea cheltuielilor cu provizioanele prin vânzarea unor creanţe din portofoliu, vânzarea de active imobilizate, achiziţionarea de titluri de stat bonificate cu dobânzi consistente au fost printre cele mai frecvente strategii puse în practică de bănci pentru îmbunătăţirea poziţiei lor financiare în a doua parte a anului.

Piaţa asigurărilor s-a confruntat cu o încetinire semnificativă a ritmului de creştere pe segmentul asigurărilor generale şi chiar cu o contracţie în cazul asigurărilor de viaţă, în condiţiile în care mediul economic fragil a afectat puterea de cumpărare şi a determinat răscumpărarea unui număr important de poliţe de asigurări de viaţă. Cu toate acestea, companiile de asigurări şi-au îmbunătăţit stabilitatea financiară prin injecţii de capital, ajustări ale cheltuielilor cu impact direct asupra profitabilităţii, dar şi prin investiţii în active cu risc scăzut. De asemenea, companiile de asigurări au beneficiat de randamentele importante oferite de plasamentele în depozite bancare şi titluri de stat în prima parte a anului 2009. Principala componentă a pieţei asigurărilor a fost reprezentată în continuare de produsele de asigurări auto, acest segment confruntându-se cu presiuni de creştere a primelor poliţelor în perioada următoare, ca urmare a costurilor ridicate din ultimii ani.

Piaţa de capital a înregistrat pe parcursul anului 2009 o îmbunătăţire a percepţiei investitorilor faţă de riscul asociat plasamentelor în acţiuni şi obligaţiuni, iar indicii bursieri au recuperat o parte din deprecierea determinată de falimentul băncii de investiţii Lehman Brothers din toamna anului 2008. Activele administrate de fondurile de investiţii au crescut semnificativ pe fondul intrărilor de capital şi al aprecierii valorii de piaţă a portofoliilor, ponderea cea mai mare a investiţiilor fiind reprezentată de titluri de stat şi depozite bancare. Emisiunile de titluri de stat au fost orientate preponderent către scadenţe pe termen scurt datorită lichidităţii în scădere din piaţa interbancară, dar şi a incertitudinii ridicate cu privire la creşterea economică. Volumul tranzacţiilor cu titluri de stat la Bursa de Valori Bucureşti a rămas scăzut, însă a consemnat şi momente de creştere temporară, asociate evoluţiei aversiunii faţă de risc a investitorilor.

Fondurile de pensii administrate privat au continuat să acumuleze contribuţii, dar sumele colectate şi numărul participanţilor s-au diminuat uşor datorită restrângerii activităţii economice. Valoarea activelor administrate se menţine redusă, comparativ cu dimensiunea sectorului financiar, însă fondurile de pensii administrate privat au potenţial semnificativ de creştere şi pot deveni o componentă importantă a sistemului financiar în anii următori. Randamentele obţinute de fondurile de pensii administrate privat au fost importante şi s-au datorat în principal câştigurilor substanţiale din plasamentele în titluri de stat. Deşi aceste fonduri pot opta pentru investiţii şi pe alte pieţe financiare, în special din Uniunea Europeană, asemenea plasamente deţin o pondere redusă în total portofoliu, datorită randamentelor superioare obţinute pe pieţele financiare interne.

2. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială şi stabilitatea financiară

Centrala Riscurilor Bancare (CRB)

Instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special de la Banca Națională a României au devenit persoane declarante la Centrala Riscurilor Bancare, prin intrarea în vigoare la data de 1 iulie 2009 a Regulamentului BNR nr. 8/2009 pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 4/2004 privind organizarea şi funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Riscurilor Bancare. Ca urmare, în anul 2009 s-au înregistrat modificări în ceea ce priveşte structura şi numărul persoanelor declarante la CRB, ajungându-se, în luna decembrie, la 39 de instituții de credit şi 55 de instituții financiare nebancare.

Deşi în număr mai mare decât cel al instituțiilor de credit, instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special dețin ponderi relativ scăzute în privința tuturor indicatorilor utilizați la Centrala Riscurilor Bancare (date la sfârşitul anului 2009): număr debitori – 12,4 la sută, număr credite şi angajamente – 15,9 la sută, total sumă datorată – 9,5 la sută, sumă restantă – 14,5 la sută.

Încetinirea ritmului de creştere a activității de creditare pe parcursul anului 2009 s-a reflectat şi în scăderea semnificativă a numărului de interogări efectuate. O contribuție în acelaşi sens a revenit şi schimbării modalității de generare a rapoartelor obținute în urma vizualizării informațiilor din baza de date a Centralei Riscurilor Bancare de către persoanele declarante. Această modificare a avut ca scop optimizarea activității de vizualizare a informațiilor din baza de date a CRB în sensul că, în loc să fie generate patru rapoarte diferite, în prezent se generează un singur raport agregat. În aceste condiții, în cursul anului 2009, persoanele declarante au efectuat 2,7 milioane interogări ale bazei de date a CRB (9 milioane în anul 2008), din care 67 la sută cu acordul debitorilor potențiali. Prin aceste interogări au fost solicitate date despre riscul global, creditele şi restanțele debitorilor. Ponderea debitorilor noi pentru care s-au efectuat interogări autorizate în totalul debitorilor noi a scăzut de la 73,1 la sută în decembrie 2008 la 55,8 la sută în decembrie 2009, situație determinată de gradul foarte scăzut de consultare a debitorilor noi de către instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special.

La finele anului 2009, baza de date a Centralei Riscurilor Bancare cuprindea 14,5 la sută din numărul debitorilor şi 17,8 la sută din numărul creditelor şi angajamentelor acordate de persoanele declarante, aceste rezultate indicând ponderea semnificativă deținută în continuare de numărul creditelor de consum. În condițiile menținerii limitei de raportare la nivelul de 20 000 lei, baza de date a CRB cuprindea aproximativ 89,5 la sută din valoarea creditelor şi angajamentelor acordate de persoanele declarante. În funcție de tipul persoanei declarante, gradul de acoperire este 90 la sută în cazul instituțiilor de credit, respectiv 86,5 la sută în cazul instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special.

La nivelul instituțiilor de credit, numărul debitorilor înregistrați în baza de date a CRB a crescut, de la începutul activității acestei structuri, de 72 de ori, numărul creditelor de 59 de ori, iar totalul sumelor datorate de peste 41 de ori; comparativ cu anul 2008, s-au consemnat scăderi în cazul tuturor indicatorilor menționați.

În plus, trebuie precizat că la sfârşitul lunii decembrie 2009 s-au înregistrat 201 701 debitori cu restanțe, cărora le corespundea un număr de 278 111 credite restante, cu o sumă restantă de 7 865 milioane lei, comparativ cu 139 007 debitori cu restanțe, 183 627 credite restante şi 3 321 milioane lei sumă restantă în luna decembrie 2008.

Numărul clienților-persoane fizice a scăzut. Dacă în luna decembrie 2008 erau înregistrate în baza de date a CRB 920 668 persoane fizice cu expuneri de credit superioare limitei de raportare, la sfârşitul anului 2009 numărul acestora a ajuns la 887 320 (-3,6 la sută). Valoarea creditelor acordate persoanelor fizice a evoluat de la 76 722 milioane lei la finele anului 2008 la 78 798 milioane lei la 31 decembrie 2009 (+2,7 la sută), creştere determinată de evoluția cursului de schimb. Numărul persoanelor fizice în numărul total de debitori înregistrați în baza de date a CRB reprezenta 90 la sută la 31 decembrie 2009, față de 89,6 la sută în 2008; valoarea creditelor acordate persoanelor fizice în totalul sumei datorate reprezenta 34,8 la sută în decembrie 2009, comparativ cu 33,9 la sută în decembrie 2008. La finele anului 2009, din totalul creditelor acordate persoanelor fizice, raportate la CRB, 60,4 la sută erau denominate în euro, 24 la sută în lei, 15 la sută în franci elvețieni şi doar 0,4 la sută în dolari SUA, structură asemănătoare celei de la sfârşitul anului 2008.

La nivelul instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special, la finele lunii decembrie 2009 suma datorată a fost de 23 848 milioane lei, numărul creditelor şi angajamentelor a ajuns la 290 604, iar numărul debitorilor raportați de aceste instituții a fost de 139 388, din care 96 429 erau persoane juridice, cu o pondere de 69,2 la sută.

Un alt indicator relevant în evaluarea activității de creditare este suma restantă a creditelor acordate de instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special, care la finele lunii decembrie 2009 a fost de 1 329 milioane lei, din care 1 260 milioane lei au fost înregistrate de persoane juridice şi restul de 69 milioane lei de persoane fizice; numărul debitorilor cu restanțe a fost de 43 375, din care 33 698 sunt persoane fizice.

La 31 decembrie 2009, în baza de date a CRB existau 197 643 grupuri de debitori raportate de către persoanele declarante (instituții de credit şi instituții financiare nebancare înscrise în Registrul special). În anul 2009, au fost raportate de către persoanele declarante la CRB informații despre 81 debitori care au produs fraude cu carduri (față de 48 în anul 2008), cu o valoare totală a sumei fraudate de 37 933 lei (comparativ cu 22 008 lei în anul 2008).

În baza Ordonanței Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată prin Legea nr. 233/2002, precum şi a Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal şi libera circulație a acestor date, în cursul anului 2009 s-a

răspuns unui număr de 740 petenți (666 persoane fizice şi 74 persoane juridice) care au solicitat informații referitoare la datele raportate la Centrala Riscurilor Bancare pe numele lor, față de un număr de 1 518 petenți (1 463 persoane fizice şi 55 persoane juridice) înregistrați în anul 2008.

Centrala Incidentelor de Plăți (CIP)

Analiza bazei de date a CIP pentru anul 2009 consemnează creşteri semnificative la nivelul principalilor indicatori utilizați în monitorizarea acestei activități: numărul incidentelor de plată, al titularilor care le-au generat şi suma refuzată la plată; creşterile indicatorilor menționați au fost cauzate în cea mai mare parte de conjunctura economică nefavorabilă din cursul anului 2009.

Numărul titularilor de cont înregistrați cu incidente a crescut semnificativ, valoarea acestui indicator fiind de 53 857 (+40,9 la sută). De asemenea, numărul instrumentelor refuzate la plată a sporit cu 67,7 la sută, până la 493 562, iar valoarea sumelor refuzate a fost de 9 429 milioane lei (+111,5 la sută). Creşterea numărului titularilor de cont a fost determinată, în cursul anului 2009, de numărul mai mare al incidentelor de plată; în cursul anului 2009 au fost raportate 5 668 persoane fizice (+6,1 la sută) care au produs incidente de plată, preponderent cu bilete la ordin.

În anul 2009, 88 la sută din numărul total al instrumentelor de plată refuzate şi 83 la sută din valoarea totală a sumei refuzate au fost raportate de douăsprezece bănci. Totodată, trebuie semnalat că „lipsa totală sau parțială de disponibil" rămâne în continuare cel mai frecvent motiv de refuz la plată (59,7 la sută din totalul motivelor de refuz).

În cursul anului 2009, au fost înregistrate 4 584 mii interogări ale bazei de date a CIP (față de 4 506 mii în anul precedent), efectuate de bănci în nume propriu sau în numele clienților. Prin aceste interogări au fost solicitate informații despre titularii de cont pentru a se verifica dacă pe numele acestora s-au înregistrat incidente de plată.

În conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 1/2001 privind organizarea şi funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Incidentelor de Plăți, cu modificările şi completările ulterioare, Banca Națională a României răspunde solicitărilor primite de la autoritățile publice cu privire la situația înscrierii în baza de date a CIP a unor titulari de cont. Astfel, în cursul anului 2009, s-a răspuns unui număr de 2 894 solicitări primite de la autorități publice, comparativ cu 2 039 în anul 2008.

În baza Ordonanței Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată prin Legea nr. 233/2002, precum şi a Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal şi libera circulație a acestor date, în cursul anului 2009 s-a răspuns unui număr de 138 petenți (36 persoane fizice şi 102 persoane juridice) care au solicitat informații referitoare la datele raportate la Centrala Incidentelor de Plăți pe numele lor, comparativ cu 68 petenți (8 persoane fizice şi 60 persoane juridice) în anul 2008.

3. Planificarea pentru situaţii neprevăzute şi gestiunea crizelor financiare

În anul 2009, Banca Naţională a României a continuat procesul de dezvoltare a procedurilor şi instrumentelor sale de gestiune a crizelor financiare şi de armonizare a acestora cu aranjamentele existente la nivel european. Unul dintre reperele acestui demers a fost elaborarea, în colaborare cu Ministerul Finanţelor Publice, a Planului strategic de acţiune în sectorul bancar, care a reprezentat, totodată, una dintre condiţionalităţile aranjamentului financiar multilateral preventiv convenit de România cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internaţional, Banca Mondială şi Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare.

Obiectivul fundamental al planului strategic a fost acela de a structura setul de măsuri care trebuie avute în vedere de către autorităţile publice din România atunci când apar indiciile unei eventuale crize bancare, în condiţiile aplicării principiului responsabilităţii financiare primare a acţionarilor şi conducătorilor instituţiilor de credit. În acest context, punctul de plecare pentru gestiunea crizelor financiare îl constituie identificarea şi aplicarea cu prioritate a soluţiilor private de piaţă pentru a rezolva situaţia băncilor în dificultate. Acolo unde este cazul, aceste soluţii private vor trebui să se bazeze pe situaţia financiară a întregului grup bancar.

În condiţiile în care măsurile de sprijin al sectorului privat nu sunt fezabile sau au fost epuizate, autorităţile vor apela la instrumente de intervenţie publică pentru a rezolva criza. Procesul de intervenţie are un caracter flexibil, alegerea instrumentelor de intervenţie urmând a depinde de caracteristicile instituţiilor de credit respective, de cauzele care au stat la baza apariţiei perturbaţiei de natură financiară (condiţii macroeconomice adverse sau factori individuali) şi de stadiul de evoluţie al crizei. În situaţia în care o anumită soluţie va necesita angajarea unor fonduri publice sau emiterea de garanţii guvernamentale în vederea unei finanţări în situaţii de urgenţă, autorităţile române vor urmări să promoveze cea mai eficientă soluţie din punct de vedere al costului, în limitele date de cerinţele europene şi naţionale în domeniul ajutorului de stat. Totodată, atunci când vor fi necesare intervenţii publice, acestea se vor realiza în condiţiile unei strânse colaborări şi împărţiri a poverii între autorităţile relevante, cu respectarea aranjamentelor naţionale şi internaţionale în domeniu. Astfel, situaţiile de criză vor putea fi soluţionate mai rapid şi cu costuri mai reduse pentru economia reală.

Un rol important în planificarea acţiunilor pentru situaţii neprevăzute şi gestionarea crizelor financiare îi revine Comitetului Naţional de Stabilitate Financiară (CNSF), care reuneşte în componenţa sa Banca Naţională a României, Ministerul Finanţelor Publice, Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor şi Comisia de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private. Mecanismele promovării unui schimb de informaţii permanent şi eficient între autorităţile membre ale CNSF au fost consolidate şi testate pe parcursul anului 2009, inclusiv cu ocazia întâlnirilor periodice ale acestui for. Şedinţele CNSF au fost organizate de banca centrală, care asigură şi secretariatul tehnic al acestui organism prin intermediul Compartimentului Gestiunea Crizelor Financiare.

Întâlnirile au promovat periodic schimbul de opinii privind impactul potențial al crizei financiare internaționale asupra instituțiilor, piețelor şi infrastructurii financiare, precum şi asupra economiei reale.

CNSF a acordat atenție, totodată, implementării în România a cadrului analitic pentru evaluarea implicațiilor sistemice ale unei crize financiare. Aceste analize sunt structurate pe cele trei componente ale sistemului financiar (instituții financiare, piețe şi infrastructură) plus economia reală. Deşi impactul crizei financiare globale asupra sistemului financiar românesc (în ansamblu şi pe componente) a fost relativ limitat, toate autoritățile de supraveghere ale sectoarelor pieței financiare şi Ministerul Finanțelor Publice au procedat la întărirea evaluării preventive pentru a identifica cele mai adecvate pachete de măsuri în vederea asigurării stabilității financiare în România.

De asemenea, întâlnirile CNSF au reprezentat principala platformă de discuții privind propunerile de reformă a supravegherii financiare, formulate de Comisia Europeană pe baza documentului elaborat de Grupul de experți condus de *Jacques de Larosière*. În acest context, au avut loc schimburi de opinii privind nevoia întăririi supravegherii macroprudențiale în Uniunea Europeană în vederea detectării şi prevenirii riscurilor sistemice, precum şi necesitatea găsirii unui echilibru funcțional între competențele la nivel național şi european în domeniul supravegherii microprudențiale. Membrii CNSF au dezbătut, totodată, rezultatele întâlnirilor G-20, cu precădere cele privind întărirea supravegherii financiare şi sporirea rolului instituțiilor financiare internaționale. Au mai fost discutate aspectele principale ale reformei sistemului de reglementare şi de supraveghere financiară propuse de guvernul SUA, precum şi regulile europene privind ajutorul de stat şi implicațiile acestora asupra restructurării instituțiilor financiare. De asemenea, au fost discutate aspecte legate de colaborarea interinstituțională la nivelul CNSF din perspectiva cerințelor de raportare a indicatorilor de stabilitate financiară către Fondul Monetar Internațional.

Pe parcursul anului 2009, funcția de preşedinte al Comitetului Național de Stabilitate Financiară a fost asigurată de guvernatorul Băncii Naționale a României, care a fost reales în această calitate pentru un mandat de un an în şedința CNSF din data de 20 aprilie 2010.

Capitolul III. Autorizarea şi reglementarea instituţiilor financiare

1. Autorizarea şi reglementarea instituţiilor de credit

1.1. Autorizarea instituţiilor de credit

În anul 2009, activitatea de autorizare a instituţiilor de credit desfăşurată de Banca Naţională a României a fost în continuare subsumată obiectivului de consolidare a sistemului bancar, prin atragerea de investitori puternici, capabili să asigure managementului băncilor un sprijin eficient în desfăşurarea activităţii.

În temeiul prevederilor Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările şi completările ulterioare, Banca Naţională a României a autorizat 2 instituţii de credit, ambele bănci universale, respectiv GE GARANTI BANK S.A. – ai cărei acţionari sunt persoane juridice din cadrul grupului General Electric şi Dogus Holding AS, persoană juridică de naţionalitate turcă[1] – şi Banca Comercială FEROVIARA S.A., constituită cu capital în întregime românesc, acţionarii acesteia fiind persoanele juridice S.C. Tristar SRL, Astra Vagoane Călători S.A., Atelierele CFR Griviţa S.A. şi o persoană fizică.

1.2. Notificarea instituţiilor financiare nebancare

În anul 2009 a continuat procesul de notificare şi înscriere în registre a instituţiilor financiare nebancare nou înfiinţate. În conformitate cu prevederile Ordonanţei Guvernului nr. 28/2006, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 266/2006 şi ulterior cu cele ale Legii nr. 93/2009 privind instituţiile financiare nebancare, au fost supuse procedurii de notificare şi înscriere în Registrul general 10 instituţii financiare nebancare, în Registrul special 9 instituţii financiare nebancare, iar în Registrul de evidenţă un număr de 341 de instituţii financiare nebancare.

Totodată, au fost radiate din Registrul general 20 de instituţii financiare nebancare, din Registrul special 3 instituţii financiare nebancare, iar din Registrul de evidenţă 53 de instituţii financiare nebancare.

[1] Până la 31 decembrie 2009, această instituţie nu demarase activitatea ca bancă comercială persoană juridică română, începând să funcţioneze în această calitate din data de 29.05.2010.

2. Cadrul legislativ şi de reglementare pentru instituţiile de credit

În planul reglementării prudenţiale, în anul 2009 s-au înregistrat progrese semnificative, noile reglementări adoptate vizând următoarele obiective:

a) modificarea şi completarea cadrului legislativ în vederea transpunerii la nivel naţional a Directivei 2007/44/CE[2], referitoare la achiziţiile în sectorul financiar, prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 25/2009 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului, prin amendamentele introduse fiind stabilite norme de procedură şi criterii clare de evaluare a achiziţiilor şi a majorărilor de participaţii la capitalul social al instituţiilor de credit.

Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 25/2009 a fost aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 270/2009, principalele amendamente introduse vizând, în principal, îndeplinirea unora dintre condiţionalităţile stabilite în aranjamentul încheiat cu FMI-UE-IFI, potrivit cărora legea trebuie să prevadă în mod explicit competenţa Băncii Naţionale a României: (i) de a cere acţionarilor semnificativi ai unei instituţii de credit în dificultate să furnizeze acesteia susţinerea financiară necesară fie prin majorarea capitalului social, fie prin acordarea unor împrumuturi subordonate care pot fi convertite în acţiuni la iniţiativa Băncii Naţionale a României, precum şi (ii) de a interzice sau de a limita distribuirea profitului până la remedierea situaţiei financiare a instituţiei de credit. De asemenea, Banca Naţională a României a fost abilitată, potrivit legii, să dispună suspendarea exercitării drepturilor de vot ale acţionarilor care nu se conformează solicitării de susţinere financiară a instituţiei de credit, această situaţie fiind încadrată în ipoteza prevederilor existente, armonizate cu *acquis*-ul comunitar în materie, potrivit cărora o astfel de măsură poate fi dispusă dacă acţionarii semnificativi nu mai îndeplinesc cerinţele prevăzute de lege şi de reglementările aplicabile privind calitatea acţionariatului sau exercită o influenţă de natură să pericliteze administrarea prudentă a instituţiei de credit;

b) modificarea cadrului de reglementare referitor la autorizarea instituţiilor de credit (Regulamentele Băncii Naţionale a României nr. 1/2009, nr. 4/2009, nr. 15/2009 şi nr. 17/2009 pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 11/2007 privind autorizarea instituţiilor de credit, persoane juridice române, şi a sucursalelor din România ale instituţiilor de credit din state terţe), precum şi la modificările în situaţia instituţiilor de credit (Regulamentul Băncii Naţionale a României nr. 5/2009 pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 6/2008 privind modificările în situaţia instituţiilor de credit, persoane juridice române, şi a sucursalelor din România ale instituţiilor de credit din state terţe) pentru preluarea Ghidurilor date în aplicarea Directivei 2007/44/CE, elaborate de *Committee of European Banking Supervisors* – CEBS, *Committee of European Securities Regulators* – CESR şi *Committee of European Insurance and*

[2] Directiva 2007/44/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 septembrie 2007 de modificare a Directivei 92/49/CEE a Consiliului şi a Directivelor 2002/83/CE, 2004/39/CE, 2005/68/CE şi 2006/48/CE în ceea ce priveşte normele de procedură şi criteriile de evaluare aplicabile evaluării prudenţiale a achiziţiilor şi majorărilor de participaţii în sectorul financiar.

Occupational Pension Supervisors – CEIOPS, în scopul asigurării convergenței standardelor de supraveghere şi a unei liste unitare de informații necesare pentru evaluarea achizițiilor şi a majorărilor de achiziții în sectorul financiar;

c) continuarea emiterii de reglementări pentru aplicarea corespunzătoare a cadrului Basel II, referitoare la determinarea cerințelor minime de capital:

- Regulamentul BNR-CNVM nr. 29/10/2009 pentru completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit şi firmele de investiții, aprobat prin Ordinul comun BNR-CNVM nr. 14/71/2009 – regulamentul din anul 2006 cuprinde dispoziții tranzitorii care, pentru perioada 2007-2009, impun instituțiilor de credit care utilizează abordarea bazată pe modele interne de *rating* – în contextul riscului de credit – sau abordarea avansată de evaluare – în contextul riscului operațional – să dețină fonduri proprii cel puțin egale cu nivelurile determinate prin aplicarea anumitor praguri graduale fondurilor proprii minime totale de care instituțiile de credit în cauză ar fi trebuit să dispună, pe parcursul aceleiaşi perioade, în conformitate cu reglementările care au transpus Directiva 93/6/CEE aferentă cadrului Basel I. Comisia Europeană a considerat necesară prelungirea aplicării pragurilor tranzitorii în baza rezultatelor unui studiu derulat la nivelul Comitetului de la Basel pentru Supraveghere Bancară. Prezentul regulament transpune propunerea Comisiei în această privință, vizându-se următoarele:
  - prelungirea aplicării pragurilor tranzitorii până la data de 31 decembrie 2011;
  - posibilitatea folosirii ca bază de calcul pentru pragurile tranzitorii fie a metodologiei Basel I, fie a metodologiilor mai puțin sofisticate prevăzute de Basel II, în cazul instituțiilor de credit care încep să utilizeze, după data de 1 ianuarie 2010, modele interne în scopul determinării cerințelor de capital pentru riscul de credit şi riscul operațional;
  - menținerea ca bază de calcul pentru pragurile tranzitorii a metodologiei Basel I în cazul instituțiilor de credit care utilizează modele interne pentru scopurile menționate înainte de data de 31 decembrie 2009.
- Ordinul Băncii Naționale a României nr. 2/2009 pentru completarea Ordinului BNR nr. 12/2007 privind raportarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit. Acest ordin prevede că în situația în care, ca urmare a aprobării situațiilor financiare anuale de către adunarea generală a acționarilor, nivelul fondurilor proprii sau cel al unor elemente componente care intră în calculul indicatorilor de prudență bancară determinați în funcție de fondurile proprii pentru data de 31 decembrie se modifică, raportările aferente fondurilor proprii şi respectivilor indicatori de prudență bancară afectați de modificări, întocmite pentru ultima lună a exercițiului financiar precedent şi pentru fiecare lună din perioada parcursă de la începutul anului în curs şi până la data aprobării situațiilor

financiare anuale, vor fi refăcute şi retransmise Băncii Naţionale a României în termen de 20 de zile calendaristice de la data aprobării situaţiilor financiare anuale;

d) continuarea emiterii de reglementări pentru aplicarea corespunzătoare a cadrului Basel II, referitoare la determinarea cerinţelor pentru obţinerea de către instituţiile de credit a aprobării de utilizare a abordării bazate pe modele interne de *rating*, dar şi la utilizarea abordării avansate de evaluare şi aprobarea utilizării acestei abordări de către instituţiile de credit, pentru riscul operaţional, respectiv:

   – Regulamentul Băncii Naţionale a României nr. 26/2009 privind implementarea, validarea şi evaluarea abordărilor bazate pe modele interne de rating pentru instituţiile de credit – acest regulament asigură transpunerea recomandărilor formulate în cadrul documentului CEBS „Ghid privind implementarea, validarea şi evaluarea abordării avansate de evaluare şi a abordării bazate pe modele interne de rating" referitoare la stabilirea de obligaţii în sarcina instituţiilor de credit care aleg să utilizeze, cu aprobarea Băncii Naţionale a României, abordarea bazată pe modele interne de *rating*, cuprinzând:

      ▪ cerinţele cu privire la cererea de aprobare a utilizării, de către instituţiile de credit, a abordării bazate pe modele interne de rating în scopul calculării cerinţelor de capital pentru riscul de credit, precum şi cu privire la documentaţia suport;

      ▪ standardele pentru îndeplinirea cerinţelor minime prevăzute de Regulamentul BNR-CNVM nr. 15/20/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii potrivit abordării bazate pe modele interne de *rating*, cu modificările şi completările ulterioare, privitoare la:

         ▫ utilizarea parţială permanentă şi implementarea graduală;

         ▫ testul de utilizare;

         ▫ metodologie şi documentaţie;

         ▫ cerinţele cu privire la date;

         ▫ validarea cantitativă şi calitativă şi evaluarea acesteia;

         ▫ cadrul de administrare a activităţii;

   – Regulamentul Băncii Naţionale a României nr. 25/2009 privind utilizarea abordării avansate de evaluare şi aprobarea utilizării acestei abordări de către instituţiile de credit, pentru riscul operaţional – regulamentul stabileşte standarde şi cerinţe care trebuie respectate de către instituţiile de credit în vederea utilizării abordării avansate de evaluare pentru determinarea cerinţei de capital pentru riscul operaţional, precum şi prevederile aplicabile acestora în vederea obţinerii de la banca centrală a aprobării necesare;

   – Regulamentul BNR-CNVM nr. 12/5/2009 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 15/20/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii potrivit

abordării bazate pe modele interne de *rating* – acest regulament vizează corectarea unor erori de transpunere a prevederilor relevante din Directiva 2006/48/CE, precum şi modificarea manierei de abordare, în sensul exercitării opțiunii naționale de la art. 154 alin.(6) din directiva menționată referitoare la posibilitatea exceptării de către autoritățile competente, până la data de 31 decembrie 2017, de la aplicarea abordării bazate pe modele interne de rating, a unor expuneri din titluri de capital deținute la data de 31 decembrie 2007, sub rezerva îndeplinirii anumitor condiții;

- Ordinul BNR-CNVM nr. 6/43/2009 privind aprobarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 12/5/2009 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 15/20/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit şi firmele de investiții potrivit abordării bazate pe modele interne de *rating*;

e) modificarea cadrului de reglementare Basel II:

- Regulamentul BNR-CNVM nr. 6/3/2009 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit şi ale firmelor de investiții, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 3/24/2009 – prin acest regulament, instituțiile de credit au posibilitatea includerii în calculul fondurilor proprii a profitului interimar înregistrat până la data determinării fondurilor proprii şi a profitului ultimului exercițiu financiar înregistrat în rezultatul reportat până la repartizarea sa conform destinațiilor stabilite de adunarea generală a acționarilor;

- Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 22/2009 pentru modificarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 17/22/2006 privind supravegherea pe bază consolidată a instituțiilor de credit şi a firmelor de investiții şi Ordinul Băncii Naționale a României nr. 12/2009 privind aprobarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 22/8/2009 pentru modificarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 17/22/2006 privind supravegherea pe bază consolidată a instituțiilor de credit şi a firmelor de investiții;

f) îmbunătățirea implementării Pilonului II al cadrului Basel II, prin transpunerea principiilor şi recomandărilor formulate în documentele CEBS şi ale Comitetului de la Basel, respectiv:

- Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condițiile de externalizare a activităților acestora – acest regulament cuprinde prevederi referitoare la:
  - cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit (care include sistemul de control intern);
  - procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (care include administrarea riscurilor);
  - simulările de criză şi condițiile de externalizare a activității instituțiilor de credit;

g) elaborarea unui studiu referitor la regimul provizionării aplicat de către instituţiile de credit din România comparativ cu cel aplicat de alte state membre UE şi diferenţele existente între acesta şi tratamentele stabilite de IFRS. Abordarea prudenţială a avut ca rezultat revizuirea cadrului de reglementare, proces care s-a desfăşurat pe tot parcursul anului 2009. Noul set de reglementări alcătuit din Regulamentul Băncii Naţionale a României nr. 3/2009 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit şi Ordinul Băncii Naţionale a României nr. 5/2009 privind raportarea situaţiilor referitoare la clasificarea expunerilor din credite/plasamente şi necesarul de provizioane specifice de risc de credit aferent acestora a înlocuit pe parcursul unei perioade de tranziţie vechiul cadru de reglementare. Celor două seturi de reglementări, care în cadrul perioadei de tranziţie menţionate au funcţionat în paralel, le-au fost aduse modificări prin următoarele acte normative: Regulamentele Băncii Naţionale a României nr. 7 şi nr. 13 /2009 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 3/2009 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit şi Regulamentul Băncii Naţionale a României nr. 14/2009 privind modificarea Normei metodologice nr. 12/2002 pentru aplicarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 5/2002 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit (aferent vechiului cadru de reglementare);

h) completarea cadrului de reglementare aferent modalităţii de raportare a cerinţelor minime de capital ale instituţiilor de credit (Ordinele Băncii Naţionale a României nr. 2 şi nr. 4 /2009 pentru modificarea şi completarea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 12/2007 privind raportarea cerinţelor minime de capital pentru instituţiile de credit).

   Ordinul nr. 4/2009 modifică formularul de raportare ca urmare a reintroducerii (prin Regulamentul BNR-CNVM nr. 6/3/2009) a posibilităţii includerii de către instituţiile de credit în calculul fondurilor proprii a profitului interimar înregistrat până la data determinării fondurilor proprii, precum şi a profitului aferent ultimului exerciţiu financiar reportat până la repartizarea sa conform destinaţiilor stabilite de adunarea generală a acţionarilor, în sumă netă de orice obligaţie sau dividend previzibile la data determinării fondurilor proprii;

i) modificarea manierei de calcul al indicatorului de lichiditate, pentru prima bandă de scadenţă, prin Norma BNR nr. 7/2009 privind modificarea Normelor BNR nr. 1/2001 privind lichiditatea băncilor. Această normă reglementează înscrierea pe prima bandă de scadenţă a tuturor obligaţiilor bilanţiere cu scadenţă la vedere la o valoare neajustată cu *core deposits* (acele resurse care rămân permanent la dispoziţia băncii şi care, în condiţii normale de desfăşurare a activităţii, pot fi tratate ca având risc de retragere zero), respectiv la valoarea contabilă. Ulterior, având în vedere necesitatea actualizării cadrului de reglementare în domeniu cu evoluţiile înregistrate în planul reglementării contabile şi la nivelul pieţelor financiare, metodologia

de calcul al indicatorului de lichiditate a fost modificată (Regulamentul Băncii Naţionale a României nr. 24/2009 privind lichiditatea instituţiilor de credit şi Ordinul Băncii Naţionale a României nr. 13/2009 privind raportarea situaţiilor referitoare la indicatorul de lichiditate şi riscul mare de lichiditate).

De la data dobândirii de către România a calităţii de stat membru al Uniunii Europene, Banca Naţională a României, prin reprezentanţii săi în cadrul structurilor comunitare, participă activ, prin formularea de poziţii, atât la stabilirea la nivel european a strategiilor în domeniul reglementării prudenţiale, cât şi la elaborarea textelor noilor directive.

3. Reglementarea activităţii de creditare desfăşurate de instituţiile financiare nebancare (IFN)

În trimestrul II 2009 a intrat în vigoare Legea nr. 93/2009 privind instituţiile financiare nebancare, prin care s-au realizat recorelarea cadrului de reglementare aplicabil instituţiilor financiare nebancare cu principiile guvernanţei corporatiste reglementate de legea generală (Legea nr. 31/1990 privind societăţile comerciale, republicată, cu modificările şi completările ulterioare), precum şi adaptarea modificărilor survenite în cadrul de reglementare ce guvernează activitatea instituţiilor de credit. Potrivit atribuţiilor sale de reglementare a IFN stipulate de această lege, Banca Naţională a României a emis Regulamentul nr. 20/2009 privind instituţiile financiare nebancare, elaborat sub forma unui singur act normativ care înlocuieşte 8 reglementări emise anterior de BNR referitoare la înscrierea în registre a instituţiilor financiare nebancare, procedura de comunicare către BNR a modificărilor intervenite în situaţia instituţiilor financiare nebancare şi cerinţele prudenţiale aplicabile IFN înscrise în Registrul special.

În cursul anului 2009 au fost implementate următoarele măsuri pentru limitarea efectelor crizei economico-financiare, susţinerea măsurilor anticriză iniţiate de Guvernul României pentru sprijinirea sectoarelor economice prioritare şi facilitarea accesului persoanelor fizice la achiziţia de locuinţe:

- acordarea posibilităţii de a reduce nivelul expunerilor reprezentând principal, aferente creditelor clasificate în categoria „pierdere", pentru care serviciul datoriei este mai mare de 90 de zile şi/sau au fost iniţiate proceduri judiciare, prin luarea în considerare a cel mult 25 la sută din valoarea garanţiilor aferente (Regulamentul nr. 3/2009 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit);
- relaxarea procesului de creditare a populaţiei pe componenta creditului ipotecar – prin eliminarea obligativităţii de luare în considerare a riscului de rată a dobânzii şi a riscului valutar la stabilirea gradului de îndatorare aferent clienţilor care contractează credite garantate cu ipoteci asupra proprietăţilor imobiliare locative sau cu ipoteci asupra terenurilor intravilane – şi a creditelor care beneficiază de garanţia statului (Regulamentul nr. 2/2009 şi Regulamentul nr. 11/2009 pentru modificarea Regulamentului nr. 3/2007 privind limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice);

– relaxarea regimului prevăzut pentru profitul interimar, în sensul permiterii includerii acestuia în calculul fondurilor proprii după verificarea, cu respectarea principiilor şi a regulilor de contabilizare şi evaluare în vigoare aplicabile, de către persoanele cu astfel de atribuţii din cadrul IFN (Regulamentul nr. 20/2009 privind instituţiile financiare nebancare).

3.1. Reglementarea activităţii desfăşurate de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar

În vederea transpunerii efective în legislaţia naţională a prevederilor Directivei nr. 2009/14/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 11 martie 2009 de modificare a Directivei 94/19/CE privind sistemele de garantare a depozitelor, în ceea ce priveşte plafonul de garantare şi termenul de plată a compensaţiilor, Banca Naţională a României a elaborat proiectul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 80/2009 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei Guvernului nr. 39/1996 privind înfiinţarea şi funcţionarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar. La elaborarea proiectului a fost avută în vedere şi îndeplinirea condiţiilor impuse de acordul încheiat cu FMI-UE-IFI, în contextul pachetului financiar contractat în cursul anului 2009.

Principalele aspecte reglementate au fost ridicarea plafonului de garantare la echivalentul în lei al sumei de 50 000 euro pentru toate categoriile de deponenţi garantaţi, reducerea termenului de începere a plăţii compensaţiilor la 20 de zile, implementarea mecanismului de activare a schemei de garantare a depozitelor la constatarea de către autoritatea de supraveghere – Banca Naţională a României – a indisponibilităţii depozitelor unei instituţii de credit, fără a mai fi necesar să se aştepte declanşarea procedurii falimentului şi introducerea obligaţiei instituţiei de credit de a informa în mod expres deponentul potenţial sau existent în situaţia în care depozitul său nu se încadrează în categoria celor garantate. Totodată, s-au instituit obligaţia Fondului de a efectua teste periodice de verificare a capacităţii propriilor sisteme, precum şi mecanismul prin care Guvernul pune la dispoziţia Fondului, sub formă de împrumut, sumele necesare pentru acoperirea diferenţei între resursele financiare ale Fondului şi necesarul pentru plata compensaţiilor.

Pe parcursul întregului proces de transpunere a Directivei 2009/14/CE, Banca Naţională a României a acordat o atenţie deosebită colaborării cu celelalte instituţii implicate în aplicarea cerinţelor din domeniul garantării depozitelor (Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar şi Asociaţia Română a Băncilor).

3.2. Reglementarea serviciilor de plată

În procesul transpunerii în legislaţia naţională a dispoziţiilor Directivei 2007/64/CE a Parlamentului European şi a Consiliului privind serviciile de plată în cadrul pieţei interne, care stabileşte baza legală pentru crearea pieţei unice a serviciilor de plăţi şi pentru implementarea SEPA – *Single Euro Payments Area*, Banca Naţională a României a participat, în cadrul grupului de lucru interinstituţional aflat sub coordonarea Departamentului pentru Afaceri Europene, la elaborarea cadrului

primar de reglementare națională, respectiv a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată.

Având în vedere faptul că banca centrală a preluat competențele pe linia reglementării, autorizării şi supravegherii prudențiale a instituțiilor de plată (Titlul II din directivă), a fost emis Regulamentul nr. 21/2009, care cuprinde dispoziții reprezentând detalii tehnice necesare Băncii Naționale a României pentru realizarea în bune condiții a activității de autorizare şi supraveghere prudențială a instituțiilor de plată.

3.3. Reglementarea în domeniul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanțării terorismului

Ca urmare a preluării de către Banca Națională a României, în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009, a competențelor privind supravegherea prudențială a instituțiilor de plată, prin Regulamentul nr. 27/2009 a fost modificat Regulamentul nr. 9/2008 privind cunoaşterea clientelei în scopul prevenirii spălării banilor şi finanțării terorismului, în sensul includerii instituțiilor de plată în sfera de aplicare a reglementării emise de BNR pentru aplicarea Legii nr. 656/2002, alături de instituțiile de credit şi instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special.

În baza prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, aprobată cu modificări prin Legea nr. 217/2009, Banca Națională a României a emis Regulamentul nr. 28/2009 privind supravegherea modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale de blocare a fondurilor. Pe de o parte, această reglementare legiferează practica deja existentă a asigurării publicității sancțiunilor internaționale, iar pe de altă parte, extinde atribuțiile anterioare ale BNR în domeniul supravegherii, cu privire la verificarea modului în care entitățile supravegheate prudențial îşi îndeplinesc obligațiile prevăzute de legislația în domeniul prevenirii spălării banilor şi finanțării terorismului şi pentru scopurile legislației din domeniul punerii în aplicare a sancțiunilor internaționale de blocare a fondurilor.

3.4. Reglementarea activității instituțiilor emitente de monedă electronică

În anul 2009, Banca Națională a României s-a implicat activ prin formularea poziției României pe parcursul procesului de definitivare a Directivei 2009/110/CE a Parlamentului European şi a Consiliului privind inițierea, exercitarea şi supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică, precum şi de modificare a Directivelor 2005/60/CE şi 2006/48/CE şi de abrogare a Directivei 2000/46/CE.

4. Cadrul legislativ şi de reglementare contabilă pentru instituţiile de credit, instituţiile financiare nebancare şi Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar

Unul dintre obiectivele principale ale Băncii Naţionale a României în domeniul reglementării contabile îl reprezintă crearea unui cadru unitar pentru aplicarea regulilor contabile la nivelul instituţiilor supravegheate de Banca Naţională a României, în concordanţă cu cerinţele directivelor europene şi cu cele mai bune practici în materie.

Reglementările aplicabile instituţiilor supravegheate de Banca Naţională a României, începând cu exerciţiul financiar al anului 2009, sunt Reglementările contabile conforme cu directivele europene, aplicabile instituţiilor de credit, instituţiilor financiare nebancare şi Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, aprobate prin Ordinul Băncii Naţionale a României nr. 13/2008, care prevăd faptul că situaţiile financiare anuale individuale se întocmesc în conformitate cu directivele europene, iar situaţiile financiare consolidate în conformitate cu Standardele Internaţionale de Raportare Financiară (IFRS).

1. Pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii contabilităţii nr. 82/1991, republicată, referitoare la depunerea situaţiilor financiare începând cu exerciţiul financiar al anului 2009, precum şi pentru devansarea termenului de depunere a acestora la Banca Naţională a României din raţiuni legate de supravegherea prudenţială şi de raportările care trebuie efectuate către Banca Centrală Europeană, a fost emis Ordinul nr. 16/2009, care modifică şi completează Ordinul nr. 13/2008. În acest context, au fost modificate: prevederea referitoare la depunerea situaţiilor financiare anuale la Ministerul Finanţelor Publice (în vigoare până la data de 31 decembrie 2008) – în sensul că, începând cu exerciţiul financiar 2009, societăţile comerciale depun situaţiile financiare doar la Oficiul Naţional al Registrului Comerţului, iar entităţile care nu sunt societăţi comerciale continuă să le depună şi la Ministerul Finanţelor Publice –, precum şi prevederea privind termenul de transmitere la Banca Naţională a României a situaţiilor financiare anuale publicabile, în sensul modificării acestuia de la 150 de zile la 130 de zile de la încheierea exerciţiului financiar.

2. Pentru asigurarea disponibilităţii tuturor indicatorilor financiar-contabili necesari raportării către Banca Centrală Europeană în cadrul exerciţiului *Consolidated Banking Data*, precum şi în vederea preluării modificărilor aduse reglementărilor contabile aplicabile instituţiilor de credit prin Ordinul nr. 13/2008, au fost actualizate raportările financiare în scopuri de supraveghere prudenţială – FINREP, atât la nivel individual (Ordinul nr. 13/2007), cât şi la nivel consolidat (Ordinul nr. 6/2007), ceea ce a condus la emiterea Ordinului nr. 9/2009 şi a Ordinului nr. 10/2009.

3. În vederea asigurării unei abordări unitare la nivelul sucursalelor din România ale instituţiilor de credit din alte state membre, precum şi pentru introducerea de noi informaţii în cadrul formularelor, solicitate pentru calculul indicatorilor

la nivelul sistemului bancar, a fost emis Ordinul nr. 11/2009 care modifică şi completează reglementarea de bază în vigoare (Ordinul nr. 14/2008).

4. Implementarea în totalitate a IFRS de către sistemul bancar, ca bază a contabilităţii şi pentru întocmirea situaţiilor financiare individuale, constituie o condiţionalitate prevăzută în acordul încheiat cu FMI-UE-IFI, prin care se prevede că, în vederea evitării apariţiei de disfuncţionalităţi, acest obiectiv trebuie realizat pe baza unui program elaborat de către Banca Naţională a României, cu termen de punere în aplicare de maximum 3 ani de la semnarea acordului.

În acest context, în cursul anului 2009, principalele acţiuni întreprinse în vederea pregătirii implementării IFRS au constat în:

- elaborarea proiectului de reglementare referitor la aplicarea IFRS de către instituţiile de credit ca bază a contabilităţii şi pentru elaborarea situaţiilor financiare individuale;
- organizarea de întâlniri tripartite la nivel tehnic (MFP-BNR-ARB) referitoare, în principal, la: (i) trecerea la IFRS ca bază a contabilităţii; (ii) stabilirea termenului de aplicare efectivă şi a modalităţii de trecere (directă, perioadă de tranziţie); (iii) dificultăţi privind implementarea IFRS şi identificarea căilor de soluţionare. Astfel, în baza consultărilor avute, au fost desprinse următoarele concluzii:
  - trecerea la IFRS ca bază a contabilităţii presupune ţinerea evidenţei contabile în mod cronologic şi sistematic conform tratamentelor prevăzute de aceste standarde, iar înregistrările în contabilitate să se efectueze în baza documentelor justificative; de asemenea, trebuie avută în vedere respectarea Legii contabilităţii şi a celorlalte acte normative referitoare la documentele contabile şi la cele justificative;
  - momentul optim de adoptare a IFRS pentru întocmirea situaţiilor financiare individuale este începând cu exerciţiul financiar al anului 2012;
  - modalitatea de implementare a IFRS să nu fie directă, ci una precedată de o perioadă de tranziţie de 2-3 ani, în care să se instituie obligativitatea întocmirii de către toate instituţiile de credit a unui set suplimentar de situaţii financiare conforme cu IFRS, realizat prin retratarea datelor din setul de situaţii financiare obligatorii întocmite conform directivelor europene. În acest context, a fost emis Ordinul nr. 15/2009, prin care s-a instituit obligativitatea întocmirii, în scop informativ, de către instituţiile de credit, pentru exerciţiile financiare ale anilor 2009, 2010 şi 2011, a unui set de situaţii financiare anuale individuale conforme cu IFRS, obţinute prin retratarea informaţiilor prezentate în situaţiile financiare anuale întocmite în baza evidenţei contabile ţinute potrivit legislaţiei în vigoare;
  - dificultăţile majore legate de implementarea noilor standarde contabile vizează următoarele aspecte: (i) adaptarea sistemelor informatice, în principal din perspectiva implementării calculului ratei efective a dobânzii (metodă care presupune actualizarea fluxurilor viitoare de trezorerie); (ii) elaborarea

de modele interne de evaluare a instrumentelor financiare; (iii) implicaţiile de natură fiscală din perspectiva tratamentului deductibilităţii/ nedeductibilităţii provizioanelor constituite pentru activele financiare;

- elaborarea proiectului Strategiei de implementare a IFRS de către instituţiile de credit ca bază a contabilităţii şi pentru întocmirea situaţiilor financiare individuale, care urmează a fi inclusă în strategia la nivel naţional în domeniul contabilităţii.

5. Principalele obiective pentru anul 2010

I. În domeniul activităţii de reglementare prudenţială bancară

- modificarea cadrului legislativ prin care se urmăreşte în principal îmbunătăţirea procedurii de administrare specială, conform condiţiilor stipulate în aranjamentul multilateral de finanţare încheiat cu FMI-UE-IFI în anul 2009 şi transpunerea unor prevederi cuprinse în Directivele 2009/110/CE şi 2009/111/CE;
- modificarea cadrului de reglementare emis de BNR pentru asigurarea transpunerii integrale a Directivei 2009/111/CE (referitoare la fonduri proprii, expuneri mari etc.);
- continuarea procesului de transpunere în reglementări ale Băncii Naţionale a României a recomandărilor formulate de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni în cadrul ghidurilor emise, cu finalizarea unor proiecte de acte normative în vederea modificării unor regulamente referitoare la: fondurile proprii, abordarea standard pentru riscul de credit, lichiditatea instituţiilor de credit, tehnicile de diminuare a riscului de credit, abordarea bazată pe modele interne de *rating* – riscul de credit etc.;
- revizuirea cadrului legislativ şi de reglementare prudenţială care prezintă relevanţă în contextul evoluţiilor înregistrate pe piaţa financiară autohtonă şi internaţională. În acest context, vor fi avute în vedere în special reglementările referitoare la clasificarea creditelor şi provizionare, precum şi la supravegherea lichidităţii;
- formularea de poziţii asupra propunerilor Comisiei Europene pentru următoarea modificare a Directivei privind cerinţele de capital (CRD IV) şi participarea la reuniunile organismelor comunitare în vederea susţinerii acestora;
- transpunerea ghidurilor CEBS cu termen de implementare 2010 (raportări prudenţiale, inclusiv expuneri mari, tehnici de diminuare a riscului operaţional, regimul expunerilor mari, instrumente de capital, instrumente de capital hibride, rezerve de lichiditate);
- formularea de poziţii asupra propunerilor de modificare a Directivei privind conglomeratele financiare şi participarea la reuniunile organismelor comunitare în vederea susţinerii acestora;

II. În domeniul activităţii de reglementare contabilă şi valutară

- definitivarea Strategiei de implementare a IFRS de către instituţiile de credit ca bază a contabilităţii şi pentru întocmirea situaţiilor financiare individuale, în vederea includerii în strategia la nivel naţional în domeniul reglementărilor contabile care urmează a fi elaborată de grupul de lucru constituit sub coordonarea Ministerului Finanţelor Publice;
- emiterea proiectului de reglementare prin care să se stabilească obligativitatea trecerii la ţinerea evidenţei contabile şi întocmirea de situaţii financiare individuale de către instituţiile de credit conform IFRS, începând cu exerciţiul financiar al anului 2012;
- emiterea proiectului de reglementare referitor la regulile privind ţinerea evidenţei contabile (planul de conturi şi conţinutul acestora) şi întocmirea de situaţii financiare individuale (aprobare, auditare şi publicare), odată cu trecerea la aplicarea efectivă a IFRS;
- preluarea în legislaţia naţională a noului cadru de raportare financiară în scopuri de supraveghere prudenţială – FINREP – elaborat de CEBS la nivel consolidat şi adaptarea acestuia la nivel individual;
- actualizarea reglementărilor privind regimul valutar în funcţie de evoluţia cadrului de reglementare naţional şi european în domeniu şi de obiectivele urmărite de Banca Naţională a României, precum şi a reglementărilor din domeniul contabil, în funcţie de stadiul alinierii acestora la directivele comunitare şi IFRS.

III. În domeniul reglementării activităţilor financiare

- participarea la transpunerea în legislaţia naţională a Directivei 2009/110 privind iniţierea, exercitarea şi supravegherea prudenţială a activităţii instituţiilor emitente de monedă electronică;
- elaborarea poziţiei României în procesul de revizuire a *acquis*-ului comunitar privind schemele de garantare a depozitelor şi, ulterior, definitivarea legislaţiei în domeniul garantării depozitelor.

Capitolul IV. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare

1. Structura sectorului bancar

Deteriorarea climatului economic din cursul anului 2009 şi-a pus amprenta şi asupra evoluției sistemului bancar românesc. Factorii care au acționat în contextul general al crizei economice internaționale, dar care au influențat şi performanța instituțiilor de credit, au fost legați de creşterea şomajului şi a incertitudinilor pe piața muncii, reducerea veniturilor populației, restrângerea exporturilor, diminuarea investițiilor directe de capital, precum şi scăderea valorii de piață a terenurilor şi imobilelor.

În cursul anului 2009 modificările produse în structura sistemului bancar românesc au fost următoarele:

(i) schimbarea statutului Citibank România din persoană juridică română în sucursală a unei bănci străine, Citibank Europe, începând cu luna ianuarie;

(ii) închiderea sucursalei din Bucureşti a Depfa Bank în luna august;

(iii) începerea activității Băncii Comerciale FEROVIARA – instituție cu capital majoritar privat autohton – în luna noiembrie;

(iv) fuziunea dintre Raiffeisen Banca pentru Locuințe şi HVB Banca pentru Locuințe prin absorbția celei din urmă, în luna decembrie.

Drept urmare, numărul sucursalelor băncilor străine a rămas acelaşi la finele anului 2009 față de 2008 (respectiv 10 entități), în timp ce numărul băncilor autohtone a scăzut cu o unitate, de la 33 la 32 entități[1]. În ceea ce priveşte repartizarea acestora pe forme de capital, situația la sfârşitul anului 2009 era următoarea: 2 bănci cu capital integral sau majoritar de stat (CEC Bank şi Eximbank), 4 cu capital majoritar privat autohton (Banca Transilvania, Banca Comercială Carpatica, Libra Bank şi Banca Comercială FEROVIARA), 25 cu capital majoritar străin şi 10 sucursale ale unor bănci străine. Totodată, în componența sistemului bancar se regăseşte o organizație cooperatistă de credit autorizată, respectiv Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP cu o rețea de 17 agenții şi 50 cooperative.

De precizat faptul că, odată cu aderarea la UE şi cu liberalizarea pieței serviciilor, un număr de 207 instituții străine au notificat intenția de a oferi şi desfăşura activitate bancară în mod direct pe teritoriul României, dintre care 192 instituții bancare, 3 instituții financiare nebancare şi 12 instituții emitente de monedă electronică.

[1] Inclusiv Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP.

Tabel 1. Componența sistemului bancar pe forme de proprietate

număr de bănci, sfârşitul perioadei

	2008	2009
Bănci persoane juridice române, din care:	32	31
Bănci cu capital integral sau majoritar de stat, din care:	2	2
- cu capital integral de stat	1	1
- cu capital majoritar de stat	1	1
Bănci cu capital majoritar privat, din care:	30	29
- cu capital majoritar autohton	3	4
- cu capital majoritar străin	27	25
Sucursalele băncilor străine	10	10
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine	**42**	**41**
CREDITCOOP	**1**	**1**
Total instituții de credit	**43**	**42**

În contextul modificărilor de structură menționate anterior, ponderea activelor deținute de băncile cu capital privat sau majoritar privat în totalul activelor sistemului bancar românesc era, la finele anului 2009, de 92,7 la sută[2] (iar ponderea activelor băncilor cu capital străin sau majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine, a fost de 85,3 la sută), în timp ce băncile cu capital integral sau majoritar de stat dețineau o pondere de numai 7,3 la sută.

Tabel 2. Cota de piață a instituțiilor de credit

sfârşitul perioadei

	Activ net bilanțier			
	2008		2009	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Bănci cu capital românesc, din care:	36 448,6	11,6	47 922,4	14,5
- cu capital majoritar de stat	16 452,6	5,2	24 185,3	7,3
- cu capital majoritar privat	19 996,0	6,4	23 737,1	7,2
Bănci cu capital majoritar străin	259 633,1	82,6	257 277,8	77,9
I. Total bănci comerciale	296 081,7	94,2	305 200,2	92,4
II. Sucursalele băncilor străine	17 663,7	5,6	24 199,3	7,4
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	297 292,8	94,6	305 214,2	92,5
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	277 296,8	88,2	281 477,1	85,3
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine (I+II)	**313 745,4**	**99,8**	**329 399,5**	**99,8**
CREDITCOOP	**696,1**	**0,2**	**784,0**	**0,2**
Total instituții de credit	**314 441,5**	**100,0**	**330 183,5**	**100,0**

Din punct de vedere al gradului de capitalizare a sistemului bancar, s-a remarcat creşterea capitalului social/de dotare, la sfârşitul anului 2009 față de anul 2008, atât în termeni nominali, cu 8,1 la sută, cât şi în termeni reali, cu 3,2 la sută, în principal datorită aportului în numerar al acționarilor şi intrării pe piața bancară a unei noi entități (Banca Comercială FEROVIARA).

[2] Inclusiv CREDITCOOP.

Tabel 3. Ponderea instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului

sfârşitul perioadei

	Capital social/de dotare			
	2008		2009	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Bănci cu capital românesc, din care:	2 913,3	21,9	3 263,5	22,7
- cu capital majoritar de stat	1 520,0	11,4	1 750,0	12,2
- cu capital majoritar privat	1 393,3	10,5	1 513,5	10,5
Bănci cu capital majoritar străin	9 477,6	71,2	10 448,8	72,6
I. Total bănci comerciale	12 390,9	93,1	13 712,3	95,3
II. Sucursalele băncilor străine	799,5	6,0	551,6	3,9
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	11 670,4	87,7	12 513,9	87,0
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	10 277,1	77,2	11 000,4	76,5
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine (I+II)	**13 190,4**	**99,1**	**14 263,9**	**99,2**
CREDITCOOP	**119,4**	**0,9**	**121,5**	**0,8**
Total instituții de credit	**13 309,8**	**100,0**	**14 385,4**	**100,0**

Referitor la țările care dețin participații la capitalul social al băncilor autohtone şi al sucursalelor băncilor străine, la finele anului 2009 primele trei poziții în capitalul agregat au fost ocupate de Grecia (cu 26,6 la sută), Austria (cu 16,9 la sută) şi, la mare distanță, de Olanda (cu 9,0 la sută). Cea mai importantă modificare a prezenței pe piața autohtonă a revenit Greciei care, începând cu anul 2008, a trecut pe primul loc în clasamentul participațiilor străine la capitalul băncilor din România, la sfârşitul anului 2009 înregistrând o cotă superioară cu 4,2 puncte procentuale nivelului din anul anterior.

Tabel 4. Participațiile străine la capitalul instituțiilor de credit din România la 31 decembrie 2009

	mil. lei	%
Grecia	3 829,5	26,6
Austria	2 434,5	16,9
Olanda	1 291,7	9,0
Ungaria	623,7	4,3
Franța	565,1	3,9
Italia	390,7	2,7
Portugalia	383,0	2,7
BERD + IFC	362,8	2,5
Cipru	341,8	2,4
Israel	247,8	1,7
Germania	158,2	1,1
Alte țări	147,4	1,1
Marea Britanie	121,7	0,9
SUA	86	0,6
Capitalul străin agregat pe sistem bancar	10 983,9	76,4
Capitalul total al instituțiilor de credit	**14 385,4**	**100,0**

Deşi dețin peste jumătate din activele sistemului bancar, primele cinci bănci după mărimea activului au continuat să-şi restrângă ponderea în totalul sistemului bancar, de la 54,3 la sută în decembrie 2008, la 52,4 la sută în decembrie 2009. Această diminuare a cotei de piață în favoarea băncilor de dimensiuni mai mici s-a produs pe seama opțiunilor de externalizare a unei părți din portofoliul de credite, dar şi a creşterii competiției şi dificultăților întâmpinate în activitatea de creditare.

2. Performanțe şi perspective ale sectorului bancar

În contextul crizei financiare internaționale, sistemul bancar românesc în 2009 poate fi caracterizat printr-un nivel confortabil de solvabilitate şi lichiditate, în condițiile observării unei deteriorări a calității activelor şi ale înregistrării unui profit modest, ca urmare a stagnării activității de creditare.

Anul 2009 a fost marcat de temperarea activității bancare, evoluție care s-a reflectat în majorarea cu numai 5,0 la sută a activului agregat net la nivel de sistem, de la 314 441,5 milioane lei la 31.12.2008 la 330 183,5 milioane lei la 31.12.2009. Exprimat în euro, activul agregat net s-a redus uşor (cu 1,0 la sută), de la 78 902,3 milioane euro la 78 090,8 milioane euro.

Intermedierea financiară calculată ca pondere a activelor bancare în PIB a crescut de la 60,4 la sută în 2007, la 61,1 la sută în 2008 şi la 67,2 la sută în 2009, rămânând însă la un nivel scăzut comparativ cu alte țări din UE.

Adecvarea capitalului

Anul 2009 s-a caracterizat prin îmbunătățirea nivelului solvabilității, rezultat atribuit, pe de o parte, stagnării activității de creditare (o contribuție revenind atitudinii mult mai prudente a băncilor în asumarea riscurilor), iar pe de altă parte, creşterii capitalizării sistemului bancar (+8,1 la sută la finele anului), ca urmare a eforturilor băncilor de majorare a capitalului social. Totodată, un aport considerabil l-a avut dispunerea de către autoritatea de supraveghere, începând cu cea de-a doua jumătate a anului 2008, a unor măsuri destinate îmbunătățirii gradului de adecvare a capitalului băncilor. Printre cele mai importante măsuri s-au regăsit: (i) instituirea în cazul unor bănci a unui regim de raportare diferit de cel reglementat, constând în raportarea lunară a indicatorului de solvabilitate; (ii) ridicarea şi menținerea unui anumit nivel al solvabilității, superior cerinței minime reglementate, în concordanță cu profilul de risc al băncii; (iii) menținerea fondurilor proprii care să asigure un indicator de solvabilitate de minim 10 la sută.

În aceste condiții, indicatorul de adecvare a capitalului din sistemul bancar este relativ solid şi a depăşit, la finele anului 2009, cu 0,91 puncte procentuale valoarea anului precedent (14,67 la sută față de 13,76 la sută) şi cu 6,67 puncte procentuale nivelul minim reglementat. Merită menționat faptul că toate băncile din sistem au înregistrat un indicator al solvabilității superior nivelului de 10 la sută.

O evoluție negativă s-a înregistrat însă în cazul efectului de pârghie, determinat ca raport între fondurile proprii de nivel 1 şi valoarea medie a activelor, de la 8,13 la sută la sfârşitul anului 2008 la 7,55 la sută la 31 decembrie 2009, ca urmare a creşterii mai rapide a activelor medii (+14,1 la sută), decât cea a fondurilor proprii de nivel 1 (+6,0 la sută).

Calitatea activelor

Anul 2009 a fost marcat de îngreunarea accesului la sursele de finanțare pe fondul crizei internaționale, de implicarea mult mai reticentă şi mai selectivă a băncilor pe piața creditelor, dar şi de reducerea cererii solvabile de credite, ceea ce a condus la temperarea semnificativă a activității de creditare. Factorii care au contribuit la cristalizarea unei astfel de tendințe au avut o legătură directă cu deteriorarea climatului macroeconomic şi cu perspectivele incerte în ceea ce priveşte evoluția pieței forței de muncă şi a cursului de schimb.

Tabel 5. Principalii indicatori de analiză ai sistemului bancar

procente

Denumirea indicatorului	2008	2009
Adecvarea capitalului		
Indicatorul de solvabilitate	13,76	14,67
Efectul de pârghie (Fonduri proprii de nivel 1 / Total active la valoare medie)	8,13	7,55
Calitatea activelor		
Credite acordate clientelei (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	62,50	59,13
Plasamente şi credite interbancare (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	26,01	23,03
Credite restante şi îndoielnice acordate clientelei / Total portofoliu de credite aferent clientelei (valoare netă)	0,32	1,50
Credite restante şi îndoielnice acordate clientelei / Total portofoliu de credite aferent clientelei (valoare brută)	1,37	3,94
Creanțe restante şi îndoielnice / Total activ (valoare netă)	0,29	1,01
Creanțe restante şi îndoielnice (valoare netă) / Total datorii	0,32	1,10
Creanțe restante şi îndoielnice (valoare netă) / Total capitaluri proprii	3,19	11,78
Expunere neajustată aferentă creditelor şi dobânzilor clasificate în „*îndoielnic*" şi „*pierdere*" / Total credite şi dobânzi clasificate, inclusiv elementele în afara bilanțului[1)]	5,95	13,53
Profitabilitate		
ROA (Profit net / Total active la valoare medie)	1,56	0,25
ROE (Profit net / Capitaluri proprii la valoare medie)	17,04	2,89
Lichiditate		
Lichiditate imediată	34,43	35,28
Indicatorul de lichiditate (lichiditate efectivă / lichiditate necesară)	2,47	1,38
Credite acordate clientelei (valoare brută) / Depozite atrase de la clientelă	122,03	112,80

Notă:

1) Indicator calculat din raportarea privind clasificarea creditelor (potrivit Regulamentului BNR nr. 3/2009, cu modificările şi completările ulterioare). Expunerile din credite sunt clasificate de către instituțiile de credit în concordanță cu serviciul datoriei, performanța financiară a debitorului şi principiul declasării prin contaminare.

În acest context, indicatorul privind creditele acordate clientelei în total activ, la valoare brută, s-a situat pe un trend descendent, respectiv 59,13 la sută în 2009, față de 62,50 la sută la finele anului 2008.

Potrivit datelor din bilanțul monetar agregat al instituțiilor de credit, anul 2009 s-a caracterizat prin atenuarea drastică a ritmului de creştere a creditului neguvernamental față de anul precedent (+0,9 la sută în termeni nominali şi -3,6 la sută în termeni reali, comparativ cu +33,7 la sută în termeni nominali, respectiv +25,8 la sută în termeni reali în anul 2008), precum şi prin modificarea în continuare a structurii lei/valută în favoarea componentei în valută (ponderea acesteia în volumul total al creditului neguvernamental s-a majorat de la 54,3 la sută în 2007 la 57,8 la sută în 2008 şi la 60,1 la sută în 2009, o contribuție în acest sens revenind deprecierii monedei naționale).

Analiza creditului neguvernamental pe principalele segmente relevă faptul că decelerări severe de ritm au fost consemnate atât de creditele acordate companiilor nefinanciare (până la +1,8 la sută în termeni nominali), cât şi de creditele acordate gospodăriilor populației, care s-au majorat cu numai 1,0 la sută față de finele anului precedent.

În ceea ce priveşte moneda în care a fost acordat creditul, anul 2009 a marcat evoluții divergente – creştere a creditelor exprimate în valută (+5,0 la sută), dar comprimare a creditelor în lei (-4,7 la sută). Decalajul de dinamică s-a manifestat mai pregnant în cazul creditelor destinate companiilor nefinanciare, unde componenta în lei s-a redus cu 4,0 la sută, în timp ce componenta în valută a crescut cu 6,2 la sută. Aceste evoluții au fost posibile pe fondul unei volatilități mult mai crescute a dobânzilor la creditele în lei, fapt care a implicat asocierea acestei categorii de credite cu existența unor costuri mult mai ridicate pentru debitor, în comparație cu creditele în valută. Mai mult, în cazul companiilor nefinanciare, creditul în valută este mai atractiv în condițiile în care acestea dispun de instrumente de acoperire a riscului valutar.

În consecință, dacă în anii anteriori creditul în valută a avut tendința de a se apropia de creditul în lei ca pondere în totalul creditului neguvernamental, în anul 2009 decalajul între cele două segmente s-a accentuat. Astfel, la 31 decembrie 2009 creditul în valută reprezenta 60,1 la sută în total, iar creditul în lei 39,9 la sută, în timp ce la finele anului 2008 diferența dintre ponderile celor două componente era de 15,6 puncte procentuale (57,8 la sută față de 42,2 la sută).

Evoluții divergente au fost înregistrate şi de principalele segmente ale creditului acordat populației, în funcție de destinație. În timp ce creditele acordate pentru achiziționarea de locuințe au crescut (cu 16,0 la sută), stimulate şi de demararea programului „Prima casă", creditele pentru consum s-au restrâns (cu 1,2 la sută) pe fondul tendinței de ajustare a apetitului pentru consum, ca urmare a evoluțiilor curente şi a perspectivelor nefavorabile aferente pieței muncii. Cu toate acestea, creditele pentru consum rămân preponderente la finele anului 2009, deținând 72,7 la sută din totalul creditului acordat populației.

Ca urmare a politicii agresive de creditare din anii anteriori, orientată în special spre majorarea cotei de piață, şi în contextul apariției unor dificultăți financiare pentru companii sau gospodăriile populației, pe parcursul anului 2009 au început să se facă resimțite efectele unei deteriorări progresive a calității portofoliului de credite ale băncilor. Astfel, ponderea creditelor restante şi îndoielnice acordate clientelei în totalul portofoliului de credite[3], la valoare netă, s-a majorat de la 0,32 la sută la 1,50 la sută. Acelaşi indicator, determinat însă la valoare brută, a consemnat o traiectorie şi mai accentuată – creştere de la 1,37 la sută la 3,94 la sută. Totodată, ponderea creanțelor restante şi îndoielnice în totalul activelor bancare nete a înregistrat o creştere de la 0,29 la sută la 1,01 la sută.

În acelaşi timp, volatilitatea crescută a cursului de schimb al monedei naționale şi înrăutățirea situației financiare a populației şi a agenților economici s-au reflectat în deteriorarea accentuată a principalilor indicatori de cuantificare a riscului de credit[4] – ponderea expunerii neajustate aferente creditelor şi dobânzilor clasificate în categoriile „*îndoielnic*" şi „*pierdere*" în total credite şi dobânzi, inclusiv elementele în afara bilanțului, a crescut de la 5,95 la sută la sfârşitul anului 2008 la 13,53 la sută la finele anului 2009.

Lichiditatea

Indicatorul de lichiditate, calculat ca raport între lichiditatea efectivă şi lichiditatea necesară, a fost superior cerinței minime reglementate (1) şi înregistra la finele anului 2009 o valoare de 1,38, cu mult sub nivelul anului precedent (2,47). Această traiectorie s-a datorat aproape exclusiv modificărilor aduse normei privind lichiditatea care, începând cu luna iulie 2009, a introdus criterii mult mai exigente de determinare a lichidității necesare (Norma BNR nr. 7/2009 privind modificarea Normelor BNR nr. 1/2001 privind lichiditatea băncilor). Impactul cel mai puternic a fost generat de creşterea valorii obligațiilor bilanțiere cu scadență la vedere, care dețin cea mai mare pondere şi cel mai ridicat grad de volatilitate, prin luarea în calcul a valorii contabile a acestora şi nu a unei valori ajustate cum era prevăzut anterior.

Absența perspectivei unor condiții generale favorabile pentru alte forme de finanțare a determinat băncile să se concentreze în decursul anului 2009 pe atragerea de depozite de la clientelă. Această schimbare de strategie, precum şi temperarea activității de creditare s-au regăsit şi în evoluția raportului dintre creditele acordate clientelei şi depozitele atrase de la aceasta[3], în scădere de la 122,03 la sută (la 31 decembrie 2008) la 112,80 la sută (la 31 decembrie 2009), viteza de creştere a depozitelor (+9,7 la sută) fiind net superioară celei aferente creditelor (+1,4 la sută). Întrucât acest raport s-a plasat doar marginal peste pragul de 110 la sută, condițiile de lichiditate din sistem pot fi apreciate ca menținându-se limitate.

În contextul actual, băncile sunt nevoite să adopte măsuri pentru eficientizarea managementului resurselor, care să reducă vulnerabilitatea la fondurile volatile, să îmbunătățească gradul de diversificare a surselor de finanțare, tendința şi stabilitatea depozitelor atrase. În acelaşi timp, diversificarea bazei de finanțare, atât în ceea ce priveşte sursele, cât şi structurarea pe maturități, poate contribui la menținerea unui nivel adecvat de lichiditate.

[3] Potrivit datelor din bilanțul contabil.

[4] Potrivit raportării privind clasificarea creditelor.

Tabel 6. Valoarea activului net bilanțier şi a fondurilor proprii la 31 decembrie 2009

	Activ net bilanțier		Fonduri proprii*	
	mil. lei	%	mil. lei	%
1. Bănci cu capital majoritar românesc, din care:	**47 922,4**	**14,5**	**4 790,9**	**15,8**
1.1 Bănci din sectorul de stat, din care:	**24 185,3**	**7,3**	**2 633,0**	**8,7**
1.1.1 Bănci cu capital integral de stat:	20 805,2	6,3	1 623,5	5,3
1. CEC Bank S.A.	20 805,2	6,3	1 623,5	5,3
1.1.2 Bănci cu capital majoritar de stat:	3 380,1	1,0	1 009,5	3,4
1. Banca de Export-Import a României - Eximbank S.A.	3 380,1	1,0	1 009,5	3,4
1.2 Bănci cu capital majoritar privat, din care:	**23 737,1**	**7,2**	**2 157,9**	**7,1**
1. Banca Transilvania S.A.	19 472,3	5,9	1 777,1	5,9
2. Banca Comercială CARPATICA S.A.	3 600,8	1,1	252,1	0,8
3. Libra Bank S.A.	605,9	0,2	85,4	0,3
4. Banca Comercială FEROVIARA S.A.	58,1	0,02	43,3	0,1
2. Bănci cu capital majoritar străin, din care:	**257 277,8**	**77,9**	**24 242,2**	**80,0**
1. Banca Comercială Română S.A.	62 908,0	19,1	5 681,4	18,7
2. BRD Groupe Société Générale S.A.	46 346,3	14,0	4 643,2	15,3
3. Volksbank Romania S.A.	21 728,6	6,6	1 247,4	4,1
4. Alpha Bank Romania S.A.	21 163,0	6,4	1 404,1	4,6
5. UniCredit Țiriac Bank S.A.	20 278,4	6,1	2 145,1	7,1
6. Raiffeisen Bank S.A.	20 009,6	6,1	1 871,2	6,2
7. Bancpost S.A.	14 590,4	4,5	1 543,2	5,1
8. Piraeus Bank Romania S.A.	9 518,3	2,9	1 106,2	3,6
9. Banca Românească S.A. Grupul National Bank of Greece	8 590,5	2,6	1 110,5	3,7
10. RBS Bank Romania S.A.	7 176,4	2,2	635,4	2,1
11. Credit Europe Bank Romania S.A.	5 679,6	1,7	508,9	1,7
12. OTP Bank Romania S.A.	3 401,1	1,0	394,7	1,3
13. Intesa SanPaolo Romania S.A.	2 971,3	0,9	433,9	1,4
14. MKB ROMEXTERRA Bank S.A.	2 412,1	0,7	206,9	0,7
15. MARFIN BANK Romania S.A.	2 035,6	0,6	177,2	0,6
16. Banca Millennium S.A.	1 956,4	0,6	185,9	0,6
17. ATE Bank Romania S.A.	1 453,4	0,4	229,0	0,8
18. Bank Leumi Romania S.A.	1 303,4	0,4	270,5	0,9
19. ProCredit Bank S.A.	1 091,7	0,3	102,3	0,3
20. Emporiki Bank Romania S.A.	777,6	0,2	99,2	0,3
21. Romanian International Bank S.A.	528,8	0,2	54,9	0,2
22. Porsche Bank Romania S.A.	399,4	0,1	48,6	0,2
23. Banca C.R. Firenze Romania S.A.	372,7	0,1	33,8	0,1
24. Raiffeisen Banca pentru Locuințe S.A.	331,0	0,1	58,5	0,2
25. BCR Banca pentru Locuințe S.A.	254,2	0,1	50,2	0,2
I. Total bănci comerciale	**305 200,2**	**92,4**	**29 033,1**	**95,8**
II. Sucursale ale băncilor străine, din care:	**24 199,3**	**7,4**	**1 069,5**	**3,5**
1. ING Bank N.V.	10 985,2	3,4	236,3	0,8
2. Citibank Europe	4 539,4	1,4	535,8	1,8
3. Garanti Bank International N.V.	3 514,0	1,1	40,2	0,1
4. Banca Italo-Romena S.p.A.	3 313,8	1,0	9,7	0,03
5. Bank of Cyprus	543,0	0,2	-23,0	-0,1
6. La Caixa	473,1	0,1	-17,6	-0,1
7. Anglo Romanian Bank Ltd	397,3	0,1	107,2	0,4
8. BLOM BANK France	322,8	0,1	152,9	0,5
9. Fortis Bank	100,9	0,03	18,5	0,06
10. FINICREDITO	9,8	0,003	9,5	0,03
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine (I+II)	**329 399,5**	**99,8**	**30 102,6**	**99,3**
CREDITCOOP	**784,0**	**0,2**	**216,3**	**0,7**
Total instituții de credit	**330 183,5**	**100,0**	**30 318,9**	**100,0**

** capitaluri proprii (în cazul sucursalelor băncilor străine)*

Profitabilitatea

Principalii factori care au afectat profitabilitatea sistemului bancar în anul 2009 au fost: întreruperea traiectoriei crescătoare a activității de creditare, majorarea necesarului de provizioane pentru acoperirea riscului de credit şi creşterea costurilor de creditare şi finanțare. Instituțiile de credit au încercat să atenueze tendința descendentă a profitului prin redimensionarea rețelelor teritoriale, extinse agresiv în ultimii ani, şi prin ajustarea necesarului de personal. Astfel, în 2009 băncile au închis 128 de unități, iar personalul a fost diminuat cu 3 724 de angajați.

Deşi confruntat cu aceste dificultăți, sistemul bancar a reuşit să încheie anul 2009 cu un profit de 680 milioane lei, după ce la finele lunii iunie 2009 profitul a fost de numai 90 milioane lei, iar în luna martie a aceluiaşi an se înregistra o pierdere agregată de 209 milioane lei. Comparativ cu sfârşitul anului 2008, profitul agregat s-a redus de peste 5 ori, în principal datorită creşterii fără precedent a cheltuielilor cu provizioanele (de la 7 593,9 milioane lei la 14 972,7 milioane lei), ca urmare a nivelului ridicat al creditelor neperformante.

În acest context, indicatorii de profitabilitate au suferit ajustări severe, însă s-au menținut în teritoriul pozitiv, ROA fiind egal cu 0,25 la sută, iar ROE cu 2,89 la sută.

Creşterea mai accentuată a cheltuielilor operaționale comparativ cu cea a veniturilor de aceeaşi natură a condus la majorarea indicatorului *cost-to-income ratio* de la 55,7 la sută în 2008 la 63,9 la sută în 2009.

3. Măsuri de îmbunătățire a activității de supraveghere a instituțiilor de credit

Anul 2009 a solicitat un efort susținut din partea autorității de supraveghere, alături de cel al băncilor, pe linia contracarării efectelor crizei economice şi financiare internaționale care s-au resimțit şi în țara noastră. Creşterea şomajului, majorarea dobânzilor, deprecierea leului, scăderea puterii de cumpărare a veniturilor populației au fost doar câteva dintre realitățile care au avut un impact evident asupra activității bancare din România. Angajamentul ferm al celor nouă mari bănci străine[5] care sunt prezente pe piața bancară românească, de a menține expunerea globală față de țara noastră la nivelul lunii martie 2009 şi de a-şi recapitaliza filialele în funcție de necesități, a oferit băncilor autohtone un suport decisiv, şocurile reuşind să fie absorbite de sistem în mare parte cu sprijinul băncilor-mamă. Deşi expunerea reală față de filialele lor româneşti a fluctuat pe parcursul anului, majoritatea băncilor şi-au menținut expunerea sau au revenit la nivelul lunii martie. Băncile au avut astfel posibilitatea de a atrage capital atunci când au existat presiuni generate în mare măsură de restanțele acumulate la portofoliul de credite pe fondul slăbirii capacității de rambursare a debitorilor. De asemenea, pachetul de asistență financiară internațională acordată de UE-FMI-IFI,

[5] Angajamentele se referă la perioada de derulare a programului de finanțare internațională. La întâlnirea de la Bruxelles din luna mai 2009 s-a convenit ca semestrial să se organizeze întâlniri cu băncile-mamă pentru a reanaliza angajamentele în lumina circumstanțelor în continuă evoluție din România.

dar şi revenirea într-o oarecare măsură a pieţelor financiare globale au contribuit la slăbirea tensiunii financiare de pe piaţa autohtonă.

În ceea ce priveşte activitatea de supraveghere, măsurile luate în cursul anului 2009 s-au concentrat cu predilecţie pe întărirea capacităţii băncilor de a face faţă provocărilor induse de contextul macroeconomic intern şi de evoluţiile economice şi financiare internaţionale. Schimbările aduse procesului de supraveghere s-au realizat în conformitate cu ultimele modificări ale cadrului de reglementare şi ale cerinţelor de identificare şi limitare a riscurilor la care sunt expuse instituţiile de credit, în special pe fondul accentuării crizei internaţionale.

O mare parte a acestor măsuri au trebuit să fie corelate cu condiţionalităţile tehnice impuse de acordul multilateral de finanţare încheiat de ţara noastră cu FMI-UE-IFI în luna mai 2009, respectiv cu necesitatea flexibilizării condiţiilor în care băncile îşi desfăşoară activitatea. Au fost implementate astfel măsuri de responsabilizare a acţionarilor instituţiilor de credit şi de îmbunătăţire a schemei de garantare a depozitelor. În conformitate cu obiectivul structural stabilit în programul de asistenţă, au fost sporite competenţele băncii centrale de a solicita acţionarilor semnificativi ai instituţiilor de credit aflate în dificultate să furnizeze acestora susţinerea necesară şi de a interzice sau limita distribuirea profitului până la remedierea situaţiei financiare. Pentru a face faţă unei deteriorări neaşteptate a situaţiei financiare, BNR a solicitat unui anumit număr de bănci, în baza unor analize individuale, să deţină o solvabilitate de cel puţin 10 la sută, faţă de 8 la sută cât este prevăzut de reglementările în vigoare. În ceea ce priveşte schema de garantare, aceasta a fost extinsă pentru toate categoriile de deponenţi garantaţi de la 20 000 euro la 50 000 euro, odată cu intrarea în vigoare a prevederilor Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 80/2009 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei Guvernului nr. 39/1996, iar perioada maximă de plată a compensaţiilor s-a redus la 20 de zile lucrătoare de la data la care depozitele au devenit indisponibile. De asemenea, a fost prevăzut mecanismul de activare a schemei de garantare pentru situaţia în care autoritatea de supraveghere constată indisponibilitatea depozitelor unei instituţii de credit.

Printre măsurile care au vizat flexibilizarea cadrului de reglementare s-au regăsit cele în domeniul solvabilităţii constând în: (i) deducerea, din valoarea creditului restant de peste 90 de zile sau pentru care au fost iniţiate proceduri judiciare, a unui procent de 25 la sută din valoarea garanţiei aferente acestuia, respectiv (ii) tratarea mai favorabilă a creditelor reeşalonate (măsurile s-au concretizat în crearea premiselor pentru reducerea provizioanelor); (iii) îmbunătăţirea structurii şi nivelului fondurilor proprii prin luarea în calcul a profitului interimar. În domeniul lichidităţii, măsurile întreprinse au fost orientate către relaxarea coeficienţilor de ajustare a titlurilor de stat, prin creşterea acestora de la 90 la sută la 95 la sută în cazul celor cu scadenţă mai mică de un an şi de la 70 la sută la 90 la sută în cazul celor cu scadenţă mai mare de un an, precum şi către relaxarea coeficientului de ajustare a depozitelor la vedere ale clientelei, prin reducerea acestuia de la 100 la sută la 40 la sută. De asemenea, o altă măsură a vizat flexibilizarea condiţiilor din domeniul creditării persoanelor fizice, prin eliminarea obligaţiei creditorilor de a ajusta gradul maxim de îndatorare, cu luarea în considerare a *stress-test*-ului la nivel de

portofoliu, în cazul creditelor care beneficiază de garanția statului şi al celor garantate cu ipoteci.

Pe parcursul anului 2009, Banca Națională a României a demarat o amplă acțiune de mediere a contactului dintre comunitatea bancară şi reprezentanții autorităților şi instituțiilor publice, pe de o parte, şi oamenii de afaceri, pe de altă parte, tema întâlnirilor fiind „Rolul băncilor şi al oamenilor de afaceri pentru ieşirea din criza economică". Inițiativa de a organiza astfel de întâlniri a pornit de la necesitatea îmbunătățirii comunicării cu mediul de afaceri din țară şi a identificării problemelor şi a soluțiilor pe care oamenii de afaceri şi băncile le întrevăd pentru ieşirea din criză. Printr-o astfel de inițiativă, BNR urmăreşte transformarea sucursalelor sale în centre regionale de formare a pieței, respectiv a actorilor acesteia – autorități, fisc, oameni de afaceri, mass-media. Concluziile acestor întâlniri pot reprezenta ulterior baza unor decizii importante care să faciliteze ieşirea cât mai rapidă din perioada de criză.

De asemenea, BNR a continuat să pună accent pe dialogul purtat cu comunitatea bancară autohtonă prin intermediul Asociației Române a Băncilor pe teme de interes comun, în ceea ce priveşte emiterea de noi reglementări, modificarea sau aplicarea cu rigurozitate a celor existente, provocările şi riscurile cărora trebuie să le facă față sistemul bancar românesc în perioada actuală.

Supravegherea off-site

Pe parcursul anului 2009, pe lângă aspectele care caracterizează procesul de supraveghere *off-site* (analiza condiției financiare a băncilor şi a riscului pe care şi-l asumă prin activitatea desfăşurată, monitorizarea permanentă a respectării limitelor prudențiale şi a reglementărilor), o importanță deosebită au avut-o monitorizarea adecvării capitalului şi a lichidității. În acest context, cea mai mare parte a atenționărilor transmise instituțiilor de credit au făcut referire la: (i) tendința de creştere a cerințelor de capital şi de diminuare a fondurilor proprii, în contextul deteriorării indicatorilor de prudență bancară, ceea ce a impus necesitatea capitalizării profitului net realizat de bănci, precum şi monitorizarea lunară a cerințelor minime de capital prin transmiterea formularelor de raportare aferente şi menținerea unui nivel adecvat al capitalului în raport cu riscurile la care este expusă banca; (ii) îmbunătățirea indicatorilor de lichiditate prin deținerea unui portofoliu de titluri de stat libere de gaj, alături de acordurile de finanțare alternative, care în eventualitatea unei crize de lichiditate pot fi folosite pentru a accesa facilitățile de creditare acordate de BNR.

De asemenea, în conformitate cu prevederile art. 108 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, BNR a efectuat evaluarea conducătorilor de nivel mediu ai instituțiilor de credit. Procesul inițial de evaluare a vizat peste 260 persoane care ocupau sau erau nominalizate să ocupe aceste posturi, aproximativ 80 la sută dintre acestea primind aviz favorabil la interviul socio-profesional. Restul de 20 la sută a inclus persoane care au fost respinse datorită obținerii unui rezultat nefavorabil, neprezentării la interviu sau persoane al căror proces de analiză era în curs de derulare.

Supravegherea on-site

Pe parcursul anului 2009 s-au desfăşurat 67 de acțiuni de inspecție *on-site* la 31 de instituții de credit autohtone (sedii principale şi sucursale), 8 sucursale ale unor instituții de credit străine, precum şi la Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP şi rețeaua acesteia. Au fost sancționate 5 instituții de credit, sancțiunile constând în avertisment scris acordat directorilor unei instituții de credit (2 cazuri), în amendă dată administratorilor unei instituții de credit (5 cazuri), respectiv directorilor a patru instituții de credit (13 cazuri), precum şi în retragerea aprobării acordate directorilor unei instituții de credit (2 cazuri). În 45 de cazuri de înregistrare a unor deficiențe s-au dispus măsuri de remediere a acestora, cu termene concrete de îndeplinire. Sancțiunile au fost date, în principal, pentru aspecte legate de activitatea de creditare, managementul riscului şi managementul lichidității. Printre măsurile impuse s-au aflat: (i) îmbunătățirea cadrului de administrare a riscurilor şi stabilirea de praguri de la care riscurile sunt considerate semnificative; (ii) revizuirea politicilor privind administrarea riscului de lichiditate, îmbunătățirea strategiilor privind gestiunea crizelor de lichiditate; reanalizarea indicatorilor de lichiditate definiți în profilul de risc al băncii; încheierea de noi acorduri de finanțare alternative pentru asigurarea necesarului de lichiditate în condiții de criză; (iii) revizuirea politicii de creditare, stabilirea de limite de concentrare pe tipuri de facilități de credite, sistarea acordării de credite de consum negarantate, îmbunătățirea procesului de urmărire şi realizare a reevaluării garanțiilor, elaborarea sau îmbunătățirea normelor privind vânzarea de creanțe, evaluări ale riscului de credit în baza unor scenarii alternative pentru condiții de criză, respectarea limitelor maxime admise pentru expunerile mari; (iv) îmbunătățirea instrumentelor de evaluare a expunerii la riscul operațional, completarea sistemului de indicatori de risc operațional; (v) elaborarea, completarea şi revizuirea normelor, politicilor şi procedurilor interne privind auditul intern, cunoaşterea clientelei, a fraudelor interne şi externe; (vi) modificarea sistemelor informatice prin dezvoltarea şi implementarea unor aplicații automate.

În ceea ce priveşte rețeaua teritorială a Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP, 50 de cooperative de credit au primit sancțiuni pentru membrii consiliului de administrație şi conducătorii cooperativelor de credit (213 persoane). Sancțiunile au fost aplicate, în principal, pentru aspecte legate de activitatea de creditare la punctele de lucru, raportarea evenimentelor de risc operațional, activitatea de audit intern, precum şi de activitățile externalizate.

4. Cooperarea internațională în domeniul supravegherii

Referitor la componenta europeană a activității de supraveghere, s-au inițiat o serie de măsuri de reformare a sistemului de supraveghere, în vederea evitării unei noi crize economice globale, prin propunerea înființării unor noi autorități pan-europene. Având în vedere concluziile Raportului *de Larosière* cu privire la cauzele care au generat criza economică şi modificările recomandate spre adoptare, Comisia Europeană a propus un pachet de măsuri legislative în domeniul supravegherii financiare la nivelul Uniunii Europene.

Demersurile întreprinse pe această linie au fost inițiate în cea de-a doua parte a anului 2008, odată cu instituirea unui grup de experți prezidat de *Jacques de Larosière*, fost guvernator al Băncii Centrale a Franței şi fost director al Fondului Monetar Internațional, mandatul grupului constând în analiza cauzelor crizei financiare şi formularea de recomandări către Comisie cu privire la întărirea aranjamentelor de supraveghere la nivelul UE pentru toate componentele sectorului financiar, în vederea realizării unui sistem european de supraveghere integrat şi mai eficient. Raportul final a fost prezentat în data de 25 februarie 2009 şi a reprezentat o analiză amplă a cauzelor actualei crize financiare, însoțită de o serie de recomandări şi soluții, atât pentru îmbunătățirea cadrului de reglementare din UE, cât şi pentru restructurarea actualei formule de supraveghere. Noua arhitectură de supraveghere urmăreşte crearea unui sistem european de supraveghere şi management al crizei eficient, integrat şi capabil să răspundă cerințelor de cooperare şi schimb de informații între noile autorități de supraveghere din UE, dar şi între acestea şi contrapartidele lor.

Reforma structurală propusă a actualului cadru de supraveghere vizează: (i) supravegherea macroprudențială prin înființarea Comitetului European pentru Riscuri Sistemice (*European Systemic Risk Board* – ESRB) şi (ii) supravegherea microprudențială prin înființarea a trei autorități europene pentru supravegherea instituțiilor financiare individuale (*European Supervisory Authorities* – ESA) şi formarea Sistemului European al Supraveghetorilor Financiari (*European System of Financial Supervisors* – ESFS).

În ceea ce priveşte supravegherea macroprudențială, Comitetul European pentru Riscuri Sistemice va avea drept obiectiv monitorizarea şi evaluarea riscurilor care pot amenința sistemul financiar în ansamblul său. De asemenea, în caz de nevoie, acesta va emite către statele membre şi autoritățile europene de supraveghere avertismente cu privire la riscurile sistemice susceptibile de a se acumula, precum şi recomandări pentru gestionarea acestora. Din cadrul acestui comitet vor face parte preşedintele şi vicepreşedintele Băncii Centrale Europene, guvernatorii băncilor centrale naționale, conducătorii autorităților europene de supraveghere, un reprezentant al CE, precum şi reprezentanți ai autorităților naționale de supraveghere[6].

În ceea ce priveşte supravegherea microprudențială la nivelul UE, aceasta va fi efectuată de cele trei noi autorități europene de supraveghere sectorială, respectiv o autoritate bancară europeană (*European Banking Authority* – EBA), o autoritate europeană în domeniul asigurărilor şi pensiilor ocupaționale (*European Insurance and Occupational Pensions Authority* – EIOPA) şi o autoritate europeană în domeniul valorilor mobiliare (*European Securities and Markets Authority* – ESMA). Noile autorități europene de supraveghere vor înlocui şi prelua toate sarcinile actualelor comitete de nivel 3 (*Committee of European Banking Supervisors* – CEBS, *Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors* – CEIOPS şi *Committee of European Securities Regulators* – CESR), dar vor avea şi responsabilități suplimentare, prerogative bine definite şi o autoritate mai mare. Cele trei autorități europene de supraveghere – EBA, EIOPA

[6] Fără drept de vot.

şi ESMA – vor forma împreună Sistemul European al Supraveghetorilor Financiari şi vor contribui la armonizarea standardelor şi reglementărilor la nivelul UE, obiectivul final fiind o „Carte de reguli comune" pentru autoritățile de supraveghere din UE. Principalele sarcini ale acestor autorități sunt: formarea unei culturi comune de supraveghere, asigurarea unor practici de supraveghere coerente, instituirea unor proceduri de supraveghere uniforme şi consistente la nivelul colegiilor de supraveghere, elaborarea unui manual unic de proceduri şi asigurarea unei interpretări unitare a acestora, emiterea de ghiduri privind aspecte practice ale supravegherii. În componența acestor structuri vor intra reprezentanți la cel mai înalt nivel ai autorităților naționale de supraveghere.

Autoritățile naționale de supraveghere financiară vor coopera strâns cu noile autorități europene de supraveghere pentru a asigura buna funcționare a pieței unice europene. Astfel, fiecare autoritate de supraveghere națională va face parte, alături de cele trei noi autorități europene de supraveghere sectorială, din Sistemul European al Supraveghetorilor Financiari care va funcționa ca o structură integrată a supraveghetorilor.

Cooperarea cu autoritățile de supraveghere străine

Atingerea criteriilor de convergență în planul practicilor de supraveghere a activității bancare la nivelul autorităților competente din UE, îndeplinirea sarcinilor care revin autorităților responsabile cu supravegherea la nivel consolidat, precum şi implementarea la nivel național a prevederilor Basel II impun o intensificare a cooperării BNR pe plan internațional, atât pe baze bilaterale, cât şi multilaterale.

Coordonarea activității de supraveghere între BNR şi alte autorități naționale în scopul eficientizării activității de supraveghere a instituțiilor cu activitate transfrontalieră s-a concretizat în încheierea de noi acorduri de cooperare şi în participarea în continuare la o serie de consultări şi întâlniri periodice.

Până la finele anului 2009 au fost încheiate acorduri de cooperare multilaterală la nivelul a 13 grupuri (Crédit Agricole, Unicredit, Intesa Sanpaolo, Erste Bank, Raiffeisen Zentralbank, Volksbank, Société Générale, ING Bank, Banco Comercial Portugues, OTP, Alpha Bank, RBS, National Bank of Greece). Pentru fiecare dintre aceste grupuri au fost înființate colegii în cadrul cărora a avut loc cel puțin o întâlnire pe parcursul anului 2009, prilej cu care s-au discutat aspecte privind situația financiară a grupului şi a subsidiarelor sale, profilul de risc al grupului, planurile şi strategia acestuia, principalele constatări din cadrul procesului de supraveghere, coordonarea planurilor de supraveghere, implementarea pilonului II al Basel II şi rolul colegiilor în realizarea acestui obiectiv. De asemenea, în cursul lunii februarie 2010, BNR a încheiat cu Central Bank of Cyprus un acord de cooperare multilaterală pentru supravegherea grupului bancar internațional Marfin Popular, a cărui filială în România este Marfin Bank.

Separat de cooperarea multilaterală, dar în completarea realizării aceluiaşi obiectiv, cel al eficientizării activității de supraveghere, BNR a participat şi la cooperarea pe baze bilaterale. La finele anului 2009 erau în vigoare 11 acorduri de cooperare

bilaterală cu autorități de supraveghere din Moldova, Turcia, Cipru, Italia, Grecia, Germania, Olanda, Ungaria, Franța, Austria, Portugalia. De asemenea, se află în curs de semnare acordul de cooperare cu autoritatea de supraveghere din Spania (Banco de España).

Cooperarea cu supraveghetorii semnatari ai memorandumului regional dintre țări din Europa de Sud-Est

Banca Națională a României a găzduit, în perioada 18-21 februarie 2010, reuniunea guvernatorilor şi reprezentanților băncilor centrale din Albania, Bosnia şi Herțegovina, Bulgaria, Cipru, Grecia, Macedonia, Muntenegru şi România şi conducătorilor autorităților bancare din Bosnia şi Herțegovina şi Republica Srpska.

Întâlnirea, a patra de acest fel de la semnarea, în iulie 2007, a memorandumului regional de cooperare, a fost organizată pe două nivele decizionale, guvernatori şi, respectiv, directori ai departamentelor de supraveghere. Dezbaterile în cadrul acestui important eveniment internațional au fost conduse de partea română şi s-au axat, în principal, pe aspecte privind ultimele evoluții ale economiilor țărilor din regiune, performanțele actuale ale sistemelor bancare, precum şi cele mai recente schimbări ale cadrului de reglementare al țărilor prezente la reuniune.

Participanții au convenit asupra necesității continuării eforturilor de sprijinire a țărilor candidate şi potențial candidate la aderarea la Uniunea Europeană, având în vedere premisele atingerii unei convergențe a practicilor de supraveghere şi ale unei abordări unitare a procesului de supraveghere. În acest context, au fost aduse în discuție şi aspecte legate de cooperarea în cadrul recent înființatelor Colegii ale supraveghetorilor, create în baza recomandărilor Comitetului European al Supraveghetorilor Bancari, al căror obiectiv principal îl constituie coordonarea procesului de supraveghere la nivelul fiecărui grup bancar internațional identificat, în cadrul cărora rolul coordonator îl are autoritatea de supraveghere din țara de origine. Un accent deosebit s-a pus pe problematica determinării cerințelor de capital la nivel consolidat, ținându-se seama de profilul de risc al fiecărui grup bancar, dar şi de importanța fiecărei entități transfrontaliere pentru sistemul bancar din țara gazdă, hotărându-se în acelaşi timp protejarea intereselor tuturor autorităților de supraveghere (atât din țara gazdă, cât şi din țara de origine).

După parcurgerea unei retrospective asupra anului 2009 de către fiecare participant, s-a concluzionat că sistemele bancare ale fiecărei țări prezente la reuniune sunt solide şi au un nivel adecvat de capitalizare, corespunzător profilului lor de risc, deşi acestea s-au confruntat cu o deteriorare a calității activelor reflectată în creşterea volumului creditelor neperformante şi a necesarului de provizioane. În pofida dificultăților de această natură, sistemele bancare din regiune au reuşit să încheie cu profit anul 2009. Pentru a asigura stabilitatea în zonă, un rol important l-a avut şi întărirea politicilor de reglementare, în special în ceea ce priveşte provizionarea, standardele de creditare şi de adecvare a capitalului.

Semnat inițial de autoritățile de supraveghere din şapte state, memorandumul multilateral a fost extins ulterior (8 februarie 2008), prin aderarea de noi state:

Muntenegru, Bosnia şi Herţegovina, inclusiv Republica Srpska. Obiectivele acestuia constau, în principal, în: (i) facilitarea schimbului de informaţii, opinii şi evaluări între supraveghetori, în scopul promovării şi realizării convergenţei între practicile de supraveghere; (ii) sprijinirea supraveghetorilor în realizarea unei evaluări comune a profilului de risc al grupurilor bancare din regiune; (iii) coordonarea activităţii de supraveghere din regiune, atât la nivel individual, cât şi la nivel consolidat şi optimizarea planurilor de inspecţie; (iv) identificarea şi rezolvarea unor aspecte privind stabilitatea sistemelor financiare naţionale, precum şi monitorizarea legăturilor care există între evoluţiile macroeconomice şi sectorul financiar; (v) pregătirea autorităţilor de supraveghere în ceea ce priveşte managementul crizelor cu potenţiale implicaţii transfrontaliere.

S-a convenit că următoarea reuniune a guvernatorilor din Europa de Sud-Est va avea loc în Cipru, în anul 2011.

5. Instituţiile financiare nebancare

La 31 decembrie 2009, în Registrul general erau înscrise 228 de instituţii financiare nebancare, în scădere cu 10 faţă de anul 2008, ca rezultat al înscrierii unui număr de 10 instituţii noi, concomitent cu radierea altor 20 de instituţii. Dintre acestea, 14 au fost radiate la cerere, ca urmare a deciziei acţionarilor de a înceta activitatea de creditare specifică sectorului IFN. De asemenea, se observă că, în comparaţie cu anul precedent, numărul instituţiilor financiare nebancare din Registrul special a fost în uşoară creştere, de la 53 la 59, iar cel al instituţiilor înscrise exclusiv în Registrul general s-a diminuat de la 185 la 169, situaţie care denotă continuarea procesului de consolidare şi concentrare a firmelor din acest sector.

Tabel 7. Distribuţia instituţiilor financiare nebancare pe tipuri de activităţi la 31 decembrie 2009

Tipul activităţii	Registrul special		Registrul general*		Registrul general	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Activităţi multiple de creditare	39	66,10	96	56,80	135	59,21
Leasing financiar	17	28,80	57	33,71	74	32,45
Emitere garanţii şi asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	1	1,70	5	2,96	6	2,63
Credite de consum	1	1,70	4	2,37	5	2,19
Microcreditare	0	0,00	5	2,96	5	2,19
Credite ipotecare şi/sau imobiliare	1	1,70	0		1	0,43
Finanţarea tranzacţiilor comerciale	0	0,00	1	0,60	1	0,00
Factoring	0	0,00	1	0,60	1	0,00
Scontare	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Forfetare	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Alte forme de finanţare de natura creditului	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Total	**59**	**100,00**	**169**	**100,00**	**228**	**100,00**

* exclusiv instituţiile financiare nebancare din Registrul special

Comparativ cu anul 2008, principalii indicatori ai sectorului IFN au înregistrat, în general, evoluții descendente, pe fondul crizei care a afectat economia românească pe tot parcursul anului 2009.

Astfel, la sfârşitul anului 2009, ponderea activelor totale în produsul intern brut a fost de 7,4 la sută, în scădere cu un punct procentual față de anul precedent. Capitalul social a atins valoarea de 3 044,4 milioane lei, în creştere cu 31,6 la sută față de anul 2008. Această traiectorie se datorează în principal operațiunilor de majorare a capitalului social efectuate de unele instituții financiare nebancare din Registrul special, majorări determinate de necesitatea îndeplinirii cerințelor prudențiale ale băncii centrale referitoare la expuneri şi fonduri proprii. Nivelul creditelor acordate a scăzut sensibil, cu 12,9 la sută pe ansamblul IFN înscrise în Registrul general, atingând valoarea de 30 337,5 milioane lei. Declinul este mult mai accentuat în cazul instituțiilor financiare nebancare înscrise exclusiv în Registrul general, creditele acordate de acestea diminuându-se cu 24,5 la sută față de anul precedent. Pe tipuri de finanțări acordate, ponderea cea mai mare o deține *leasing*-ul financiar, cu 68 la sută din totalul creditelor acordate, în scădere față de poziția înregistrată la sfârşitul anului 2008 (78,6 la sută). Celelalte tipuri de credite însumează 32 la sută din total, dintre care creditele de consum reprezintă 6,9 la sută, iar creditele ipotecare 2,6 la sută. Pierderea agregată s-a majorat substanțial, de la 513,3 milioane lei la 31 decembrie 2008 la 1 529,2 milioane lei la sfârşitul anului 2009, ceea ce reprezintă o creştere cu 198 la sută a acestui indicator. Totuşi, în cazul instituțiilor înscrise exclusiv în Registrul general, nivelul pierderii agregate s-a menținut relativ constant, fiind de 134,9 milioane lei în anul 2008 şi de 137,8 milioane lei în 2009.

Tabel 8. Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2009

milioane lei

Denumirea indicatorului	Registrul special	Registrul general*	Registrul general
Capital social	2 383,8	660,6	3 044,4
Active totale	34 315,3	2 060,5	36 375,8
Credite acordate (net), din care:	28 837,0	1 500,5	30 337,5
- leasing financiar	20 076,1	593,3	20 669,4
- alte tipuri de credite	907,2	8 760,9	9 668,1
Credite restante şi îndoielnice	856,2	40,7	896,9
Provizioane (aferente creanțelor restante şi îndoielnice)	1 387,1	170,8	1 557,9
Credite neperformante**	7 925,7	314,1	8 239,8
Profit/pierdere	-1 391,4	-137,8	-1 529,2

* exclusiv instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special

** credite pentru care serviciul datoriei a depăşit 30 de zile

Distribuția capitalului social al instituțiilor financiare nebancare în funcție de țara de proveniență pentru cele 59 de societăți înscrise în Registrul special la 31 decembrie 2009 este prezentată în tabelul următor.

Tabel 9. Ponderile capitalului străin în funcție de țara de origine la data de 31 decembrie 2009*

Țara de origine	Participația capitalului străin (procente)	
	în total capital străin	în total capital
Olanda	38,63	27,97
Belgia şi Luxemburg	16,92	12,25
Italia	10,77	7,8
Franța	10,17	7,36
Austria	5,66	4,09
Suedia	4,16	3,01
Cipru	3,53	2,56
Grecia	3,02	2,19
Germania	2,73	1,98
Statele Unite ale Americii	1,83	1,33
Ungaria	1,49	1,07
Polonia	1,02	0,74
Marea Britanie	0,05	0,04
Irlanda	0,02	0,01

* Bulgaria, Republica Cehă, Slovacia şi Turcia nu au fost trecute în acest tabel, având ponderi sub 0,001 la sută

La sfârşitul anului 2009, capitalul străin a provenit din 19 țări, majoritatea membre ale Uniunii Europene, cu excepția Statelor Unite ale Americii şi Turciei. Se observă că primele cinci țări, respectiv: Olanda, Belgia, Luxemburg, Italia şi Franța reprezintă sursa pentru mai mult de jumătate din capitalul total, cumulând un procent de 55,38 la sută. Ponderea Olandei în totalul capitalului străin a scăzut vizibil, de la 47,31 la sută în 2008, la 38,63 la sută în 2009. De asemenea, față de anul 2008, ponderea capitalului românesc s-a diminuat de la 41,74 la sută la 27,60 la sută, deoarece majorările de capital social efectuate prin aportul acționarilor străini au depăşit într-o proporție semnificativă majorările efectuate de acționarii români. Astfel, capitalul străin a atins cifra de 1 723,2 milioane lei la 31 decembrie 2009, sumă care la cursul leu/euro de la aceeaşi dată reprezenta 407,5 milioane euro.

6. Supravegherea prudențială şi monitorizarea instituțiilor financiare nebancare

În anul 2009, Banca Națională a României a întreprins acțiuni de supraveghere prudențială şi de monitorizare a sectorului instituțiilor financiare nebancare, având drept obiectiv urmărirea respectării de către acestea a dispozițiilor Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, precum şi a reglementărilor secundare în domeniu.

Astfel, în urma verificărilor trimestriale referitoare la respectarea dispozițiilor în vigoare referitoare la raportările periodice efectuate de instituțiile financiare nebancare, s-au transmis scrisori de atenționare şi s-au elaborat rapoarte de

inspecție *off-site*. În 20 de cazuri au fost impuse sancțiunile prevăzute de legislația în vigoare, după cum urmează: 8 avertismente, 6 amenzi şi 6 suspendări ale activității de creditare. Față de anul 2008, se constată o reducere substanțială a numărului de sancțiuni aplicate, ceea ce denotă o mai bună respectare de către instituțiile financiare nebancare a termenelor şi modalităților de efectuare a raportărilor periodice prevăzute de reglementările băncii centrale.

Acțiunile de inspecție la fața locului s-au desfăşurat în conformitate cu programul anual de inspecție aprobat de conducerea Băncii Naționale a României. În cazul unei singure instituții financiare nebancare, acțiunea de inspecție la fața locului a avut un caracter special şi a vizat verificarea aspectelor legate de transformarea acesteia în instituție de credit. În total, au avut loc 73 de acțiuni de inspecție la fața locului; în 69 de cazuri au fost inspectate societăți din Registrul special, iar în alte 4 cazuri acțiunile efectuate au vizat societăți înscrise exclusiv în Registrul general. Ca urmare a deficiențelor constatate au fost impuse sancțiuni din tot spectrul prevăzut de reglementările legale în vigoare, astfel: în 33 de cazuri s-au aplicat avertismente scrise, în 7 cazuri au fost aplicate amenzi, pentru 6 societăți a fost suspendată activitatea de creditare, iar în alte 6 situații s-a aplicat măsura radierii din Registrul general. Similar situației sancțiunilor aplicate în urma supravegherii şi monitorizării *off-site*, şi în cazul acțiunilor de inspecție *on-site* se constată o scădere semnificativă a numărului de sancțiuni, care a ajuns la 52 în anul 2009, cu 63 la sută mai mic față de cifra corespunzătoare anului 2008.

De asemenea, în urma notificărilor transmise de instituțiile financiare nebancare, în cursul anului 2009 au fost operate unele modificări în registrele ținute de Banca Națională a României, concretizate în principal în:

- înscrierea unor societăți în Registrul special, ca urmare a atingerii nivelului prevăzut al indicatorilor stabiliți de Regulamentul BNR nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancare;
- radierea din Registrul general a unor instituții financiare nebancare (20 de cazuri), fie la cererea acestora, fie ca sancțiune, în urma constatării unor deficiențe majore în activitatea instituțiilor respective;
- trecerea unor instituții financiare nebancare dintr-o secțiune în alta a Registrului general, ca urmare a modificării obiectului de activitate.

7. Prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanțării terorismului

În anul 2009, schimbările aduse procesului de supraveghere au avut în vedere, pe de o parte, evoluțiile cadrului legislativ şi ale cerințelor de identificare şi limitare a riscurilor la care sunt supuse instituțiile de credit, iar pe de altă parte, dinamica şi extinderea spectrului sancțiunilor internaționale în domeniul financiar bancar.

În acest context de extindere a domeniului de supraveghere, a fost reclamată necesitatea înființării unei structuri specializate, respectiv Serviciul „Monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor şi finanțării terorismului", care să gestioneze obligațiile Băncii Naționale României în materie de sancțiuni internaționale şi de prevenire a spălării banilor şi a finanțării terorismului, în conformitate cu dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului

nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, aprobată cu modificări prin Legea nr. 217/2009 şi cu cele ale Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea şi sancționarea spălării banilor, cu modificările şi completările ulterioare.

Prioritățile noului serviciu au fost determinate, în principal, de atribuțiile specifice Băncii Naționale a României, instituite prin dispozițiile noilor reglementări, în acest sens fiind elaborate propriile proceduri interne.

În perioada septembrie-decembrie 2009, au fost efectuate 14 inspecții tematice la instituțiile de credit, iar ca urmare a deficiențelor constatate au fost întocmite 9 scrisori de recomandare şi 5 ordine de impunere a unor măsuri de remediere a deficiențelor, cu termene concrete de îndeplinire. Sancțiunile au fost aplicate, în general, pentru nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la elaborarea propriilor norme ale băncilor, respectiv a celor referitoare la cunoaşterea clientelei în scopul diminuării riscului de spălare a banilor şi finanțare a terorismului.

În ceea ce priveşte activitatea *off-site* a serviciului, o preocupare constantă a vizat reprezentarea corespunzătoare a Băncii Naționale a României în cadrul unor organisme naționale şi internaționale specializate.

Astfel, reprezentanții Băncii Naționale a României în Consiliul Interinstituțional, constituit în scopul asigurării cadrului general de cooperare în ceea ce priveşte punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, asigură documentația şi expertiza în domeniul financiar-bancar şi contribuie la elaborarea mandatelor şi documentelor de poziție ale României, care se prezintă în cadrul organismelor internaționale cu responsabilități pe această linie.

De asemenea, reprezentanții Băncii Naționale a României au participat la elaborarea şi susținerea „Raportului de progres al României în domeniul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanțării terorismului", adoptat de Comitetul de experți Moneyval al Consiliului Europei la 22 septembrie 2009.

Din perspectiva asigurării compatibilizării legislației interne cu standardele internaționale în domeniul prevenirii spălării banilor şi finanțării terorismului (AML/CFT), reprezentanții Băncii Naționale a României au asigurat expertiza necesară, în cadrul grupului de lucru, la nivel de experți, pentru elaborarea „Strategiei naționale de prevenire şi combatere a spălării banilor şi finanțării terorismului", demers care se desfăşoară în cadrul proiectului de *twinning* „Combaterea Spălării Banilor şi Finanțării Terorismului", finanțat de Uniunea Europeană.

Totodată, au fost depuse toate diligențele necesare informării cu celeritate a instituțiilor de credit despre instituirea, modificarea sau completarea măsurilor sancționatorii incidente domeniului financiar-bancar, avându-se în vedere, pe de o parte, concluziile rapoartelor inspecțiilor efectuate, iar pe de altă parte, caracterul de noutate al reglementărilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 202/2008.

O altă componentă a activității specifice serviciului a constat în monitorizarea şi analizarea, în scopul asumării, a regulamentelor şi a celorlalte instrumente juridice europene care au ca obiect de reglementare sancțiuni internaționale în domeniul financiar-bancar.

Capitolul V. Emisiunea de numerar

În vederea îndeplinirii atribuțiilor sale statutare, Banca Națională a României a asigurat numerarul corespunzător din punct de vedere cantitativ, valoric şi calitativ unei circulații monetare adecvate, satisfăcând totodată necesitățile tuturor categoriilor de utilizatori în ceea ce priveşte structura pe cupiuri a însemnelor monetare aflate în circulație. Prin punerea în circulație a unor noi cantități de bancnote şi monede s-a realizat înlocuirea însemnelor monetare uzate şi deteriorate, retrase de pe piață, ceea ce a contribuit la menținerea calității numerarului la un nivel corespunzător standardelor băncii de emisiune.

1. Evoluția numerarului în circulație aflat în afara sistemului bancar

După ce, în anul 2008, numerarul aflat în afara sistemului bancar şi-a temperat tendința de creştere, anul 2009 a consemnat, pentru prima oară în perioada de după decembrie 1989, o diminuare a acestuia, determinată de contracția severă a activității economice. Reducerea cererii a condus la scăderea veniturilor companiilor, creşterea numărului de firme care şi-au diminuat sau încetat activitatea având drept consecințe creşterea ratei şomajului, scăderea câştigurilor salariale şi a înclinației populației spre consum. În acest context, un regres substanțial a înregistrat activitatea în sectoarele în care tranzacțiile se efectuează, pe scară largă, în numerar (construcții, comerț, alte servicii).

Numerarul aflat în afara sistemului bancar a înregistrat, la finele anului 2009, valoarea de 25 617 milioane lei[1], cu 5 la sută mai mică decât cea de la sfârşitul anului 2008.

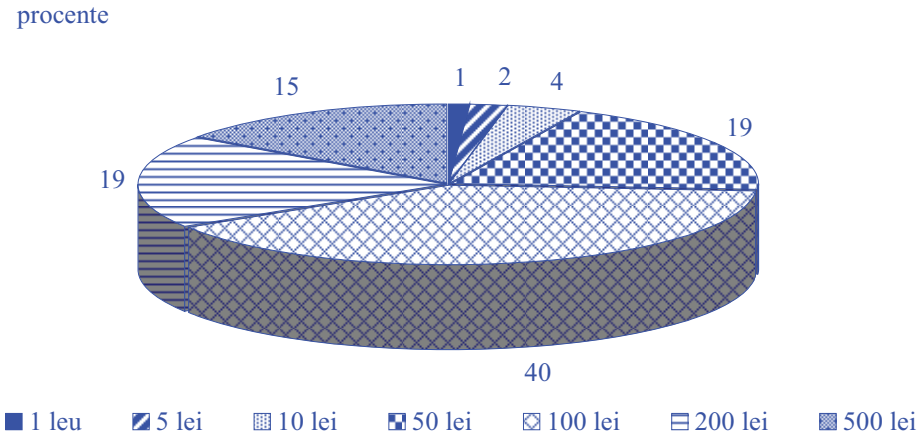
Evoluția lunară a numerarului s-a caracterizat printr-o alternanță a perioadelor de uşoară creştere cu unele de uşoară scădere. Perioadele de creştere au corespuns intervalului aprilie-iulie, marcat de sărbătorile pascale şi de sezonul concediilor de odihnă ale salariaților, precum şi ultimei luni a anului, influențată de plățile sensibil majorate specifice perioadei premergătoare sărbătorilor de iarnă. Astfel, un prim vârf al numerarului aflat în afara sistemului bancar, de 27 281 milioane lei, a fost înregistrat în data de 17 aprilie 2009, iar valoarea maximă a indicatorului, de 27 612 milioane lei, a fost atinsă opt luni mai târziu, respectiv în data de 23 decembrie 2009. Plățile ultimei luni a anului, de 3 360 milioane lei, au fost cu circa 35 la sută mai mari decât media lunară a plăților, dar cu 4 la sută sub cele ale lunii decembrie 2008.

La finele anului 2009, numărul bancnotelor în circulație a fost cu 8 la sută mai mic față de cel de la sfârşitul anului precedent, în timp ce valoarea acestora s-a diminuat cu 5 la sută. Reducerea mai lentă din punct de vedere valoric s-a datorat, pe de o parte, creşterii cu 1,1 puncte procentuale a ponderii bancnotelor de 200 lei în

[1] 23 973 milioane lei, exclusiv numerarul aflat în ATM-uri, ASV-uri şi casieriile fondurilor de piață monetară.

cantitatea totală de bancnote aflate în circulație, ca urmare a majorării cererii utilizatorilor pentru această cupiură mai puțin folosită în anii precedenți, iar pe de altă parte, diminuării ponderii bancnotelor cu valori nominale mici. Ponderea valorică a bancnotelor de 50 lei în valoarea totală a bancnotelor în circulație a fost de circa 19 la sută, în scădere cu 2 puncte procentuale față de anul precedent. La sfârşitul anului 2009, bancnotele de 100 lei dețineau circa 40 la sută din valoarea totală a bancnotelor în circulație, cu 1 punct procentual mai puțin decât la finele anului 2008. Bancnotele de 500 lei reprezentau circa 1 la sută din numărul total al bancnotelor aflate în circulație şi aproximativ 15 la sută din valoarea totală a acestora, nivel apropiat celui de la sfârşitul anului anterior.

Structura pe cupiuri a valorii totale a bancnotelor în circulație aflate în afara sistemului bancar

Numărul de monede aflate în afara sistemului bancar a fost, la finele anului 2009, cu 25 la sută mai mare decât cel din perioada corespunzătoare a anului 2008. Creşterea s-a datorat nivelului ridicat al cererii de monedă metalică de pe piață, determinat de generalizarea, în rândul comercianților, a unei atitudini corecte în ceea ce priveşte acordarea restului, precum şi de extinderea utilizării echipamentelor automate de distribuire a produselor alimentare de mică valoare sau de plată a unor servicii minore. Moneda de 10 bani reprezenta circa 40 la sută din numărul total de monede aflate asupra populației şi în casieriile agenților economici, urmată de cupiura de 5 bani, a cărei pondere cantitativă a fost de circa 30 la sută. Moneda de 50 bani deținea 16 la sută din cantitatea totală de monede aflată în circulație, în timp ce cupiura de 1 ban era reprezentată într-o proporție mai mică, respectiv 14 la sută.

Valoarea monedelor aflate în circulație s-a majorat cu 16 la sută, cu 9 puncte procentuale sub creşterea numărului de monede, în principal ca rezultat al reducerii cu circa 3 puncte procentuale a ponderii monedelor de 50 bani în cantitatea totală de monede existentă în circulație.

La finele anului 2009, fiecărui locuitor îi reveneau 31 de bancnote şi 64 de monede din cele aflate în circulație.

Valoarea medie a unei bancnote în circulație a fost de 40,7 lei, în creştere cu 1,5 lei față de nivelul înregistrat la sfârşitul anului 2008, datorită majorării cu 29 la sută a numărului de bancnote de 200 lei în circulație şi a ponderii acestuia în cantitatea totală de bancnote aflate în circulație. Principalele explicații pentru această evoluție constau în accentuarea preferinței utilizatorilor pentru bancnota de 200 lei în efectuarea plăților de valoare mare şi în utilizarea în mai mare măsură a acestei cupiuri de către instituțiile de credit pentru alimentarea ATM-urilor.

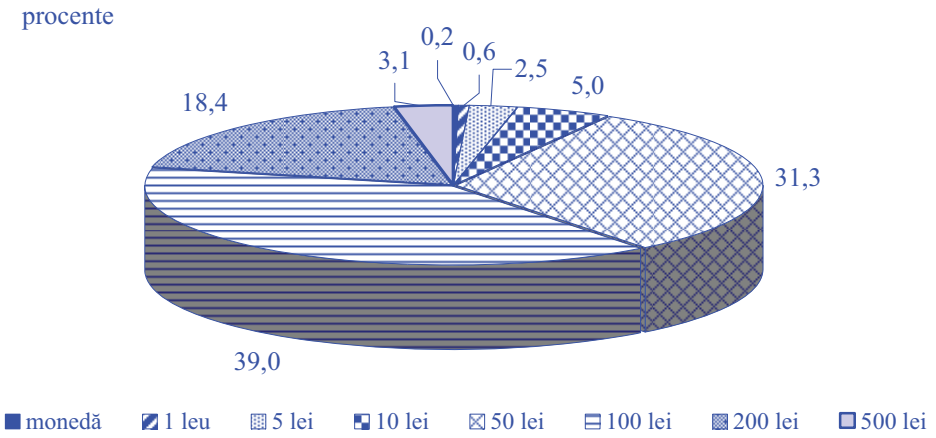
2. Plățile şi încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit

În cursul anului 2009 au fost puse în circulație, prin intermediul plăților către instituțiile de credit, 808 milioane bancnote şi 320 milioane monede, în sumă de 29 711 milioane lei, valoare cu circa 14 la sută mai mare față de cea înregistrată în anul 2008. Bancnotele de 10 lei, 50 lei şi 100 lei au cumulat circa 55 la sută din cantitatea totală de bancnote utilizată în plăți şi 75 la sută din valoarea acestora, iar cele de 200 lei şi 500 lei au avut o pondere de circa 21 la sută în valoarea totală a bancnotelor puse în circulație în anul 2009. Monedele de 5 bani şi 10 bani, totalizând circa 232 milioane bucăți, au reprezentat circa 72 la sută din totalul monedelor puse în circulație în anul 2009, procent similar celui înregistrat în anul 2008. Față de anul anterior, s-au pus în circulație cu circa 33 la sută mai multe monede de 1 ban, cu aproximativ 30 la sută mai puține monede de 5 bani şi cu circa 27 la sută mai puține monede de 50 bani.

Din punct de vedere al ponderii fiecărei cupiuri în cantitatea totală de însemne monetare utilizate în plăți, în anul 2009 s-au produs modificări semnificative față de anul 2008 la nivelul unor valori nominale. Astfel, ponderea bancnotelor de 50 lei a crescut cu 6 puncte procentuale, în timp ce ponderile bancnotelor de 5 lei şi 10 lei au scăzut cu 8, respectiv 4 puncte procentuale. În ceea ce priveşte moneda metalică, ponderea monedei de 10 bani s-a majorat cu 6 puncte procentuale, iar cea a monedei de 5 bani s-a diminuat cu 7 puncte procentuale.

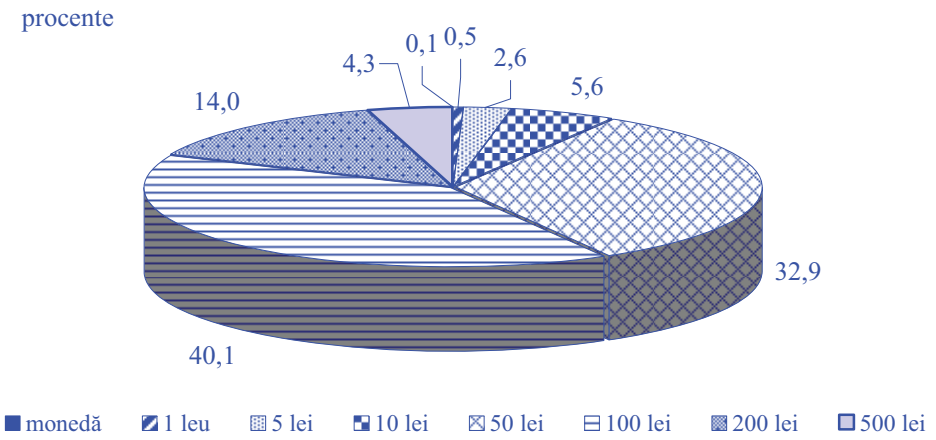
BNR a satisfăcut integral cererea mare pentru monedă manifestată în mod constant odată cu punerea în circulație a noilor însemne monetare, asigurând necesarul tuturor categoriilor de utilizatori de numerar, atât cantitativ, cât şi din punct de vedere al structurii pe cupiuri.

Structura plăților din punct de vedere valoric

La BNR s-au întors, prin intermediul încasărilor de la instituțiile de credit, 854 milioane bancnote, respectiv cu 5 la sută mai multe decât cele puse în circulație în cursul anului, şi 44 milioane monede, respectiv 13 la sută din numărul de monede eliberate în plăți. Încasările BNR din depunerile instituțiilor de credit, în sumă de 31 251 milioane lei, au fost cu 39 la sută mai mari decât cele din anul 2008. Bancnotele de 10 lei, 50 lei şi 100 lei au deținut 60 la sută din numărul total al bancnotelor încasate de BNR de la instituțiile de credit şi circa 80 la sută din valoarea acestora. Cupiurile mici, de 1 leu şi 5 lei, au cumulat o pondere de 38 la sută în cantitatea totală de bancnote primite în încasări şi de numai 2,6 la sută în valoarea acestora. În cazul monedelor, cea de 50 bani a deținut 94 la sută din cantitatea totală de monede încasate şi 99 la sută din valoarea acestora.

Structura încasărilor din punct de vedere valoric

3. Activitatea de procesare a numerarului

Una dintre atribuțiile principale ale băncii centrale, menită a contribui la menținerea încrederii populației în moneda națională, constă în asigurarea autenticității, integrității şi calității bancnotelor şi monedelor aflate în circulație, în scopul acceptării însemnelor monetare româneşti ca mijloc de plată de către publicul larg şi al folosirii acestora, în condiții de siguranță, de către toți utilizatorii de numerar.

În cursul anului 2009, Banca Națională a României a retras şi a distrus însemnele monetare necorespunzătoare întoarse la banca centrală prin intermediul depunerilor instituțiilor de credit sau prezentate, pentru schimbare, de către acestea şi de către populație, înlocuindu-le cu bancnote şi monede noi sau adecvate din punct de vedere calitativ.

În anul 2009 au fost procesate pe echipamentele automate de mare şi medie viteză din cele patru centre de procesare ale BNR 948 milioane bancnote, cu 10 la sută mai multe decât în anul 2008. Suma a reprezentat 95 la sută din cele 991 milioane bancnote destinate procesării, respectiv 854 milioane bancnote provenite din depunerile instituțiilor de credit în anul 2009, la care s-au adăugat cele 137 milioane bancnote neprocesate existente în stoc la finele anului anterior.

Din cantitatea totală de bancnote procesate în cursul anului 2009, 37 milioane bancnote au fost sortate ca improprii circulației monetare (uzate şi deteriorate), ceea ce echivalează cu o rată a bancnotelor necorespunzătoare de 3 la sută, de circa 5 ori mai mică decât cea din zona euro. Calitatea superioară şi durabilitatea suportului de polimer asigură bancnotelor româneşti un comportament foarte bun în circulație comparativ cu cel al bancnotelor pe suport de hârtie.

În anul 2009 au fost distruse, *on-line*, pe echipamentele automate de procesat bancnote, şi *off-line*, pe echipamentele de tocat bancnote aflate în dotarea Centrului de procesare al Sucursalei Municipiului Bucureşti, un număr de 64,9 milioane bancnote, respectiv 92 la sută din cantitatea totală de bancnote improprii circulației, ponderea bancnotelor de 1 leu, 5 lei şi 10 lei fiind de 80 la sută.

Din cantitatea totală de monede destinată procesării, de 50 milioane bucăți, rezultată din adăugarea la cele 5 milioane monede neprocesate existente în stoc la finele anului 2008 a 45 milioane monede provenite din depunerile instituțiilor de credit la BNR pe parcursul anului 2009, 46 milioane monede (92 la sută) au fost procesate pe echipamentele automate de autentificat, numărat, sortat şi ambalat monedă metalică din dotarea celor patru sucursale cu activitate de casierie.

În anul 2009 nu s-au distrus monede metalice, cantitățile foarte mici de monede necorespunzătoare, deteriorate în procesul circulației şi întoarse la BNR, nejustificând organizarea unor acțiuni de distrugere.

4. Emisiunile numismatice

Banca Națională a României a continuat să lanseze periodic emisiuni numismatice pentru colecționare. Destinate promovării valorilor româneşti în țară şi peste hotare, emisiunile numismatice din anul 2009 ale Băncii Naționale au fost dedicate unor personalități culturale şi istorice naționale sau au marcat evenimente istorice şi politice de rezonanță internațională, realizări şi premiere tehnice ale economiei autohtone. Totodată, a fost continuată seria seturilor anuale de monetărie, prin emiterea unei medalii din argint dedicate unui eveniment ştiințific internațional, însoțită de monedele româneşti de circulație din noua emisiune monetară.

Banca Națională a României a emis, în anul 2009, 20 de monede numismatice, dintre care 5 din aur, 12 din argint şi 3 din tombac cuprat, în tiraje de: 1 500 de piese din aur, 7 000 din argint şi 2 500 din tombac cuprat. De asemenea, s-au lansat în circuitul numismatic 1 000 de exemplare din setul de monetărie.

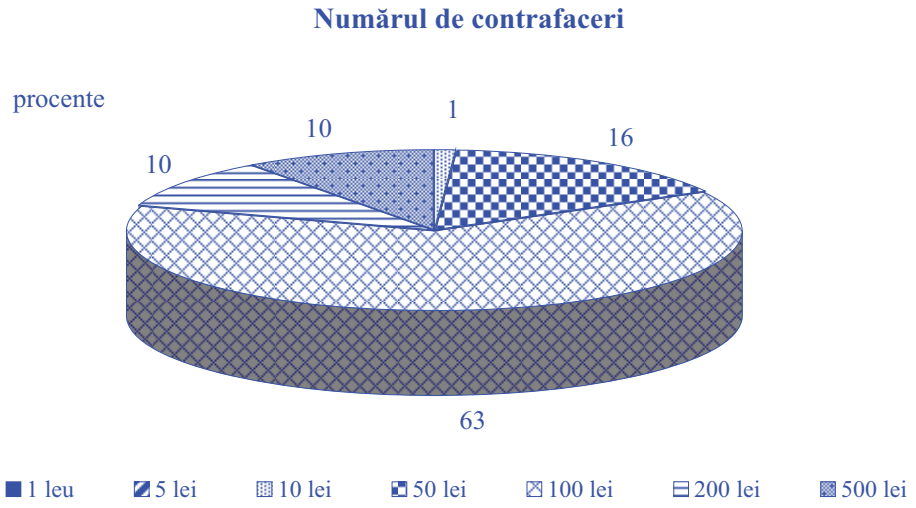
În tabelul următor sunt prezentate denumirile emisiunilor numismatice ale anului 2009, valorile lor nominale, precum şi metalele din care au fost confecționate.

Denumirea emisiunii monetare sau medalistice	Metalul şi valoarea nominală
Aniversarea a 10 ani de la înfiinţarea Uniunii Economice şi Monetare Europene şi lansarea monedei unice-Euro	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la Unirea Principatelor Române	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei
Aniversarea a 170 de ani de la naşterea regelui Carol	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei
Aniversarea a 155 de ani de la naşterea poetului Alexandru Macedonski	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 650 de ani de la întemeierea Mitropoliei Ţării Româneşti	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la înfiinţarea de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza a Oficiului de Statistică	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 140 de ani de la inaugurarea primei linii de cale ferată din România: Bucureşti-Giurgiu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea Anului Internaţional al Astronomiei	set de monetărie conţinând o medalie din argint şi monedele româneşti aflate în circulaţie: 1 ban, 5 bani, 10 bani şi 50 bani
Aniversarea a 550 de ani de la prima atestare documentară a oraşului Bucureşti de către domnitorul Vlad Ţepeş, la 20 septembrie 1459	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei, monedă din argint cu valoarea nominală de 10 lei şi monedă din tombac cuprat cu valoare nominală de 1 leu
Aniversarea a 100 de ani de la inaugurarea Portului Constanţa	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 1900 de ani de la inaugurarea monumentului de la Adamclisi	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la înfiinţarea Statului Major General al Armatei Române	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei, monedă din argint cu valoarea nominală de 5 lei şi monedă din tombac cuprat cu valoare nominală de 1 leu
Timişoara-primul oraş european iluminat electric	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 300 de ani de la naşterea episcopului Petru Pavel Aron	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 190 de ani de la naşterea lui Nicolae Bălcescu-istoric, scriitor şi revoluţionar român	monedă din aur cu valoare nominală de 500 lei, monedă din argint cu valoarea nominală de 10 lei şi monedă din tombac cuprat cu valoare nominală de 1 leu

5. Contrafacerile monedei naţionale şi ale monedei euro

În anul 2009, numărul contrafacerilor de monedă națională expertizate la Banca Națională a Romaniei a totalizat 3 125 bancnote false, înregistrându-se o creştere de 48,5 la sută comparativ cu anul 2008. Repartizarea lunară a acestora a fost următoarea:

2009											
ian.	**feb.**	**mar.**	**apr.**	**mai**	**iun.**	**iul.**	**aug.**	**sep.**	**oct.**	**nov.**	**dec.**
216	331	159	220	275	91	204	303	105	266	590	365

Majoritatea contrafacerilor au fost realizate pe hârtie cerată care încerca să reproducă polimerul, uneori cu imitarea primitivă a ferestrei transparente.

Bancnota cu cel mai mare număr de falsuri înregistrate a fost cea de 100 lei, cu un număr de 1 977 bucăți, dintre care doar 85 pe un material plastic asemănător substratului de polimer. Pe locul al doilea s-a situat bancnota de 50 lei, cu un număr de 487 de falsuri, dintre care 31 pe material plastic, iar pe locul al treilea bancnota de 500 lei, cu un număr de 317 falsuri. Falsificatorii au încercat să găsească un material plastic care să se apropie ca aspect de substratul autentic, dar falsurile au fost slab realizate grafic şi tehnic deoarece plasticul folosit a fost diferit din punct de vedere al proprietăților fizice. Firul de siguranță şi filigranul au fost câteodată imitate prin imprimare, dar nu îndeajuns de bine pentru a induce în eroare. La contrafacerile de 500 lei, pe hârtie cerată, s-a încercat imitarea rudimentară a microperforațiilor şi a cernelii care îşi schimbă culoarea, dar fără a atinge caracteristicile tehnice şi de calitate ale unei bancnote autentice.

Numărul înregistrat de bancnote româneşti falsificate în anul 2009 nu este îngrijorător, fiind de 4,55 falsuri la un milion de bancnote în circulaţie.

Pentru intervalul 1993-2009, situaţia contrafacerilor la moneda naţională se prezintă după cum urmează:

Anul	Valoarea nominală								Total
	5 000 lei	10 000 lei (1 leu 2005)	50 000 lei (5 lei 2005)	100 000 lei (10 lei 2005)	500 000 lei (50 lei 2005)	1 000 000 lei (100 lei 2005)	200 lei 2006	500 lei 2005	
1993	52	-	-	-	-	-	-	-	52
1994	22	-	-	-	-	-	-	-	22
1995	18 139	21	-	-	-	-	-	-	18 160
1996	45 437	16	-	-	-	-	-	-	45 453
1997	3 337	3 702	116	-	-	-	-	-	7 155
1998	795	328	6 462	-	-	-	-	-	7 585
1999	440	424	9 086	615	-	-	-	-	10 565
2000	87	87	7 383	2 901	-	-	-	-	10 458
2001	96	68	4 699	5 148	-	-	-	-	10 011
2002	5	14	2 764	1 930	17	-	-	-	4 730
2003	-	1	522	1 462	40	-	-	-	2 025
2004	-	-	94	100	84	2	-	-	280
2005	-	2	19	38	181	423	-	4	667
2006	-	-	10	64	440	493	-	32	1 039
2007	-	-	1	4	813	379	51	8	1 256
2008	-	1	5	5	120	1 878	25	70	2 104
2009	-	4	6	27	487	1 977	307	317	3 125

În anul 2009, numărul de contrafaceri ale bancnotelor euro descoperite pe teritoriul României şi expertizate la BNR a fost de 4 114 bucăţi, cu 52,3 la sută mai multe decât în 2008.

Capitolul VI. Sistemul de plăți şi decontări

Banca Națională a României are atribuția statutară de a promova buna funcționare a sistemelor de plăți, în scopul asigurării stabilității financiare şi al menținerii încrederii publicului în moneda națională. Principalul instrument prin care se realizează acest obiectiv, în afara funcției de reglementare, autorizare şi monitorizare a sistemelor de plăți, constă în furnizarea de facilități pentru asigurarea funcționării eficiente a sistemelor de plăți şi decontare.

În acest scop, Banca Națională a României operează sistemul de plăți cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți de mare valoare şi urgente în lei, denumit ReGIS, şi sistemul de depozitare şi decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, denumit SaFIR. Banca Națională a României este administrator de sistem pentru ambele sisteme, serviciile de operare tehnică fiind externalizate către TRANSFOND S.A.[1].

Pe lângă sistemele mai sus menționate, Banca Națională a României a operat până la data de 4 mai 2009 şi sistemul de plăți care asigura compensarea pe suport hârtie a plăților cu instrumente de plată de debit. După această dată, aceste instrumente (cecuri, cambii şi bilete la ordin) sunt procesate prin intermediul sistemului SENT, administrat de TRANSFOND S.A.

1. Sistemul ReGIS

Aspecte generale

Sistemul ReGIS, care a intrat în funcțiune la 8 aprilie 2005, asigură decontarea pe bază brută şi în timp real a tuturor plăților de mare valoare sau urgente în lei ale instituțiilor de credit, în nume şi pe cont propriu sau pe contul clienților, precum şi a plăților în lei rezultate în mod direct din, sau efectuate în legătură cu, decontarea pozițiilor nete provenite de la sistemele de compensare a plăților şi decontarea fondurilor aferente operațiunilor cu instrumente financiare.

Sistemul îndeplineşte condițiile pentru a fi sistem de plăți de importanță sistemică şi, în consecință, este desemnat prin Ordinul Guvernatorului Băncii Naționale a României nr. 34/2008 ca intrând sub incidența Legii nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți şi în sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (care transpune în legislația română Directiva 98/26/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 19 mai 1998 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți şi de decontare a titlurilor de valoare).

În anul 2009 sistemul ReGIS a continuat să contribuie la buna funcționare a piețelor monetară şi valutară şi să dețină un rol important în implementarea cu

[1] TRANSFOND S.A. este o societate comercială pe acțiuni având ca acționari Banca Națională a României (33,33 la sută) şi 23 de instituții de credit (66,67 la sută).

succes a politicii monetare a Băncii Naționale a României, având în vedere că operațiunile de politică monetară ale băncii centrale sunt procesate exclusiv prin acest sistem.

Sistemul ReGIS a funcționat fără perturbări şi în anul 2009. Deşi volumul plăților de mare valoare şi al celor urgente decontate prin sistem au cunoscut o uşoară descreştere, valoarea medie pe tranzacție a crescut, sistemul contribuind la îndeplinirea atribuției Băncii Naționale a României de asigurare a decontărilor în banii băncii centrale.

Participarea la sistem

La sfârşitul anului 2009 la sistemul ReGIS participau un număr de 41 de instituții de credit, Banca Națională a României, Trezoreria Statului şi 5 sisteme auxiliare (SENT, SaFIR, RoClear, VISA Europe şi MasterCard International); numărul participanților a fost comparabil cu cel din anul precedent.

Politica de comisionare

Având în vedere dezideratul Băncii Naționale a României de a oferi mijloace eficiente de efectuare a plăților pentru economie[2], precum şi de aliniere a comisioanelor la cele aplicate în celelalte state ale Uniunii Europene, Banca Națională a României a continuat şi în anul 2009 politica de reducere a comisioanelor aplicate în sistemul ReGIS. Astfel, la data de 1 aprilie 2009, nivelul comisionului pe tranzacție a fost redus cu 5 la sută (de la 7,23 lei la 6,87 lei).

Operațiunile ReGIS

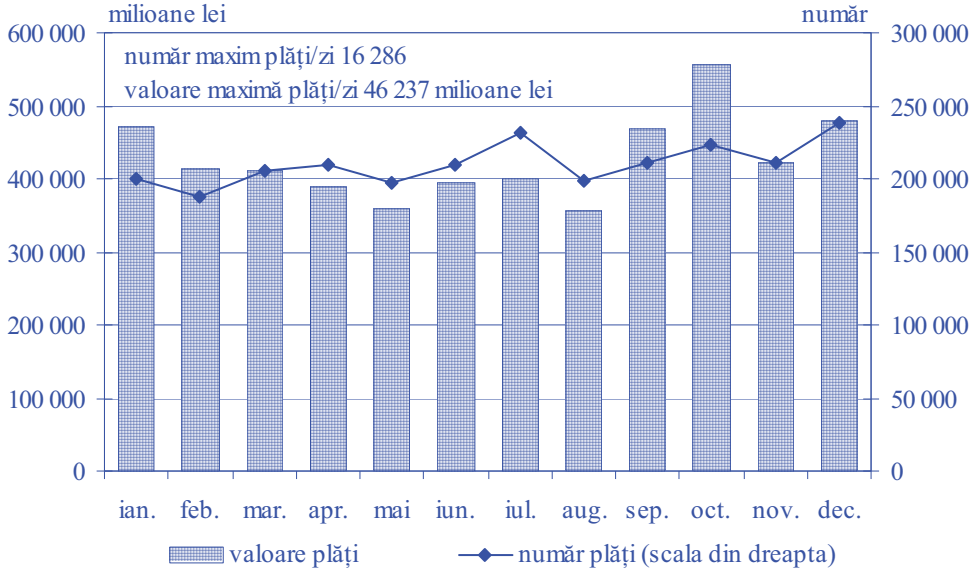
În anul 2009, comparativ cu anul precedent, s-a înregistrat o scădere a volumului plăților procesate prin ReGIS, atât a celui total anual, cât şi a celui mediu zilnic (cu aproximativ 10 la sută comparativ cu anul 2008). În ceea ce priveşte valoarea plăților, s-a înregistrat o scădere uşoară a valorii totale (cu 0,2 la sută comparativ cu anul 2008) şi o creştere a valorii medii pe tranzacție (cu circa 11 la sută față de anul 2008). Tabelul 1 prezintă sumarul traficului de plăți în cadrul sistemului ReGIS în anul 2009, prin comparație cu nivelul traficului înregistrat în anul anterior.

Tabel 1. Evoluția traficului de plăți în ReGIS

	Volum (nr. tranzacții)		Valoare (mil. lei)		Valoare medie pe tranzacție (mil. lei)
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
2008	2 804 864	10 999	5 126 374	20 104	1,83
2009	2 521 876	9 929	5 116 057	20 142	2,03
Variație (±%)	-10,1	-9,7	-0,2	+0,2	+11

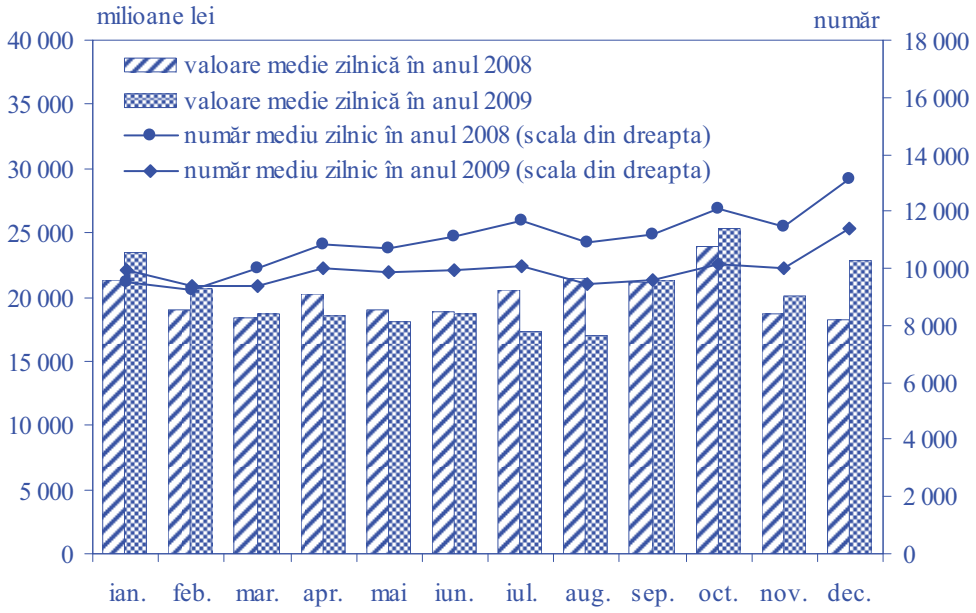
[2] Acest obiectiv, prevăzut în Statutul BNR, se subscrie principiilor fundamentale stabilite de Comitetul pentru sisteme de plăți şi de decontare al Grupului G-10, principii care au fost adoptate şi de Consiliul Guvernatorilor al Băncii Centrale Europene ca standarde minime de supraveghere, de către Eurosistem, a sistemelor de plăți de mare valoare care operează în euro.

Evoluția plăților de mare valoare și/sau urgente în anul 2009

Volumul plăților decontate în cursul anului 2009 în sistemul ReGIS a fost de circa 2,5 milioane tranzacții, evoluând de la o medie zilnică de 9 968 tranzacții în luna ianuarie la 11 368 tranzacții în luna decembrie. Volumul maxim al plăților decontate zilnic în sistemul ReGIS a fost atins în luna decembrie 2009 (16 286 tranzacții/zi).

Evoluția plăților de mare valoare și/sau urgente în anul 2009 comparativ cu anul 2008

În tabelul 2 este prezentată structura pe tipuri a plăților efectuate prin ReGIS în anul 2009. Aceasta reflectă faptul că tranzacțiile de plată efectuate de instituțiile financiare în nume propriu și pe contul clienților (cu mesaje SWIFT MT103) au fost preponderente (87,81 la sută din volumul total al tranzacțiilor prin sistem), dar

valoarea totală a acestora a fost relativ scăzută (doar 13,44 la sută din valoarea tuturor tranzacțiilor prin sistem). Totodată, volumul tranzacțiilor de plată efectuate de instituțiile financiare în nume şi pe cont propriu (cu mesaje SWIFT MT202) a fost relativ scăzut, dar aceste plăți au avut o valoare semnificativă.

Tabel 2. Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2009

procente

Plăți	MT103	MT202	Transfer direct
Volum total	87,81	9,83	2,35
Valoare totală	13,44	67,58	18,98

În ceea ce priveşte tranzacțiile de plată care implică debitarea/creditarea directă pe conturile de decontare ale participanților la sistem, volumul acestora a fost scăzut. Aceasta se datorează faptului că aceste tranzacții corespund unor operațiuni cu frecvență redusă, precum încasarea de către Banca Națională a României a unor comisioane, operațiuni în relația cu banca centrală, operațiuni efectuate de BNR în numele participanților în cazuri de urgență, când aceştia sunt în imposibilitate de a se conecta la sistem şi de a efectua ei înşişi operațiunile etc.

Gradul de concentrare a pieței, atât din punct de vedere al volumului plăților efectuate prin sistemul ReGIS, cât şi din punct de vedere al valorii acestora, s-a menținut comparabil cu cel din anul precedent, primele cinci instituții de credit deținând circa 55 la sută, respectiv 56 la sută din piață.

Asigurarea unui nivel cât mai ridicat de disponibilitate pentru sistemul ReGIS reprezintă, de asemenea, un obiectiv major al Băncii Naționale a României, în contextul importanței sistemului ReGIS pentru sistemul financiar-bancar şi pentru economia națională. În anul 2009, disponibilitatea medie a sistemului ReGIS, respectiv măsura în care participanții pot utiliza sistemul fără incidente pe durata programului de funcționare, a atins nivelul de 99,96 la sută, încadrându-se în limitele de toleranță stabilite de Banca Națională a României pentru nivelul de calitate a serviciilor.

În calitate de administrator al sistemului, Banca Națională a României a monitorizat permanent, şi pe parcursul anului 2009, procesul de decontare şi activitatea participanților în sistemul ReGIS, constatând că aceştia au avut un comportament corespunzător, respectând regulile şi procedurile sistemului, nefiind necesară aplicarea de penalizări sau sancțiuni. Nu au fost înregistrate blocaje în sistem datorate lipsei de fonduri în conturile de decontare ale unuia sau mai multor participanți. În anul 2009 s-a constatat un management adecvat şi eficient al lichidităților la nivelul participanților, existând un număr relativ mic de instrucțiuni de plată plasate în lista de aşteptare şi doar pentru un interval scurt de timp.

2. Sistemul de plăți care asigură compensarea pe suport hârtie a plăților cu instrumente de plată de debit

Acest sistem, administrat de Banca Națională a României, a realizat compensarea pe suport hârtie a plăților efectuate cu cecuri, cambii şi bilete la ordin. Sistemul a fost închis la data de 4 mai 2009, moment din care procesarea instrumentelor de plată de debit a fost preluată de sistemul SENT (administrat şi operat de TRANSFOND S.A.) sau se poate realiza pe baza unor convenții bilaterale încheiate între instituțiile de credit implicate (numai în cazul instrumentelor care nu pot fi procesate electronic, din motive ce fac imposibilă aplicarea procedurii de trunchiere, cum ar fi, spre exemplu, ilizibilitatea mențiunilor aflate pe aceste instrumente).

În cele patru luni ale anului 2009 în care acest sistem a mai funcționat, datorită intensificării procesului de migrare spre procesarea electronică prin sistemul SENT a instrumentelor de plată de debit, activitatea de compensare a plăților cu instrumente de debit (cecuri, cambii şi bilete la ordin) a înregistrat scăderi majore, comparativ cu primele patru luni din anul precedent, atât din punct de vedere al volumului instrumentelor compensate (91,5 la sută), cât şi al valorii acestora (90,1 la sută). Evoluția plăților compensate prin acest sistem este prezentată în tabelul 3.

Tabel 3. Evoluția plăților compensate pe suport hârtie

Plăți	2008	2009	Variație (±%)
Volum (mil. instrumente)	8,4	0,24	
din care:			
- în perioada ianuarie-aprilie	2,82	0,24	-91,5
Valoare (mil. lei)	70 458	2,138	
din care:			
- în perioada ianuarie-aprilie	21,635	2,138	-90,1
Valoare medie zilnică (mil. lei)			
din care:			
- în perioada ianuarie-aprilie	257,57	25,76	-90,0

3. Sistemul SaFIR

Aspecte generale

Sistemul SaFIR este un sistem de depozitare şi decontare a instrumentelor financiare administrat de Banca Națională a României. Sistemul, care a intrat în funcțiune la 3 octombrie 2005, realizează depozitarea titlurilor de stat emise de Ministerul Finanțelor Publice şi a certificatelor de depozit emise de Banca Națională a României, precum şi decontarea operațiunilor cu astfel de instrumente

financiare. Sistemul asigură o procesare în timp real a ordinelor de transfer (respectiv, pe o bază continuă), precum şi o decontare cu finalitate imediată.

În plus, sistemul SaFIR gestionează garanțiile constituite de participanții la sistemele de plăți, precum şi garanțiile constituite în cadrul operațiunilor desfăşurate cu banca centrală.

Sistemul este desemnat prin Ordinul Guvernatorului Băncii Naționale a României nr. 34/2008 ca intrând sub incidența Legii nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți şi în sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente.

Participanții la sistemul SaFIR

La sfârşitul anului 2009, în sistemul SaFIR erau înregistrați ca participanți un număr de 36 de instituții financiare, dintre care 13 intermediari primari, 8 intermediari secundari şi 15 non-intermediari.

Valoarea nominală a emisiunilor în circulație

În anul 2009, valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat în lei depozitate în sistemul SaFIR a crescut față de sfârşitul anului 2008, ca urmare a revitalizării pieței primare a titlurilor de stat şi a plasării de noi emisiuni *benchmark*, dar şi a redeschiderii emisiunilor *benchmark* aflate în circulație.

Valoarea nominală a titlurilor de stat aflate în circulație la sfârşitul anului 2009 a fost de 36 167,35 milioane lei, înregistrându-se o creştere de aproximativ 106 la sută față de sfârşitul anului 2008.

De asemenea, în anul 2009 au fost lansate două emisiuni de obligațiuni de stat şi o emisiune de certificate de trezorerie cu dobândă, ambele în euro, în valoare nominală totală de 2 664,10 milioane euro.

Operațiuni decontate în SaFIR

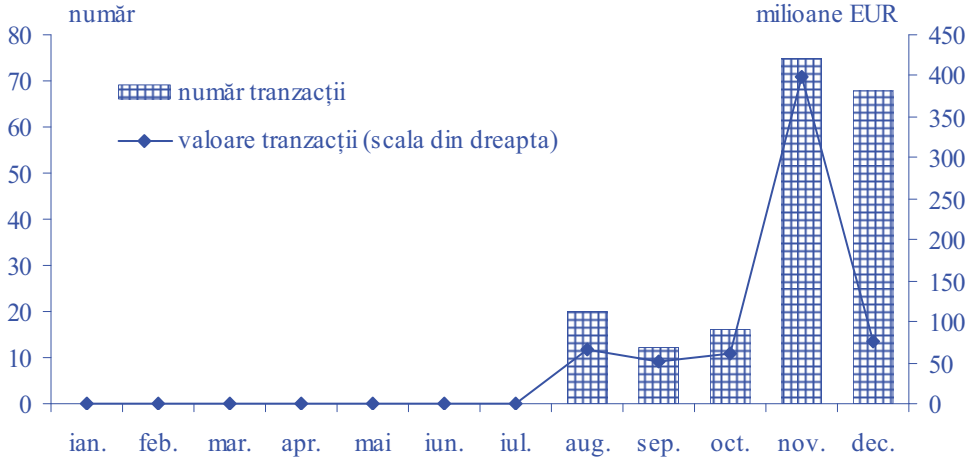
Sistemul SaFIR procesează operațiuni derulate de participanți în relația cu emitentul (decontarea rezultatelor pieței primare, plăți de dobândă şi/sau cupon, răscumpărări parțiale/opționale/totale) şi operațiuni derulate de participanți pe piața secundară (tranzacții de vânzare/cumpărare, contracte de garanție financiară, operațiuni *repo*, transferuri de portofoliu).

În graficele următoare sunt ilustrate numărul şi valoarea tranzacțiilor de vânzare/cumpărare (care includ şi operațiunile reversibile).

Operațiuni cu titluri de stat denominate în lei decontate prin sistemul SaFIR în anul 2009

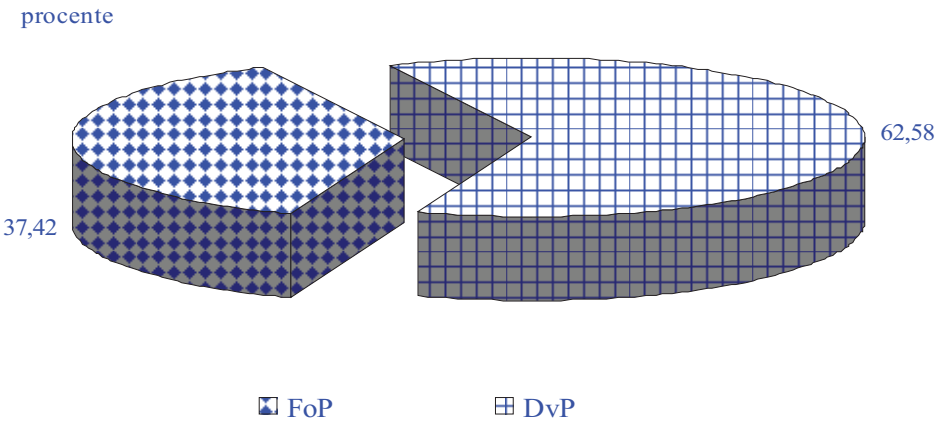
Operațiuni cu titluri de stat denominate în euro decontate prin sistemul SaFIR în anul 2009

În ceea ce priveşte structura transferurilor de instrumente financiare, aceasta reflectă caracteristica principală a pieței secundare a titlurilor de stat.

Din totalul transferurilor realizate în anul 2009, 62,58 la sută reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), iar 37,42 la sută reprezintă transferuri FoP (fără plată), acestea din urmă fiind operațiuni realizate între instituțiile de credit şi proprii clienți.

Structura transferurilor în anul 2009

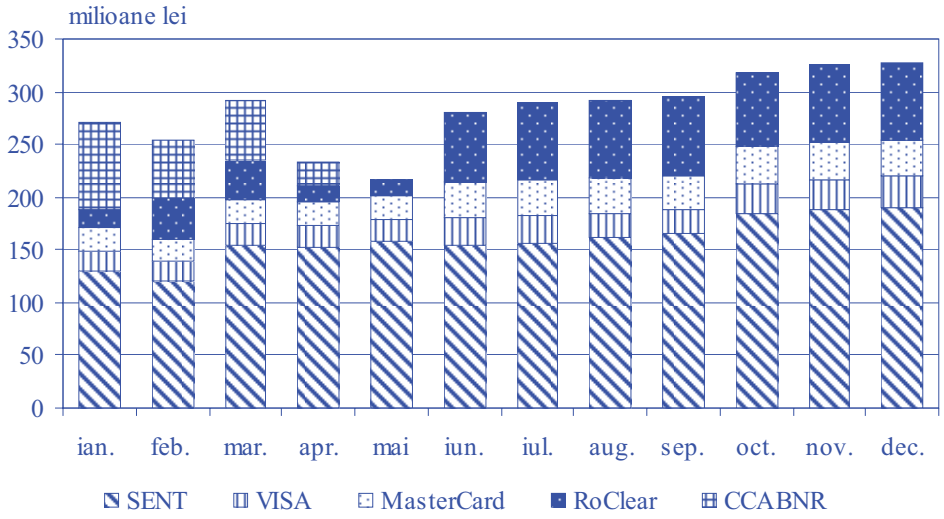

În ceea ce priveşte transferul titlurilor de stat la Depozitarul Central S.A. prin intermediul conexiunii directe realizate în anul 2008 între sistemul SaFIR şi sistemul RoClear, în anul 2009 a fost înregistrat un număr de 301 transferuri fără plată între cele două sisteme.

Interacțiune în timp real cu sistemele de plăți de mică şi mare valoare

Sistemul SaFIR asigură infrastructura necesară gestionării colateralului constituit în scopul garantării decontării pozițiilor nete ale participanților aferente sistemelor de plăți cu decontare pe bază netă.

Valoarea garanțiilor aferente sistemelor de plăți cu decontare pe bază netă

Facilități pentru managementul lichidității

În scopul fluidizării decontărilor prin sistemul ReGIS, banca centrală acordă participanților facilități de lichiditate pe parcursul zilei. Lichiditatea necesară poate fi obținută de către instituțiile de credit participante la sistemul SaFIR prin intermediul operațiunilor *repo intraday*, derulate cu active eligibile pentru astfel de operațiuni.

În anul 2009, participanții au apelat la această facilitate de furnizare de lichiditate pe parcursul zilei, derulându-se un număr de 141 operațiuni, în valoare totală de 15 914,39 milioane lei.

Disponibilitatea sistemului

Din punct de vedere al scalabilității, sistemul SaFIR dispune de resurse pentru a deconta 1 500 tranzacții pe zi, cu posibilitatea extinderii capacității de procesare cu încă 50 la sută. În perioadele de vârf ale zilei de operare, capacitatea de procesare a acestuia poate susține 40 la sută din volumul maxim posibil programat.

Pentru anul 2009, în medie, disponibilitatea sistemului SaFIR s-a ridicat la 99,99 la sută, valoarea acestui indicator fiind obținută prin raportarea duratei reale de funcționare a sistemului la durata programată de funcționare.

Politica de comisionare

Un criteriu precizat de standardele internaționale în ceea ce priveşte evaluarea eficienței unui sistem îl reprezintă sistemul de comisionare.

Principiile care stau la baza sistemului de comisionare al SaFIR au în vedere recuperarea costurilor de operare a sistemului şi a celor determinate de dezvoltarea şi punerea în funcțiune a sistemului.

În anul 2009 nu s-au aplicat reduceri ale comisioanelor pentru serviciile furnizate de sistemul SaFIR.

Proiecte de viitor

- Extinderea gamei de active eligibile pentru operațiuni cu banca centrală prin acceptarea titlurilor de stat dematerializate în euro emise de Ministerul Finanțelor Publice pe piața internă

Având în vedere recomandările misiunii FSAP, precum şi angajamentul asumat de România prin acordul de împrumut încheiat cu Fondul Monetar Internațional şi Uniunea Europeană, se impune extinderea gamei activelor eligibile pentru operațiunile de politică monetară ale Băncii Naționale a României, prin acceptarea titlurilor de stat în euro emise de Ministerul Finanțelor Publice pe piața națională.

În acest sens, este necesară adaptarea sistemului SaFIR, pentru asigurarea posibilității evaluării în moneda națională a acestor instrumente, prin utilizarea unor cursuri de schimb specifice şi a unui *haircut*.

- Transformarea facilității de lichiditate pe parcursul zilei *(repo intraday)* în facilitate permanentă de creditare (credit lombard)

Ca urmare a evoluțiilor înregistrate pe piața interbancară, concretizate prin deficit atât de lichiditate, cât și de instrumente financiare eligibile pentru operațiuni de tipul facilităților de creditare oferite de banca centrală, la solicitarea unor instituții de credit, este necesară identificarea unei soluții tehnice care să permită transformarea facilității de lichiditate pe parcursul zilei *(repo intraday)* în facilitate permanentă de creditare (credit lombard), pentru a permite utilizarea aceloraşi instrumente financiare ca active suport pentru ambele operațiuni.

Transformarea facilității de lichiditate pe parcursul zilei *(repo intraday)* în credit lombard impune o serie de modificări/adaptări ale unor reglementări ale Băncii Naționale a României, precum și modificarea funcționalităților sistemelor ReGIS și SaFIR.

- Eligibilitatea obligațiunilor emise de instituții financiare internaționale

Instituțiile financiare internaționale[3] care au emis sau intenționează să emită obligațiuni pe piața de capital din România au solicitat Băncii Naționale a României acceptarea acestor instrumente ca active eligibile pentru operațiunile cu banca centrală[4].

În acest sens, Banca Națională a României colaborează cu instituțiile pieței de capital (Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, Depozitarul Central S.A., Bursa de Valori Bucureşti) pentru implementarea procedurilor și a infrastructurii necesare utilizării acestor instrumente financiare în operațiunile cu banca centrală și pentru eliminarea oricăror obstacole de natură administrativă sau de reglementare existente.

- Interconectarea cu depozitari centrali internaționali

În cadrul demersurilor întreprinse în scopul îmbunătățirii procesului de administrare a datoriei publice și pentru creşterea interesului investitorilor străini în piața titlurilor de stat din România, Banca Națională a României, în calitate de administrator al sistemului SaFIR, a inițiat o serie de discuții cu depozitari centrali internaționali, pentru dezvoltarea unei conexiuni.

Prin intermediul acestei conexiuni se facilitează accesul potențialilor investitori instituționali nerezidenți, aceştia putând dobândi și deține titluri de stat pe baza relațiilor contractuale pe care le au în prezent cu depozitari centrali internaționali, fără a fi necesară existența unei relații contractuale cu un custode local.

[3] Banca Europeană de Investiții, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare.

[4] Operațiuni de piață monetară, facilitatea permanentă de creditare (credit lombard), operațiuni de creditare pe parcursul zilei (credit *intraday*) și operațiuni de colateralizare a decontării pozițiilor nete ale sistemelor de compensare.

4. Cooperarea internațională

4.1. Participarea Băncii Naționale a României la activitățile desfăşurate în cadrul organizațiilor internaționale

Sistemul European al Băncilor Centrale

Urmare a aderării României la Uniunea Europeană, Banca Națională a României a participat şi în anul 2009, cu statut de membru, la toate activitățile structurilor Sistemului European al Băncilor Centrale şi Băncii Centrale Europene cu atribuții în domeniul infrastructurilor pieței financiare, respectiv în cadrul Comitetului pentru Sisteme de Plăți şi de Decontare (PSSC), cu toate substructurile sale: Grupul de lucru pentru politică în domeniul sistemelor de plăți (PSPWG), Grupul de lucru pentru supraveghere a sistemelor de plăți şi decontare (OWG) şi Grupul de lucru pentru TARGET2 (T2WG).

Comitetul Autorităților de reglementare în domeniul instrumentelor financiare din Europa

Banca Națională a României a participat alături de celelalte bănci centrale ale statelor membre ale Uniunii Europene şi de Comitetul Autorităților de reglementare în domeniul instrumentelor financiare din Europa (CESR) la elaborarea recomandărilor adresate sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare şi contrapărților centrale care operează pe teritoriul Uniunii Europene, recomandările fiind publicate în luna mai 2009.

4.2. Cooperarea Băncii Naționale a României cu instituțiile financiare internaționale

La solicitarea instituțiilor financiare internaționale, Banca Națională a României a furnizat acestora informații, date statistice şi opinii privind instrumentele de plată, instituțiile care furnizează servicii de plăți, cadrul legal aplicabil plăților şi sistemelor de plăți.

5. Reglementarea, autorizarea şi monitorizarea sistemelor de plăți

5.1. Autorizarea instrumentelor de plată

În anul 2009 a fost utilizat mecanismul de procesare-decontare a instrumentelor de plată de debit de tipul ceculuі, cambiei şi biletului la ordin, respectiv mecanismul de procesare-decontare electronică a instrumentelor de plată de debit, prin trunchiere, mecanism elaborat în anul 2008.

În vederea utilizării eficiente a acestui nou mecanism, Banca Națională a României a consolidat cadrul legal şi a amendat legislația existentă, fiind emise următoarele acte normative:

- Norma nr. 1/2009 privind completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 6/2008 pentru modificarea şi completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 7/1994 privind comerțul făcut de instituțiile de credit cu cecuri;
- Norma nr. 2/2009 privind completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 7/2008 pentru modificarea şi completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 6/1994 privind comerțul făcut de instituțiile de credit cu cambii şi bilete la ordin;
- Norma tehnică nr. 3/2009 pentru modificarea Normei tehnice a Băncii Naționale a României nr. 4/2008 privind cecul;
- Norma tehnică nr. 4/2009 pentru modificarea Normei tehnice a Băncii Naționale a României nr. 5/2008 privind cambia şi biletul la ordin;
- Regulamentul nr. 9/2009 pentru abrogarea unor acte normative emise de Banca Națională a României;
- Regulamentul nr. 10/2009 privind raportarea tranzacțiilor efectuate prin conturile de corespondent şi abrogarea unor acte normative care impun restricții în utilizarea acestor conturi.

De asemenea, în paralel cu punerea în practică a noului mecanism de procesare-decontare electronică a instrumentelor de plată de debit prin trunchiere, Banca Națională a României a participat, alături de comunitatea bancară, în procesul de elaborare şi punere în practică a unui mecanism de procesare-decontare a instrumentelor de plată de debit care nu pot fi procesate şi decontate prin trunchiere, mecanism care a făcut obiectul unei convenții interbancare la care au aderat aproape toate instituțiile de credit care emit şi administrează mijloace de plată de tipul instrumentelor de plată de debit de tipul cec, cambie şi bilet la ordin.

Ca urmare, în şedința Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României din data de 16.04.2009 s-a hotărât închiderea, începând cu data de 04.05.2009, a casei de compensare pe suport hârtie, precum şi aprobarea mecanismului de procesare-decontare prevăzut în cadrul „Convenției privind decontarea interbancară a instrumentelor de debit".

În ceea ce priveşte procesul de punere în circulație a cecurilor, evaluarea acestora s-a realizat în baza noilor cerințe pentru instrumentele de plată de debit procesate electronic, fiind analizate şi studiile de fezabilitate referitoare la mecanismele proprii ale fiecărei instituții de credit, legate de prelucrarea în siguranță a instrumentelor de plată de debit inclusiv în situații de urgență, care pot genera imposibilitatea prelucrării electronice a acestora.

În privința punerii în circulație a instrumentelor de plată electronică, în anul 2009, în ceea ce priveşte lansarea pe piață de noi produse/instrumente electronice de plată, a fost analizată documentația transmisă de emitenții de instrumente de plată electronică precum şi modificările aduse documentațiilor transmise aferente produselor/instrumentelor existente în piață, care au vizat armonizarea documentației

cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată.

În anul 2009 au fost puse în circulație:

- 3 noi tipuri de instrumente de plată cu acces la distanță de tip *Internet banking*;
- 22 noi tipuri de carduri, din care:
  - 10 tipuri de carduri de debit;
  - 12 tipuri de carduri de credit.

Dintr-o scurtă analiză a pieței instrumentelor de plată electronică, care a avut în vedere numărul de carduri valide în circulație, valoarea tranzacțiilor cu cardul şi numărul de tranzacții evidențiat pe tipuri de carduri, s-a constatat o scădere atât a numărului de carduri valide în circulație, cât şi a valorii medii pe tranzacție cu acest tip de instrument, situația prezentându-se astfel:

Anul	Număr de carduri valide în circulație	Tranzacții cu carduri emise în țară		
		Număr tranzacții	Valoare tranzacții (RON)	Valoare medie pe tranzacție (RON)
2007	11 708 948	48 472 986	8 338 217 515,51	172,02
2008	13 584 130	69 267 398	13 241 145 119,15	191,16
2009	12 886 339	76 987 738	12 512 937 110,89	162,53

Una dintre cauzele principale care a condus la acest tip de evoluție a fost efectul crizei financiare care a avut pe de o parte efecte asupra creşterii numărului falimentelor şi implicit a şomajului, iar pe de altă parte atât schimbarea profilului utilizatorului de card ca urmare a înăspririi condițiilor de creditare la nivelul sistemului bancar cât şi reticența utilizatorilor de carduri în general ca urmare a scăderii înclinației marginale către consum.

5.2. Autorizarea sistemelor de plăți şi a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

Conform celor mai bune practici utilizate pe plan internațional, Banca Națională a României a impus atât administratorilor sistemelor de plăți, cât şi administratorilor sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare ca orice modificare a regulilor de sistem să fie aprobată de Banca Națională a României înainte de a fi implementată. Astfel, în anul 2009 au fost aprobate modificări ale regulilor sistemelor de plăți ReGIS şi SENT şi ale regulilor sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare SaFIR şi RoClear.

În cursul anului 2009, Banca Națională a României a analizat cererea de autorizare a sistemului DSClear, sistem de plăți care asigură compensarea fondurilor şi decontarea operațiunilor cu instrumente financiare, administrat şi operat de S.C. Depozitarul Sibex S.A.. Menționăm că sistemul DSClear a fost autorizat să funcționeze prin Hotărârea nr. 2 a BNR din 14 ianuarie 2010, obiectul principal de

activitate fiind reprezentat de operațiuni de depozitare pentru emitenții de valori mobiliare, operațiuni de registru pentru emitenții de valori mobiliare şi operațiuni de compensare/decontare a tranzacțiilor cu valori mobiliare.

5.3. Liberalizarea aranjamentelor de cont de corespondent bancar

Liberalizarea aranjamentelor de plăți prin intermediul conturilor de corespondent în monedă națională a fost realizată prin emiterea de către Banca Națională a României a Regulamentului nr. 10/2009 privind raportarea tranzacțiilor efectuate prin conturile de corespondent şi abrogarea unor acte normative care impun restricții în utilizarea acestor conturi. Regulamentul nr. 10/2009 reglementează totodată şi colectarea de date statistice privind activitatea desfăşurată prin intermediul acestor aranjamente în baza unei metodologii specifice.

Din datele colectate aferente trimestrelor III şi IV ale anului 2009 rezultă:

- peste 300 de aranjamente de cont de corespondent în monedă națională în funcțiune;
- aproximativ 140 000 de tranzacții de plată desfăşurate prin intermediul conturilor *loro* şi *nostro* ale entităților raportoare.

5.4. Colectarea de date statistice privind plățile, sistemele de plăți şi sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

În vederea asigurării informației pentru necesitățile proprii ale Băncii Naționale a României cât şi pentru a îndeplini atribuția BNR de a asista Banca Centrală Europeană în colectarea de date statistice şi informații, Banca Națională a României a continuat şi în anul 2009 colectarea, prin intermediul Sistemului Informatic al Băncii Naționale a României – SIRBNR, de date statistice primare privind plățile, sistemele de plăți şi sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare. Entitățile raportoare care se supun obligației de raportare la Banca Națională a României sunt: instituții de credit, instituții financiare nebancare, administratorii sistemelor de plăți şi ai sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, depozitarii centrali, contrapărțile centrale, Poşta Română şi Trezoreria statului. Informațiile colectate astfel pot fi utilizate în calculul unor indicatori derivați şi agregați care stau la baza fundamentării şi realizării politicilor Băncii Naționale a României în domeniul plăților.

Capitolul VII. Administrarea rezervelor internaționale

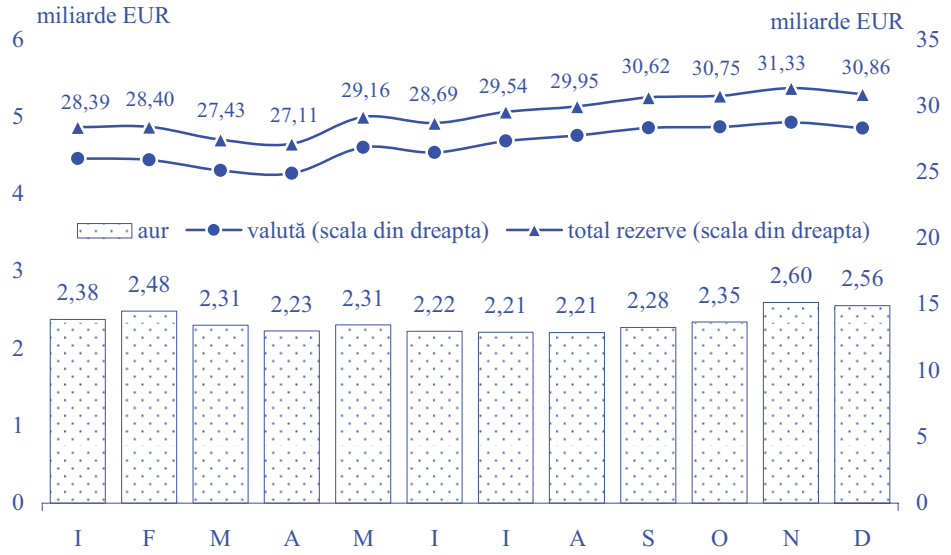
1. Evoluția rezervelor internaționale ale statului în anul 2009

La 31 decembrie 2009, rezervele internaționale ale României însumau 30,86 miliarde euro, din care 28,30 miliarde euro (91,7 la sută) reprezentau rezerve valutare şi 2,56 miliarde euro (8,3 la sută) echivalentul a 103,7 tone aur, înregistrând o creştere totală de 2,59 miliarde euro față de sfârşitul anului 2008.

Rezerva valutară a crescut în anul 2009 cu 2,08 miliarde euro, atingând la sfârşitul anului o valoare de 28,30 miliarde euro.

Rezerva de aur s-a menținut la 103,7 tone, însă din punct de vedere valoric a înregistrat o creştere de 500 milioane euro, ca urmare a evoluției ascendente a prețului aurului pe piața internațională, acesta fiind cotat la Londra, la sfârşitul anului 2009, la 1 096,95 dolari pe uncie, nivel cu 24 la sută peste cel de la finele anului 2008.

Evoluția rezervelor internaționale în anul 2009

2. Obiectivele strategice

2.1. Obiectivele stabilite pentru perioada iulie 2009 – iunie 2010

În vederea stabilirii obiectivelor strategice ale activității de administrare a rezervelor internaționale, Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României a analizat impactul fluxurilor valutare semnificative determinate de angajarea de către România a unui pachet de finanțare externă multilaterală şi contextul internațional dificil, caracterizat prin continuarea recesiunii globale şi reducerea ratelor dobânzilor pe pieţele internaționale la niveluri minime istorice. Principalele obiective stabilite au fost următoarele:

- compoziția valutară: euro – între 55 şi 85 la sută din totalul rezervei valutare; dolarul SUA – între 10 şi 40 la sută din totalul rezervei valutare; alte valute – maximum 10 la sută din totalul rezervei valutare;
- portofoliul de obligațiuni: adoptarea unei structuri pe maturități flexibile care să permită reducerea duratei medii şi implicit a riscului de scădere a valorii de piață;
- categorii de emitenți: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (v) alte guverne care beneficiază de *rating* AAA; (vi) instituții supranaționale; (vii) entități private emitente de obligațiuni garantate cu active;
- limita de expunere față de entitățile private emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale;
- limita de expunere față de entitățile private, altele decât cele emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale.

2.2. Evoluția mediului economic extern

În urma celei mai profunde crize financiare şi economice mondiale din ultimele decenii, economia mondială a înregistrat în anul 2009 un declin de 0,6 la sută. Statele dezvoltate (SUA, Canada, statele din zona euro, Japonia, Marea Britanie, grupul țărilor recent industrializate) au înregistrat în anul 2009 o scădere economică medie de 3,2 la sută, față de creşterea de 0,5 la sută din 2008, iar economiile țărilor emergente şi în curs de dezvoltare au avansat în medie cu 2,4 la sută, față de 6,1 la sută în 2008[1]. Rezervele valutare mondiale s-au majorat în anul 2009 cu 853 miliarde dolari SUA, față de creşterea de 674 miliarde dolari SUA în 2008. China a rămas cel mai mare deținător de rezerve internaționale, cu 31 la sută din valoarea totală a rezervelor internaționale mondiale la sfârşitul anului 2009, față de 29 la sută la sfârşitul anului 2008.

După un început marcat de o volatilitate ridicată a piețelor financiare şi o aversiune față de risc a investitorilor care a atins cote extreme, a doua parte a anului 2009 a adus stabilizarea economiei globale în urma unei palete largi de măsuri de intervenție de natură fiscală şi monetară ce au contribuit la stoparea declinului cererii şi la reducerea incertitudinii şi riscurilor sistemice de pe piețele financiare.

Politica monetară a fost caracterizată de o conduită expansionistă, menită să stimuleze cererea agregată la nivel global; ratele de dobândă au fost menținute la niveluri extrem de scăzute, pe fondul expansiunii fără precedent a bilanțurilor principalelor bănci centrale din lume, angajate în diferite forme şi tehnici de relaxare cantitativă.

[1] Sursa: FMI – *World Economic Outlook Database* (aprilie 2010).

Astfel:

- Sistemul Rezervelor Federale a menținut rata dobânzii în intervalul 0-0,25 la sută pe întreg parcursul anului 2009, apelând şi la alte instrumente de politică monetară în vederea stabilizării sistemului financiar-bancar şi a revigorării creditării;
- Banca Centrală Europeană a redus rata dobânzii de la 2,50 la 1,00 la sută, menținând-o la acest nivel pe parcursul întregului semestru al doilea al anului 2009 şi apelând, de asemenea, la instrumente de politică monetară non-standard, prin inaugurarea unui program de relaxare cantitativă (în cuantum de 60 miliarde euro) ce a vizat cumpărări pe piața obligațiunilor garantate cu active;
- Banca Angliei a redus rata dobânzii de la 2,00 la 0,50 la sută, inaugurând la rândul ei un program de achiziții de obligațiuni guvernamentale în valoare de 75 miliarde lire sterline, majorat ulterior la 200 miliarde lire sterline.

Pe piața valutară, dolarul SUA s-a depreciat în cursul anului 2009 cu aproximativ 4,2 la sută față de un coş de valute format din euro, yen japonez, liră sterlină, dolar canadian, coroană suedeză şi franc elvețian.

În anul 2009 prețul aurului a continuat evoluția ascendentă din ultimii opt ani, cotațiile în dolari SUA, euro şi yeni japonezi majorându-se cu 24 la sută, cu 21 la sută şi respectiv cu 27 la sută. În luna august a fost semnat cel de al treilea Acord al băncilor centrale (*CBGA-3*) în care 19 bănci centrale au convenit limitarea vânzărilor de aur la 400 tone pe an, timp de cinci ani. Semnatarii noului Acord care a intrat în vigoare la data de 27 septembrie 2009 sunt: Austria, Belgia, Cipru, Elveția, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Italia, Irlanda, Luxemburg, Malta, Olanda, Portugalia, Slovenia, Slovacia, Spania, Suedia şi Banca Centrală Europeană.

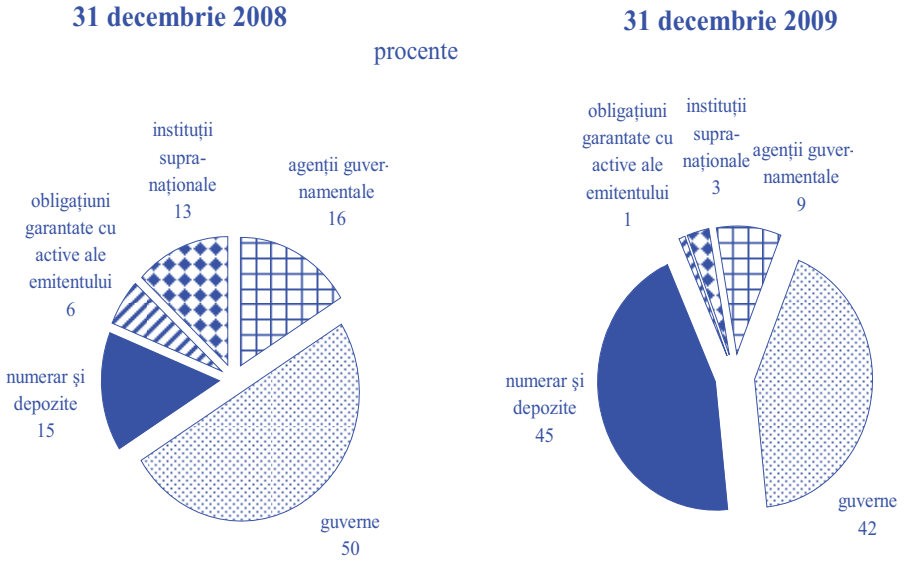
3. Modul de realizare a obiectivelor strategice

În vederea îndeplinirii atribuțiilor sale, Comitetul de administrare a rezervelor internaționale din Banca Națională a României (CARI) a analizat permanent evoluțiile de pe piețele financiare şi impactul acestora asupra perspectivelor de realizare a obiectivelor stabilite prin strategia aprobată de Consiliul de administrație. În plus, CARI a monitorizat în permanență impactul deciziilor Consiliului de administrație privind politica de reducere a ratei rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în valută cu scadență reziduală mai mică de doi ani de la 40 la sută la 25 la sută, precum şi derularea acordului *stand-by* cu Fondul Monetar Internațional, în cadrul pachetului de sprijin multilateral la care au contribuit şi Uniunea Europeană şi Banca Mondială.

În condițiile unei volatilități ridicate a fluxurilor care au afectat rezerva valutară, pe fondul incertitudinii evoluției mediului economic global, s-a pus accentul în mod deosebit pe aspectele legate de lichiditatea şi siguranța investițiilor. În acest sens, durata portofoliilor de obligațiuni în valută a fost redusă în a doua parte a anului, când ratele de dobândă au atins minime istorice, moment în care riscul de creştere a dobânzilor, cu impact potențial negativ asupra valorii obligațiunilor, a devenit foarte pronunțat. De asemenea, în condițiile unei vulnerabilități încă vizibile a

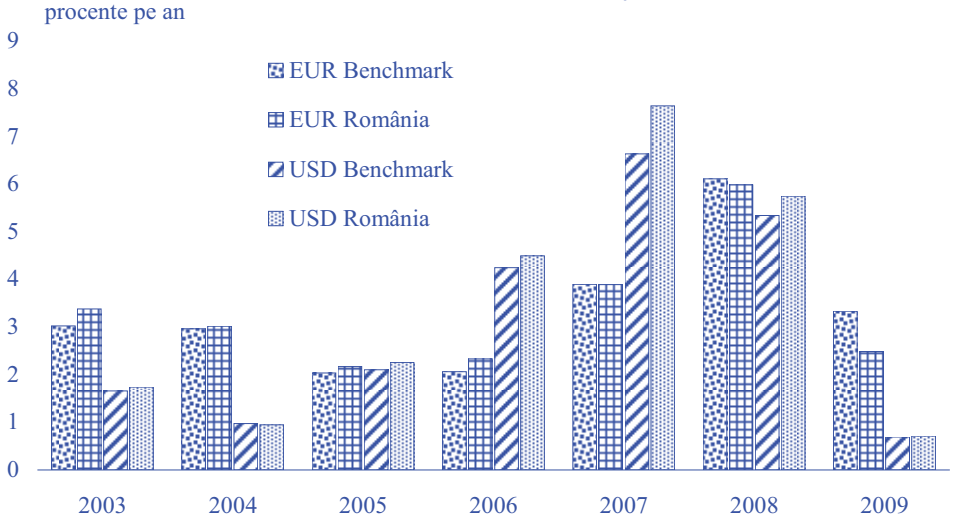
sistemului financiar-bancar global, au fost evitate în continuare plasamentele în depozite la termen la entități bancare de drept privat, fiind majorate disponibilitățile în conturi la vedere şi depozite sau plasamentele în instrumente ale pieței monetare emise de entități financiar-bancare guvernamentale şi autorități monetare internaționale.

Structura rezervei valutare

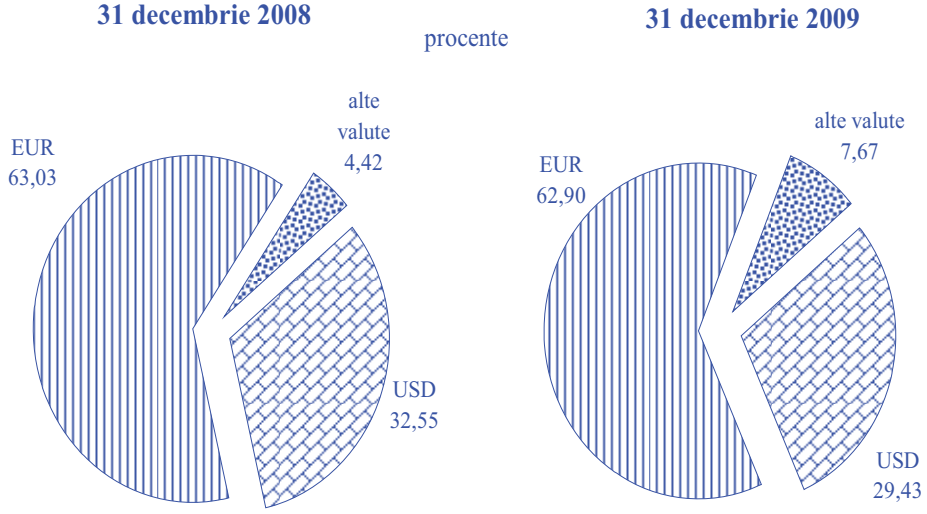

În urma acestor decizii, rentabilitatea totală a rezervelor internaționale s-a situat la un nivel de 2,49 la sută pentru euro şi 0,71 la sută pentru dolarul SUA. Comparativ, obligațiunile guvernamentale cu scadențe de până la 3 ani incluse în indicele Bank of America Merrill Lynch au înregistrat în anul 2009 o rentabilitate totală de 3,33 la sută pentru euro şi 0,70 la sută pentru dolarul SUA.

Randament comparativ față de indicii Bank of America Merill Lynch

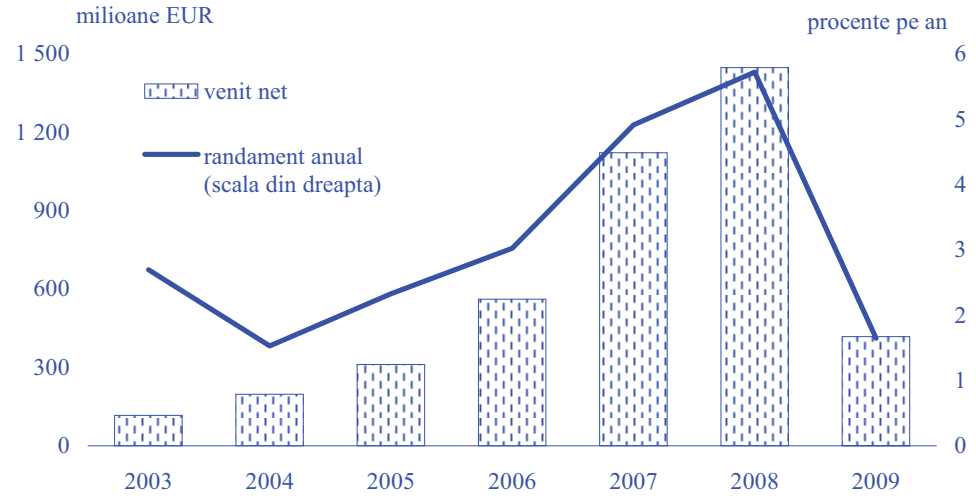

Compoziția rezervei valutare a României

În urma acestor evoluții, venitul total obținut a fost de 418 milioane euro, reprezentând circa 28 la sută din venitul înregistrat în 2008. Scăderea veniturilor față de anul 2008 poate fi atribuită, în principal, reducerii ratelor dobânzilor la nivel global.

Rezultatele administrării rezervei internaționale

Capitolul VIII. Balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României

1. Contul curent

În anul 2009 deficitul contului curent al balanței de plăți a fost de 5 168 milioane euro, cel mai redus nivel înregistrat în ultimii şase ani. Față de anul anterior, deficitul contului curent s-a redus cu 68,0 la sută, iar ca pondere în PIB cu 7,1 puncte procentuale, până la 4,5 la sută.

Tabel 1. Contul curent

milioane EUR

	2008	2009
a) Sold balanță comercială (bunuri)	-19 109	-6 787
- export (FOB)	33 725	29 116
- import (FOB)	52 834	35 903
b) Servicii, net	659	-355
c) Venituri, net	-3 683	-2 132
d) Transferuri curente, net	5 976	4 106
Sold cont curent	**-16 157**	**-5 168**

Influența determinantă asupra soldului contului curent a avut-o deficitul balanței comerciale, care a însumat 6 787 milioane euro[1], în scădere cu 64,5 la sută față de anul 2008. Comparativ cu anul precedent, ratele de creştere a exportului şi importului au fost negative (-13,7 la sută, respectiv -32,0 la sută), iar ponderea deficitului comercial în PIB s-a redus cu 7,8 puncte procentuale, până la 5,9 la sută. Structura soldului balanței comerciale pe stadii ale producției evidențiază deficite la bunuri intermediare (4 221 milioane euro), materii prime (1 851 milioane euro), bunuri de capital (381 milioane euro) şi bunuri de consum (334 milioane euro). Pe zone geografice, cea mai mare parte a deficitului comercial a fost generată de comerțul intracomunitar (69,1 la sută). Aproximativ 95 la sută din deficitul comercial înregistrat în anul 2009 a provenit din relațiile comerciale cu Ungaria, China, Kazahstan, Austria şi Federația Rusă. Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a crescut cu 17,3 puncte procentuale, ajungând la 81,1 la sută, în timp ce gradul de deschidere a economiei[2] s-a redus cu 5,8 puncte procentuale, până la 56,1 la sută.

Exportul de bunuri a însumat 29 116 milioane euro[3], în scădere cu 13,7 la sută față de anul precedent, ca efect al extinderii crizei financiare la nivel mondial, cu repercusiuni asupra schimburilor comerciale internaționale. Reducerea valorică a exportului a fost de 4 609 milioane euro şi a provenit în proporție de 83,0 la sută din

[1] Mai mult de jumătate din deficitul comercial a fost acumulat în trimestrele II şi IV.

[2] (Exportul + importul de bunuri)/PIB*100.

[3] Ponderea exportului de bunuri în PIB a crescut cu 1 punct procentual față de anul 2008, ajungând la 25,1 la sută în anul 2009.

scăderea volumului (maşini, aparate şi echipamente electrice; cazane, turbine, motoare, aparate şi dispozitive mecanice; produse metalurgice; produse petroliere; energie electrică; articole şi accesorii de îmbrăcăminte confecționate; încălțăminte; materiale plastice şi articole din plastic; îngrăşăminte). Comparativ cu anul 2008, structura bunurilor exportate pe stadii ale producției reflectă creşterea ponderii bunurilor de capital (cu 6,0 puncte procentuale, ajungând la 21,3 la sută), a bunurilor de consum (cu 2,4 puncte procentuale, până la 23,1 la sută) şi a materiilor prime (cu 0,2 puncte procentuale, ajungând la 7,2 la sută), concomitent cu reducerea ponderii bunurilor intermediare (cu 8,6 puncte procentuale, până la 48,4 la sută). Exportul de produse ale industriei prelucrătoare[4] a fost mai mic cu 13,6 la sută față anul 2008, evoluție atribuită majorității activităților industriale, excepție făcând industria autovehiculelor de transport rutier, industria de calculatoare, produse electronice şi optice, industria farmaceutică, industria alimentară şi a produselor din tutun. Scăderi peste medie ale exporturilor s-au înregistrat la: produse ale industriei metalurgice; produse de cocserie şi produse obținute din prelucrarea țițeiului; substanțe şi produse chimice; produse ale industriei construcțiilor metalice şi produse din metal[5] şi articole de îmbrăcăminte.

Importul de bunuri a atins 35 903 milioane euro[6], în scădere cu 32,0 la sută față de anul 2008. Reducerea valorică a importului a fost de 16 931 milioane euro şi a fost determinată în proporție de aproximativ 90 la sută de scăderea volumului (automobile, tractoare; cazane, turbine, motoare, aparate mecanice; maşini, aparate şi echipamente electrice; produse metalurgice; țiței brut; gaze naturale; combustibili naturali; mobilier şi articole de iluminat; materiale plastice şi articole din plastic; instrumente şi aparate optice, fotografice; produse ceramice). Aproximativ 16 la sută din bunurile importate în anul 2009 au înregistrat scăderi peste medie, dintre care se pot exemplifica: autoturisme; autovehicule pentru transport mărfuri; gaz de sondă; țiței brut; minereu de fier; cocs şi semicocs; produse petroliere; produse metalurgice; maşini şi aparate pentru aer condiționat; maşini de prelucrare automată a datelor; aparate de recepție pentru televiziune; maşini şi aparate pentru imprimat; mobilier. În anul 2009, structura importului pe stadii ale producției reflectă creşterea ponderii bunurilor intermediare (cu 4,6 puncte procentuale, ajungând la 51,0 la sută) şi a bunurilor de consum (cu 3,7 puncte procentuale, până la 19,6 la sută), concomitent cu scăderea ponderii bunurilor de capital (cu 5,5 puncte procentuale, până la 18,4 la sută) şi a materiilor prime (cu 2,8 puncte procentuale, până la 11,0 la sută).

Indicele raportului de schimb net[7] s-a situat în anul 2009 la 100,1 la sută, în condițiile în care prețurile bunurilor exportate şi importate au înregistrat scăderi aproximativ similare (de circa 10,7 la sută). Indicele raportului de schimb brut[7] a fost de 127,0 la sută, relevând o scădere mai accentuată a volumului fizic al importului (cu 23,9 la sută) față de cel al exportului (cu 3,3 la sută).

[4] Principala sursă a exportului, care a furnizat 92,3 la sută din exporturile României.

[5] Exclusiv maşini, utilaje şi echipamente.

[6] Ponderea importului de bunuri în PIB s-a redus cu 6,8 puncte procentuale față de anul 2008, până la 31,0 la sută în anul 2009.

[7] Sursa: Institutul Național de Statistică.

Reducerea semnificativă a deficitului contului curent în anul 2009 a fost influențată și de scăderea deficitului balanței veniturilor cu 42,1 la sută față de anul anterior, ca urmare a diminuării veniturilor repatriate de nerezidenți din investiții directe. Efectul pozitiv al fluxurilor de bunuri și venituri asupra soldului contului curent a fost limitat de scăderea excedentului balanței transferurilor curente[8] și de transformarea excedentului de la balanța serviciilor în deficit[9].

2. Contul de capital și financiar

În anul 2009, soldul pozitiv al contului de capital și financiar a fost de 6 150 milioane euro, în scădere cu 65,5 la sută față de anul precedent, tendință dată de investițiile directe ale nerezidenților în România și de alte investiții de capital.

Investițiile directe nete[10] au însumat 4 400 milioane euro, în scădere cu 52,7 la sută față de anul 2008. Investițiile nerezidenților în România au atins 4 556 milioane euro, din care 62,1 la sută au reprezentat participații la capital[11] și 37,9 la sută credite intragrup[12]. Principalele zece țări investitoare au fost: Austria (18,1 la sută), Olanda (17,8 la sută), Germania (15,4 la sută), Franța (8,3 la sută), Italia (6,9 la sută), Grecia (6,5 la sută), Elveția (4,6 la sută), Cipru (3,8 la sută), Luxemburg (2,4 la sută) și Ungaria (1,8 la sută). Investițiile de portofoliu au înregistrat în anul 2009 influxuri nete de 512 milioane euro (comparativ cu ieșiri nete de 563 milioane euro în anul 2008), atribuite în special tranzacțiilor cu titluri de valoare emise de administrația publică.

Finanțarea externă netă din împrumuturi și credite primite pe termen mediu și lung a însumat 9 761 milioane euro, în creștere cu 70,6 la sută față de anul 2008, evoluție determinată de intrarea sumelor aferente anului 2009 din împrumuturile de la FMI, UE și Banca Mondială. În anul 2009 s-au consemnat ieșiri nete din împrumuturi și credite pe termen scurt în valoare de 4 311 milioane euro, mai mari de 2,6 ori față de anul precedent.

În anul 2009, deficitul de cont curent (5 168 milioane euro) a fost finanțat în proporție de 88,2 la sută prin investiții directe ale nerezidenților în România.

[8] Surplusul balanței transferurilor curente a atins 4 106 milioane euro, în scădere cu 31,3 la sută față de anul 2008, ca urmare a reducerii sumelor transferate de lucrătorii români din străinătate.

[9] Deficitul balanței serviciilor a fost de 355 milioane euro, comparativ cu un excedent de 659 milioane euro în anul 2008, datorită reducerii încasărilor la călătorii de afaceri, servicii de comunicații, servicii financiare, servicii de publicitate, *marketing* și sondaje publice, servicii de prospectări geologice, taxe de licență și drepturi de autor.

[10] Valoarea netă a investițiilor nerezidenților în România, la care se adaugă valoarea netă a investițiilor rezidenților în străinătate.

[11] Inclusiv profit reinvestit.

[12] Credite dintre investitorul străin și firma rezidentă.

Tabel 2. Finanțarea deficitului de cont curent

milioane EUR

	2008	2009
Finanțare deficit	**16 157**	**5 168**
Transferuri de capital, net	**616**	**510**
Investiții directe, net	**9 308**	**4 400**
din care:		
– investiții directe ale nerezidenților în România	9 496	4 556
⇨ participații la capital (inclusiv profit reinvestit)	4 873	2 828
⇨ credite intragrup	4 623	1 728
Investiții de portofoliu, net	**-563**	**512**
Alte investiții de capital:	**6 758**	**870**
– credite primite pe termen mediu și lung	5 723	9 761
⇨ intrări	12 499	17 551
⇨ rambursări	6 776	7 790
– credite acordate pe termen mediu și lung, net	59	-59
– credite pe termen scurt, net	-1 680	-4 311
– altele*	2 656	-4 521
Active de rezervă BNR	**38**	**-1 124**
(„-" indică creștere)		

*) include următoarele poziții nete: active nemateriale/nefinanciare, derivate financiare, numerar și depozite, alte active, alte pasive, erori și omisiuni.

3. Poziția investițională internațională a României

La sfârșitul anului 2009, rezervele internaționale ale României au totalizat 30,86 miliarde euro, cu 2,59 miliarde euro mai mult decât la 31 decembrie 2008. Majorarea s-a datorat intrării primelor două tranșe din acordul *stand-by* cu FMI, influențelor de curs valutar și creșterilor de preț aferente atât titlurilor de valoare aflate în portofoliul Băncii Naționale a României, cât și aurului monetar. Gradul de acoperire a rezervei oficiale[13] a fost de 8,6 luni de importuri de bunuri și servicii, comparativ cu 5,6 luni la sfârșitul anului 2008.

Datoria externă pe termen mediu și lung[14] a crescut față de sfârșitul anului 2008 cu 26,5 la sută, ajungând la 65,5 miliarde euro, în urma unor intrări nete din credite externe de 13,7 miliarde euro și ca urmare a influențelor variației cursului de schimb de 0,3 miliarde euro. Din totalul tragerilor efectuate în anul 2009 (23,3 miliarde euro), aproximativ 9 miliarde euro au reprezentat sumele provenite din împrumuturile de la FMI, Uniunea Europeană, Banca Mondială și BERD, în cadrul programului de finanțare acordat României.

Serviciul datoriei externe pe termen mediu și lung în anul 2009 a însumat 12 miliarde euro, din care 9,9 miliarde euro au reprezentat rate de capital și 2,1 miliarde euro dobânzi și comisioane.

Structura pe sectoare instituționale reflectă faptul că sectorul societăți nefinanciare deține ponderea majoritară (46,1 la sută) în totalul datoriei externe pe termen mediu

[13] Gradul de acoperire a rezervei în luni de importuri se calculează ca raport între rezerva oficială (valută + aur) la sfârșitul perioadei și importul mediu lunar de bunuri și servicii din perioada respectivă.

[14] Provenită din credite și împrumuturi externe, obligațiuni etc.

și lung, urmat de sectorul bancar (25,5 la sută), sectorul administrația publică (19,7 la sută) și autoritatea monetară (8,7 la sută).

Structura pe creditori a datoriei externe pe termen mediu și lung relevă faptul că ponderea organismelor multilaterale s-a majorat de la 12,5 la sută la sfârșitul anului 2008 la 13,8 la sută la 31 decembrie 2009, ca urmare a creditelor acordate de Fondul Monetar Internațional și Uniunea Europeană, concomitent cu scăderea ponderii surselor private (de la 86,8 sută la sfârșitul anului 2008 la 85,8 la finele anului 2009).

Din punct de vedere al clasificării pe scadențe, datoria externă pe termen lung[15] la 31 decembrie 2009 deținea ponderea majoritară (69,9 la sută) în datoria externă pe termen mediu și lung, ca urmare a majorării ponderii datoriei publice pe termen lung cu 8,2 puncte procentuale.

Structura pe valute a datoriei externe pe termen mediu și lung la sfârșitul anului 2009 relevă preponderența monedei euro (66,8 la sută, în scădere cu 2,3 puncte procentuale față de 31 decembrie 2008), urmată de leu (12,4 la sută, în scădere cu 3,2 puncte procentuale), DST (10,1 la sută, în condițiile în care în anul 2008 nu a existat datorie în DST), dolarul SUA (6,3 la sută, în scădere cu 2,9 puncte procentuale) și de alte valute (4,4 la sută, în scădere cu 1,7 puncte procentuale). În ceea ce privește structura pe valute a serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung, în anul 2009 ponderea cea mai mare a revenit monedei euro (77,3 la sută), urmată de dolarul SUA (11,9 la sută) și de alte valute (10,8 la sută).

Datoria externă pe termen mediu și lung reprezenta 56,5 la sută din PIB la finele anului 2009 (în creștere cu 19,5 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent) și 181,2 la sută în raport cu exporturile de bunuri și servicii (în creștere cu 59,4 puncte procentuale). Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung s-a majorat de la 30,7 la sută la finele anului 2008 la 33,1 la sută la 31 decembrie 2009.

Tabel 3. Principalii indicatori de îndatorare externă

procente

	2008	2009
Rezerva oficială / importul de bunuri și servicii (luni de import)	5,6	8,6
Datoria externă pe termen mediu și lung / PIB	37,0	56,5
Datoria externă pe termen mediu și lung / exportul de bunuri și servicii	121,8	181,2
Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung	30,7	33,1

Datoria externă pe termen scurt însuma 14,6 miliarde euro la finele anului 2009, soldul acesteia fiind cu 29,1 la sută mai mic față de finele anului 2008, ca urmare a ieșirilor nete de capital pe termen scurt în sumă de 6,2 miliarde euro. Serviciul datoriei externe pe termen scurt a totalizat 33,3 miliarde euro, iar rata aferentă acestuia a atins pragul de 92,1 la sută la 31 decembrie 2009, cu 15,5 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2008.

[15] Cu scadență mai mare de 5 ani.

Capitolul IX. Activitatea internațională

1. România – stat membru al Uniunii Europene

La nivelul Uniunii Europene, anul 2009 a fost marcat de eforturile susținute şi coordonate efectuate în scopul protejării economiei reale, a pieţelor financiare şi a sectoarelor bancare de efectele recesiunii economice globale. Coordonarea şi integrarea au fost aspectele cel mai des asociate cu evoluțiile economice şi politice din ultimii ani, iar relevanța lor este indiscutabilă.

1.1. Contextul european

1.1.1. Aspecte privind politicile economice ale UE

a) Pactul de stabilitate şi creştere (Procedura privind deficitul excesiv)

La data de 7 iulie 2009, Consiliul ECOFIN a aprobat decizia de constatare a existenței unui deficit excesiv în Romania şi recomandarea de corectare a acestuia până cel mai tarziu în 2011. Recomandări similare au fost făcute şi altor țări, termenele stabilite pentru corectarea deficitelor excesive fiind: Malta – 2010, Lituania – 2011 şi, respectiv, Polonia şi Letonia – 2012; în acelaşi timp, pentru Ungaria a fost adoptată o nouă recomandare de prelungire a termenului de corectare a deficitului cu doi ani, până în 2011. De asemenea, țărilor aflate în această situație, li s-a solicitat să facă toate demersurile pentru asigurarea consistenței cu eforturile de consolidare fiscală cerute în cadrul pachetelor de asistență financiară pe termen mediu acordate Ungariei, Letoniei şi României.

La reuniunea Consiliului ECOFIN din data de 2 decembrie 2009 au fost adoptate documentele de introducere în procedura de deficit excesiv a încă 9 state membre (Austria, Republica Cehă, Germania, Slovacia, Slovenia, Olanda, Portugalia, Belgia, Italia). Pentru alte patru state, termenul de corectare a deficitului a fost extins cu un an (2013 pentru Franța şi Spania, 2014 pentru Irlanda, 2015 pentru Marea Britanie).

La data de 16 februarie 2010, Consiliul ECOFIN a adoptat, în conformitate cu art. 126.7 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, recomandarea care evaluează acțiunile întreprinse de autoritățile române în primele şase luni de după precedenta recomandare (s-a concluzionat că autoritățile au luat măsuri efective pentru reducerea deficitului excesiv, în concordanță cu recomandarea din iulie 2009) şi a propus prelungirea termenului de corectare a deficitului de către România cu un an (2012), dată fiind contracția, mai pronunțată decât se anticipa, a economiei. De asemenea, s-au adoptat recomandări revizuite de prelungire a termenului pentru corectarea deficitelor excesive în cazul Lituaniei (2012) şi al Maltei (2011). Termenele de corectare a deficitului s-au menținut la 2011 pentru Ungaria şi 2012 pentru Polonia şi Letonia.

➢ Exercițiul bianual de prognoză macroeconomică

Începând cu luna octombrie 2006, România, respectiv BNR, este parte integrantă a acestui mecanism de monitorizare şi evaluare utilizat de Comisia Europeană (prin Direcția Generală de Afaceri Europene) pentru toate statele membre (în unele cazuri şi pentru statele candidate şi pentru alte state nemembre ale UE) în scopul elaborării, în primăvara şi toamna fiecărui an, de prognoze pe termen scurt (pentru anul în curs şi anul următor) pentru 180 de variabile. De asemenea, între aceste intervale, CE mai produce şi aşa-numitele prognoze macroeconomice interimare, cu focalizare pe prognoza anuală a PIB şi a IPC, luând în considerare şi factorii externi. Precizăm că BNR s-a integrat în mod activ în acest mecanism, atât prin întâlniri bianuale cu experții CE/DG ECFIN, cât şi prin participarea unui reprezentant al BNR (la nivel de director) la grupul de lucru al CE pe prognoze macroeconomice.

b) De la Strategia Lisabona la Strategia Europa 2020

Strategia Lisabona pentru creştere economică şi ocuparea forței de muncă, inițiată în anul 2000 şi revizuită în 2005, urmează a se încheia în 2010. Cu toate că obiectivele stabilite au fost atinse doar parțial şi eforturile în unele domenii trebuie intensificate, Strategia Lisabona are meritul de a fi definit şi implementat programe coerente şi coordonate de reformă, ceea ce a condus la creşterea competitivității statelor membre şi implicit a UE pe piețele globale.

La data de 3 martie 2010, Comisia Europeană a publicat comunicarea Europa 2020 – o strategie pentru creştere inteligentă, sustenabilă şi favorabilă incluziunii. Noua strategie europeană pentru următorii 10 ani apare pe fondul unei crize economice profunde şi al intensificării provocărilor pe termen lung, precum globalizarea, presiunea asupra utilizării resurselor şi îmbătrânirea populației. Strategia se doreşte a fi o soluție pentru ieşirea din actuala criză, prin acțiuni la nivel comunitar urmând a se ajunge la transformarea UE într-o economie a secolului XXI – inteligentă, sustenabilă şi favorabilă incluziunii –, care să conducă la creşterea ocupării pe piața muncii, a productivității şi a coeziunii economice, sociale şi teritoriale.

Comunicarea Europa 2020 propune ca în centrul acestei strategii să se situeze trei priorități interconectate, care să definească viziunea comunitară asupra economiei sociale de piață pentru secolul XXI: creştere inteligentă (dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaştere şi inovare); creştere sustenabilă (promovarea unei economii mai ecologice şi mai competitive, care să utilizeze mai eficient resursele); creştere favorabilă incluziunii (promovarea unei economii cu un grad înalt de ocupare, care să genereze coeziune socială şi teritorială).

Strategia Europa 2020 se va baza pe o abordare tematică şi pe o monitorizare de țară mult mai precisă. În acest context, atât evaluarea şi raportarea asupra strategiei Europa 2020 (componenta de reforme structurale), cât şi cele asupra Pactului de stabilitate şi creştere (componenta de macrostabilitate şi finanțe publice) se vor desfăşura simultan.

c) Facilitatea de acordare a asistenței financiare pe termen mediu

Criza economică a afectat regiunea central şi est-europeană peste aşteptări. Pentru a ajuta noile state membre aflate în dificultate (care nu fac parte din zona euro),

Comisia Europeană a folosit facilitatea de acordare a asistenței financiare pe termen mediu pentru balanța de plăți, furnizând finanțare externă în Ungaria, Letonia şi România, alături de finanțarea de la Fondul Monetar Internațional. Accesul la fondurile UE şi la creditele Băncii Europene de Investiții a făcut posibilă finanțarea cheltuielilor publice. În plus, instituțiile europene au constituit un forum necesar pentru coordonarea politică în perioada crizei.

Consiliul Uniunii Europene a adoptat, la data de 6 mai 2009, o decizie privind acordarea unei asistențe financiare pe termen mediu pentru România (acordul de împrumut, în valoare de până la 5 miliarde euro, dintre România, în calitate de Împrumutat, Banca Națională a României, în calitate de agent al Împrumutatului, şi Comunitatea Europeană, în calitate de Împrumutător, semnat la Luxemburg la 18 iunie 2009 şi la Bucureşti la 23 iunie 2009). Aceasta a venit în completarea sprijinului acordat de FMI prin intermediul unui acord *stand-by* în valoare de 11,4 miliarde DST (aproximativ 12,95 miliarde euro), aprobat la data de 4 mai 2009. De asemenea, României i-a fost acordat un ajutor multilateral suplimentar în valoare de 2 miliarde euro, după cum urmează: Banca Mondială – 1 miliard euro, iar BEI şi BERD încă 1 miliard euro. Memorandumul de înțelegere dintre Comunitatea Europeană şi România, semnat la Bucureşti şi la Bruxelles la data de 23 iunie 2009, a fost ratificat de către guvernul României prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 82 din 30 iunie 2009.

Asistența financiară acordată de Uniunea Europeană este condiționată de implementarea unui program de politici economice, cuprinzând măsuri de reformă fiscală, financiară şi reforme structurale. Acest program a fost conceput pentru a permite economiei să facă față presiunilor de lichiditate pe termen scurt, în paralel cu îmbunătățirea competitivității şi sprijinirea unei corecții sistematice a dezechilibrelor pe termen mediu, aducând astfel economia pe o traiectorie sănătoasă şi sustenabilă. Punctul central al acestui program îl constituie corecția deficitelor fiscale mari şi îmbunătățirea guvernanței fiscale.

1.1.2. Aspecte instituționale ale UE

a) Tratatul de la Lisabona – Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene

La data de 13 decembrie 2007, la *summit*-ul de la Lisabona, reprezentanții celor 27 de state membre ale UE au semnat Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind UE şi a Tratatului de instituire a Comunității Europene, ca urmare a deciziei Consiliului European reunit la Bruxelles, în luna iunie 2007, de a redacta un nou tratat care să înlocuiască Constituția Europeană respinsă. Tratatul de la Lisabona a fost ratificat de către toate statele membre, pe baza propriilor norme constituționale şi a intrat în vigoare la data de 1 decembrie 2009, încheind astfel un deceniu de negocieri şi dezbateri privind reforma instituțională a UE. Tratatul de la Lisabona nu este al treilea tratat de guvernare al UE şi nici nu substituie cele două tratate mai sus menționate; în schimb, introduce amendamente de revizuire a ambelor tratate şi schimbă denumirea celui de-al doilea tratat în „Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene".

Tratatul de la Lisabona:

- Aduce modificări importante privind procedura de vot: votul cu majoritate calificată constituie procedura normală a Consiliului UE; din 2014, se instituie „dubla majoritate", care este asigurată de 55 la sută din statele membre şi 65 la sută din populație.
- Înființează funcția de preşedinte al Consiliului European, ales cu majoritate calificată (fără drept de veto), cu un mandat de doi ani şi jumătate, reînnoibil. La data de 1 decembrie 2009, *Herman Van Rompuy* a preluat funcția de preşedinte şi *Catherine Ashton* a devenit înalt reprezentant pentru afaceri externe şi securitate şi vicepreşedinte al Comisiei Europene (în urma deciziei Consiliului UE din 19 noiembrie). Preşedintele Consiliului va: (i) prezida reuniunile Consiliului European; (ii) asigura pregătirea şi continuitatea activității Consiliului în cooperare cu preşedintele Comisiei Europene şi a activității CAGRE; (iii) acționa pentru facilitarea coeziunii şi consensului în Consiliul European; (iv) prezenta un raport Parlamentului European după fiecare reuniune a Consiliului European; (v) asigura reprezentarea externă a Uniunii în domeniul politicii externe şi de securitate comună, fără a afecta competențele înaltului reprezentant.
- Introduce o serie de modificări relevante pentru UEM: (i) extinde aplicarea votului cu majoritate calificată la aproape toate domeniile UEM; (ii) acordă personalitate juridică UE, asigurând reprezentarea „unificată" la instituțiile financiare internaționale (FMI, G7); (iii) recunoaşte rolul *Eurogroup* în procesul decizional al zonei euro; (iv) conferă BCE statutul de instituție oficială a UE (art. 9); (v) recunoaşte pentru prima dată denumirea de Eurosistem şi competența acestuia în formularea şi conducerea politicii monetare a UE; (vi) stabileşte autoritatea Consiliului General al BCE, ca o a treia entitate de conducere a BCE şi a SEBC; (vii) asigură baza juridică specifică privind utilizarea euro.

b) Modificarea arhitecturii financiare europene

În contextul crizei economice şi al Planului de redresare economică, adoptat la nivel comunitar, Comisia Europeană a adoptat la data de 23 septembrie 2009 un pachet important de proiecte legislative vizând reforma cadrului european de supraveghere financiară, care implementează recomandările Grupului *de Larosière*. Pachetul vine în contextul demersurilor propuse de Comisia Europeană prin „Comunicarea privind supravegherea financiară la nivel comunitar" din 27 mai 2009.

Prin adoptarea acestui pachet legislativ, Comisia Europeană a propus un set de măsuri concrete menite a asigura stabilitatea financiară în întreaga Uniune Europeană, a garanta aplicarea aceloraşi norme tehnice de bază şi a asigura respectarea lor cu consecvență, având în vedere necesitatea de a identifica riscurile din sistem într-o etapă timpurie şi de a putea acționa coordonat în mod mult mai eficient în situații de urgență, precum şi de a soluționa diferențele de opinie apărute între autoritățile de supraveghere existente la nivel național. Ca parte integrantă a pachetului legislativ menționat, Comisia Europeană a adoptat o propunere de regulament privind supravegherea macroprudențială comunitară a sistemului financiar şi de

înființare a unui Consiliu european pentru riscuri sistemice (CERS), precum şi o propunere de decizie a Consiliului privind acordarea unor competențe clare Băncii Centrale Europene referitoare la funcționarea CERS. Cea de-a doua parte a pachetului legislativ menționat se referă la propunerile de regulamente pentru înființarea celor trei instituții care vor constitui Sistemul european al supraveghetorilor financiari (Autoritatea bancară europeană, Autoritatea europeană pentru valori mobiliare şi piețe şi Autoritatea europeană pentru asigurări şi pensii ocupaționale). Se are în vedere, astfel, crearea unor instituții de supraveghere la nivel comunitar, cu rol de prevenire a crizelor financiare – supraveghere macroprudențială (evaluarea riscului şi sisteme de avertizare timpurie) – precum şi de combatere a efectelor acestora asupra piețelor financiare prin întărirea cooperării între autoritățile cu rol de supraveghere de la nivel național – supraveghere microprudențială.

În ceea ce priveşte supravegherea macroprudențială, în cadrul reuniunii Consiliului ECOFIN din 20 octombrie 2009 a fost obținut acordul statelor membre cu privire la propunerile de regulament şi decizie pentru înființarea CERS.

c) Raportul de convergență 2010

Potrivit art. 140.1 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Banca Centrală Europeană şi Comisia Europeană sunt responsabile pentru realizarea, în paralel, a rapoartelor de convergență care se întocmesc cu regularitate, cel puțin o dată la doi ani sau la cererea unui stat membru cu derogare, în scopul examinării stadiului de îndeplinire a obligațiilor legate de convergența la Uniunea Economică şi Monetară. Astfel, fiecare țară este evaluată din punct de vedere al îndeplinirii criteriilor de convergență economică şi juridică. Decizia finală privind aderarea la zona euro a statului/statelor analizate se ia la nivelul Consiliului UE, pe baza unei propuneri a CE şi în urma consultării Parlamentului European.

La data de 12 mai 2010, BCE şi CE au publicat simultan rapoartele lor de convergență în care evaluează stadiul actual de convergență a celor nouă state membre cu derogare: Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, România şi Suedia. În cadrul acestora, România şi Bulgaria sunt evaluate pentru a doua oară în calitate de stat membru al UE, iar Estonia este evaluată mai în detaliu, din perspectiva intenției de aderare la zona euro, începând cu 1 ianuarie 2011.

1.2. Integrarea europeană a BNR în SEBC din punct de vedere instituțional şi al politicilor monetare şi financiare – principalele domenii de acțiune

1.2.1. Integrarea BNR în structurile decizionale ale BCE/SEBC – participarea BNR la reuniunile Consiliului General al SEBC

Guvernatorul BNR împreună cu viceguvernatorul coordonator al afacerilor europene din cadrul BNR, participă la reuniunile trimestriale şi teleconferințele Consiliului General al BCE – for de analiză şi decizie care reuneşte guvernatorii băncilor centrale naționale membre ale SEBC şi membrii Comitetului Executiv al BCE. În perioada de referință au fost supuse analizei şi deciziei teme privind: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică, principalele evoluții monetare şi financiare din zona euro şi non-euro; (ii) stabilitatea financiară şi reforma arhitecturii financiare europene; (iii) funcționarea mecanismului ERM II; (iv) monitorizarea respectării de către băncile centrale membre a prevederilor articolelor 123 şi 124 din Tratatul privind funcționarea UE; (v) împrumuturile în valută din perspectivă macroprudențială; (vi) Pactul de stabilitate şi creştere; (vii) evoluții fiscale în statele membre UE din perspectiva macroprudențială a analizei riscului; (viii) aspecte privind strategia FMI. Din punct de vedere al organizării instituționale interne, Unitatea de coordonare din cadrul Serviciului UE are responsabilitatea de a pregăti dosarul de participare la fiecare reuniune trimestrială.

1.2.2. Integrarea BNR în mecanismul decizional al BCE de consultare în procedură scrisă

În baza Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, a Protocolului privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale şi al BCE şi a Deciziei nr. 415/98/CE a Consiliului din 29 iunie 1998 privind consultarea Băncii Centrale Europene de către autoritățile naționale cu privire la proiectele de reglementare, procedura de consultare este obligatorie în legătură cu orice proiect de reglementare ale cărui prevederi intră în sfera de competență a BCE, urmând să aibă forță juridică obligatorie şi aplicabilitate generală pe teritoriul României, în special în ceea ce priveşte: (i) problemele monetare; (ii) mijloacele de plată; (iii) banca centrală națională; (iv) colectarea, elaborarea şi diseminarea datelor statistice din domeniile monetar, financiar, bancar, al sistemelor de plăți şi al balanței de plăți; (v) sistemele de plăți şi de decontare; (vi) normele aplicabile instituțiilor financiare, în măsura în care acestea au o influență substanțială asupra stabilității instituțiilor şi piețelor financiare. De asemenea, este obligatorie consultarea BCE în legătură cu orice proiect de reglementare privind instrumentele politicii monetare.

În acest sens pe parcursul anului 2009 şi în prima parte a anului 2010, BCE a fost consultată de către Ministerul Finanțelor Publice în legătură cu propunerea de Ordonanță de urgență privind serviciile de plată – Aviz BCE nr. 72/2009 (CON/2009/72).

Participarea Băncii Naționale a României la mecanismul procedurilor scrise implică, pe de o parte, obligativitatea BNR de a consulta BCE cu privire la orice proiect legislativ din domeniul său de competență, iar pe de altă parte, oportunitatea pentru BNR de a comenta pe marginea proiectelor de opinii ale BCE cu privire la noile propuneri legislative europene aflate sub incidența SEBC/BCE. Pe parcursul anului 2009 şi în primele luni ale anului 2010 Banca Națională a consultat BCE cu privire la proiectele unor acte normative:

- Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 25/2009 pentru modificarea şi completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit şi adecvarea capitalului – Avizul BCE nr. 48/2009 (CON/2009/48);
- Ordonanța de urgență a Guvernului pentru modificarea şi completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea şi funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar – Avizul BCE nr. 51/2009 (CON/2009/51);
- Legea pentru modificarea şi completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit şi adecvarea capitalului – Avizul BCE nr. 12/2010 cu privire la procedura administrării speciale inițiate de Banca Națională a României în cazul instituțiilor de credit aflate în dificultate (CON/2010/12).

1.2.3. Integrarea BNR în mecanismul de elaborare a deciziilor la nivel operațional – participarea BNR la structurile şi substructurile SEBC în compoziție lărgită

În ceea ce priveşte mecanismul de elaborare a deciziilor la nivel operațional (participarea la structurile şi substructurile SEBC în compoziție lărgită), reprezentanții BNR participă la reuniunile în compoziție extinsă ale celor 12+1 comitete SEBC, contribuind la elaborarea şi implementarea deciziilor Consiliului General şi ale Consiliului Guvernatorilor BCE. Aceste structuri, împreună cu cele 30 de substructuri aferente din cadrul SEBC, asigură un cadru de discuție pentru mecanismul de elaborare a deciziilor şi de analiză a evoluțiilor din domeniile lor de competență, respectiv: politică monetară, operațiuni de piață, relații internaționale, supraveghere, plăți, emisiune de numerar, comunicare, statistică, audit intern, tehnologia informației, contabilitate, juridic şi resurse umane. Conducerea executivă şi Consiliul de administrație al BNR acordă o atenție deosebită participării BNR la structurile şi substructurile SEBC, prin monitorizarea aspectelor legate de eficiența participării şi a reprezentării externe a băncii centrale.

1.2.4. Participarea BNR la nivelul Consiliului UE (prin Consiliul ECOFIN şi prin Comitetul Economic şi Financiar) şi la nivelul CE

Dintre cele mai importante structuri şi substructuri la nivelul Consiliului UE şi al CE la care BNR a fost invitată să participe, la diferite niveluri ierarhice, menționăm:

- Participarea la nivel înalt la întrunirile Consiliului ECOFIN la care BNR participă bianual (la nivelul conducerii executive) la invitația MFP, când

agenda de lucru cuprinde aspecte de competența băncii centrale şi, respectiv, ale Comitetului Economic şi Financiar (CEF), la care participarea este asigurată de reprezentantul Ministerului Finanțelor Publice, în calitate de titular, şi reprezentantul BNR, la nivel de viceguvernator coordonator al afacerilor europene. La reuniunile Comitetului Economic şi Financiar care acționează în calitate de organism consultativ pentru Consiliul UE sunt dezbătute cu precădere aspecte privind: (i) programele de convergență şi stabilitate ale statelor membre, elaborate în contextul supravegherii multilaterale; (ii) evaluarea implementării Pactului de stabilitate şi creştere de către statele membre; (iii) orientările generale ale politicilor economice; (iv) raportul CE privind finanțele publice în zona euro; (v) raportul CEF privind mişcările de capital; (vi) monitorizarea stabilității financiare şi a activității Comitetului de Servicii Financiare; (vii) acordarea de asistență financiară statelor din afara zonei euro în contextul facilității de asistență financiară comunitară pe termen mediu.

De asemenea, reprezentanții BNR participă în mod activ la (a) Comitetul de Servicii Financiare, (b) Comitetul Bancar European, (c) Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni, (d) Comitetul privind Conglomeratele Financiare, (e) Comitetul privind prevenirea spălării banilor şi finanțării terorismului etc.

- Participarea la nivel de expert în cadrul grupurilor de lucru ale Consiliului UE şi ale Comisiei Europene împreună cu reprezentanții Ministerului Finanțelor Publice şi/sau ai altor instituții ale statului. Aceste grupuri de lucru abordează tematici în strânsă legătură cu domeniile de competență ale băncii centrale: (i) serviciile financiare; (ii) reglementarea sectorului bancar; (iii) supravegherea sectorului bancar; (iv) statistica monetară, financiară şi a balanței de plăți; (v) cerințele de capital; (vi) conglomeratele financiare; (vii) prevenirea spălării banilor şi combaterea finanțării terorismului; (viii) creditul ipotecar; (ix) contrafacerea bancnotelor; (x) comunicarea; (xi) sisteme de plăți etc.

Cele mai importante proiecte legislative elaborate la aceste reuniuni au fost:

- propunerea de regulament al Parlamentului European şi al Consiliului privind supravegherea macroprudențială a sistemului financiar la nivelul UE şi de înființare a unui CERS;
- propunerea de decizie a Consiliului privind acordarea unor competențe specifice BCE referitoare la funcționarea CERS;
- propunerea de regulament al Parlamentului European şi al Consiliului de înființare a Autorității Bancare Europene (ABE);
- propunerea de directivă a Parlamentului European şi a Consiliului de modificare a Directivelor 1998/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE şi 2009/65/CE cu privire la competențele Autorității bancare europene, ale Autorității europene pentru asigurări şi pensii ocupaționale şi ale Autorității europene pentru valori mobiliare şi piețe;

- Directiva privind solvabilitatea II;
- revizuirea Directivei privind cerințele de capital (CRDIII);
- Directiva *e-money*;
- Directiva privind schemele de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
- regulamentul privind agențiile de *rating*;
- regulamentul privind plățile transfrontaliere în euro.

1.2.5. Integrarea BNR în platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene

Conform atribuțiilor statutare ale BNR referitoare la rolul consultativ *ex ante* în relația instituțională cu celelalte autorități ale statului român, BNR este reprezentată săptămânal la reuniunile Comitetului de coordonare a afacerilor europene, desfăşurate alternativ la sediul Departamentului pentru Afaceri Europene şi la cel al Ministerului Afacerilor Externe, cele două instituții fiind coordonatoare ale procesului de pregătire a deciziilor şi de adoptare a pozițiilor României în ceea ce priveşte problematica afacerilor europene (Hotărârea Guvernului nr. 115/2008 privind instituirea sistemului național de coordonare a afacerilor europene în vederea participării României la procesul decizional al instituțiilor UE). În funcție de solicitările primite şi în limita competențelor sale legale, BNR a transmis contribuții sau şi-a exprimat punctul de vedere asupra următoarelor aspecte de pe agenda reuniunilor Comitetului de coordonare a afacerilor europene:

- proiecte de directive sau de regulamente comunitare; contribuțiile BNR sunt ulterior transmise Reprezentanței permanente a României pe lângă UE, urmând a fi integrate în poziția României pe care ambasadorul României şi adjunctul acestuia o susțin în cadrul reuniunilor COREPER II, respectiv COREPER I;
- pregătirea dosarului de participare a delegației României la reuniunile Consiliului European.

1.2.6. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare şi notificare a legislației comunitare

a) preluarea şi aplicarea regulamentelor şi deciziilor comunitare

Regulamentele comunitare sunt acte juridice obligatorii în toate elementele lor şi sunt direct aplicabile în statele membre ale Uniunii Europene (art. 288 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene). În consecință, nu trebuie adoptate măsuri legislative naționale de transpunere. Statele membre trebuie să realizeze însă toate demersurile pentru a se asigura că regulamentele sunt aplicate efectiv în dreptul lor național. În acest scop, fiecare autoritate națională cu atribuții de reglementare şi supraveghere trebuie să îşi asume responsabilitatea aplicării regulamentelor din domeniul său de competență. BNR urmăreşte permanent baza de date a CE (Eurlex) pentru identificarea regulamentelor comunitare nou adoptate în domeniul său de competență. Regulamentele comunitare asumate de către direcțiile de specialitate din BNR sunt comunicate lunar Departamentului pentru Afaceri Europene, în calitate de instituție coordonatoare, şi sunt postate pe *website*-ul BNR începând din anul 2007, în scopul informării instituțiilor aflate în aria de

reglementare/supraveghere a BNR cu privire la regulamentele comunitare care le sunt direct aplicabile.

În aceeaşi categorie se situează şi deciziile comunitare care, în conformitate cu articolul 288 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, sunt acte normative obligatorii în toate elementele lor pentru destinatarii desemnați. Având în vedere aplicabilitatea directă a deciziilor UE în ordinea juridică internă, Departamentul pentru Afaceri Europene a inițiat în anul 2009 un proces de asumare, de către fiecare instituție în parte, a responsabilității implementării deciziilor din domeniul său de competență, aceasta implicând inclusiv adoptarea măsurilor legislative sau administrative necesare pentru aplicarea directă a acestor acte comunitare.

Lista cuprinzând deciziile comunitare care privesc obiectivul fundamental şi principalele atribuții ale BNR referitoare la activitatea instituțiilor aflate în aria sa de reglementare/supraveghere a fost aprobată de către Consiliul de administrație al BNR. Această listă a fost postată pe *website*-ul BNR şi este actualizată pe măsură ce sunt adoptate noi decizii comunitare care privesc obiectivul fundamental şi principalele atribuții ale BNR.

b) implementarea legislației comunitare în mod centralizat şi coordonat
la nivelul băncilor centrale membre ale SEBC

La nivelul BNR, un exemplu în acest sens îl reprezintă legislația privind achizițiile publice. Pe baza deciziei Consiliului Guvernatorilor a fost înființat în anul 2007 Oficiul de Coordonare a Achizițiilor Publice (EPCO), inițial la nivelul Eurosistemului. Ulterior, pe bază de voluntariat, s-au alăturat şi alte bănci centrale printre care şi Banca Națională a României. Participarea reprezentanților Comitetului intern specializat în atribuirea contractelor de achiziții la reuniunile periodice ale EPCO, respectiv schimbul de informații cu membrii acestei structuri au pus bazele derulării centralizate a achizițiilor în Banca Națională a României şi a constituirii ulterioare a unei noi structuri – Direcția Achiziții.

c) informarea CE în legătură cu transpunerea legislației comunitare,
ca responsabilitate instituțională a BNR în cadrul Programului național
de notificare şi transpunere a directivelor comunitare

BNR a transmis Comisiei Europene, prin intermediul Departamentului pentru Afaceri Europene, tabelele de concordanță corespunzătoare notificării şi transpunerii acelor directive ce intră în aria sa de competență. În acest sens menționăm Directiva nr. 2009/14/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 11 martie 2009 de modificare a Directivei 94/19/CE privind sistemele de garantare a depozitelor, în ceea ce priveşte plafonul de garantare şi termenul de plată a compensațiilor, precum şi Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne.

În prezent, BNR participă la procesul de notificare şi transpunere a următoarelor directive:

- Directiva 2010/16/CE din 9 martie 2010, ce revizuieşte Directiva 2006/48/CE privind excluderea unei anumite instituții din domeniul de aplicare;
- Directiva 2009/111/CE din 16 septembrie 2009 privind băncile afiliate instituțiilor centrale, anumite elemente ale fondurilor proprii, expunerile mari, reglementările privind supravegherea, precum şi gestionarea crizelor, ce revizuieşte Directivele 2006/48/CE, 2006/49/CE şi 2007/64/CE;
- Directiva 2009/110/CE din 16 septembrie 2009 privind accesul la activitate, desfăşurarea şi supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică, de modificare a Directivelor 2005/60/CE şi 2006/48/CE şi de abrogare a Directivei 2000/46/CE;
- Directiva 2009/83/CE din 27 iulie 2009 de modificare a unor anexe la Directiva 2006/48/CE în ceea ce priveşte normele tehnice referitoare la administrarea riscurilor;
- Directiva 2009/44/CE din 6 mai 2009, ce revizuieşte Directiva 98/26/CE privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți şi de decontare a titlurilor de valoare şi Directiva 2002/47/CE privind contractele de garanție financiară în ceea ce priveşte sistemele legate şi creanțele private;
- Directiva 2009/27/CE din 7 aprilie 2009 de modificare a unor anexe la Directiva 2006/49/CE în ceea ce priveşte normele tehnice referitoare la administrarea riscurilor.

d) informarea Comisiei Europene în legătură cu modificările survenite în situația instituțiilor de credit din România

Pentru funcționarea armonioasă a pieței bancare interne este necesară asigurarea convergenței între practicile de reglementare şi de supraveghere aplicate de către autoritățile competente din statele membre. În acest scop, se desfăşoară un schimb reciproc de informații între statele membre şi Comisia Europeană.

Prin urmare, în conformitate cu articolul 14 al Directivei 2006/48/CE privind accesul la activitate şi desfăşurarea activității de către instituțiile de credit (transpusă în legislația națională prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată prin Legea nr. 227/2007), fiecare autorizație acordată unei instituții de credit trebuie notificată Comisiei Europene. Denumirea fiecărei instituții de credit autorizate este inclusă în lista instituțiilor de credit întocmită de Comisia Europeană, care se publică în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene şi se actualizează periodic.

În baza acestor prevederi, în anul 2009 Banca Națională a României a informat Comisia Europeană în legătură cu autorizarea funcționării GE Garanti Bank şi a Băncii Comerciale FEROVIARA.

1.2.7. Cooperare tehnică sub coordonarea Băncii Centrale Europene

În calitate de donator de asistență tehnică, BNR este activ implicată într-un program de cooperare cu Banca Centrală a Egiptului, care se desfăşoară sub coordonarea BCE, cu sprijinul a şapte bănci centrale naționale membre ale SEBC. Lansat la data de 1 ianuarie 2009, programul este finanțat de CE şi se derulează pe parcursul unei perioade de trei ani, reprezentând o nouă etapă a colaborării anterioare dintre BCE şi Banca Centrală a Egiptului în domeniul supravegherii bancare. Scopul programului este de a sprijini Banca Centrală a Egiptului în modernizarea regulilor, politicilor şi practicilor sale de supraveghere bancară, pentru a le aduce gradual, printr-o strategie pe termen lung stabilită de partea egipteană, în conformitate cu principiile Basel II. În cadrul programului, experții BNR acordă asistență tehnică Băncii Centrale a Egiptului în domeniul riscului operațional. Participarea experților BNR la acest proiect de asistență tehnică a fost aprobată de Consiliul de administrație al BNR la sfârşitul anului 2007.

1.2.8. Administrarea documentelor BCE

Pentru toate documentele aferente relației BNR cu BCE în ceea ce priveşte Consiliul General, procedura de consultare scrisă şi alte aspecte instituționale privind această relație a fost creat, dezvoltat şi monitorizat un cadru instituțional bine articulat, având următoarele atribuții: (i) diseminarea informațiilor către conducerea executivă a BNR şi către direcțiile de specialitate, cu respectarea regulilor de confidențialitate şi restricționare aferente; (ii) gestionarea documentelor BCE încărcate în aplicația *Darwin* sau transmise prin CebaMail (acolo unde mai este cazul), conform procedurilor BCE; (iii) stocarea şi arhivarea acestor documente, prin mijloace proprii, pentru respectarea principiilor BCE de administrare, securizare şi restricționare a fluxului informațional; (iv) colaborarea cu BCE pentru orice schimb de documente între conducerea BNR şi cea a BCE; (v) colaborarea cu Compartimentul de Protecție a Valorilor din cadrul Băncii Naționale pentru armonizarea cadrului legislativ, în cazul unor modificări sau actualizări în acest sens.

2. Colaborarea BNR cu instituțiile economice şi financiare internaționale

Fondul Monetar Internațional (FMI)

România este membră a Fondului Monetar Internațional (FMI) din anul 1972.

În prezent, cota de participare (capitalul subscris şi vărsat) a României este de 1 030,20 milioane DST, din care 243,80 milioane DST în aur şi valute şi 786,40 milioane DST în lei, într-un cont al FMI deschis la BNR.

În relația cu FMI, anul 2009 a debutat prin prezența la Bucureşti, în perioada 27 ianuarie – 4 februarie, a unei misiuni a Departamentului Europa din cadrul FMI, condusă de domnul Jeffrey Franks. Scopul misiunii a fost acela de a evalua, împreună cu autoritățile române, evoluția principalilor indicatori macroeconomici în anul 2008 şi implicațiile tendințelor acestora asupra perspectivelor economiei româneşti în anul 2009, în contextul condițiilor nefavorabile din economia mondială şi al impactului crizei de pe piețele financiare internaționale.

Ulterior, în perioada 10-27 martie, o misiune comună a FMI, Comisiei Europene (CE), Băncii Mondiale (BM) şi Băncii Centrale Europene (BCE) s-a aflat la Bucureşti pentru discuții cu autoritățile române privind un eventual program de finanțare pentru România. În urma negocierilor încheiate cu aceste instituții, s-a stabilit ca acest sprijin financiar coordonat să se bazeze pe:

- un acord *stand-by* de finanțare excepțională de la FMI;
- un sprijin financiar de la UE, în cadrul facilității de finanțare a balanței de plăți;
- un împrumut pentru politici de dezvoltare de la BM;
- un angajament multilateral din partea altor instituții financiare internaționale, respectiv Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare, Corporația Financiară Internațională şi Banca Europeană de Investiții.

Ca urmare a transmiterii de către autoritățile române, la 24 aprilie 2009, a Scrisorii de intenție şi a Memorandumului tehnic de înțelegere, Consiliul Directorilor Executivi al FMI a analizat şi aprobat, în şedința din 4 mai 2009, încheierea unui aranjament *stand-by* pe o perioadă de 24 de luni, în sumă totală de 11,44 miliarde DST (aproximativ 12,95 miliarde euro) şi eliberarea la 6 mai 2009 a primei tranşe, în valoare de 4,37 miliarde DST (aproximativ 5 miliarde euro). Raportul personalului FMI, Scrisoarea de intenție şi Memorandumul tehnic de înțelegere sunt disponibile atât în limba română, pe *site*-urile www.fmi.ro şi www.bnr.ro, cât şi în limba engleză, pe www.imf.org.

În contextul noului aranjament *stand-by* convenit cu FMI, Banca Națională a României este subiect al unei noi evaluări în cadrul politicii de protejare a resurselor FMI *(Safeguards Assessment)*[1]. Această evaluare a fost realizată la Bucureşti în perioada 25-29 mai de o misiune a Departamentului Financiar al FMI.

Prima analiză a stadiului derulării programului convenit prin aranjamentul *stand-by* a fost efectuată de misiunea FMI prezentă la Bucureşti în perioada 28 iulie – 11 august, împreună cu reprezentanți ai CE, BM şi BCE. Această analiză a fost finalizată în şedința din 21 septembrie 2009 a Consiliului Directorilor Executivi al FMI, care a aprobat eliberarea, la 23 septembrie 2009, a tranşei a doua în valoare de 1,72 miliarde DST (aproximativ 1,85 miliarde euro). Ca urmare a discuțiilor dintre autoritățile române şi reprezentanții FMI, a fost aprobată Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2009 care prevede ca jumătate din această sumă să fie virată în contul MFP pentru finanțarea deficitului bugetar.

[1] În cadrul politicii de protejare a resurselor sale, FMI efectuează evaluări cu privire la: mecanismul de audit intern şi extern, sistemul controlului intern, standardele contabile şi structura juridică a băncilor centrale ale țărilor membre beneficiare de credite. Aceste evaluări facilitează luarea unor decizii fundamentate de către Consiliul Executiv al FMI în contextul aprobării, revizuirii şi extinderii aranjamentelor de credit prin:

- identificarea vulnerabilităților;
- recomandarea unor măsuri de remediere corespunzătoare;
- prezentarea progreselor înregistrate de o țară membră în implementarea măsurilor propuse.

Evaluările se bazează pe criterii recunoscute pe plan internațional cum sunt: Codul FMI de Bună Practică cu Privire la Transparența Politicilor Monetare şi Financiare, Standardele Internaționale de Contabilitate şi Standardele Internaționale de Audit.

În perioadele 27 octombrie – 9 noiembrie şi 15-18 decembrie 2009, misiunea comună FMI, CE, BM şi BCE s-a aflat la Bucureşti pentru demararea discuțiilor privind cea de-a doua analiză a aranjamentului *stand-by* şi, respectiv, pentru discuții tehnice în domeniul fiscal, care au continuat în ianuarie 2010 şi s-au finalizat cu eliberarea tranşelor a treia şi a patra (jumătate din fiecare dintre aceste tranşe fiind virată în contul MFP, pentru finanțarea deficitului bugetar).

Cu acest prilej, domnul Age Bakker, director executiv în cadrul Fondului şi şeful Constituenței din care face parte România la FMI, a susținut, pe 17 decembrie 2009, la sediul BNR conferința cu tema „Rolul FMI în actuala criză economică". La acest eveniment au participat reprezentanți ai comunității bancare din România, oficiali din cadrul Ministerului Finanțelor Publice, academicieni, analişti economici.

De asemenea, în perioada 13-22 octombrie 2009, s-a aflat la Bucureşti o misiune FMI de asistență tehnică în domeniul reglementării bancare. La întâlniri au participat reprezentanți ai BNR, MFP, Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar şi ai Asociației Române a Băncilor.

În anul 2009, ca urmare a aprobării de către Consiliul Guvernatorilor FMI a unei noi alocări generale de DST (în sumă totală de 250 miliarde dolari SUA), României i-a revenit suma de 763,7 milioane DST. Această alocare generală a fost însoțită de o alocare specială[2], României revenindu-i suma de 145,12 milioane DST.

Suma totală a alocărilor cumulative de DST aferentă României este, începând cu data de 9 septembrie 2009 (data ultimei alocări), de 984,77 milioane DST. Alocările de DST sunt acordate țărilor membre proporțional cu cotele acestora la FMI.

Suma totală a dobânzilor plătite către FMI în anul 2009 a fost de 49,84 milioane DST.

În cadrul programului de modernizare lansat de FMI în anul 2005, elementul principal îl constituie reforma în domeniul guvernanței Fondului, aceasta presupunând, în primul rând, ajustarea cotelor de participare ale țărilor membre şi, implicit, a puterii de vot, pentru o mai bună reflectare a importanței şi rolului acestora în economia mondială şi creşterea participării țărilor membre cu venituri reduse. În acest context, la 31 decembrie 2009 BNR a notificat[3] FMI acceptarea de către România a amendamentelor la Statutul FMI.

[2] Alocarea specială reprezintă, de fapt, finalizarea alocării propuse în 1997, când Consiliul Guvernatorilor FMI a aprobat al 4-lea Amendament al Statutului FMI, pentru asigurarea echității alocărilor dar care până în anul 2009 nu a întrunit majoritatea necesară de 85 la sută din puterea de vot a țărilor membre. România a acceptat proiectul celui de-al 4-lea Amendament la Statutul FMI prin Ordonanța Guvernului nr. 92/1998.

[3] În conformitate cu prevederile Articolului 3 al Legii nr. 365/2009 privind acceptarea amendamentelor la Statutul Fondului Monetar Internațional, propuse şi aprobate de Consiliul Guvernatorilor FMI, prin Rezoluția 63-2 pentru perfecționarea sistemului de vot şi a reprezentativității în cadrul FMI, la data de 28 aprilie 2008, şi, respectiv, prin Rezoluția 63-3 pentru extinderea autorității investiționale a FMI, la data de 5 mai 2008.

Grupul Băncii Mondiale

a) Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD)

România a aderat la BIRD în anul 1972, deține 4 011 acțiuni și are o putere de vot ce reprezintă 0,26 la sută din total. În cursul anului 2009, la nivelul Grupului Băncii Mondiale s-au intensificat negocierile pentru reformarea acestuia, în sensul creșterii reprezentativității și a rolului avut în procesul decizional de către țările în tranziție și în curs de dezvoltare. Acest proces de reformare se află încă în derulare și vizează, în principal, creșterea puterii de vot a economiilor în curs de dezvoltare și în tranziție în cadrul BIRD.

De la reluarea activității BIRD în România, în anul 1991, și până la 31 decembrie 2008, această instituție financiară a acordat țării noastre împrumuturi pentru 54 de proiecte în valoare totală de 5,5 miliarde dolari SUA. Dintre acestea, se mai aflau în desfășurare la sfârșitul anului 2009, 12 proiecte în valoare totală de 927,44 milioane dolari SUA.

În plus, ca parte a sprijinului financiar coordonat pentru susținerea României în vederea contracarării efectelor crizei economice, Banca Mondială a propus un program de trei împrumuturi pentru politici de dezvoltare *(Development Policy Loans)* în valoare totală de 1 miliard euro. Primul dintre acestea, în valoare de 300 milioane euro (aproximativ 423 milioane dolari SUA), a fost aprobat de Consiliul Directorilor Executivi al Băncii Mondiale în iulie 2009, suma fiind trasă efectiv în luna octombrie 2009. Prin acest program se urmăresc obiective structurale pe termen lung în următoarele domenii:

- reformarea sistemului public, îndeosebi în sfera managementului financiar public și fiscal pentru îmbunătățirea transparenței și predictibilității cheltuielilor publice și a calității serviciilor publice;
- întărirea protecției sociale în scopul amortizării efectelor crizei economice asupra segmentelor mai vulnerabile ale populației;
- reformarea sectorului financiar.

b) Instituții financiare afiliate Băncii Mondiale

Corporația Financiară Internațională (CFI)

Corporația Financiară Internațională, înființată în 1955, este o organizație financiară internațională afiliată Grupului Băncii Mondiale. România a aderat la CFI în anul 1990, iar în prezent deține 2 661 acțiuni în valoare de 2 661 000 dolari SUA și are o putere de vot în cadrul organizației de 0,12 la sută.

În anul 2009, finanțarea CFI în România s-a îndreptat spre sectorul bancar, în scopul stimulării creditării întreprinderilor mici și foarte mici. Astfel, Banca Transilvania și Banca Comercială Română au beneficiat fiecare de câte un împrumut de 50 milioane euro, în scopul finanțării furnizorilor de servicii medicale de talie mică și foarte mică, respectiv pentru finanțarea fermierilor și producătorilor agricoli din România.

Volumul cumulat al investițiilor CFI în România pentru perioada 1996-2009 a atins aproximativ 1,08 miliarde dolari SUA. În această perioadă, CFI a participat cu aproape 385 milioane dolari SUA la credite sindicalizate pentru susținerea de proiecte în sectoare cheie ale economiei, precum: industrie, infrastructură, petrol şi gaze, telecomunicații, piețe financiare.

Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor (MIGA)

România a devenit membră a MIGA în 1991, organizația fiind înființată în 1988. În prezent, România deține 978 acțiuni reprezentând 9 780 000 DST (aproximativ 10,58 milioane dolari SUA) şi are o putere de vot în cadrul organizației de 0,56 la sută.

În perioada 1997-2009, în scopul susținerii investițiilor în România, MIGA a emis 13 garanții în valoare cumulată de 437,79 milioane dolari SUA. Majoritatea acestor garanții au fost acordate unor investitori austrieci din domeniul bancar, în general pentru acoperirea riscului de expropriere şi de restricționare a repatrierii capitalului. În prezent se mai află în desfăşurare trei dintre aceste proiecte, reprezentând 111,65 milioane dolari SUA.

Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare (BERD)

Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare s-a înființat în 1991, România fiind membră fondatoare a acestei instituții, iar în prezent deține 9 600 acțiuni în valoare de 96 milioane euro, reprezentând 0,48 la sută din capitalul total.

Pe parcursul a 19 ani, BERD a semnat cu România 254 de proiecte, din care 80 la sută în sectorul privat, volumul cumulat al investițiilor ajungând la 31 decembrie 2009 la aproximativ 4,5 miliarde euro. Pentru anul 2009, valoarea totală a finanțărilor a fost de aproximativ 720 milioane euro.

În 2009, cele mai importante împrumuturi ale BERD în România au fost acordate în contextul angajamentului asumat în cadrul pachetului de asistență financiară de 19,95 miliarde euro negociat în primăvara 2009 pentru România. Astfel, BERD a acordat Petrom două împrumuturi de 300, respectiv 200 milioane euro, primul pentru creşterea eficienței şi reducerea emisiilor de carbon, iar al doilea pentru construirea unei centrale electrice. De asemenea, BERD a mai acordat în 2009 un împrumut de 100 milioane euro către BCR în scopul finanțării întreprinderilor mici şi mijlocii şi a finanțat cu 70 milioane euro proiecte în domeniul manufacturier.

Banca pentru Comerț şi Dezvoltare a Mării Negre (BCDMN)

Banca pentru Comerț şi Dezvoltare a Mării Negre, cu un capital inițial de 1 miliard DST (1,5 miliarde dolari SUA), a fost înființată în 1994 de către cele 11 state membre ale Organizației Cooperării Economice a Mării Negre[4], printre care şi România. În urma majorării de capital din 2008, România deține o cotă de 14 la sută din capitalul autorizat de 4,5 miliarde dolari SUA.

[4] Fondatorii Organizației Cooperării Economice a Mării Negre sunt: cinci țări balcanice (Albania, Bulgaria, Grecia, România, Turcia), trei țări riverane (Moldova, Rusia, Ucraina) şi trei țări caucaziene (Armenia, Azerbaidjan şi Georgia).

În prezent, în România, sunt active şase proiecte de finanțare aprobate de BCDMN în sectorul financiar şi energetic. În anul 2009, BCDMN a acordat României finanțare totală în valoare de 45 milioane euro, prin două proiecte de cofinanțare a unor împrumuturi BERD pentru Petrom, respectiv Complexul Energetic Turceni.

Banca Reglementelor Internaționale (BRI)

Banca Reglementelor Internaționale a fost înființată în 1930, în scopul întăririi colaborării dintre băncile centrale. BNR, membră a BRI chiar de la înființarea acesteia, deține o cotă de 1,33 la sută din capitalul acestei bănci.

În anul 2009, pentru cele 8 564 acțiuni deținute la BRI, Banca Națională a încasat 2,5 milioane euro, reprezentând dividende aferente anului financiar 2008-2009. Conform hotărârii Adunării Generale a băncilor centrale membre, valoarea dividendului a fost de 265 DST, calculat în baza rezultatelor obținute la încheierea anului financiar la 31 martie 2009.

Organizația pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică (OCDE)

Pe linia continuării eforturilor României de a deveni membru al OCDE, Banca Națională a României a intensificat colaborarea cu Ministerul Afacerilor Externe, în vederea implicării în elaborarea unor documente şi studii realizate de către OCDE. Un studiu cheie la care au contribuit mai multe direcții de specialitate din BNR este *Investment Reform Index 2009* având ca scop analiza instituțiilor şi a politicilor cu impact asupra mediului investițional din 10 economii ale Europei de Sud-Est – Albania, Bulgaria, Bosnia şi Herțegovina, Croația, Macedonia, Kosovo, Moldova, Muntenegru, România şi Serbia. BNR s-a implicat substanțial in elaborarea componentei *Access to Finance,* rezultatul fiind identificarea şi evaluarea elementelor ce caracterizează accesul la finanțare al firmelor din România, în special al celor din sectorul IMM. De asemenea, reprezentanții BNR au participat la reuniuni organizate de către MAE, cu participarea misiunilor OCDE, dedicate consultării pe marginea unor inițiative ale Centrului de Dezvoltare al OCDE, cum ar fi programul *Business for Development*, cu derulare pe o perioadă de doi ani, în care va fi inclusă şi România.

Capitolul X. Pregătirea procesului de adoptare a euro

1. Progresele înregistrate de România în procesul de convergență

Îndeplinirea criteriilor prevăzute în Tratatul de la Maastricht şi adoptarea monedei unice europene fac parte din procesul de integrare europeană a României. Intrarea în zona euro implică transferul elaborării şi conducerii politicii monetare către Banca Centrală Europeană, instituție ale cărei acțiuni sunt întreprinse în manieră unitară pentru întreaga zonă euro, fără a lua în considerare particularitățile economiilor naționale, al căror grad de omogenitate este presupus a fi înalt. În acest context, în perioada premergătoare adoptării monedei unice, este fundamental ca economia națională să parcurgă ajustările necesare integrării în zona euro. Întrucât participarea pentru o perioadă de minim doi ani în Mecanismul Cursului de Schimb II (ERM II) reprezintă una dintre condițiile necesare deciziei favorabile din partea organismelor europene, intrarea în cadrul acestui mecanism începând cu anul 2012 este compatibilă cu obiectivul adoptării de către România a monedei unice europene la orizontul anului 2015.

Conform Tratatului de la Maastricht, evaluarea economiei unui stat membru al UE din punct de vedere al stadiului pregătirii adoptării euro se face pe baza unor criterii de convergență nominală. Indicatorii economici vizează stabilitatea prețurilor, sustenabilitatea finanțelor publice şi a gradului de îndatorare, stabilitatea cursului de schimb şi evoluția ratelor dobânzilor pe termen lung. Mai mult, sunt luați în calcul o serie de alți factori relevanți cu rol predictiv, a căror utilitate este considerată semnificativă pentru analiza sustenabilității procesului de convergență şi a raportului dintre costurile şi beneficiile adoptării monedei unice.

În anul 2009 progresul procesului de pregătire a economiei româneşti pentru adoptarea monedei unice a fost afectat de propagarea efectelor crizei economice şi financiare internaționale. Stadiul în care s-a aflat economia românească în anul 2009 şi în luna martie 2010 în ceea ce priveşte îndeplinirea criteriilor de convergență nominală[1] este sintetizat în tabelul următor.

[1] Pentru detalii, a se vedea Caseta 1 din Capitolul VIII al Raportului anual 2006.

Criteriile de la Maastricht
(Indicatori de convergență nominală)

	Criterii Maastricht	România	
		2009	martie 2010
Rata inflației (IAPC)[1] (procente, medie anuală)	<1,5 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE	5,6 (criteriul: 1,1)	5,0 (criteriul: 1,0)
Deficitul bugetului consolidat (procente în PIB)	sub 3 la sută	8,3	...
Datoria publică (procente în PIB)	sub 60 la sută	23,7	...
Cursul de schimb față de euro (apreciere/depreciere procentuală maximă pe doi ani)	+/- 15 la sută	+1,6/-18,7[2]	+4,5/-19,3[3]
Ratele dobânzilor pe termen lung (procente pe an, medie anuală)	<2 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE din punct de vedere al criteriului ratei inflației	9,7 (criteriul: 6,0)	9,4 (criteriul: 6,0)

1) IAPC – indicele armonizat al prețurilor de consum.

2) Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în perioada 1 ianuarie 2008 - 31 decembrie 2009. Calculele sunt realizate pe serii cu frecvență zilnică şi se raportează la media lunii decembrie 2007.

3) Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în perioada 24 aprilie 2008 - 23 aprilie 2010. Calculele sunt realizate pe serii cu frecvență zilnică şi se raportează la media lunii aprilie 2008.

Sursa: Eurostat, BCE, MFP, INS, calcule BNR

Pe parcursul ultimului deceniu, rata anuală a inflației în România a manifestat o tendință de scădere, întreruptă temporar în perioada cuprinsă între jumătatea anului 2007 şi jumătatea anului 2008 de influența unor factori precum creşterea prețurilor internaționale ale materiilor prime energetice şi agricole, adâncirea decalajului dintre dinamica salarială şi cea a productivității muncii, persistența excedentului de cerere, deprecierea monedei naționale. Începând cu cea de-a doua jumătate a anului 2008, pe fondul restrângerii semnificative a activității economice, al evoluției favorabile a ofertei de produse agroalimentare şi al temperării dinamicii prețurilor administrate, rata inflației şi-a reluat traiectoria descendentă. Cu toate acestea, nivelul mediu anual al acesteia a continuat să înregistreze un decalaj consistent față de valoarea de referință a criteriului privind stabilitatea prețurilor (4,5 puncte procentuale la sfârşitul anului 2009, respectiv, 4,0 puncte procentuale în luna martie 2010), reflectând atât rigiditățile existente pe piața produselor şi a muncii, cât şi modificările operate la nivelul accizelor aplicate produselor din tutun pe parcursul anului 2009 şi la începutul anului 2010.

Dacă până în anul 2007 ponderea deficitului bugetului general consolidat al statului în PIB s-a menținut în limita impusă prin Tratatul de la Maastricht, în anii 2008 şi 2009 aceasta a fost depăşită pe fondul creşterii cheltuielilor bugetare, tendință observată cu precădere în prima parte a anului 2008 şi, respectiv, al dinamicii negative a PIB, înregistrată începând cu trimestrul IV al aceluiaşi an. În luna iulie 2009, Consiliul ECOFIN a adoptat o decizie având ca obiect deficitul excesiv[2] al României şi a emis recomandări pentru corectarea într-o manieră credibilă şi sustenabilă a acestuia. Pentru următorii trei ani, conform termenilor acordului de finanțare externă dintre România şi instituțiile financiare internaționale şi prevederilor din „Programul de convergență 2009-2012", Guvernul României va continua măsurile de consolidare fiscală inițiate în anul 2009, menite să conducă la închiderea procedurii de deficit excesiv în anul 2012. În ceea ce priveşte cel de-al doilea indicator al sustenabilității finanțelor publice, raportul dintre datoria publică şi PIB, acesta, deşi în creştere comparativ cu anul precedent, continuă să înregistreze şi în anul 2009 valori net inferioare plafonului stabilit în Tratat.

Începând cu luna iulie 2007, moneda națională a cunoscut presiuni semnificative de depreciere în raport cu euro în contextul propagării efectelor crizei financiare globale şi al înrăutățirii percepției privind riscurile asociate de către investitorii străini economiilor din țările Europei Centrale şi de Est. Cu toate acestea, în perioada 2007-2008, variația cursului de schimb al monedei naționale în raport cu euro nu a depăşit banda standard de ±15 puncte procentuale față de nivelul de referință (media lunii decembrie 2006). Trimestrul IV al anului 2008 a marcat însă începutul unei poziționări în sens ascendent a riscului asociat României, ceea ce a condus la deprecierea mai accentuată a leului. Această tendință a pierdut din intensitate în a doua jumătate a anului 2009 în condițiile semnării acordului de finanțare cu UE, FMI şi alte instituții financiare internaționale, dar variația cursului de schimb s-a situat, totuşi, în afara limitelor de referință.

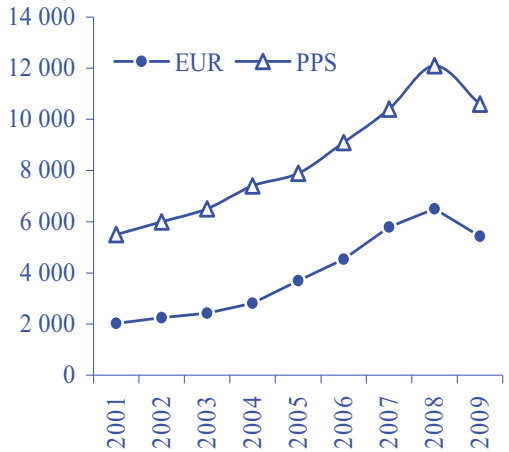
Dacă la sfârşitul anului 2008, rata dobânzii pe termen lung s-a poziționat cu 1,5 puncte procentuale peste nivelul de referință, ecartul a crescut la 3,7 puncte procentuale la finele anului 2009, pentru ca ulterior să se reducă, ajungând la 3,4 puncte procentuale în martie 2010.

Pentru asigurarea unui grad înalt de coeziune între structurile țărilor membre ale zonei euro este necesară evaluarea oportunității adoptării monedei unice luând în calcul, alături de criteriile de la Maastricht, un set de criterii de convergență reală care vizează, printre altele, nivelul PIB/locuitor, atât în termeni nominali, cât şi în termenii parității puterii de cumpărare, structura pe sectoare a economiei, gradul de deschidere a acesteia, precum şi ponderea comerțului cu UE în totalul comerțului exterior.

[2] Setul de recomandări şi decizii poate fi consultat la adresa:
http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/romania_en.htm

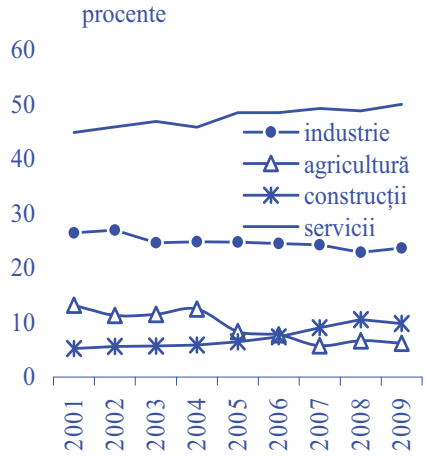
România:

Evoluția PIB pe locuitor

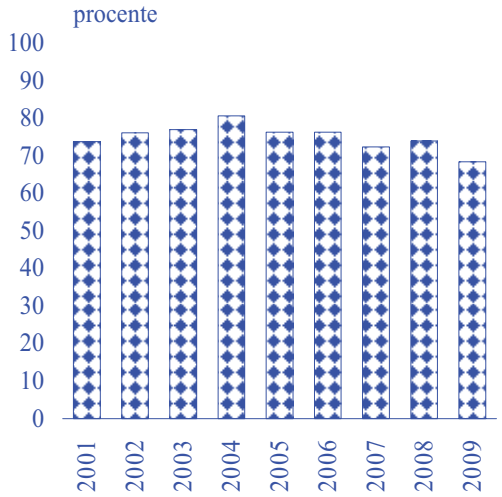
PPS = standardul puterii de cumpărare
Sursa: Eurostat, INS, BNR

Ponderea sectoarelor economice în PIB

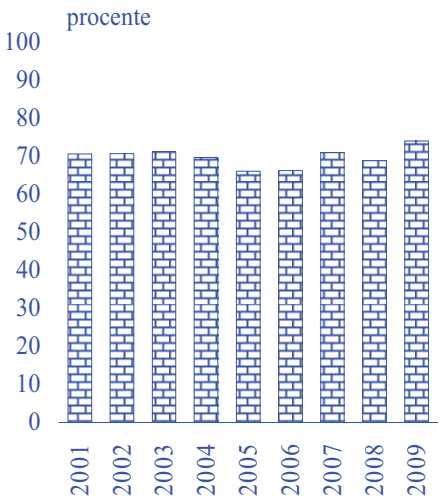
Sursa: INS

Gradul de deschidere a economiei*

* (import+export de bunuri şi servicii)/PIB
Sursa: INS

Ponderea comerțului cu UE* în totalul comerțului exterior

* UE-26
Sursa: INS

În România, PIB/locuitor, exprimat conform standardului puterii de cumpărare, a cunoscut în ultimul deceniu o creştere substanțială, ajungând la sfârşitul anului 2009 la aproape 40 la sută din nivelul zonei euro. În acelaşi interval, ponderea sectorului serviciilor în PIB a consemnat o dinamică ascendentă, reducându-se astfel riscul de materializare a şocurilor asimetrice relativ la zona euro. Gradul de deschidere a economiei s-a menținut în ultimii cinci ani la niveluri uşor superioare valorii de 70 la sută, cu excepția anului 2009 când a scăzut la 68,4 la sută. Țările membre ale UE reprezintă principalul partener comercial al României, cu o pondere de aproximativ 70 la sută în totalul comerțului exterior.

Pentru aprofundarea problematicii convergenței reale este importantă analiza evoluției balanței de plăți, a relației salarii-productivitatea muncii şi a sectorului financiar. Astfel, până în anul 2006, deficitul contului curent a fost finanțat în principal prin investiții străine directe, ponderea majoritară fiind deținută de operațiunile de privatizare şi de reinvestirea profiturilor. În anul 2007, pe fondul creşterii substanțiale a deficitului contului curent, gradul de acoperire prin investiții străine directe a acestuia a scăzut în jurul valorii de 45 la sută. În decursul anilor 2008 şi 2009, a avut loc un proces de ajustare a deficitului contului curent al balanței de plăți, mai pronunțat în anul 2009, datorat în principal propagării efectelor crizei financiare internaționale asupra economiei româneşti[3], ceea ce a condus la creşterea gradului de acoperire a acestuia prin investiții străine directe către valori de aproximativ 85 la sută. În ceea ce priveşte rata de creştere a salariului mediu brut pe economie exprimat în euro, aceasta a depăşit-o pe cea a productivității muncii până la jumătatea anului 2009, ceea ce a condus la creşterea costurilor unitare cu forța de muncă şi la erodarea competitivității externe. Ulterior, tendințele au fost inversate ca urmare a măsurilor de eficientizare a activităților productive impuse de constrângerile create de declanşarea crizei financiare. Preponderența în structura acționariatului băncilor comerciale de pe piața românească a capitalului originar din țările zonei euro indică un grad ridicat de integrare a sectorului financiar din România cu cel al zonei euro. Dezvoltarea semnificativă a sectorului bancar este ilustrată de creşterea continuă a intermedierii financiare, nivelul acesteia rămânând însă mult inferior celui înregistrat în zona euro[4], ca şi în cazul intermedierii directe pe piața de capital.

Analiza elaborată în cadrul BNR asupra scenariilor alternative[5] privind calendarul adoptării monedei unice a indicat anul 2012 drept orizont dezirabil pentru intrarea în ERM II. Participarea în cadrul acestui mecanism pentru o perioadă de minim doi ani şi îndeplinirea criteriilor de convergență într-o manieră sustenabilă condiționează obținerea unei decizii favorabile adoptării euro din partea organismelor europene. În cazul luării acestei decizii în cursul anului 2014, adoptarea efectivă ar avea loc la 1 ianuarie 2015. Intervalul premergător este necesar ajustării sustenabile a economiei româneşti în vederea asigurării compatibilității cu economia zonei euro, fiind urmărite atât satisfacerea criteriilor nominale, cât şi luarea unor măsuri de natură structurală, printre care:

- creşterea gradului de flexibilitate a pieței muncii şi corelarea dinamicii salariilor cu cea a productivității muncii;
- consolidarea reformelor structurale şi promovarea creşterii competitivității, erodate semnificativ în perioada anterioară anului 2008 (cu precădere în sectorul public);

[3] Deficitul de cont curent pentru anul 2009 a fost de 4,5 la sută din PIB.

[4] În România, intermedierea financiară, calculată prin raportul credit neguvernamental/PIB, a crescut continuu în ultimii nouă ani, de la 10,0 la sută în anul 2001, la 40,7 la sută în anul 2009. În zona euro, valoarea înregistrată în 2009 este de 119,6 la sută. *Sursa: INS, Eurostat, BNR.*

[5] În Caseta 2 din Capitolul VIII al Raportului anual 2006 sunt prezentate o serie de avantaje şi dezavantaje ale adoptării euro într-un orizont de timp scurt, respectiv îndelungat.

- sincronizarea ciclului de afaceri al economiei naționale cu cel al zonei euro, asigurându-se astfel un răspuns eficace al *mix*-ului de politici macroeconomice la nivelul întregii uniuni monetare;
- consolidarea pieței financiare interne;
- crearea condițiilor pentru asigurarea sustenabilității deficitului extern, prin reducerea vulnerabilităților legate de creditarea în monedă străină.

BNR colaborează cu celelalte autorități ale statului la elaborarea *mix*-ului de politici care vizează ajustarea dezechilibrelor macroeconomice existente. Conduita politicii monetare în cadrul strategiei de țintire directă a inflației vizează direct îndeplinirea criteriului nominal referitor la stabilitatea prețurilor. Aceasta se realizează prin fixarea unei traiectorii pe termen mediu a țintelor de inflație compatibile cu respectarea criteriului. De asemenea, strategia BNR include regimul de flotare controlată a cursului de schimb în perioada premergătoare participării la ERM II, ceea ce asigură un răspuns flexibil al politicii monetare la şocurile care ar putea afecta economia. Într-un context mai extins, alături de măsurile de consolidare fiscală asumate de autoritățile din România în cadrul programului de asistență financiară încheiat cu UE, FMI şi alte instituții financiare internaționale, politica monetară are rolul de a asigura un mediu stabil care să permită desfăşurarea procesului de convergență sustenabilă a României către zona euro.

Ca un pas preliminar în constituirea unui comitet interministerial care să coordoneze la nivel național procesul de adoptare a monedei unice europene, Consiliul de administrație al BNR a hotărât înființarea în cadrul băncii centrale a Comitetului de pregătire a trecerii la euro. Acest comitet, care reprezintă un cadru formalizat de dezbateri şi oferă suport deciziilor conducerii BNR referitoare la această problematică, a început să funcționeze în februarie 2010.

2. Stadiul pregătirii adoptării euro în alte state noi membre ale UE

După intrarea Slovaciei în zona euro la 1 ianuarie 2009, alte nouă state au obligația formală de adoptare în viitor a monedei unice europene.

Pe lângă armonizarea legislației interne cu Tratatul de instituire a Comunității Europene şi cu Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale şi al Băncii Centrale Europene şi îndeplinirea criteriilor de convergență nominală, aceste state trebuie să întreprindă eforturi pentru pregătirea unor aspecte practice care implică toate sectoarele economiei, precum şi publicul larg.

Statele membre UE care încă nu fac parte din zona euro pot fi clasificate în funcție de stadiul în care se situează față de aderarea la mecanismul ERM II şi, respectiv, de adoptarea monedei unice. Primul grup este format din statele membre care participă deja la ERM II, respectiv Danemarca, Estonia, Letonia şi Lituania. Cu excepția Danemarcei, unde rezultatul referendumului privind adoptarea monedei unice din septembrie 2000 a fost negativ, celelalte trei state şi-au exprimat oficial intenția de adoptare a euro. Cel de-al doilea grup este format din statele care nu şi-au manifestat intenția de intrare în mecanismul ERM II, printre care Suedia, unde populația s-a pronunțat la referendumul din septembrie 2003 împotriva

adoptării euro, şi Marea Britanie, țară în care autoritățile trebuie să efectueze, în prealabil, anumite teste specifice. Ultimul grup, în care, alături de România, intră Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria şi Polonia, reprezintă noi state membre UE care nu au intrat în mecanismul ERM II, aflându-se, fiecare dintre ele, în diferite stadii de convergență economică şi de obținere a suportului politic în vederea derulării acțiunilor specifice procesului de aderare.

Indicatori de convergență nominală

		Stabilitatea prețurilor	Finanțele publice			Cursul de schimb			Rata dobânzii pe termen lung[5]
		Inflația măsurată prin IAPC[1]	Țară cu deficit excesiv[2]	Excedentul (+)/deficitul (-) administrațiilor publice[3]	Datoria publică brută[3]	Monedă care participă la ERM II	Apreciere maximă în perioada de referință[4]	Depreciere maximă în perioada de referință[4]	
Bulgaria	2008	12,0	Nu	1,8	14,1	Nu	0,0	0,0	5,4
	2009	2,5	Nu	-3,9	14,8	Nu	0,0	0,0	7,2
	2010	1,7	Nu	-2,8	17,4	Nu	0,0	0,0	6,9
Republica Cehă	2008	6,3	Da	-2,7	30,0	Nu	20,9	-3,5	4,6
	2009	0,6	Da	-5,9	35,4	Nu	14,6	-10,8	4,8
	2010	0,3	Da	-5,7	39,8	Nu	8,4	-17,7	4,7
Estonia	2008	10,6	Nu	-2,7	4,6	Da	0,0	0,0	...
	2009	0,2	Nu	-1,7	7,2	Da	0,0	0,0	...
	2010	-0,7	Nu	-2,4	9,6	Da	0,0	0,0	...
Letonia	2008	15,3	Nu	-4,1	19,5	Da	0,2	-1,7	6,4
	2009	3,3	Da	-9,0	36,1	Da	0,2	-1,7	12,4
	2010	0,1	Da	-8,6	48,5	Da	0,9	-1,0	12,7
Lituania	2008	11,1	Nu	-3,3	15,6	Da	0,0	0,0	5,6
	2009	4,2	Da	-8,9	29,3	Da	0,0	0,0	14,0
	2010	2,0	Da	-8,4	38,6	Da	0,0	0,0	12,1
Ungaria	2008	6,0	Da	-3,8	72,9	Nu	11,3	-10,6	8,2
	2009	4,0	Da	-4,0	78,3	Nu	11,0	-20,0	9,1
	2010	4,8	Da	-4,1	78,9	Nu	10,1	-24,7	8,4
Polonia	2008	4,2	Da	-3,7	47,2	Nu	18,9	-8,5	6,1
	2009	4,0	Da	-7,1	51,0	Nu	12,4	-26,2	6,1
	2010	3,9	Da	-7,3	53,9	Nu	6,9	-41,8	6,1
Valoarea de referință[6]		1,1%		-3%	60%				6,0%

1) Variații procentuale anuale medii. Datele pentru anul 2010 se referă la perioada aprilie 2009-martie 2010.

2) Se referă la situația în care o țară face obiectul unei decizii a Consiliului ECOFIN privind existența deficitului excesiv cel puțin pentru o parte a anului respectiv. Informațiile pentru anul 2010 se referă la perioada de până la termenul limită aferent datelor statistice (23 aprilie 2010).

3) Procent în PIB. Datele pentru anul 2010 provin din prognozele Comisiei Europene – primăvara anului 2010.

4) Deviații procentuale maxime ale cursurilor de schimb față de euro pe parcursul unei perioade de doi ani. Calculele sunt realizate pe serii cu frecvență zilnică şi se raportează la paritatea centrală în cazul țărilor participante la ERMII sau cu regim de curs fix şi la media lunii anterioare perioadei de doi ani analizate în cazul țărilor cu regim de curs flexibil. Pentru anul 2010, datele se referă la perioada 24 aprilie 2008-23 aprilie 2010 şi sunt calculate prin raportare la media lunii aprilie 2008.

5) Rate ale dobânzii anuale medii. Datele pentru anul 2010 se referă la intervalul aprilie 2009-martie 2010.

6) Valoarea de referință se referă la perioada aprilie 2009-martie 2010.

Sursa: Comisia Europeană, Eurostat, BCE

Estonia

Conform Raportului de convergență publicat de Comisia Europeană la data de 12 mai 2010, Estonia îndeplineşte condițiile necesare pentru intrarea în zona euro la 1 ianuarie 2011.

Guvernul Estoniei a aprobat ultima versiune a Planului de adoptare a monedei unice la 25 iunie 2009, fixând ca țintă pentru aceasta data de 1 ianuarie 2011.

Pregătirile sunt coordonate de către un Consiliu național care include reprezentanți atât din sectorul public, cât şi din cel privat. Modificările de ordin legislativ privesc, în principal, conversia conturilor bancare din moneda națională în moneda unică, specificându-se, de asemenea, regulile şi durata de circulație în paralel a celor două monede. La 31 august 2009, a fost aprobată Strategia națională de comunicare privind adoptarea euro.

Letonia

Letonia îndeplinea în martie 2010 două dintre criteriile de la Maastricht: cel privind stabilitatea prețurilor şi cel referitor la variațiile cursului de schimb.

În ultima versiune publicată a Planului de adoptare a monedei unice, nu se specifică anul indicativ pentru introducerea euro, însă acțiunile de pregătire au caracter continuu. Astfel, la 24 septembrie 2009, guvernul a aprobat un nou Raport referitor la adoptarea euro în care sunt specificate modificările necesare în Sistemul național de plăți. Alături de acesta, în cadrul strategiei de comunicare au fost trasate atribuțiile grupurilor de lucru în ceea ce priveşte informarea publicului.

Lituania

Singurul criteriu de la Maastricht îndeplinit de Lituania la momentul evaluării stadiului de convergență nominală de către Comisia Europeană şi Banca Centrală Europeană în 2010 este cel al stabilității cursului de schimb, în condițiile în care moneda națională a acestei țări, ancorată la euro printr-un regim de consiliu monetar, participă la ERM II din anul 2004.

Planul de adoptare a monedei unice a fost aprobat de către guvern în septembrie 2005 şi revizuit în aprilie 2007, în această ultimă versiune nespecificându-se data țintă pentru introducerea euro. O nouă versiune este în pregătire, în cuprinsul acesteia urmând a se regăsi recomandările Comisiei Europene privind acțiunile premergătoare adoptării monedei unice.

Bulgaria

Conform Rapoartelor de convergență ale Comisiei Europene şi Băncii Centrale Europene publicate la 12 mai 2010, unicul criteriu de convergență nominală îndeplinit de Bulgaria este cel al stabilității cursului de schimb, cu mențiunea că moneda națională a acestei țări nu participă la ERM II. Deşi poziția fiscală a Bulgariei în perioada incipientă a crizei financiare globale a fost favorabilă în comparație cu cea a majorității statelor din UE, deficitul bugetar pe anul 2009 a depăşit plafonul de 3 la sută din PIB.

Republica Cehă

Criteriile nominale îndeplinite de Republica Cehă la nivelul lunii martie 2010 sunt cele privind convergența ratei inflației şi a ratei dobânzii pe termen lung. În ceea ce priveşte sustenabilitatea finanțelor publice, datoria publică are o pondere redusă în PIB (sub 40 la sută), dar deficitul general consolidat pe anul 2009 a fost de 5,9 la sută din PIB şi este proiectat să se situeze peste 5 la sută şi în 2010. Variațiile cursului de schimb al coroanei cehe în raport cu moneda unică au depăşit în ultimii doi ani intervalul de ±15 la sută, pe fondul modificării sentimentului investitorilor față de statele din regiune.

Guvernul şi banca centrală a Republicii Cehe evaluează anual condițiile de intrare în mecanismul ERM II şi ulterior de aderare la moneda unică. Autoritățile au preferat să amâne specificarea unor date-țintă pentru intrarea în mecanismul ERM II şi pentru adoptarea euro.

În Raportul privind introducerea monedei unice (a cărui ultimă versiune a fost publicată la data de 30 martie 2009) sunt specificate metodologiile de adaptare a cadrului legal, precum şi aspecte privitoare la funcționarea sistemului bancar şi financiar, pregătirile în sectorul public şi strategia de comunicare fiind considerate prioritare.

Ungaria

La momentul evaluării stadiului de convergență nominală de către Comisia Europeană şi Banca Centrală Europeană în mai 2010, Ungaria nu îndeplinea niciunul dintre cele patru criterii.

Rolul principal în elaborarea şi aplicarea programului de convergență revine guvernului, în timp ce banca centrală sprijină implementarea programului de convergență prin politica monetară şi de curs de schimb promovată.

Planul național de adoptare a monedei unice trasează sarcinile unui Comitet național de coordonare din care fac parte o serie de organizații publice şi private (camera de comerț, asociații profesionale, asociații de protecție a consumatorilor, sindicate etc.) care îşi aduc aportul la strategia de comunicare a modificărilor legislative premergătoare introducerii euro.

Polonia

Conform Rapoartelor de convergență ale Comisiei Europene şi Băncii Centrale Europene publicate în mai 2010, Polonia nu îndeplinea niciunul dintre criteriile de la Maastricht.

Evaluarea efectuată la sfârşitul anului 2009 de către Consiliul de politică monetară din cadrul Băncii Naționale a Poloniei indică *mix*-ul de politici macroeconomice, în condițiile implementării reformelor structurale, ca fiind adecvat pentru îndeplinirea sustenabilă a criteriilor de convergență şi pentru maximizarea beneficiilor adoptării monedei unice. Gradul de incertitudine privind rezultatele introducerii monedei unice este relativ ridicat în condițiile manifestării crizei economice globale şi ale caracterizării Poloniei ca importator net de capital.

Capitolul XI. Comunicarea externă a Băncii Naționale a României

Obiectivul comunicării externe a Băncii Naționale a României este de a oferi publicului larg, mass-mediei, mediului de afaceri intern şi internațional, instituțiilor administrației publice şi comunității academice o imagine clară asupra politicilor şi măsurilor adoptate pentru îndeplinirea atribuțiilor sale (Art. 56, alin. 3 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR). În acest sens, BNR urmăreşte creşterea gradului de cunoaştere de către diferitele categorii de public-țintă a rolului şi funcțiilor sale în cadrul economiei, precum şi a deciziilor cu privire la menținerea stabilității prețurilor şi asigurarea stabilității financiare, ceea ce contribuie atât la sporirea eficacității măsurilor luate şi a transparenței, cât şi la consolidarea credibilității instituției.

În 2009, pe măsură ce efectele crizei economice şi financiare internaționale au fost resimțite în România, BNR şi-a intensificat activitatea de comunicare externă, mesajele concentrându-se atât pe furnizarea unor informații şi explicații detaliate privind deciziile şi evaluările de politică monetară, cât şi pe evidențierea particularităților economiei româneşti şi a situației sistemului bancar românesc.

Îndeplinirea obiectivelor băncii centrale în contextul regimului de țintire directă a inflației, asigurarea stabilității financiare şi efectele crizei financiare şi economice internaționale au influențat în mod deosebit activitatea de comunicare externă a BNR. În aceste condiții, banca centrală a avut în continuare o abordare proactivă, care s-a concretizat în creşterea semnificativă a frecvenței şi intensității comunicării cu diferitele categorii de public-țintă, în scopul asigurării unei informări corecte, transparente şi prompte cu privire la deciziile şi acțiunile sale şi al prevenirii unor eventuale distorsiuni.

Activitățile de comunicare externă

În anul 2009, acțiunile de comunicare externă ale BNR s-au desfăşurat în contextul amplificării crizei pe piețele financiare mondiale, dar şi al derulării unor evenimente importante la nivel național, şi anume: negocierea pachetului financiar cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional şi alte organisme financiare internaționale, numirea noului Consiliu de administrație al BNR şi alegerile prezidențiale.

În aceste condiții, transparența sporită şi deschiderea au constituit elementele definitorii ale activității de comunicare externă a BNR pe tot parcursul anului 2009.

Explicarea deciziilor de politică monetară în cadrul conferințelor de presă organizate de BNR, concomitent cu publicarea rapoartelor asupra inflației, a raportului asupra stabilității financiare şi a comunicatelor de presă, precum şi participarea activă a conducerii şi specialiştilor BNR la diverse seminarii sau conferințe au constituit componente esențiale ale acestei activități.

Astfel, BNR a publicat în anul 2009 un număr de 88 de comunicate de presă în scopul informării specialiştilor şi publicului larg în legătură cu politicile şi inițiativele sale. Totodată, BNR a organizat 35 de evenimente, din care 9 conferințe de presă, vizibilitatea instituției menținându-se astfel la un nivel ridicat.

Membrii conducerii executive şi specialiştii din cadrul BNR au avut o contribuție directă la informarea eficientă şi înțelegerea de către publicul larg a rolului şi activităților băncii centrale, prin interviurile acordate şi participările la dezbateri pe teme financiar-bancare în mass-media, prin prezentările şi alocuțiunile susținute cu prilejul unor evenimente, precum şi prin discursurile adresate mediului academic.

O premieră în domeniul comunicării externe a constituit-o intervenția verbală coordonată, în februarie 2009, a guvernatorilor băncilor centrale din Polonia, Republica Cehă, Ungaria şi România, care practică regimuri de curs de schimb flexibil, aceasta reprezentând o modalitate de comunicare specifică şi eficientă în perioade de criză.

Întâlnirile periodice ale conducerii executive şi ale specialiştilor BNR cu analişti financiari şi reprezentanți ai mediului financiar şi de afaceri au continuat în anul 2009. În scopul asigurării unei comunicări adecvate în relația cu Parlamentul, la 1 aprilie 2009, guvernatorul BNR a prezentat în Parlamentul României discursul cu privire la starea economiei.

Banca centrală şi reprezentanții acesteia au beneficiat de un grad de mediatizare ridicat, superior nivelului înregistrat în anii anteriori. În presa scrisă, internă şi internațională au fost publicate peste 3 000 articole. Vizibilitatea în presa audio-vizuală a atins, de asemenea, un nivel ridicat. Gradul de favorabilitate a articolelor din presa scrisă a fost neutru spre pozitiv, accentele negative manifestându-se în special în perioada premergătoare încheierii acordului multilateral de finanțare externă, precum şi în ultimul trimestru, pe fondul crizei politice.

Mesajele oficialilor băncii centrale au reuşit să argumenteze în mod coerent poziția instituției, consolidând astfel imaginea unei instituții profesioniste şi credibile în spațiul public românesc şi internațional. Promptitudinea în acțiunile de comunicare externă a băncii centrale a contribuit la consolidarea credibilității instituției şi a conducerii sale în rândul publicului larg.

Suita de seminarii, conferințe şi dezbateri pe teme financiare, economice, de istorie şi culturale organizate în anul 2009 a vizat creşterea gradului de cunoaştere de către diversele categorii de public-țintă a rolului şi responsabilităților instituției. Statisticile realizate arată că numărul cel mai ridicat de evenimente organizate de BNR s-a înregistrat în perioada iulie-octombrie, inclusiv ca urmare a derulării proiectului „Zilele Culturale ale BCE – România 2009”.

Dintre evenimentele de marcă organizate în 2009 menționăm: (i) cea de-a XVII-a ediție a Simpozionului de istorie şi civilizație bancară „Cristian Popişteanu”, cu tema „Din istoria Băncii Naționale – Sucursale şi agenții”; (ii) Colocviile de

politică monetară, ediția a doua, cu tema „Realități şi iluzii în contextul crizei economice"; (iii) seminarul „Aurul polonez la BNR (1939-1947)". Pe lângă alocuțiunile prezentate pe plan intern, menționăm şi disertația susținută de guvernatorul BNR la Academia Regală a Doctorilor din Barcelona cu ocazia decernării titlului de membru corespondent al acestei prestigioase instituții.

Academia Română şi unele universități din România au reprezentat atât multiplicatori credibili şi autorizați de mesaj, dar şi beneficiari ai sprijinului oferit de către banca centrală în domeniul educației financiare. Guvernatorul şi alți membri ai Consiliului de administrație al BNR au susținut discursuri şi prezentări pe teme economice şi financiare la Academia Română şi la unele universități, contribuind astfel la clarificarea mesajelor şi argumentelor necesare unei mai bune înțelegeri a rolului şi politicilor băncii centrale.

Publicațiile BNR

Publicațiile BNR au continuat să reprezinte un important instrument de comunicare al băncii centrale, unde există o preocupare constantă în sensul îmbunătățirii conținutului informațional, a structurii şi a aspectului grafic al acestora.

În anul 2009 a fost lansată publicația *Investițiile străine directe în România,* ce cuprinde rezultatele cercetării statistice realizate de Banca Națională a României în colaborare cu Institutul Național de Statistică referitoare la investițiile străine directe efectuate în România într-o anumită perioadă de timp.

Astfel, numărul publicațiilor BNR pe suport hârtie a ajuns la 15, cele mai multe dintre acestea fiind disponibile şi în format electronic. De asemenea, majoritatea publicațiilor băncii centrale sunt traduse în limba engleză.

BNR a asigurat în anul 2009 traducerea în limba română a publicațiilor Băncii Centrale Europene *Raport anual* şi *Buletin lunar* (edițiile din lunile martie, iunie, septembrie şi decembrie), care pot fi consultate prin accesarea paginii de publicații a *website*-ului BCE. Totodată, BNR publică pe *website*-ul său, în limba română, edițiile trimestriale şi editorialele Buletinului lunar al BCE.

Website-ul BNR

Noul *website* al BNR, lansat în luna martie 2009, a constituit, prin noile sale funcționalități, un suport important al îmbunătățirii activității de comunicare cu toate categoriile de public, contribuind la creşterea transparenței privind activitățile realizate şi politicile adoptate de banca centrală în îndeplinirea obiectivelor şi a responsabilităților sale.

Facilitățile tehnice disponibile în noua platformă *web,* de transmitere automată către o listă de abonați şi de notificare a actualizărilor efectuate în site, au asigurat accesul în timp real la informație atât al reprezentanților mass-media, analiştilor financiari şi cercetătorilor, cât şi al publicului larg interesat.

Activitățile realizate în anul 2009 au vizat în principal: (i) asigurarea unei funcționări adecvate a acestuia, în condițiile creşterii permanente a numărului de pagini şi documente descărcate; (ii) asigurarea unui acces rapid şi facil la informație al utilizatorilor prin: îmbunătățirea sistemului de navigare, restructurarea conținutului existent, publicarea de formate alternative de prezentare, extinderea gamei de informații publicate şi dezvoltarea unor secțiuni.

Totodată, în vederea asigurării transparenței şi asumării responsabilității, ajustările efectuate în platforma *web* au avut ca obiectiv optimizarea funcționării *site*-ului, independent de tipul *browser*-ului, *device*-ului sau dimensiunea monitorului utilizat, precum şi monitorizarea şi îmbunătățirea accesibilității pentru persoanele cu dizabilități. În ceea ce priveşte conținutul informațional, acesta a fost actualizat permanent şi extins prin publicarea de noi documente de interes, date statistice, reglementări ale BNR şi reglementări europene, precum şi alte informații destinate diferitelor categorii de public-țintă. În condițiile amplificării pe parcursul anului a consecințelor crizei financiare internaționale şi a necesității de informare cât mai completă a publicului despre acțiunile băncii centrale, BNR a extins gama de date statistice publicate în baza interactivă a *website*-ului. De remarcat este publicarea zilnică, imediat ce datele sunt disponibile, a rezultatelor operațiunilor de piață monetară (licitații *repo*, *reverse repo*, atragerea de depozite, certificatele de depozit), a cursului de schimb, a ratelor dobânzilor pieței monetare interbancare.

Interesul publicului față de documentele şi informațiile publicate de BNR pe *website* este reflectat de statisticile realizate, conform cărora, în perioada 9 martie-decembrie 2009, au fost înregistrate aproximativ 27 de milioane de pagini accesate[1] şi peste 340 de mii de documente descărcate[2] („pdf", „xls" şi „doc").

Activitatea de informare publică

Activitatea de informare publică desfăşurată în Banca Națională a României s-a înscris şi în anul 2009 într-un trend ascendent privind numărul de solicitări adresate de către persoane fizice şi juridice, atât în scris, cât şi prin telefon sau la Punctul de Informare-Documentare. Astfel, au fost înregistrate/soluționate la nivelul Direcției Secretariat din centrala Băncii Naționale a României un număr de 11 718 cereri (intrări) de informații, respectiv o medie de 46 cereri/zi lucrătoare (o creştere cu 16 la sută față de anul 2008), cuprinzând un număr total de circa 13 000 solicitări de informații, privind următoarele problematici:

- date statistice publicate de BNR;
- informații privind cursul de schimb al leului în raport cu diferite valute;
- nivelul diferitelor categorii de rate ale dobânzii (taxa scontului, dobânda de politică monetară, dobânda de referință, dobânda legală, dobânzile medii active/pasive practicate de instituții de credit);
- reglementări emise de BNR şi interpretări ale unor acte normative;

[1] Cifra nu include pagina de curs de schimb, cu peste 230 milioane accesări.

[2] Cu excepția fişierelor "xml".

- preschimbări de bancnote uzate/deteriorate sau a căror putere circulatorie a încetat;
- actualizarea unor sume băneşti;
- interogarea Centralei Riscurilor Bancare;
- informaţii privind activitatea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
- precizări privind „valabilitatea" cursului de schimb calculat şi comunicat de BNR;
- solicitarea unor documente privind procese de recuperare în instanţă a unor obiecte din metale preţioase;
- informaţii privind preţul aurului, platinei şi argintului.

De asemenea, au fost formulate răspunsuri la reclamaţii privind activitatea unor instituţii de credit şi a unor instituţii financiare nebancare aflate în sfera de reglementare, autorizare şi supraveghere prudenţială a Băncii Naţionale a României.

Banca Naţională a României asigură transparenţa şi accesul la informaţii de interes public prin afişarea acestora pe *website*-ul instituţiei (www.bnr.ro), prin comunicate mass-media, în scris (poştă, e-mail, fax), telefonic şi la Punctul de Informare – Documentare care funcţionează în sediul central al instituţiei.

„BNR – zilele porţilor deschise pentru studenţii economişti"

Pornind de la rolul esenţial al băncii centrale în economie şi în domeniul serviciilor financiare, Banca Naţională a României a demarat în anul 2009 proiectul pilot „BNR – zilele porţilor deschise pentru studenţii economişti", în domeniul educaţiei financiare, adresat mediului universitar din România, la care au participat 75 de studenţi de la Universitatea de Vest din Timişoara, Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi şi Academia de Studii Economice din Bucureşti**.**

Obiectivul general al acestui proiect a vizat îmbunătăţirea nivelului de cunoaştere şi înţelegere în mediul universitar a activităţii băncii centrale, a rolului, funcţiilor şi implicaţiilor deciziilor acesteia în economia românească, contribuind astfel la crearea şi consolidarea unor canale de comunicare necesare transmiterii credibile şi directe către publicul larg a principalelor mesaje ale BNR.

Studenţii selectaţi de universităţile partenere au asistat, într-o primă etapă, la prezentări şi dezbateri realizate şi moderate de lectori (economişti din direcţiile de specialitate, consilieri, economistul şef al BNR) şi reprezentanţi ai Consiliului de administraţie al BNR, derulate la sediul central din Bucureşti. Programul a inclus, de asemenea, vizite la: Monetăria Statului, Imprimeria BNR, Centrul de Procesare şi Distrugere a Bancnotelor din cadrul SMB, Tezaurul, Muzeul şi Biblioteca BNR. În etapa a doua, studenţii participanţi au elaborat lucrări (eseuri, articole), cea mai bună dintre cele 24 de lucrări prezentate fiind premiată de către guvernatorul BNR.

Zilele culturale ale BCE – România 2009

Banca Națională a României a organizat împreună cu Banca Centrală Europeană „Zilele Culturale ale BCE – România 2009". Desfăşurarea proiectului a reprezentat o importantă oportunitate pentru România de a-şi consolida imaginea în spațiul european. Proiectul a cuprins un ansamblu de acțiuni, care s-au concretizat prin derularea la Frankfurt pe Main a unei serii de 24 de evenimente culturale, oferind un excelent mijloc de promovare a valorilor naționale în context european.

Un element de noutate al acțiunilor de comunicare a fost acela că, începând din luna iulie 2009, BNR a organizat la sediul său 7 avanpremiere ale evenimentelor care urmau să fie prezentate la Frankfurt. La aceste evenimente au participat aproximativ 700 de persoane.

În plan media, BNR a organizat, în perioada 10-13 septembrie 2009, o vizită la Bucureşti a delegației jurnaliştilor germani specializați în domeniul cultural. De asemenea, BCE a organizat o vizită la Frankfurt a unui grup de jurnalişti români (20-23 octombrie 2009). Articolele publicate în presa românească şi germană ca urmare a celor două vizite pe teme culturale ale jurnaliştilor au avut un grad de mediatizare ridicat şi au fost preponderent pozitive.

În presa scrisă (atât centrală, cât şi locală) şi *online* din România au fost publicate 32 de articole în cotidiane şi reviste de specialitate, iar mediul *online* a preluat comunicatele transmise de BNR pe această temă.

La nivelul audio-vizualului, Radiodifuziunea română a avut 8 intervenții pe post cu ştiri despre aceste evenimente, iar TVR Internațional a transmis ştiri privind evenimentul de închidere a „Zilelor Culturale ale BCE – România 2009" şi a realizat un reportaj despre acest eveniment.

Capitolul XII. Activitatea de cercetare economică

Activitatea de cercetare economică din cadrul Băncii Naţionale a României se concentrează asupra temelor cu caracter aplicativ, rolul principal al acesteia fiind de fundamentare a procesului decizional. În anul 2009, prioritățile de pe agenda activității de cercetare au fost din domeniul modelării macroeconomice, al analizei monetare, al stabilității financiare, al analizei macroprudențiale şi al economiei reale. Din punct de vedere al structurii organizaționale, activitățile de cercetare economică se desfăşoară în cadrul Direcției Politică Monetară şi Modelare Macroeconomică, Direcției Studii Economice, Direcției Stabilitate Financiară, precum şi în cadrul Compartimentului Gestiunea Crizelor Financiare.

Banca centrală urmăreşte adaptarea permanentă a activității de cercetare la provocările mediului economic şi conectarea acesteia la tendințele dominante pe plan mondial. Astfel, începând din anul 2009, Banca Națională a României face parte din două organizații internaționale de prestigiu, Asociația Economică Europeană şi Asociația *International Journal of Central Banking,* care promovează cercetarea economică prin diseminarea de studii ştiințifice în revistele de specialitate pe care le coordonează, precum şi prin organizarea de conferințe la care participă specialişti din mediul academic şi financiar.

1. Modelare macroeconomică

Activitatea de modelare macroeconomică în Banca Națională a României urmăreşte cu precădere să ofere suport deciziilor de politică monetară. Având în vedere rolul important al prognozelor macroeconomice în cadrul regimului de țintire directă a inflației şi dată fiind perioada de amplă incertitudine asociată derulării crizei economice globale, cele mai importante activități au fost orientate în direcția adaptării modelului de analiză şi prognoză pe termen mediu a inflației (MAPM) la schimbările produse în mediul macroeconomic.

În acest sens, prioritatea majoră a vizat continuarea recalibrării principalelor ecuații de dinamică ale modelului, proces cu caracter continuu şi strict dependent de evoluția mediului economic supus modelării (atât economia românească, cât şi cea a principalilor parteneri comerciali şi financiari externi). În acelaşi timp, proiectul inițiat pe parcursul anului 2008, care a vizat implementarea unor modele satelit de prognoză a componentelor cererii agregate, a deflatorilor acestora, precum şi a principalelor blocuri din cadrul contului curent al balanței de plăți externe, a fost continuat. Principalele activități derulate în conexiune cu implementarea acestor proiecte au vizat reestimarea/recalibrarea ecuațiilor de dinamică, testarea performanței în prognoză a diferitelor modele utilizate prin realizarea de proiecții pe diverse perioade istorice (*in-sample*), precum şi evaluarea consistenței teoretice a modelelor, prin simularea secvențială sau simultană a unor şocuri specifice şi evaluarea plauzibilității rezultatelor obținute.

Schimbările structurale majore, ocazionate de continuarea manifestării cu intensitate sporită a efectelor crizei globale, au impus identificarea unor modele complementare de analiză şi/sau prognoză macroeconomică. Unul dintre proiectele importante derulate în acest context şi ajuns într-un stadiu apropiat finalizării pe parcursul anului 2009 a vizat sintetizarea într-o formă matriceală, uşor de urmărit şi actualizat în timp real, a fluxurilor reale şi monetare derulate de agenţii economici din cadrul economiei naţionale, în conexiune cu partenerii comerciali şi financiari externi (matrice de tip *flow-of-funds*). Avantajul acestei metodologii derivă din posibilitatea monitorizării în manieră analitică a fluxurilor financiare derulate între principalii agenţi instituţionali interni (sector public, sector privat, sistem bancar), respectiv între aceştia şi partenerii externi, precum şi a determinării capacităţii/necesarului net de finanţare a agenţilor economici. Astfel, matricea de tip *flow-of-funds* prezintă într-o formă sintetică informaţiile primare preluate din balanţa de plăţi externe, bilanţurile monetare ale instituţiilor financiare monetare şi bugetul de stat, oferind astfel suport deciziilor de politică monetară şi fiind în acelaşi timp utilă pentru fundamentarea coordonatelor scenariilor asociate proiecţiei macroeconomice pe termen mediu.

Atenţia sporită acordată stabilităţii sistemului financiar-bancar, în contextul manifestării pe parcursul anului 2009 a unei multitudini de şocuri adverse de natură să influenţeze buna funcţionare a acestuia, s-a reflectat şi în planul activităţii de modelare. În acest context, au fost întreprinse demersuri pentru perfecţionarea fundamentărilor metodologice necesare derulării într-o manieră structurată a exerciţiilor bianuale de *stress-test*[1].

A fost avută în vedere, în principal, definirea într-o manieră mai riguroasă a magnitudinii evenimentelor operaţionale extreme, precum şi a implicaţiilor pe care acestea le au asupra dinamicii simulate a principalelor variabile macroeconomice (creştere economică, curs de schimb, rata efectivă a dobânzii BNR, rata inflaţiei şi altele). Evaluarea impactului propagat asupra mediului macroeconomic se realizează cu ajutorul MAPM[2]. Ulterior, rezultatele simulării acestor scenarii (în termenii variabilelor macroeconomice menţionate anterior) sunt utilizate ca factori de risc în cadrul modulului de *stress-test* aplicat la nivel macroeconomic.

Contribuţia BNR cu prognoze proprii la exerciţiile semestriale de coordonare a politicii monetare din cadrul Uniunii Europene, exerciţii coordonate de Banca Centrală Europeană, a continuat şi pe parcursul anului 2009.

[1] Acestea au ca scop evaluarea rezilienţei sistemului bancar românesc în condiţiile manifestării unor şocuri exogene de natură economică.

[2] Stabilirea magnitudinii scenariilor de risc ţine seama de natura liniară a modelului de prognoză pe termen mediu, în care dinamica variabilelor este investigată în vecinătatea nivelului de echilibru al acestora.

2. Studii şi analize macroeconomice

În anul 2009 în seria „Caiete de studii" (nr. 25) a fost publicată lucrarea „Ţintirea directă a inflaţiei în România", consacrată reflectării experienţei acumulate în primii ani de aplicare a acestei strategii de politică monetară, pe care Banca Naţională a României a adoptat-o în mod oficial în luna august 2005. Lucrarea prezintă un scurt istoric al opţiunii BNR în favoarea adoptării strategiei de ţintire a inflaţiei, precum şi principalele demersuri realizate în vederea pregătirii introducerii acestei strategii (iniţiate încă de pe parcursul anului 2004). De asemenea, sunt trecute în revistă cadrul tehnic al activităţii de prognoză macroeconomică – fiind discutată structura modelelor de prognoză macroeconomică pe termen scurt şi mediu –, precum şi argumentele care au stat la baza fundamentării ţintelor de inflaţie şi a instrumentarului de politică monetară utilizat. În ultima parte a lucrării este prezentată o evaluare a îndeplinirii ţintelor de inflaţie.

O altă temă de cercetare macroeconomică abordată în anul 2009 a fost analiza transmisiei modificărilor de preţuri ale producţiei industriale în variaţia preţurilor de consum. S-a urmărit identificarea unei corelaţii între evoluţiile acestor două categorii de preţuri, în condiţiile în care, în perioada 2002-2008, România a consemnat, în mod constant, decalaje pozitive consistente între rata anuală de creştere a preţurilor producţiei industriale pentru piaţa internă şi cea a preţurilor de consum. Explicaţia pentru aceste decalaje rezidă în principal în structurile diferite ale producţiei industriale şi, respectiv, ale coşului de consum. O secţiune distinctă a lucrării este dedicată comparaţiilor internaţionale, întrucât în perioada 2004-2008 acest tip de evoluţie s-a consemnat în mod constant în majoritatea ţărilor UE-27.

Analiza reprezentărilor grafice ale seriilor de date şi testele econometrice realizate la nivel agregat au oferit unele indicii privind existenţa unei corelaţii în cazul inflaţiei de bază CORE2 şi al indicelui preţurilor de producţie din industria prelucrătoare, dar fără a confirma ipoteza lanţului de producţie. Date fiind diferenţele semnificative de structură între cei doi indici de preţ, identificarea posibilelor corelaţii dintre cele două serii de date a fost extinsă pe grupele de bunuri cu o corespondenţă superioară din punct de vedere al sferei de cuprindere, soluţie care a evidenţiat o legătură cauzală neechivocă doar în cazul grupei de indici CORE2 – indicele preţurilor de producţie pentru bunurile de consum, dublată însă de o legătură cauzală la fel de puternică în sens invers. Lucrarea, intitulată „Analiza transmisiei modificărilor de preţuri ale producţiei industriale în variaţia preţurilor de consum", a fost publicată în anul 2009 în seria „Caiete de studii" (nr. 26).

3. Stabilitate financiară

Principalele teme de cercetare în domeniul stabilității financiare abordate în anul 2009 au fost următoarele:

a) Analiza creditării imobiliare din perspectiva stabilității financiare. Lucrarea a investigat: (i) riscul generat de creditele garantate cu ipoteci acordate companiilor; (ii) riscul din creditarea companiilor din construcții şi imobiliare; precum şi (iii) riscul provenind din creditul ipotecar şi creditul de consum garantat cu ipoteci acordat populației. Pe baza acestei analize au fost propuse o serie de măsuri, printre care: (i) completarea datelor colectate prin Centrala Riscurilor Bancare (CRB) cu informații privind valoarea garanțiilor aduse de debitor şi informații privind creditele externalizate şi (ii) solicitarea de capital suplimentar băncilor pentru acoperirea riscului de concentrare pe active imobiliare şi/sau pe companii din construcții şi imobiliare.

b) Companiile de importanță sistemică. Lucrarea şi-a propus să evalueze sănătatea economică şi financiară a companiilor de importanță sistemică (CIS), precum şi posibilele provocări generate de acestea la adresa stabilității financiare. Principalele concluzii ale analizei au fost: (i) CIS au dovedit o capacitate mai bună decât restul economiei de a face față crizei, dar (ii) este posibil ca această performanță să se datoreze translatării problemelor lor către partenerii de afaceri şi (iii) este foarte probabil ca CIS să nu contribuie semnificativ la revenirea creditării.

c) Analiza procesului de externalizare a creditelor de către instituțiile de credit din România. În cadrul analizei s-au urmărit: (i) actualizarea şi aprofundarea imaginii de ansamblu privind procesul de externalizare a creditelor; (ii) cuantificarea gradului de raportare a acestor informații în statisticile oficiale; şi (iii) evidențierea impactului procesului de externalizare asupra managementului riscurilor din perspectiva stabilității financiare. Principalele concluzii sunt: (i) externalizarea creditelor este un proces practicat pe scară largă de către băncile din România, creditele transferate şi cele intermediate exercitând un impact semnificativ în ceea ce priveşte îndatorarea totală a rezidenților față de străinătate; (ii) datoria privată externă pe termen mediu şi lung trebuie majorată cu suma rezultată din identificarea creditelor externalizate care nu au fost raportate la BNR; şi (iii) informațiile de risc bancar din CRB şi Biroul de Credit nu reflectă în întregime starea de îndatorare a companiilor şi populației.

d) Îmbunătățirea modelului de calcul al probabilității de nerambursare a creditelor de către companiile nefinanciare. A fost analizată modalitatea în care coeficienții modelului pot fi calibrați în timp real, astfel încât să se permită o ajustare similară celei aferente unui ciclu economic.

e) Riscurile operaționale în sistemul de plăți ReGIS: sistem de importanță sistemică. Analiza este construită în jurul cuantificării indicatorilor de lichiditate din sistemul de plăți ReGIS utilizând scenarii de tip *stress-test* pentru a estima impactul unui şoc de lichiditate indus de un incident operațional asupra sistemului de plăți. Analiza permite evaluarea robusteții sistemului şi dezvoltă înțelegerea mecanismelor de funcționare a piețelor

financiare. Rezultatele indică o rezistență ridicată a sistemului de plăți ReGIS la şocuri de lichiditate, în principal datorită rezervelor minime obligatorii. Acestea amortizează eventuale creşteri ale volatilității pe piața monetară şi permit funcționarea în condiții optime a sistemului de plăți ReGIS. Sincronizarea fluxurilor monetare între participanții la sistemul de plăți reprezintă un alt factor de stabilizare a sistemului de plăți. Participanții la ReGIS reciclează resursele financiare în interiorul sistemului şi permit reducerea presiunii pe lichiditate prin multiplicarea valorii plăților decontate raportat la resursele efectiv utilizate. Analiza a fost realizată cu ajutorul simulatorului pentru sisteme de plăți şi de decontare BoF-PSS2, dezvoltat de către Banca Finlandei, instrument utilizat la nivel internațional de către bănci centrale şi institute de cercetare.

f) Analiza impactului creşterii plafonului de garantare a depozitelor bancare asupra stabilității sectorului bancar. Dezbaterile la nivelul Uniunii Europene privind majorarea pragului de garantare a depozitelor bancare şi uniformizarea legislațiilor naționale au impus realizarea unui studiu de impact în România pentru a se identifica atât beneficiile, cât şi costurile asumate de sistemul bancar prin aplicarea noilor măsuri. Rezultatele analizei relevă o concentrare ridicată a depozitelor bancare de valori mici, acoperite integral prin schema de garantare a depozitelor, în sistemul bancar românesc; prin urmare, beneficiile creşterii pragului de garantare sunt limitate. În acelaşi timp, instituțiile de credit au fost nevoite să contribuie suplimentar la fondul de garantare într-o perioadă de creştere a presiunilor pe resurse. Siguranța oferită deponenților este însă deosebit de importantă pentru stabilitatea sistemului bancar, iar măsurile preventive au un rol central în consolidarea rezistenței acestuia.

g) Analiza privind lichiditatea titlurilor de stat şi a depozitelor din bilanțul instituțiilor de credit. Instituțiile de credit calculează indicatori de lichiditate pe benzi de scadență şi trebuie să dețină suficiente resurse, chiar şi în condiții de depreciere a valorii activelor, pentru acoperirea integrală a ieşirilor de lichidități. Componentele principale ale lichidității efective sunt rezervele de numerar, titlurile de stat şi creditele, iar cele ale lichidității necesare sunt depozitele şi împrumuturile atrase. S-a constatat că instituțiile de credit au înregistrat valori supraunitare ale indicatorului de lichiditate (lichiditate efectivă/lichiditate necesară) chiar şi în perioadele de incertitudine ridicată din piețele financiare, fiind capabile să reziste unor presiuni pe resurse.

Titlurile de stat prezintă risc de credit neglijabil deoarece sunt garantate cu încasările din taxe şi impozite, dar riscul de piață poate deveni semnificativ în perioade de incertitudine. *Rating*-ul de țară, costul cu acoperirea riscului de credit, fluxurile din piețele financiare ori aversiunea față de risc a investitorilor sunt factori determinanți în stabilirea prețurilor titlurilor de stat. Cotațiile acestora s-au depreciat în perioada octombrie-noiembrie 2008, dar ulterior au reintrat pe un trend crescător.

Un alt rezultat important al analizei este acela că depozitele atrase pot varia semnificativ în funcție de dimensiune şi deținători, dar în acelaşi timp pot migra în cadrul aceleiaşi instituții de credit prin modificarea termenilor contractuali. De obicei, resursele volatile sunt folosite pentru plasamente în

titluri lichide cu scadențe reduse, iar resursele stabile finanțează activitatea de creditare.

h) Dezvoltarea metodologiei exercițiului de *stress-test*, instrument de evaluare a rezistenței instituțiilor de credit la evoluții adverse ale cadrului macroeconomic. Exercițiul de *stress-test* desfășurat de Banca Națională a României își propune să evalueze măsura în care fondurile proprii individuale acoperă potențialele pierderi survenite în urma unor şocuri, în condițiile menținerii unui nivel minim reglementat al ratei de adecvare a capitalului.

   În cadrul exercițiului de *stress-test*, a fost modificată modalitatea de estimare a riscului de piață, prin includerea în cadrul analizei a efectului modificării ratelor de dobândă asupra elementelor componente ale portofoliului de tranzacție, folosindu-se ca *proxy* titlurile de stat. Cuantificarea riscului de curs de schimb este efectuată prin estimarea valorii la risc (VaR), în funcție de evoluția istorică a cursului de schimb al leului față de monedele luate în calcul în cadrul poziției valutare nete raportate zilnic de instituțiile de credit.

i) Testul de contaminare interbancară. Este un instrument de bază în monitorizarea riscului sistemic, alături de exercițiul de *stress-test*. Metodologia testului de contaminare interbancară directă presupune intrarea în incapacitate de plată a unei instituții de credit ca urmare a unui factor intern. Ulterior este evaluat potențialul efect de domino asupra celorlalte bănci din sistem, utilizând o matrice a expunerilor bilaterale interbancare. Procesul de propagare a şocului se opreşte în momentul în care nicio instituție de credit nu mai este indusă în stare de insolvabilitate.

   Starea de insolvabilitate a unei instituții de credit apare atunci când indicatorul de solvabilitate scade sub 2 la sută. Executarea testului de contaminare interbancară directă presupune parcurgerea următorilor paşi: (i) simularea şocului inițial; (ii) recalcularea indicatorilor de solvabilitate; şi (iii) identificarea evenimentelor de insolvabilitate.

   Rezultatele analizei relevă un risc sistemic foarte scăzut, sectorul bancar din România fiind în general bine capitalizat şi cu un grad redus de conectivitate la nivelul pieței interbancare, pe fondul unei expuneri bilaterale de valoare mică.

j) Modelul valorii economice a capitalului (EVE). Acesta cuantifică expunerea în termenii valorii de piață (economice) a fondurilor proprii la un şoc pe rata dobânzii, fiind o măsură menită să ofere un reper solid în analiza expunerii la riscul de dobândă. Modelul EVE presupune: (i) împărțirea pozițiilor bilanțiere purtătoare de dobândă pe categorii globale: sector bancar, nebancar (populație şi companii) şi guvernamental; (ii) repartizarea pozițiilor corespunzătoare fiecărei categorii pe intervale de *repricing*/maturitate în conformitate cu momentul reevaluării pentru instrumentele cu dobândă variabilă sau fixă; (iii) calcularea ponderilor de senzitivitate la modificările ratei dobânzii pentru fiecare interval de *repricing*/maturitate; (iv) netuirea pozițiilor de activ şi pasiv pe fiecare interval de maturitate şi ajustarea sumelor rezultate cu ponderile de risc corespunzătoare; şi (v) determinarea expunerii în termenii valorii de piață a

fondurilor proprii la o anumită modificare a dobânzii, ca diferență între activele şi pasivele ponderate. În cadrul intervalelor de *repricing*/maturitate sunt incluse doar pozițiile de activ şi pasiv purtătoare de dobândă şi, în consecință, sensibile la rata dobânzii.

Analiza senzitivității la riscul de rată a dobânzii pe baza datelor la 31 decembrie 2009 arată un impact redus asupra fondurilor proprii (cu un maxim de aproximativ 5 la sută, în cazul unui şoc simultan de 200 de puncte de bază aplicat ratei dobânzii la lei, respectiv la valută, considerând o deplasare paralelă a curbei randamentelor).

4. Gestiunea crizelor financiare

Activitatea de cercetare în domeniul gestiunii crizelor financiare s-a concentrat în anul 2009 asupra demersului de identificare a reperelor macroeconomice care oferă semnale privind evoluția riscului sistemic generat de deteriorarea calității activelor instituțiilor de credit din România.

Studiul care a însoțit acest demers şi-a propus să descrie sintetic modul în care dinamica activității economice influențează evoluția ratei creditelor neperformante la nivelul sistemului bancar românesc. Cercetarea se înscrie pe traiectoria analizei macroprudențiale, elementul central fiind dezvoltarea unui set de cinci sisteme de ecuații complementare de evaluare a riscului de credit, fiecare conținând câte o funcție explicativă a ratelor de nerambursare, atât pentru sectorul populației, cât şi pentru sectorul societăților nefinanciare.

Cele două rate de nerambursare a creditelor bancare au fost modelate pe baza unor variabile macroeconomice printr-o funcție logistică, pornind de la soluția metodologică a modelului condițional de risc de credit *Credit Portfolio View*. Principalii factori macroeconomici determinanți ai ratei de nerambursare a creditelor bancare acordate populației sunt cursul de schimb, rata şomajului şi costul creditelor, în timp ce în cazul expunerilor față de societățile nefinanciare indicatorii fundamentali sunt creşterea economică şi ratele medii ale dobânzilor active. Aceste variabile au fost incluse în diferite configurații şi intervale de impact (*lag*-uri) în cadrul celor cinci modele macroeconomice de risc de credit dezvoltate. Rezultatele estimărilor validează ipoteza potrivit căreia creşterea ratelor dobânzii, pe fondul amplificării percepțiilor de risc, nu reprezintă numai o sursă pentru acoperirea unor pierderi aşteptate determinate de o anticipată deteriorare a calității portofoliului de credite, ci şi o cauză semnificativă a proliferării evenimentelor de nerambursare în rândul clientelei nebancare.

Deşi până în prezent efectul net al acestei politici de dobândă a fost în favoarea băncilor, exercițiul de prognoză pentru anul 2010 arată că întârzierea procesului de reducere a primelor de risc ar putea fi în defavoarea sistemului bancar, în special din a doua parte a anului. Menținerea costului creditului la nivelul consemnat la sfârşitul anului 2009, în pofida valorilor relativ reduse ale creditelor neperformante, în special la nivelul gospodăriilor populației, va alimenta în continuare tendința de

deteriorare a calității activelor bancare în România, în timp ce veniturile din dobânzi vor înregistra, cel mai probabil, o stagnare.

Având în vedere complexitatea fenomenului analizat, procesul de testare *ex post* a mecanismului cantitativ de previziune a creditelor neperformante la nivelul sistemului bancar românesc va continua până la momentul intrării într-o nouă fază a ciclului economic, urmând ca ulterior să se alăture setului de instrumente utilizate de banca centrală în scopul evaluării riscului sistemic.

5. Evenimente ştiinţifice organizate de BNR

La data de 30 aprilie 2009, Banca Națională a României a organizat cea de-a doua ediție a Colocviilor de politică monetară, având ca temă „Realități şi iluzii în contextul crizei economice". La această manifestare ştiinţifică au participat specialişti din BNR, Ministerul Finanțelor Publice şi băncile comerciale, precum şi numeroşi reprezentanți ai mediului academic din România. În cadrul seminarului au fost abordate problematica procesului de adoptare a monedei unice europene şi cea a percepției investitorilor privind România în contextul crizei economice.

La data de 9 septembrie 2009, BNR a organizat, în colaborare cu Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar (FGDSB) şi Centrul Român de Politici Economice (CEROPE), simpozionul „Aspecte ale procesului de economisire în România", la care au luat parte specialişti din cadrul acestor instituții, precum şi numeroşi reprezentanți ai mediului academic şi financiar. Principalele subiecte abordate au fost: caracteristicile şi tendințele procesului de economisire în România, impactul economisirii asupra sistemului financiar-bancar şi analiza contului curent din perspectiva diferenței dintre economii şi investiții.

În perioada 24-25 septembrie 2009, BNR a organizat, în colaborare cu FMI, seminarul regional anual pe probleme de stabilitate financiară. Pe lângă experții FMI, la acest seminar au participat reprezentanți ai băncilor centrale din Albania, Austria, Bulgaria, Croația, Grecia, Letonia, Olanda, Polonia, Serbia, Turcia, Ucraina şi Ungaria, iar din partea României, reprezentanți ai Băncii Naționale a României, ai Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, ai Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor, ai Comisiei de Supraveghere a Sistemului Pensiilor Private, precum şi reprezentanți ai Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare. Seminarul a avut ca temă „Provocări ale crizei financiare globale pentru economiile europene emergente" şi şi-a propus să ofere participanților informații privind cele mai recente tendințe şi evoluții în domeniul stabilității financiare, precum şi să faciliteze schimbul de experiență privind activitatea practică în acest domeniu. Concomitent cu acest seminar, în contextul crizei economice, s-a desfăşurat cea de a doua reuniune a viceguvernatorilor – sau reprezentanților acestora – ce coordonează domeniul stabilității financiare din statele central şi est-europene ale UE, participanții din acest an fiind din Cehia, Estonia, Letonia, Lituania şi România. Reuniunea a examinat măsurile întreprinse, la nivelul fiecărei țări participante, în domeniul stabilității financiare şi în contextul economic amintit.

6. Orientări şi obiective ale activităţii de cercetare în anul 2010

În anul 2010 vor continua să fie elaborate studii şi analize menite să ofere sprijin procesului decizional din BNR prin furnizarea unei game largi de informaţii relevante.

Pe termen mediu şi lung, obiectivul central al cercetării macroeconomice întreprinse la nivelul BNR îl reprezintă implementarea modelului de echilibru general dinamic (DGE – *Dynamic General Equilibrium*) al economiei româneşti. Pentru anul 2010 se preconizează parcurgerea unor etape avansate în cadrul procesului de testare a capacităţii acestui model de a reproduce principalele evidenţe empirice observate în cadrul economiei româneşti. Obiectivul de a realiza o primă rundă experimentală de proiecţie utilizând modelul DGE apare, în momentul de faţă, ca având o probabilitate ridicată de realizare pe parcursul anului 2010.

Un interes major va continua să fie acordat în acest orizont temporal şi derulării unor proiecte de cercetare subordonate obiectivului de îmbunătăţire a proprietăţilor MAPM. În acest scop, în anul 2010 vor fi iniţiate sau finalizate proiecte ce vizează introducerea în cadrul MAPM a unui bloc distinct pentru modelarea dinamicii pieţei muncii, identificarea unor specificaţii alternative ale primei de risc asociate plasamentelor investitorilor străini în active financiare denominate în monedă naţională şi operaţionalizarea modulului privind funcţionarea mecanismului de transmisie a politicii monetare în succesiunea bancă centrală-piaţă monetară-rate relevante ale dobânzilor bancare. Pentru identificarea tendinţelor de evoluţie ale economiei pe termen mediu, este avută în vedere extinderea ariei de cuprindere a metodologiilor folosite pentru evaluarea trendurilor/nivelurilor potenţiale ale unor variabile macroeconomice (precum PIB şi cursul real de schimb real efectiv). De asemenea, vor fi efectuate demersuri în vederea coroborării şi fundamentării scenariilor macroeconomice realizate cu ajutorul MAPM – deopotrivă a celor pe termen scurt şi mediu – pornindu-se de la informaţiile preluate din cadrul matricei *flow-of-funds*.

O atenţie deosebită va fi acordată în anul 2010 realizării unei analize a competitivităţii exporturilor româneşti. Performanţa exporturilor pe parcursul ultimului deceniu va fi evaluată pe baza aplicării metodei de piaţă constante. Totodată, vor fi abordate competitivitatea prin preţ, inclusiv prin utilizarea cursului de schimb efectiv – nominal şi real – ca măsură a acesteia, şi competitivitatea non-preţ.

În planul dezvoltării metodologiei exerciţiului de *stress-test*, se va avea în vedere implementarea unor modele de legătură cu mediul macroeconomic, în scopul îmbunătăţirii metodologiei de estimare a evoluţiei creditelor neperformante în cadrul diverselor tipuri de credite acordate populaţiei. Vor fi efectuate şi demersuri pe linia dezvoltării buclei de conexiune inversă, în care rezultatele simulării scenariilor de *stress-test* – concretizate în cuantificarea impactului bilanţier resimţit de instituţiile financiare – ar urma să configureze unii factori de risc specifici în cadrul proiecţiei macroeconomice realizate pe baza MAPM.

Capitolul XIII. Alte activităţi ale Băncii Naţionale a României

1. Managementul resurselor umane

Politica de resurse umane promovată de BNR pe parcursul anului 2009 a urmărit îndeplinirea obiectivului de asigurare a unui climat care să permită salariaţilor băncii să îşi desfăşoare activitatea în condiţii de performanţă şi eficienţă şi să obţină rezultate optime.

Activităţi de modificare şi reorganizare a structurilor organizatorice

Adaptarea structurii organizatorice a băncii, în funcţie de complexitatea activităţilor desfăşurate şi de schimbările mediului economic, deţine un rol esenţial în optimizarea rezultatelor băncii centrale.

Ca urmare a analizării impactului crizei internaţionale asupra sistemului financiar românesc, în prima parte a anului 2009 s-a decis realizarea unei delimitări clare între funcţia de gestiune a crizelor financiare şi funcţiile de evaluare şi de prevenire a vulnerabilităţilor din sistemul financiar românesc, prin înfiinţarea unei noi entităţi în cadrul BNR, respectiv Compartimentul Gestiunea Crizelor Financiare.

Având în vedere cerinţele cadrului european de supraveghere a instituţiilor de credit, transpuse în legislaţia naţională, şi atribuţiile specifice Băncii Naţionale a României în acest domeniu, s-a hotărât ca, începând cu luna mai 2009, în cadrul Direcţiei Supraveghere, să funcţioneze un serviciu responsabil cu monitorizarea şi supravegherea instituţiilor de credit în vederea prevenirii utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor şi finanţării terorismului şi cu punerea în aplicare a sancţiunilor internaţionale de blocare a fondurilor.

Tot în anul 2009, ca urmare a recomandărilor misiunii de audit intern privind localizarea funcţiei de monitorizare a sistemelor de plăţi, a sistemelor de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare şi a instrumentelor de plată, s-a decis transferarea serviciului cu aceste atribuţii din cadrul Direcţiei Reglementare şi Autorizare în cadrul Direcţiei Stabilitate Financiară.

Activitatea de promovare şi motivare

Diversificarea formelor de dezvoltare profesională, precum şi creşterea complexităţii activităţilor desfăşurate în Banca Naţională a României, odată cu intrarea acesteia în Sistemul European al Băncilor Centrale, au creat condiţii pentru accentuarea spiritului concurenţial, dar şi pentru creşterea exigenţelor în procesul de promovare.

Încurajarea mobilităţii interne ca factor de extindere a ariei de competenţe a salariaţilor are în vedere, la nivelul funcţiilor de execuţie, completarea specializării,

iar, la nivelul funcțiilor de conducere, dezvoltarea competențelor profesionale şi manageriale.

Pe parcursul anului 2009 au fost realizate 52 de promovări în funcții superioare de execuție şi 4 promovări în funcții de conducere.

Activități de recrutare şi selecție

În cadrul activităților de recrutare şi selecție desfăşurate în anul 2009 s-au urmărit atât asigurarea conformității cu reglementările în domeniu, cât şi îndeplinirea de către candidați a cerințelor specifice activității BNR, astfel încât acoperirea nevoilor de personal, din surse interne şi externe, să fie asigurată de persoane cu experiență şi competențe în domeniu sau care au dovedit un real potențial de dezvoltare profesională.

În condițiile unei fluctuații moderate a personalului față de anii precedenți, în anul 2009 s-au desfăşurat 21 de concursuri în centrala băncii şi 13 în sucursalele teritoriale, în urma cărora au fost operate 109 angajări (100 în centrală şi 9 în sucursale). De asemenea, în cursul anului 2009 un număr de 56 de angajați au încetat raporturile de muncă cu banca, din care 34 în centrală şi 22 în sucursale. Astfel, în Banca Națională a României, în anul 2009, a fost înregistrată o rată de schimb a personalului *(staff turnover rate)* de 3,3 la sută.

Activitatea de perfecționare profesională a personalului

În cadrul programelor de perfecționare profesională desfăşurate în anul 2009 au fost implicați 735 de salariați ai BNR (atât din centrală, cât şi din sucursale), reprezentând 41,5 la sută din totalul personalului.

Ținând seama de cerințele de perfecționare formulate de direcțiile şi sucursalele BNR, precum şi de obiectivele pe termen lung ale strategiei de resurse umane, activitatea de pregătire profesională desfăşurată în 2009 – *in-house* şi în cadrul Institutului Bancar Român – s-a dezvoltat atât prin organizarea de noi cursuri, cât şi prin creşterea numărului de participanți cuprinşi în aceste forme de pregătire. Un accent deosebit s-a pus pe perfecționarea în domeniul informatic, al limbilor străine, dar şi în problematici de natură financiar-bancară. Alături de specialişti din cadrul BNR, la unele cursuri au susținut prezentări şi lectori din firme specializate în consultanță şi training. De asemenea, în alte cazuri, participanții au beneficiat de experiența şi cunoştințele unor personalități în domeniul economiei, politicii, strategiei, finanțelor şi relațiilor internaționale.

Din totalul participărilor la acțiuni de perfecționare organizate de instituții din țară, circa 30 la sută s-au înregistrat la Institutul Bancar Român, în special pentru cursuri de informatică, finalizate cu obținerea permisului ECDL, pentru cursuri de învățământ la distanță cu tematică financiar-bancară şi pentru cursuri de învățare şi perfecționare a limbilor franceză şi engleză. Pentru personalul din sucursale, cursurile de limbi străine şi cele pentru obținerea permisului ECDL au fost organizate pe plan local.

În ceea ce privește programul special de pregătire *in-house*, la Centrele de Perfecționare Profesională și Activități Sociale și la sucursale au avut loc: (i) seminarii pe teme precum: „Banca Națională a României – istorie, valori, perspective", „Relații publice și comunicare", „Statistică macroeconomică", „Strategii decizionale în condiții de risc și de criză", „Comunicare internă", și (ii) acțiuni (instructaje, întâlniri de lucru) organizate de direcțiile din BNR pentru personalul propriu și/sau al sucursalelor.

În total, la seminariile *in-house* au participat 156 de persoane, iar la acțiunile direcțiilor din banca centrală 217 persoane.

Pregătirea profesională a salariaților în străinătate a fost realizată în proporție de peste 65 la sută prin colaborări cu Banca Centrală Europeană și cu bănci centrale naționale membre ale Sistemului European al Băncilor Centrale. Colaborarea BNR cu aceste instituții a permis o abordare comparativă a diverselor sisteme bancare și o continuare a acțiunilor pentru alinierea băncii centrale la standardele internaționale, în contextul integrării României în Uniunea Europeană și în perspectiva adoptării monedei unice europene.

2. Activitatea statistică

În anul 2009 au continuat și s-au dezvoltat, în concordanță cu cerințele Băncii Centrale Europene și ale Eurostat, activitățile statistice privind sectorul extern (statistica balanței de plăți, ancheta privind investițiile străine directe), statistica monetară și financiară (statistica bilanțului monetar al instituțiilor financiare monetare, statistica ratelor dobânzilor practicate de instituțiile de credit în relațiile cu gospodăriile populației și societățile nefinanciare, statistica activelor și pasivelor instituțiilor financiare nebancare), statistica conturilor naționale financiare (conturile financiare anuale ale sectoarelor instituționale și conturile financiare trimestriale ale administrației publice).

De asemenea, au fost dezvoltate în continuare statistici noi (statistica activelor și pasivelor fondurilor de investiții), atât pentru a furniza informații suplimentare în legătură cu sistemul financiar din România, cât și pentru a răspunde necesității de a alinia statisticile produse de Banca Națională a României la standardele europene, în perspectiva integrării țării noastre în zona euro.

Statistica bilanțului monetar al sectorului instituții financiare monetare

În anul 2009 a fost adoptată Norma BNR nr. 10 din 25 noiembrie, care definește mecanismele de raportare potrivit prevederilor Regulamentului (CE) nr. 25/2009 al Băncii Centrale Europene din 19 decembrie 2008 privind bilanțul sectorului instituții financiare monetare (reformare) (BCE/2008/32) și se adresează instituțiilor de credit rezidente, precum și societăților de administrare a investițiilor și societăților de investiții autoadministrate care gestionează fonduri de piață monetară. Acestea vor raporta datele pentru elaborarea bilanțului monetar defalcate pe instrumente financiare, scadențe și sectoare instituționale, în conformitate cu Sistemul European de Conturi SEC 1995. Prevederile acestui act normativ se vor aplica de la 1 iulie 2010.

Față de reglementarea anterioară, noul act normativ prevede cerințe suplimentare de raportare statistică privind: creditele acordate; depozitele *overnight* transferabile; titlurile de valoare altele decât acțiunile, emise de societăți vehicul investițional şi deținute de instituțiile de credit; titlurile de creanță emise de instituțiile de credit cu scadența la emitere de până la doi ani inclusiv şi cu garanția de recuperare la răscumpărare a capitalului investit mai mică de 100 la sută; securitizările de credite şi alte transferuri de credite.

Statistica ratelor dobânzilor practicate de instituțiile financiare monetare pentru depozitele constituite de gospodării şi societăți nefinanciare şi pentru creditele acordate acestora

În anul 2009, a fost adoptată Norma BNR nr. 11 din 25 noiembrie, care definește mecanismele de raportare potrivit prevederilor Regulamentului (CE) nr. 63/2002 privind statisticile referitoare la ratele dobânzilor practicate de instituțiile financiare monetare pentru depozitele constituite de gospodării şi societăți nefinanciare şi creditele acordate acestora (BCE/2001/18), modificat prin Regulamentul (CE) nr. 290/2009 al Băncii Centrale Europene din 31 martie 2009 (BCE/2009/7). Aceste prevederi se adresează instituțiilor de credit rezidente şi se vor aplica începând cu data de 1 iulie 2010.

Pe baza informațiilor suplimentare raportate de instituțiile de credit în baza acestei norme, vor fi elaborate şi diseminate statistici noi, referitoare la: (i) ratele dobânzilor pentru creanțele aferente cardurilor de credit, creditele acordate pe descoperit de cont (tip *overdraft*) şi creditele reînnoibile automat (tip *revolving*); (ii) ratele dobânzilor pentru contractele noi de credite acordate societăților nefinanciare defalcate în funcție de valoarea creditului acordat; (iii) ratele dobânzilor aferente contractelor noi de credite care au garanții reale şi/sau garanții personale de valoare mai mare sau egală cu valoarea creditului.

3. Tehnologia informației

În anul 2009 a continuat procesul de îmbunătățire a colectării şi prelucrării datelor de la instituțiile de credit prin sistemul SIRBNR, care oferă un cadru unic de raportare, de o manieră modernă şi eficientă.

Astfel, au fost introduse două raportări noi – Raportare cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă conform Ordinului BNR nr. 14/2008 şi Tranzacții efectuate prin conturi de corespondent, conform Regulamentului BNR nr. 10/2009 –, iar alte patru raportări au fost modificate în vederea alinierii la cerințele reglementărilor europene.

De asemenea, odată cu majorarea volumului de date gestionate şi a numărului de utilizatori ai sistemului, au fost efectuate operațiuni de *fine-tuning* care au condus la îmbunătățirea procesului de monitorizare a transmisiilor şi a performanțelor generale ale sistemului.

În prezent, în sistemul SIRBNR sunt incluse 34 de raportări cu periodicități variate, de la zilnice până la anuale, acesta fiind accesat de peste 400 de utilizatori din instituțiile de credit şi de circa 175 de utilizatori din BNR.

De asemenea, în 2009 a fost continuat procesul de mentenanță a aplicațiilor informatice utilizate în direcțiile Băncii Naționale a României şi au fost rezolvate solicitările de implementare a unor funcționalități suplimentare, adaptate nevoilor specifice.

În prima parte a anului 2009, a fost operaționalizat sediul secundar al Băncii Naționale a României destinat reluării activității instituției în cazul apariției unor situații de criză. În locația respectivă au fost replicate sistemele informatice şi de comunicații care susțin activitățile critice ale instituției, cum ar fi conectarea la sistemele de tranzacționare şi furnizare de informații financiare *Reuters* şi *Bloomberg*, conectarea la Sistemul Electronic de Plăți, conectarea la sistemul SWIFT, conectarea la Internet şi la serviciile de poştă electronică. În cursul anului 2009 au fost organizate şi derulate cu succes două exerciții de simulare a unor situații de criză, care au inclus reluarea activităților critice utilizând infrastructura informatică şi de comunicații de la sediul secundar.

În ceea ce priveşte procesul de înlocuire a echipamentelor informatice şi de comunicații uzate moral, acesta a fost continuat şi intensificat, atât în sediul central, cât şi în sucursalele Băncii Naționale a României. Procesul de retehnologizare a permis implementarea unor metode automate, moderne destinate sporirii gradului de securitate şi disponibilitate a infrastructurii informatice. În paralel au fost operaționalizate mecanisme de administrare şi monitorizare menite a eficientiza activitatea personalului implicat în furnizarea de servicii informatice.

Pe parcursul anului 2009 a fost realizat studiul de fezabilitate şi au fost contractate lucrările de amenajare a noului centru de date al Băncii Naționale a României. Acesta va dispune de instalații de alimentare cu energie electrică, climatizare şi asigurare a securității, care sunt avansate din punct de vedere tehnologic şi sunt dimensionate corespunzător nevoilor actuale şi viitoare ale instituției. Noua locație va asigura un spațiu fizic de dimensiuni suficiente instalării echipamentelor informatice existente, acoperind de asemenea şi nevoile suplimentare apărute cu deosebire în ultima perioadă. Totodată, au fost continuate eforturile de îmbunătățire a puterii de calcul şi a spațiului de stocare din centrul de date vechi, în scopul utilizării mai eficiente a puterii de calcul disponibile, al scăderii consumului de energie electrică şi a necesităților de climatizare, precum şi al economisirii spațiului fizic existent.

De asemenea, în anul 2009 a continuat procesul de conectare a utilizatorilor din BNR la aplicațiile informatice şi la serviciile disponibile în cadrul rețelei securizate de comunicații a Sistemului European al Băncilor Centrale, conform calendarului stabilit împreună cu Banca Centrală Europeană.

4. Activitatea de audit intern

Similar anilor precedenți, activitatea de audit intern s-a desfăşurat în baza planului anual de audit, întocmit pe baza evaluării sistematice a riscurilor asociate, proceselor, activităților, structurilor organizatorice şi proiectelor importante derulate de BNR.

Astfel, în anul 2009, au fost realizate 30 de angajamente de audit intern, din care 25 erau programate prin planul anual de audit, iar 5 au fost adăugate la cererea conducerii executive sau a unor structuri organizatorice ale băncii.

Dintre cele 30 de angajamente realizate, cea mai mare parte (23) au reprezentat misiuni de asigurare, axate în principal pe evaluarea gradului de adecvare şi a eficacității sistemului de control intern şi de management al riscurilor aferente obiectului auditat. În ceea ce priveşte misiunile suplimentare, trei dintre acestea au fost misiuni de consultanță, cu obiective punctuale, stabilite de comun acord cu beneficiarul angajamentului, iar două au reprezentat investigații efectuate la solicitarea conducerii executive a băncii.

Pentru toate aceste angajamente efectuate, au fost elaborate rapoarte de audit în care au fost prezentate detaliat observațiile şi recomandările auditorilor, rapoarte ce au fost transmise atât conducerii structurilor organizatorice auditate, cât şi conducerii executive a băncii şi Comitetului de Audit.

De asemenea, au fost efectuate o serie de alte activități de tip consultativ, constând în: (i) furnizarea de opinii şi puncte de vedere asupra unor proiecte de acte normative inițiate de structurile organizatorice ale băncii, la cererea acestora; (ii) participarea la dezbaterea unor proiecte de regulamente importante, în scopul furnizării de consultanță pe probleme de control şi management al riscurilor.

Pe lângă angajamentele menționate, s-au desfăşurat şi o serie de activități specifice pentru SEBC, la solicitarea Comitetului Auditorilor Interni[1], concretizate, pe de o parte, în misiuni de audit cu obiect, sferă de cuprindere şi obiective punctuale stabilite de acest organism, comune tuturor băncilor centrale membre şi, pe de altă parte, în furnizarea de contribuții la dezvoltarea metodologiei de lucru aplicabile acestor misiuni.

[1] Structură a SEBC, mandatată de Consiliul Guvernatorilor cu responsabilități în sfera auditului intern, respectiv cu planificarea, desfăşurarea şi raportarea angajamentelor de audit efectuate la nivelul SEBC/Eurosistem, inclusiv stabilirea metodologiei de lucru şi asigurarea calității muncii de audit desfăşurate în cadrul/pentru aceste organisme.

5. Activitatea juridică

În anul 2009, activitatea de avizare a continuat să reprezinte o componentă importantă a activității juridice a Băncii Naționale a României. Astfel, au fost emise 201 avize asupra proiectelor de acte normative inițiate de banca centrală sau asupra reglementărilor interne ale acesteia, au fost analizate şi avizate 51 de contracte privind sistemele de plăți şi 101 convenții încheiate de banca centrală cu diverse autorități naționale şi internaționale.

De asemenea, la solicitarea direcțiilor de specialitate din cadrul BNR, au fost emise 27 avize asupra notelor referitoare la cereri de constituire a unor instituții de credit sau la radieri de instituții financiare nebancare, 1 019 avize asupra proiectelor de răspuns către Ministerul Administrației şi Internelor privind incidente de plăți, 327 avize asupra proiectelor de ordine de sancționare a unor instituții financiare nebancare, case de schimb şi instituții de credit, precum şi alte avize privind aspecte de legalitate şi puncte de vedere.

Tot în cursul anului 2009, la cererea diverselor autorități ale statului sau a altor persoane juridice, inclusiv instituții de credit, au fost întocmite 73 de adrese, iar alte 26 de adrese către instituțiile statului au constituit puncte de vedere asupra unor acte normative cu specific financiar-bancar şi în legătură cu care Banca Națională a României trebuie să fie consultată, potrivit legii.

Totodată, au fost exprimate 49 de opinii reprezentând interpretări ale aplicării legii bancare sau a statutului BNR şi 36 de opinii vizând interpretarea reglementărilor emise de banca centrală.

O altă componentă a activității juridice a reprezentat-o soluționarea unui număr de 19 petiții provenind de la persoane juridice pe domenii ce intră în sfera de competență a băncii centrale, formularea a 34 de scrisori la cererea diverselor instanțe judecătoreşti şi a 36 de adrese reprezentând corespondența purtată cu Banca Centrală Europeană sau cu alte organisme financiare europene şi internaționale.

Consilierii juridici au asigurat reprezentarea Băncii Naționale a României în fața instanțelor judecătoreşti într-un număr de 360 dosare şi s-au prezentat la 752 termene de judecată.

În cadrul activității de asistență juridică, în anul 2009 au fost analizate şi avizate un număr de 86 de documente aferente cererilor de executare silită prin poprire şi un număr de 60 de cereri de restituire de obiecte din metale prețioase formulate de persoane fizice, în baza dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 190/2000 privind regimul metalelor prețioase, aliajelor acestora şi pietrelor prețioase în România, cu modificările şi completările ulterioare.

Activitatea de asistență contractuală s-a concretizat în avizarea de contracte şi acte adiționale la contracte, precum şi avizarea notelor emise de către direcțiile de specialitate din centrala Băncii Naționale a României şi a ordinelor guvernatorului emise în vederea respectării procedurii legale prealabile necesare încheierii contractelor de către Banca Națională a României.

În perioada 10-11 septembrie 2009, Banca Națională a României a organizat reuniunea Comitetului juridic (*Legal Committee* – LEGCO) din cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale, eveniment la care au participat reprezentanți ai Băncii Centrale Europene şi ai celor 27 de bănci centrale naționale din statele membre ale Uniunii Europene.

În data de 10 septembrie reuniunea s-a desfăşurat în componența standard a *Legal Committee*, la care au participat membrii LEGCO din statele zonei euro, iar în 11 septembrie a avut loc reuniunea în componență extinsă, la care au participat reprezentanții tuturor statelor membre ale Uniunii Europene.

6. Arhiva, Muzeul şi Biblioteca BNR

În anul 2009, în cadrul **Arhivei** generale şi a **Muzeului BNR** au fost continuate activitățile de conservare, prelucrare şi valorificare a fondurilor arhivistice şi a pieselor incluse în colecțiile muzeale. În acelaşi timp, spațiul destinat Muzeului BNR – fostul hol al Ghişeelor din Palatul Lipscani – a fost inclus în procesul de restaurare, iar la etajul I al aceleiaşi clădiri a fost demarată amenajarea Galeriei guvernatorilor.

În vederea conservării, prelucrării şi valorificării documentelor, au fost desfăşurate următoarele acțiuni:

- Continuarea programului de arhivare electronică şi analogică a documentelor din arhiva istorică a BNR, prin scanarea şi microfilmarea documentelor din fondurile: „Procese-verbale ale consiliilor de conducere ale BNR (1953-1989)", „Direcția Secretariat (1941-1950)", „Direcția Organizare (1955-1956)", „Serviciul Studii (1927-1969)". În prezent, Arhiva Generală deține în format digital şi analogic peste 900 000 pagini document din arhiva istorică a BNR;
- Continuarea operațiunilor de fişare tematică şi de întocmire a inventarelor pentru fondurile arhivistice cu evidență sumară sau de gestiune;
- Acordarea de asistență de specialitate, pe probleme arhivistice, direcțiilor din BNR; preluarea şi arhivarea documentelor depuse de acestea;
- Evaluarea situației arhivelor şi a spațiilor de arhivare de care dispun sucursalele teritoriale Argeş, Gorj, Galați, Prahova şi Iaşi;
- Continuarea cercetărilor în fototeci şi biblioteci publice, pentru îmbogățirea Fototecii istorice a BNR;
- Întocmirea, la solicitarea conducerii sau a direcțiilor BNR, a unor materiale documentare, precum: „Datoria publică externă a României în perioada interbelică"; „Colecția de timbre a BNR"; „Monumentul dedicat lui Eugeniu Carada, inaugurat la 17 februarie 1924"; „Medalia comemorativă „Ardealul nostru"; „Înființarea şi evoluția istorică a sucursalelor BNR Iaşi, Craiova şi Suceava" etc.;
- Continuarea cercetărilor în fondul documentar al Consiliului Național pentru Studiul Arhivelor Securității, pentru identificarea informațiilor

referitoare la viața şi activitatea guvernatorilor şi a înalților funcționari ai BNR, până în anul 1968;

- Acordarea de asistență de specialitate cercetătorilor români şi străini care s-au adresat Arhivei BNR pentru elaborarea unor studii, precum: „Reabilitarea imobilului din Calea Victoriei nr. 22"; „Contribuții la problema materiilor prime în România, 1939-1941"; „Biletele ipotecare din 1877"; „Bancnotele BNR din perioada 1880-1947".

Valorificarea documentelor din Arhiva generală şi a colecțiilor Muzeului BNR s-a concretizat în realizarea unor materiale informative şi în organizarea mai multor manifestări consacrate istoriei economice, financiar-bancare şi cercetărilor numismatice:

- Expoziția *Romanian Money and Securities, History and Iconography. Exhibits from the Numismatic Collection of Banca Națională a României*, organizată la Frankfurt, în cadrul Zilelor culturale ale BCE – România 2009;
- Expoziția *The Polish Gold at the National Bank of Romania*, organizată la Bucureşti, în luna octombrie 2009;
- Secțiunea „Bani în circulație în anul 1939", inclusă în expoziția *1939 – zile de pace, zile de război*, organizată de Arhivele Naționale ale României (aprilie-mai 2009);
- Amenajarea punctului muzeal al sucursalei teritoriale Cluj şi elaborarea mai multor propuneri referitoare la organizarea unor puncte similare, consacrate istoriei leului, în cadrul altor sucursale ale BNR;
- Realizarea unei evaluări muzeografice în vederea amenajării unui Muzeu al Tezaurului, în peştera de la mănăstirea Tismana, locul unde a fost ascuns tezaurul BNR în timpul celui de-al Doilea Război Mondial;
- Organizarea celei de-a XVII-a ediții a Simpozionului de Istorie şi Civilizație Bancară „Cristian Popişteanu", cu tema *Din istoria Băncii Naționale a României – sucursale şi agenții* (29 aprilie 2009);
- Participarea la congrese, conferințe, simpozioane, seminarii şi sesiuni de comunicări ştiințifice organizate de prestigioase instituții universitare şi de cercetare din țară (Academia de Studii Economice din Bucureşti, Universitatea „Babeş Bolyai" din Cluj-Napoca, Universitatea din Oradea, Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi, Universitatea „George Bacovia" din Bacău, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Arhivele Naționale ale României, Societatea Numismatică Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Comisia pentru Istoria Oraşelor a Academiei Române etc.) şi din străinătate *(European Association of Banking and Financial History, International Numismatics Commission, University of Glasgow,* Muzeul Național de Istorie şi Arheologie a Moldovei);
- Participarea, în cadrul grupului de lucru care reprezintă BNR, la manifestările organizate în cadrul *South-Eastern Europe Monetary History Network*

la Banca Națională a Serbiei şi Banca Națională a Greciei, precum şi la cel de-al XV-lea Congres Mondial de Istorie Economică, desfăşurat la Utrecht (august 2009);

- Elaborarea şi publicarea cataloagelor manifestărilor expoziționale *(Romanian Money and Securities, History and Iconography. Exhibits from the numismatic collection of Banca Națională a României*, *The Polish Gold at the National Bank of Romania, Mănăstirea Țigăneşti),* precum şi a mai multor lucrări de cercetare: *Monnaies de Durostorum-Ostrov (4e siècle av. J.-C. – 6e siècle ap. J.C.)*, *Tezaurul de antoninieni de la Râmnicu Vâlcea*, *The National Bank of Romania during World War I: The impact of the political and military context on its running*, *The National Bank of Romania during the Great Depression 1929-1933*, *The National Bank of Romania, from Charities to institutionalised social Welfare 1880-1938*;
- Elaborarea materialelor pentru secțiunea „Muzeu" (Istorie şi arhitectură, Istoria monedei, Din istoria BNR, Guvernatorii BNR) de pe noua pagină *web* a BNR, precum şi pentru calendarul BNR pe anul 2010, având ca tematică emisiunile monetare ale băncii centrale din perioada 1880-2010.

În anul 2009, Comisia de achiziții pentru completarea patrimoniului Muzeului Băncii Naționale a României a identificat şi achiziționat o serie de obiecte muzeale, între care se regăsesc monede dacice, greceşti, romane, bizantine şi româneşti, bancnote, specimene de bancnote, documente etc. În acest fel, colecțiile Muzeului BNR s-au îmbogățit cu piese valoroase, rare sau importante din punct de vedere istoric şi muzeal.

Şi pe parcursul anului 2009 **Biblioteca BNR** a continuat să sprijine activitatea de cercetare, având înscrişi în evidențele sale 508 cititori atât din rândul salariaților BNR, cât şi din afara instituției (cadre didactice, studenți, cercetători).

Respectând tradiția anilor precedenți, achizițiile de cărți româneşti şi străine au avut în vedere atât ultimele apariții, cât şi cerințele formulate de cititori. Astfel, fondul de carte este permanent îmbogățit cu lucrări atât cu tematică economică şi financiar-bancară, cât şi din alte domenii: istorie economică, drept, informatică.

De asemenea, pentru a veni în sprijinul cititorilor, în cadrul Bibliotecii şi al Punctului de documentare au continuat să se redacteze trei buletine care conțin informații sintetice referitoare la cărțile sau periodicele nou-achiziționate: buletin bibliografic (cuprinde rezumate ale celor mai recente cărți româneşti şi străine achiziționate, care pun la dispoziția cititorului, într-o manieră sintetică, informații despre volumele respective), buletin informativ (cuprinde titlurile, grupate pe tematici, ale celor mai importante articole pe teme economice şi financiar-bancare din presa românească şi din revistele de specialitate) şi buletin documentar (cuprinde rezumate ale celor mai importante studii şi articole din publicații străine de specialitate care se regăsesc în cadrul colecției Bibliotecii BNR şi la Punctul de documentare).

În prezent, cu cele peste 18 000 unități bibliografice, Biblioteca BNR este una dintre cele mai importante deținătoare de literatură economică din țară.

Capitolul XIV. Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2009

1. Considerații generale

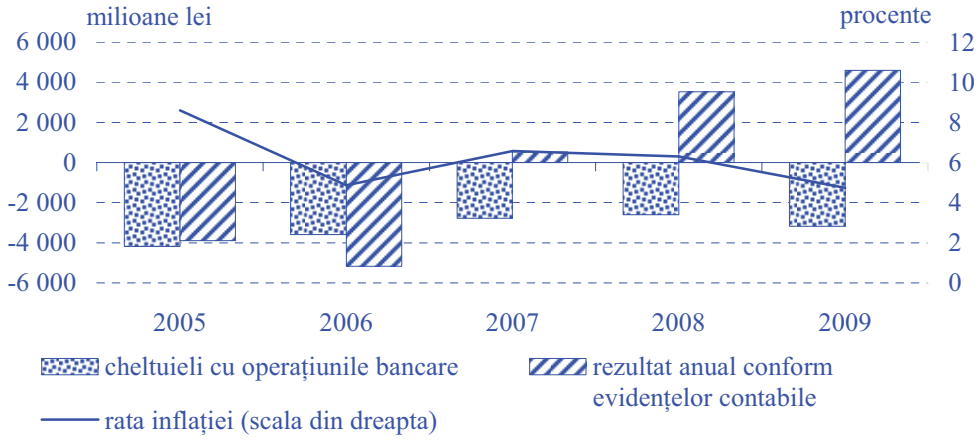
În conformitate cu Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, obiectivul fundamental al băncii centrale îl constituie asigurarea şi menținerea stabilității prețurilor.

Potrivit *acquis*-ului comunitar, Banca Națională a României nu urmăreşte îndeplinirea concomitentă a unor performanțe de ordin comercial, cum ar fi maximizarea profitului, manifestând, însă, o preocupare constantă pentru limitarea cheltuielilor proprii de funcționare.

Potrivit prevederilor Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, începând cu exercițiul financiar 2005, Banca Națională a României aplică standardele internaționale de contabilitate utilizate de băncile centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, pentru care a emis norme proprii în baza reglementărilor europene (pentru anii 2005 şi 2006: reglementarea BCE/2002/10[1]; pentru anul 2007: reglementarea BCE/2006/16[2]; pentru anul 2008: reglementările BCE/2006/16 şi BCE/2008/21[3]).

Îndeplinirea obiectivului fundamental al Băncii Naționale a României prin reducerea ratei anuale a inflației în perioada 2005-2009 (de la 8,6 la sută în 2005 la 4,7 la sută în 2009) s-a efectuat în condițiile administrării eficiente a resurselor publice aflate la dispoziția băncii centrale.

Evoluția cheltuielilor BNR cu operațiuni bancare
- valori ajustate cu inflația la 31.12.2009 -

[1] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 58, 03.03.2003, p. 1
[2] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 11.12.2006, p. 1
[3] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 36, 05.02.2009, p. 1

Rezultatul financiar la 31 decembrie 2009 a fost profit în valoare de 4 607 683 mii lei – cu 38 la sută peste profitul anului 2008, în sumă de 3 338 305 mii lei – obținut, în principal, datorită următoarelor evoluții:

– înregistrarea în anul 2009 a unui profit operațional în valoare de 4 617 859 mii lei – cu 13 la sută peste profitul operațional al anului anterior în sumă de 4 078 802 mii lei – ca urmare a creşterii veniturilor cu 1 266 263 mii lei, respectiv într-un volum superior creşterii cheltuielilor operaționale (727 206 mii lei);

– înregistrarea de cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluare aferente activelor şi pasivelor în valută la 31 decembrie 2009 în sumă de 10 176 mii lei, reprezentând aproximativ 1 la sută din valoarea acestora la 31 decembrie 2008 (740 497 mii lei).

Factorii principali care au generat înregistrarea de profit de către banca centrală în anul 2009 sunt următorii:

– realizarea unui profit semnificativ din operațiunile de administrare a rezervelor internaționale, ca urmare atât a creşterii volumului mediu al rezervelor valutare, cât şi a obținerii unui randament pozitiv din operațiunile de administrare a rezervelor valutare în condițiile unui management performant al acestora;

– diminuarea pierderii din operațiunile de politică monetară, ca urmare a majorării veniturilor din dobânzi în lei, precum şi a reducerii cheltuielilor cu sterilizarea monetară[4] față de anii anteriori în condițiile diminuării excedentului de lichiditate. De altfel, în anul 2009 banca centrală a ocupat poziția de creditor în raport cu sistemul bancar.

În anul 2009 raportul cheltuieli proprii de funcționare/venituri totale a continuat să scadă: de la 10,7 la sută în anul 2005 la 4,6 la sută în 2008 şi la 4,1 la sută în 2009 (raportul mediu în perioada 2005-2008 fiind de 7,7 la sută). În plus, raportul cheltuieli proprii de funcționare/profitul exercițiului financiar a scăzut de la 9,4 la sută în 2008 la 7,2 la sută în 2009. De asemenea, raportul cheltuieli cu personalul/venituri totale s-a redus la 2,3 la sută în 2009, față de 2,4 la sută în 2008 şi 5,5 la sută în anul 2005 (raportul mediu în perioada 2005-2008 fiind 4 la sută).

Potrivit legii, suma repartizată în anul 2009 din profitul corespunzător exercițiului financiar (4 607 683 mii lei) a fost de 4 467 886 mii lei, aceasta fiind utilizată pentru:

– acoperirea pierderii reportate în valoare de 2 821 523 mii lei;

– plata la bugetul de stat a sumei de 1 436 669 mii lei reprezentând cota de 80 la sută din veniturile nete ale băncii;

– majorarea rezervelor statutare cu suma de 209 694 mii lei (reprezentând 60 la sută din profitul rămas în sumă de 349 491 mii lei).

De asemenea, urmează ca un procent de 30 la sută din profitul rămas în sumă de 349 491 mii lei să fie repartizat în anul 2010 pentru sursele proprii de investiții.

[4] Acestea includ cheltuielile cu dobânzile aferente rezervelor minime obligatorii în lei, depozitelor atrase, facilității de depozit, respectiv disponibilităților în lei ale Trezoreriei.

Profitul rămas în urma operațiunilor descrise anterior va fi reportat, urmând a fi repartizat conform prevederilor legale.

Evoluțiile pozitive de mai sus au avut loc în condițiile consolidării procesului dezinflaționist, banca centrală urmărind continuarea reducerii într-o manieră sustenabilă a ratei inflației, în conformitate cu obiectivul său fundamental statuat prin lege.

2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară

Restrângerea graduală a excedentului structural de lichiditate, în contextul caracteristicilor economiei naționale şi pe fondul crizei economice internaționale, a condus la situarea băncii centrale în anul 2009 în poziția de creditor al sistemului bancar. Astfel, comparativ cu anul 2008, a avut loc o creştere de nouă ori a veniturilor din dobânzi în lei şi o reducere cu 8 la sută a cheltuielilor de sterilizare monetară.

De altfel, în lunile martie-iulie 2009, operațiunile de politică monetară au generat profit. Totuşi, rezultatul final pe anul 2009 al operațiunilor de politică monetară a fost pierdere (181 866 mii lei), ca urmare, în principal, a cheltuielilor cu dobânzile aferente rezervelor minime obligatorii în lei şi disponibilităților în lei ale Trezoreriei statului.

Poziția băncii centrale de creditor al sistemului bancar la data de 31 decembrie 2009 este reflectată de poziția netă a lichidității sistemului bancar[5] în sumă de 9 455 951 mii lei. Valoarea acestui indicator reflectă injecția netă de lichiditate a băncii centrale în sistemul bancar.

Structura bilanțieră sintetică la 31 decembrie 2009 (tabel 1) evidențiază următoarele aspecte:

- 92 la sută din total active sunt reprezentate de activele externe;
- 6 la sută din total active reprezintă creditele acordate instituțiilor de credit (sub formă de operațiuni *repo*);
- 39 la sută din total pasive reprezintă disponibilități atrase de Banca Națională a României de la instituțiile de credit sub forma rezervelor minime obligatorii;
- 20 la sută din total pasive reprezintă tranşele trase de banca centrală în anul 2009 din împrumutul acordat de Fondul Monetar Internațional, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009 privind ratificarea aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la Bucureşti la 24 aprilie 2009, şi prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum şi a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de

[5] Determinată ca diferență, la 31 decembrie 2009, între creditele acordate instituțiilor de credit (9 465 796 mii lei) şi depozitele acestora la banca centrală (9 845 mii lei).

8 septembrie 2009 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009;

– 19 la sută din total pasive reprezintă numerar în circulație;

– 9 la sută din total pasive reprezintă disponibilitățile Trezoreriei statului la Banca Națională a României.

Tabel 1. Structura bilanțieră la 31 decembrie 2009

ACTIVE	Randament mediu anual -%-	PASIVE	Rata medie anuală a dobânzii -%-
		Rezerve minime ale instituțiilor de credit (în lei 16%, respectiv în valută 23%) **39%**	lei: 4,82 valută: 2,13
Active externe **92%**	6,11	Numerar în circulație **19%**	-
		Pasive externe **23%** (din care împrumutul de la FMI 20%)	2,83
		Disponibilitățile Trezoreriei (în lei 2%, respectiv în valută 7%) **9,0%**	lei: 9,92 valută: 1,04
Credite acordate instituțiilor de credit **6%**	9,87		
Alte active **2%**	-	Capital, rezerve ş.a. **10%**	-

La 31 decembrie 2009, activele externe ale băncii centrale au fost finanțate în proporție de 43 la sută din fondurile atrase de la instituțiile de credit prin utilizarea instrumentelor specifice politicii monetare, respectiv în proporție de 21 la sută din fondurile aferente tranşelor trase în anul 2009 de banca centrală din împrumutul acordat de Fondul Monetar Internațional.

După cum este evidențiat în tabelul 1, fructificarea activelor externe a generat un randament mediu anual de 6,11 la sută. Pentru majoritatea pasivelor (sursele activelor externe) s-au înregistrat rate medii anuale ale dobânzii (plătite de BNR) inferioare randamentului anual al activelor (încasat de BNR), ceea ce a generat în anul 2009 un profit operațional în sumă de 4 617 859 mii lei, cu 13 la sută mai mare decât profitul operațional din anul 2008.

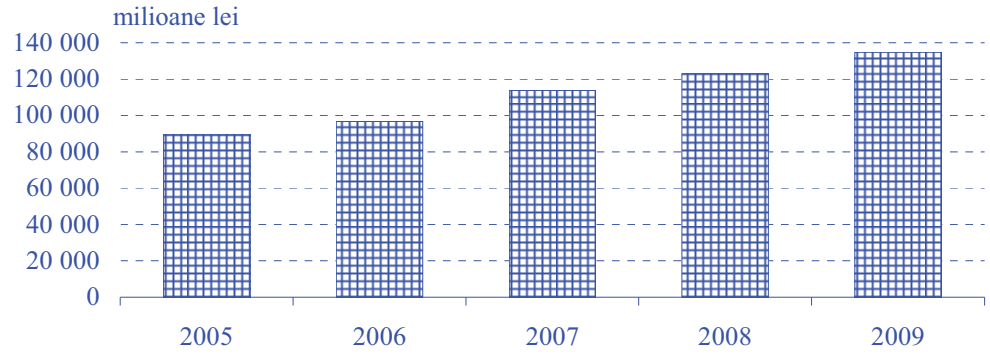
Prin urmare, rezultatul Băncii Naționale a României (profit) a fost influențat în mod direct şi substanțial de diferența favorabilă dintre veniturile nete obținute din administrarea rezervelor internaționale (activul bilanțier) şi costurile nete aferente folosirii instrumentelor de politică monetară pe piața internă (pasivul bilanțier); în anul 2009 veniturile nete din administrarea rezervelor internaționale au fost de 5 116 379 mii lei, în timp ce cheltuielile nete cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară au însumat 181 866 mii lei. Cheltuielile cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară reprezintă, implicit, costul îndeplinirii obiectivului fundamental al BNR privind asigurarea şi menținerea stabilității prețurilor.

3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a rezervelor internaționale

Valoarea în lei a activelor externe la 31 decembrie 2009 s-a majorat față de 31 decembrie 2008 cu 15,7 la sută (18 328 milioane lei), ca urmare a creşterii volumului rezervelor internaționale şi a deprecierii monedei naționale în raport cu EUR şi USD.

Ca surse importante ale rezervelor valutare, menționăm fondurile atrase de la instituțiile de credit în cadrul operațiunilor de politică monetară, precum şi tranşele trase de banca centrală din împrumutul de la FMI conform aranjamentului *stand-by* din anul 2009 încheiat între România şi această instituție conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009 (tranşa I în sumă de 4,37 miliarde DST a fost trasă de Banca Națională a României în luna mai 2009, iar o parte din tranşa a II-a[6] în sumă de 859 milioane DST a fost trasă de către banca centrală în luna septembrie 2009).

Evoluția activelor externe ale BNR
- valori la final de an ajustate cu inflația la 31.12.2009 -

Rezultatele sintetice aferente administrării rezervelor internaționale înregistrate în cursul anului 2009 s-au concretizat în obținerea de venituri în sumă de 6 993 872 mii lei şi realizarea unor cheltuieli în sumă de 1 877 493 mii lei, rezultând un profit de 5 116 379 mii lei (tabel 2), cu 7 la sută sub nivelul anului anterior (5 498 849 mii lei). Această evoluție a fost influențată de diminuarea semnificativă în cursul anului 2009 a dobânzilor de referință pentru EUR, USD şi GBP, precum şi de înregistrarea de cheltuieli cu dobânzi şi comisioane în DST (aferente împrumutului acordat de Fondul Monetar Internațional).

[6] Tranşa a II-a din împrumutul FMI în sumă totală de 1,72 miliarde DST a fost împărțită în mod egal de către Banca Națională a României şi Ministerul Finanțelor Publice în luna septembrie 2009, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009.

Tabel 2. Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2009

mii lei

	Venituri	Cheltuieli	Rezultat
Titluri denominate în valută	2 999 063	270 146	+2 728 917
Alte deținere şi operațiuni în valută	3 994 808	1 607 022	+2 387 786
Aur	1	325	-324
Total	**6 993 872**	**1 877 493**	**+5 116 379**

4. Efectele contabile ale evoluției cursului de schimb al monedei naționale

În anul 2009 a avut loc o depreciere nominală de 6,10 la sută a monedei naționale față de moneda euro (curs oficial la 1 ianuarie 2009: 3,9852 RON/EUR; la 31 decembrie 2009: 4,2282 RON/EUR), o depreciere nominală de 3,60 la sută față de dolarul SUA (curs oficial la 1 ianuarie 2009: 2,8342 RON/USD; la 31 decembrie 2009: 2,9361 RON/USD), respectiv o depreciere nominală de 5,28 la sută față de DST (curs oficial la 1 ianuarie 2009: 4,3753 RON/DST; la 31 decembrie 2009: 4,6062 RON/DST).

La finalul exercițiului financiar, efectele contabile ale evoluției cursului de schimb al monedei naționale sunt cuantificate pe baza diferenței între cursul de reevaluare[7] şi costul mediu al pozițiilor valutare deținute de banca centrală. Astfel, deprecierea monedei naționale față de costul mediu al pozițiilor valutare reprezentând active nete în valută, respectiv aprecierea monedei naționale față de costul mediu al pozițiilor valutare reprezentând pasive nete în valută, au determinat înregistrarea de diferențe favorabile semnificative din reevaluarea la cursul valabil la 31 decembrie 2009 (11 585 970 mii lei). Prin urmare, la finalul anului 2009, s-au înregistrat cheltuieli din diferențe nefavorabile numai ca efect al reevaluării la valoarea de piață a titlurilor în valută (10 176 mii lei) – tabel 3. Aceste cheltuieli au diminuat doar marginal profitul realizat de banca centrală, care s-a situat la 4 607 683 mii lei.

Tabel 3. Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2009

mii lei

	Favorabile (înregistrate în contul special de reevaluare – în pasivul bilanțului)	Nefavorabile (înregistrate în contul de profit şi pierdere)
Titluri denominate în valută	922 985	10 176
Alte deținere în valută	4 028 034	-
Aur	6 634 951	-
Total	**11 585 970**	**10 176**

[7] Cursul de reevaluare reprezintă cursul stabilit de Banca Națională a României în ultima zi lucrătoare a lunii care este valabil operațional în ziua următoare. Acest curs este utilizat pentru reevaluarea pozițiilor valutare.

De altfel, în condițiile aplicării standardelor internaționale de contabilitate specifice băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, 2009 este al cincilea an în care diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută efectuată la finele exercițiului financiar (10 176 mii lei) sunt înregistrate pe cheltuieli, nemaifiind compensate, după cum s-a procedat până la 31 decembrie 2004, cu diferențele favorabile din reevaluare (în sumă de 11 585 970 mii lei), rămase, potrivit noii metodologii contabile, în sold (pasiv) la 31 decembrie 2009.

5. Concluzii

5.1. Poziția financiară a Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2009 s-a îmbunătățit substanțial prin înregistrarea de capital propriu în sumă de 13 717 082 mii lei (tabel 4), cu 43 la sută mai mare față de valoarea la 31 decembrie 2008 (9 577 204 mii lei), sub influența favorabilă a următorilor factori:

– înregistrarea în 2009 a unui profit semnificativ în sumă de 4 607 683 mii lei – cu 38 la sută mai mare decât cel înregistrat în anul anterior, în valoare de 3 338 305 mii lei;

– acoperirea integrală, din profitul anului 2009, a pierderii reportate aferente anilor trecuți (2 821 523 mii lei);

– înregistrarea de diferențe favorabile consistente din reevaluarea deținerilor de aur monetar la 31 decembrie 2009 (incluse la postul bilanțier „Cont special de reevaluare"), ca urmare a menținerii prețului aurului pe piețele internaționale la un nivel ridicat;

– înregistrarea de diferențe favorabile substanțiale din reevaluarea activelor nete în EUR, USD, GBP, respectiv a pasivelor nete în DST la 31 decembrie 2009 (incluse la postul bilanțier „Cont special de reevaluare");

– înregistrarea de diferențe favorabile semnificative la 31 decembrie 2009 din evaluarea la valoarea de piață a portofoliului de titluri de stat în valută.

Tabel 4. Capitalul propriu

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Capital	30 000	30 000
Rezerve	1 961 315	1 693 495
Cont special de reevaluare	11 585 970	10 675 232
Profitul exercițiului financiar	4 607 683	3 338 305
Repartizarea profitului exercițiului financiar	-4 467 886	-3 338 305
Pierdere rămasă din anii anteriori	-	-2 821 523
Total	**13 717 082**	**9 577 204**

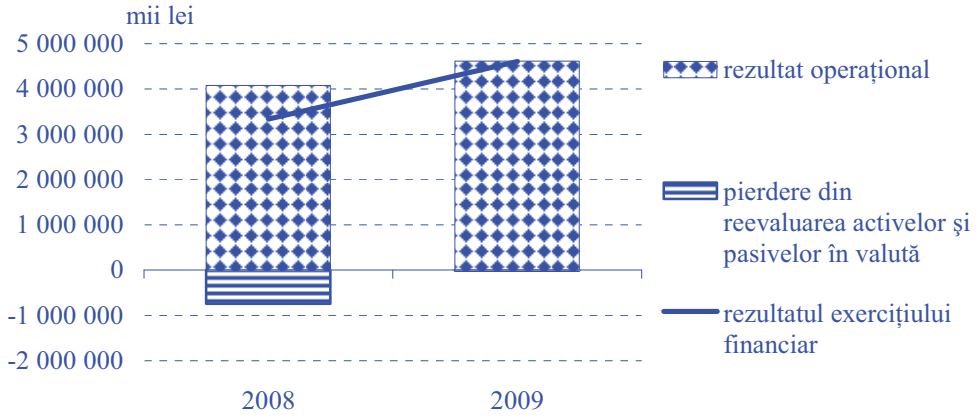
5.2. Rezultatul în funcție de activitățile Băncii Naționale a României, aferent exercițiului financiar 2009, se prezintă astfel:

Tabel 5. Rezultatul exercițiului financiar 2009

mii lei

Activitatea	Venituri	Cheltuieli	Rezultat financiar
Politica monetară	942 812	1 124 678	-181 866
Administrarea rezervelor internaționale	6 993 872	1 877 493	+5 116 379
Emisiunea monetară şi decontarea plăților	153 241	126 398	+26 843
Alte operațiuni, inclusiv costurile de funcționare	39 281	382 779	-343 497
Subtotal – activitatea operațională	**8 129 206**	**3 511 347**	**+4 617 859**
Reevaluarea activelor şi pasivelor la 31.12.2009	-	10 176	-10 176
Total	**8 129 206**	**3 521 523**	**+4 607 683**

Structura rezultatului financiar al BNR 2008 - 2009

Din graficul de mai sus se observă că rezultatul financiar a consemnat o evoluție favorabilă, în anul 2009 înregistrându-se profit în sumă de 4 607 683 mii lei, cu 38 la sută peste cel realizat în anul 2008, ca urmare a modificării structurii rezultatului financiar, conform următoarelor coordonate:

– înregistrarea în anul 2009 a unui profit operațional în valoare de 4 617 859 mii lei, cu 13 la sută mai mare decât profitul operațional din anul anterior, în sumă de 4 078 802 mii lei;

– înregistrarea de cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluare aferente activelor şi pasivelor în valută la 31 decembrie 2009 în sumă de 10 176 mii lei (cu 99 la sută sub valoarea de 740 497 mii lei înregistrată la 31 decembrie 2008), datorate reevaluării la valoarea de piață a titlurilor în valută. Diferențele nefavorabile rezultate din reevaluarea activelor şi pasivelor valutare, deşi nu sunt generate de activitatea curentă a Băncii Naționale a României, ci de fluctuațiile pieței, se înregistrează tot în contul de profit şi pierdere (ca şi rezultatele operaționale) din rațiuni de prudență economică (conform Reglementării BCE/2006/16, cu modificările şi completările ulterioare).

5.3. Rezultatul financiar operațional reflectă fidel eficiența activității Băncii Naționale a României. Astfel, se constată evoluția pozitivă în sensul înregistrării în anul 2009 a unui profit operațional în valoare de 4 617 859 mii lei – cu 13 la sută mai mare decât profitul operațional al anului anterior în sumă de 4 078 802 mii lei, ca urmare a rezultatelor înregistrate de principalele activități, după cum urmează:

Tabel 6. Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2008 şi 2009

Activitatea	Rezultat operațional (mii lei)		Variație procentuală
	2008	2009	(%)
Politica monetară	-1 110 106	-181 866	-84
Administrarea rezervelor internaționale	+5 498 849	+5 116 379	-7
Emisiunea monetară şi decontarea plăților	-14 015	+26 843	-
Alte operațiuni, inclusiv costurile de funcționare	-295 926	-343 497	+16
Rezultat operațional total	**+4 078 802**	**+4 617 859**	**+13**

Tabelul de mai sus evidențiază că evoluția pozitivă a rezultatului operațional în anul 2009 față de anul anterior se datorează, în principal, reducerii pierderii rezultate din operațiunile de politică monetară – parțial compensate de scăderea profitului din administrarea rezervelor internaționale față de anul anterior.

5.4. Repartizarea profitului corespunzător exercițiului financiar 2009 (4 607 683 mii lei) s-a concretizat în distribuirea sumei de 4 467 886 mii lei, aceasta fiind utilizată pentru: acoperirea pierderii reportate în valoare de 2 821 523 mii lei, pentru plata la bugetul de stat a sumei de 1 436 669 mii lei reprezentând cota de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii, respectiv pentru majorarea rezervelor statutare cu suma de 209 694 mii lei (reprezentând 60 la sută în profitul rămas în sumă de 349 491 mii lei). De asemenea, urmează ca un procent de 30 la sută din profitul rămas în sumă de 349 491 mii lei să fie repartizat în anul 2010 pentru sursele proprii de investiții. Profitul rămas ulterior operațiunilor descrise anterior va fi reportat, urmând a fi repartizat conform prevederilor legale.

În concluzie, în anul 2009, acționând în interes public, în scopul combaterii inflației şi consolidării poziției valutare a statului, Banca Națională a României a înregistrat profit, pe fondul înregistrării de cheltuieli nete cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară (compensate integral de rezultatul favorabil al administrării rezervelor internaționale), acestea reprezentând, în esență, costul dezinflației – proces care constituie o condiție fundamentală pentru adoptarea monedei euro.

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2009

(auditate de KPMG)

KPMG Audit SRL
Victoria Business Park
DN1, Soseaua Bucuresti-Ploiesti nr. 69-71
Sector 1

P.O. Box 18-191
Bucharest 013685
Romania

Tel: +40 (21) 201 22 22
+40 (741) 800 800
Fax: +40 (21) 201 22 11
+40 (741) 800 700
www.kpmg.ro

Raportul auditorului independent

Catre Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei

Raport asupra situatiilor financiare

1 Am auditat situatiile financiare anexate ale Bancii Nationale a Romaniei ("Banca") care cuprind bilantul contabil la data de 31 decembrie 2009, contul de profit si pierdere pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data si un sumar al politicilor contabile semnificative si alte note explicative, numerotate de la pagina 1 la pagina 34. Situatiile financiare mentionate se refera la:

- Total active: 146.367.001 mii lei
- Activ net / Total capital, fonduri si rezerve: 13.717.082 mii lei
- Rezultatul net al exercitiului financiar: 4.607.683 mii lei, profit

2 Situatiile financiare ale Bancii intocmite la data de 31 decembrie 2008 au fost auditate de catre alti auditori al caror raport datat 6 mai 2009 a exprimat o opinie fara rezerve asupra acelor situatii financiare intocmite in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Responsabilitatea conducerii pentru situatiile financiare

3 Conducerea Bancii este responsabila pentru intocmirea si prezentarea fidela a acestor situatii financiare in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilității Băncii Naționale a României Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare. Aceasta responsabilitate include: proiectarea, implementarea si mentinerea unui control intern relevant pentru intocmirea si prezentarea fidela a situatiilor financiare care sa nu contina denaturari semnificative, datorate fraudei sau erorii; selectarea si aplicarea politicilor contabile adecvate; elaborarea unor estimari contabile rezonabile in circumstantele date.

Responsabilitatea auditorului

4 Responsabilitatea noastra este ca, pe baza auditului efectuat, sa exprimam o opinie asupra acestor situatii financiare. Noi am efectuat auditul conform standardelor de audit adoptate de Camera Auditorilor Financiari din Romania. Aceste standarde cer ca noi sa respectam cerintele etice, sa planificam si sa efectuam auditul in vederea obtinerii unei asigurari rezonabile ca situatiile financiare nu cuprind denaturari semnificative.

5 Un audit consta in efectuarea de proceduri pentru obtinerea probelor de audit cu privire la sumele si informatiile prezentate in situatiile financiare. Procedurile selectate depind de rationamentul profesional al auditorului, incluzand evaluarea riscurilor de denaturare semnificativa a situatiilor financiare, datorate fraudei sau erorii. In evaluarea acestor riscuri, auditorul ia in considerare controlul intern relevant pentru intocmirea si prezentarea fidela a situatiilor financiare ale Bancii pentru a stabili procedurile de audit relevante in

© 2010 KPMG Audit SRL, a Romanian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International, a Swiss cooperative. All rights reserved. Printed in Romania. Fiscal registration code RO12997279; Trade Registry no. J40/4439/2000
Share Capital 2.000 RON.

circumstantele date, dar nu si in scopul exprimarii unei opinii asupra eficientiei controlului intern eficientei controlului intern al Bancii. Un audit include, de asemenea, evaluarea gradului de adecvare a politicilor contabile folosite si rezonabilitatea estimarilor contabile elaborate de catre conducere, precum si evaluarea prezentarii situatiilor financiare luate in ansamblul lor.

6 Consideram ca probele de audit pe care le-am obtinut sunt suficiente si adecvate pentru a constitui baza opiniei noastre de audit.

Opinia

7 In opinia noastra, situatiile financiare au fost intocmite, in toate aspectele semnificative, in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Alte aspecte

8 Acest raport al auditorului independent este adresat exclusiv Consiliului de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei. Auditul nostru a fost efectuat pentru a putea raporta Consiliului de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei acele aspecte pe care trebuie sa le raportam intr-un raport de audit financiar, si nu in alte scopuri. In masura permisa de lege, nu acceptam si nu ne asumam responsabilitatea decat fata de Consiliului de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei, pentru auditul nostru, pentru raportul asupra situatiilor financiare sau pentru opinia formata.

9 Situatiile financiare anexate nu sunt menite sa prezinte pozitia financiara, rezultatul operatiunilor si un set complet de note la situatiile financiare in conformitate cu reglementari si principii contabile acceptate in tari si jurisdictii altele decat Romania. De aceea, situatiile financiare anexate nu sunt intocmite pentru uzul persoanelor care nu cunosc reglementarile contabile si legale din Romania inclusiv Normele privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Pentru si in numele KPMG Audit SRL:

Toader Serban-Cristian
Senior Partner

S. Toader

Camera Auditorilor Financiari din Romania
Toader Şerban Cristian Nr.1502

inregistrat la Camera Auditorilor Financiari din Romania cu numarul 1502/2003

KPMG Audit SRL

KPMG Audit SRL

inregistrat la Camera Auditorilor Financiari din Romania cu numarul 9/2001

Bucuresti, 4 mai 2010

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2009

mii lei

	Nota	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Disponibilități bănești și alte valori		**19 269**	**13 173**
Metale și pietre prețioase		**139 207**	**103 445**
din care:			
Aur la alte standarde		112 052	86 128
Alte metale și pietre prețioase		27 155	17 317
Active externe		**134 721 654**	**116 394 294**
din care:			
Disponibil în DST la FMI	**4**	4 149 565	345 018
Aur monetar	**5**	10 788 212	8 153 487
Depozite la vedere	**6**	16 377 525	10 334 481
Depozite la termen	**7**	31 517 625	3 447 199
Plasamente în valută	**8**	823 804	1 022 789
Valori mobiliare denominate în valută	**9**	65 094 659	87 320 085
Împrumuturi în valută	**10**	1 104 854	1 156 070
Participații externe	**11**	4 865 410	4 615 165
din care: participații la FMI		*4 741 893*	*4 497 276*
Credite acordate instituțiilor de credit	**12**	**9 440 787**	**1 377 100**
din care:			
Credite lombard		-	1 377 100
Credite acordate instituțiilor de credit		9 452 587	11 800
Credite în litigiu		13 209	13 209
Provizion specific de risc de credit-principal		(25 009)	(25 009)
Alte active		**1 434 255**	**1 373 911**
Credite acordate salariaților		238	344
Imobilizări	**13**	1 385 489	1 315 060
Stocuri		2 950	2 554
Titluri de participare	**14**	2 317	2 313
Decontări cu bugetul statului		101	14 166
Conturi de regularizare		58 965	57 989
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	**15**	462	13 823
Alte active		57 936	27 515
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	**16**	(74 203)	(59 853)
Dobânzi de încasat		**611 829**	**883 564**
Dobânzi de încasat	**17**	617 897	889 632
Provizioane de risc de credit-dobândă	**18**	(6 068)	(6 068)
TOTAL ACTIVE		**146 367 001**	**120 145 487**

Notele prezentate în paginile 196-223 fac parte integrantă din situațiile financiare.

BILANȚUL CONTABIL
LA 31 DECEMBRIE 2009

mii lei

	Nota	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Numerar în circulație	**19**	**27 520 446**	**29 060 808**
Pasive externe		**33 706 202**	**6 071 785**
din care:			
Obligații față de instituții financiare internaționale		28 837 476	4 527 354
din care: împrumuturi FMI	**20**	*28 810 407*	*4 497 298*
Depozite atrase la vedere		333 272	1 209 184
Împrumuturi de la bănci şi alte instituții financiare	**21**	2 680	3 692
Alocații în DST de la FMI	**22**	4 532 774	331 555
Disponibilități ale instituțiilor de credit la BNR		**57 460 673**	**73 933 593**
din care:			
Conturi curente ale instituțiilor de credit		24 160 587	21 420 118
Disponibilități în regim special		4 950	12 920
Depozite ale instituțiilor de credit		-	535 900
Rezerve obligatorii în valută		33 290 241	51 959 740
Conturi instituții de credit în faliment		4 895	4 915
Disponibilități ale Trezoreriei statului	**23**	**13 626 368**	**1 428 038**
Alte pasive		**200 172**	**20 228**
Împrumuturi, datorii asimilate şi alte disponibilități atrase		324	1 015
Creditori		6 512	6 960
Personal şi conturi asimilate		1 816	1 780
Decontări cu bugetul statului	**24**	188 874	4 887
Conturi de regularizare		791	3 575
Alte pasive		1 855	2 011
Dobânzi de plătit	**25**	**136 058**	**53 831**
Capital, fonduri şi rezerve		**13 717 082**	**9 577 204**
din care:			
Capital		30 000	30 000
Rezerve		1 961 315	1 693 495
Cont special de reevaluări	**27**	11 585 970	10 675 232
Profitul exercițiului financiar		4 607 683	3 338 305
Repartizarea profitului exercițiului financiar		(4 467 886)	(3 338 305)
Pierderea rămasă din anii anteriori		-	(2 821 523)
TOTAL PASIVE		**146 367 001**	**120 145 487**

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 4 mai 2010 şi semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

CONTUL DE PROFIT ŞI PIERDERE
PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2009

mii lei

	Nota	2009	2008
Venituri din dobânzi	**28**	3 119 886	3 752 910
Cheltuieli cu dobânzile	**29**	(2 794 080)	(2 208 831)
Rezultat net din dobânzi		**325 806**	**1 544 079**
Venituri din taxe şi comisioane	**30**	218 186	162 659
Cheltuieli cu taxe şi comisioane	**31**	(217 029)	(43 457)
Rezultat net din taxe şi comisioane		**1 157**	**119 202**
Câştiguri nete realizate din operaţiuni valutare	**32**	3 821 314	2 317 936
Câştiguri nete realizate din operaţiuni cu titluri	**33**	914 221	509 091
Pierderi nete realizate din operaţiuni cu metale preţioase	**34**	(381)	(261)
Pierderi nete din diferenţe din reevaluare	**35**	(10 176)	(740 497)
Rezultat net al operaţiunilor financiare		**4 724 978**	**2 086 269**
Cheltuieli cu emisiunea monetară	**36**	(102 859)	(104 791)
Venituri/cheltuieli din provizioane		(32 341)	-
Alte cheltuieli din operaţiuni specifice		(3 924)	(13 847)
Alte venituri din operaţiuni specifice		5 992	3 217
Rezultat net al operaţiunilor specifice		**(133 132)**	**(115 421)**
Alte venituri		21 263	17 762
Cheltuieli cu personalul		(186 000)	(167 005)
Cheltuieli administrative		(52 059)	(37 196)
Cheltuieli cu amortizarea activelor fixe-corporale şi necorporale		(35 496)	(34 875)
Alte cheltuieli generale		(58 834)	(74 510)
PROFIT net aferent exerciţiului financiar		**4 607 683**	**3 338 305**

Situaţiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administraţie în data de 4 mai 2010 şi semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

NOTE LA SITUAȚIILE FINANCIARE LA 31 DECEMBRIE 2009

1. Informații generale

Banca Națională a României („Banca" sau „BNR") a fost înființată în anul 1880 ca bancă centrală a României. Sediul social este situat în strada Lipscani nr. 25, București, România. Banca este condusă de un Consiliu de administrație. Conducerea executivă este exercitată de către guvernator, prim-viceguvernator şi de doi viceguvernatori. Membrii Consiliului de administrație sunt numiți de Parlament pe o perioadă de 5 ani. Capitalul Băncii este 100 la sută deținut de către statul român. Numărul efectiv de salariați la data de 31 decembrie 2009 este de 1 750 persoane (31 decembrie 2008: 1 706 persoane).

Operațiunile Băncii în decursul anului 2009 au fost reglementate de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României („Legea nr. 312/2004"), intrată în vigoare la data de 31 iulie 2004, cu excepția prevederilor privind raportarea financiară, care au intrat în vigoare din data de 1 ianuarie 2005. Scopul acestei legi este armonizarea Statutului Băncii cu legislația Uniunii Europene şi, în particular, cu prevederile privind independența Băncii Centrale din cadrul Tratatului Comunității Europene.

În conformitate cu legislația în vigoare, obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea şi menținerea stabilității prețurilor. În plus, Banca are dreptul exclusiv de a emite monedă, precum şi sarcina de a reglementa şi supraveghea sistemul bancar din România.

2. Metode şi politici contabile semnificative

a) Întocmirea şi prezentarea situațiilor financiare

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României sunt întocmite conform principiilor şi regulilor contabile prevăzute de standardele internaționale de contabilitate, aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană şi cuprind: bilanțul, contul de profit şi pierdere şi notele explicative.

Situațiile financiare pentru exercițiul financiar 2009 au fost întocmite în conformitate cu Normele privind organizarea şi conducerea contabilității Băncii Naționale a României (nr. 1/2007, nr. 1/2008 şi nr. 3/2008). Aceste norme au fost întocmite pentru actualizarea Normei nr. 2/2005 privind organizarea şi conducerea contabilității Băncii Naționale a României – dezvoltate pe baza Orientării („Orientarea 2003/131/CE") Băncii Centrale Europene din data de 5 decembrie 2002 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2002/10[8]) – cu prevederile Orientării („Orientarea 2006/887/CE") Băncii Centrale Europene din data de 10 noiembrie 2006

[8] JO L 58, 03.03.2003, p. 1

privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2006/16[9]) şi cu prevederile Deciziei („Decizia 2009/98/CE") Băncii Centrale Europene din 11 decembrie 2008 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2008/21[10]).

Astfel, Norma nr. 1/2007 cu modificările şi completările ulterioare stabileşte principiile şi regulile contabile de bază, forma şi conţinutul situaţiilor financiare anuale, având ca scop general încadrarea în prevederile standardelor internaţionale de contabilitate aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană.

Politicile contabile au fost aplicate în mod consecvent de către Bancă pentru exerciţiile financiare 2009 şi 2008.

b) Bazele întocmirii

Situaţiile financiare sunt întocmite ţinând cont de principiul continuităţii activităţii şi sunt prezentate în lei, rotunjite la cea mai apropiată valoare exprimată în mii lei.

Veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar şi nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite (contabilitatea de angajamente).

c) Distribuţia venitului net al Băncii către stat

Banca este scutită de la plata impozitului pe profit, dar, conform Legii nr. 312/2004, virează lunar la bugetul statului o cotă de 80 la sută din veniturile nete rămase după acoperirea cheltuielilor exerciţiului financiar, exclusiv cheltuielile cu alte provizioane decât cele de risc de credit, şi a pierderilor exerciţiilor precedente rămase neacoperite din alte surse (vezi Nota 2t).

Pe baza veniturilor nete înregistrate la data de 31 martie 2009, Banca a început să vireze la bugetul de stat cota aferentă de 80 la sută din acestea.

d) Principii contabile semnificative

Prevalenţa economicului asupra juridicului: tranzacţiile sunt înregistrate şi prezentate în concordanţă cu substanţa şi realitatea lor economică şi nu doar cu forma juridică.

Prudenţa: evaluarea activelor şi pasivelor, precum şi recunoaşterea veniturilor şi cheltuielilor, sunt realizate în mod prudent. Exercitarea prudenţei nu permite subevaluarea deliberată a activelor/veniturilor sau supraevaluarea deliberată a datoriilor/cheltuielilor.

Evenimentele ulterioare datei bilanţului: activele şi pasivele sunt ajustate pentru evenimentele ce au loc între data bilanţului anual şi data la care situaţiile financiare

[9] JO L 348, 11.12.2006, p. 1
[10] JO L 36, 05.02.2009, p. 1

sunt adoptate de Consiliul de administrație, dacă aceste evenimente afectează situația activelor şi pasivelor la data bilanțului. În cazul în care evenimentele ulterioare datei bilanțului nu afectează situația activelor şi pasivelor la data bilanțului, dar sunt importante deoarece omiterea lor din prezentare ar afecta capacitatea utilizatorilor situațiilor financiare de a efectua evaluări corecte şi de a lua decizii, activele şi pasivele aferente nu sunt ajustate, realizându-se doar o descriere a evenimentelor.

Pragul de semnificație: devierile de la regulile contabile, inclusiv cele ce afectează calculul contului de profit şi pierdere, vor fi permise doar dacă acestea pot fi considerate în mod rezonabil ca fiind nesemnificative pentru contextul de ansamblu şi pentru prezentarea situațiilor financiare ale Băncii.

Contabilitatea de angajamente: veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar şi nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

e) Folosirea estimărilor

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu prevederile Normei nr. 1/2007 cu modificările şi completările ulterioare impune conducerii să facă unele estimări şi presupuneri care influențează valorile raportate ale activului şi pasivului, precum şi ale veniturilor şi cheltuielilor aferente perioadei de raportare. Rezultatele efective pot fi diferite față de aceste estimări. Estimările sunt revizuite periodic şi, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere în perioada în care ele devin cunoscute. Deşi aceste estimări individuale prezintă un oarecare grad de incertitudine, efectul cumulat al acestuia asupra situațiilor financiare este considerat ca nesemnificativ.

f) Recunoaşterea activelor şi pasivelor

Activele/pasivele financiare sau de altă natură sunt recunoscute în bilanț dacă:

– este probabil ca un beneficiu economic viitor asociat cu activul/pasivul respectiv va intra/ieşi în/din patrimoniul Băncii;

– toate riscurile şi avantajele asociate cu activul/pasivul respectiv au fost transferate efectiv Băncii; şi

– valoarea activului/pasivului poate fi măsurată în mod credibil.

Activele şi pasivele financiare sunt recunoscute inițial la valoarea de achiziție, după cum este prezentat în continuare.

g) Poziția valutară

Poziția valutară reprezintă soldul net într-o anumită valută, respectiv diferența dintre total creanțe (activul bilanțului şi conturi în afara bilanțului de natura activelor) şi total angajamente (pasivul bilanțului şi conturi în afara bilanțului de natura pasivelor) în valuta respectivă, cu unele excepții. Aurul la standard internațional este asimilat valutei, determinându-se poziția aurului.

Elementele care nu sunt incluse în poziţia valutară sunt următoarele: sumele denominate în valută înregistrate în conturile Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operaţiuni în curs de clarificare şi Cheltuieli în avans.

În cursul exerciţiului financiar 2009, Banca a deţinut poziţii valutare lungi pentru toate valutele din portofoliu, cât şi pentru aur (total creanţe mai mare decât total datorii în valuta respectivă), excepţie fiind poziţia valutară în DST care s-a modificat în mai 2009 din poziţie valutară lungă în poziţie valutară scurtă. În cursul exerciţiului financiar 2008, Banca a deţinut poziţii valutare lungi pentru toate valutele din portofoliu, cât şi pentru aur (total creanţe mai mare decât total angajamente în valuta respectivă), excepţie fiind poziţia valutară în DST care s-a modificat în martie 2008 din poziţie valutară scurtă în poziţie valutară lungă.

h) Metoda costului mediu

Metoda costului mediu se aplică pentru următoarele elemente:

– poziţia valutară, inclusiv DST;

– poziţia aurului la standarde internaţionale;

– portofoliul de titluri denominate în valută – pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu al poziţiei valutare se determină zilnic şi este un curs de schimb exprimat sub forma cotaţiei indirecte (lei/1 unitate valutară). În cazul poziţiei valutare lungi, achiziţiile nete de valută din cursul zilei, exprimate la costul mediu al achiziţiilor din ziua respectivă, sunt adăugate la deţinerea din ziua anterioară pentru a obţine un nou cost mediu al poziţiei valutare. Vânzările nete de valută din cursul zilei nu modifică costul mediu al poziţiei valutare. În cazul poziţiei aurului, se aplică aceeaşi metodă.

Costul mediu al deţinerii de titluri în valută se calculează pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) şi se obţine prin raportarea valorii de tranzacţie a deţinerii totale la valoarea nominală a deţinerii. Achiziţiile de titluri din cursul zilei sunt adăugate la deţinerea din ziua anterioară pentru a obţine un nou cost mediu pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu net al deţinerii de titluri în valută se obţine prin raportarea la valoarea nominală pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) a deţinerii la cost mediu ajustate cu amortizarea cumulată a primei/discountului. Prima/discountul rezultat(ă) la achiziţiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viaţă a titlului, utilizând metoda lineară. Excepţie sunt titlurile cu discount care, la momentul achiziţiei, au o perioadă rămasă până la scadenţă mai mare de un an: acestea sunt contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate.

Câştigurile/pierderile realizate din tranzacţiile valutare, tranzacţiile cu aur/argint la standarde internaţionale şi tranzacţiile cu titluri în valută sunt determinate pe baza costului mediu aferent deţinerii respective (Nota 2i şi Nota 2j).

La sfârşitul exercițiului financiar, conform procedurii de reevaluare (Nota 2p), costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută – în cazul în care s-au înregistrat diferențe nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie pentru respectiva poziție valutară sau deținere de ISIN/CUSIP (serie titlu) – devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor.

i) Tranzacții valutare

Operațiunile exprimate în monedă străină sunt înregistrate în lei la cursul oficial de schimb de la data tranzacției. Activele şi pasivele monetare exprimate în monedă străină la data bilanțului sunt transformate în lei la cursul de schimb de la acea dată.

Cumpărările şi vânzările la termen/la vedere în cazul operațiunilor *swap* valută/RON sunt recunoscute în conturile din afara bilanțului de la data tranzacției până la data decontării (la rata la vedere a tranzacției), respectiv în conturile din bilanț la data decontării. Diferența dintre rata la vedere şi rata la termen este înregistrată ca dobândă de plătit sau dobândă de încasat. Poziția valutară este afectată de către dobânda de plătit/încasat în valută.

Conform metodei costului mediu pentru poziția valutară lungă, orice vânzare de valută (ieşire din poziția valutară) generează un câştig/pierdere determinat astfel:

– dacă în cursul zilei achizițiile depăşesc vânzările, câştigul/pierderea realizată din vânzările totale ale zilei se determină prin multiplicarea vânzărilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;

– dacă în cursul zilei vânzările depăşesc achizițiile, câştigul/pierderea realizată din vânzările totale ale zilei se determină prin însumarea următoarelor:

  - câştigul/pierderea din vânzările acoperite de achizițiile zilei curente, determinat ca rezultat al multiplicării achizițiilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;
  - câştigul/pierderea din vânzările acoperite de deținerile de valută din ziua anterioară, determinat ca rezultat al multiplicării vânzărilor nete ale zilei cu diferența dintre prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al poziției valutare din ziua precedentă.

În cazul unei poziții valutare scurte pentru o valută sau pentru aur, se aplică metoda inversă celei descrise anterior. Astfel, costul mediu al poziției scurte este afectat de ieşirile nete, în timp ce intrările nete reduc poziția la cursul de schimb/costul mediu al aurului existent şi generează câştiguri sau pierderi realizate.

j) Titluri denominate în valută

Primele/discounturile din achiziția de titluri sunt amortizate pe durata de viață rămasă a titlurilor conform metodei lineare, amortizarea/eşalonarea înregistrându-se zilnic în conturi conform principiilor contabilității de angajamente. Eşalonarea discountului/amortizarea primei este asimilată veniturilor/cheltuielilor din dobânzi.

Creanțele de încasat aferente titlurilor se înregistrează zilnic în conturi conform principiilor contabilității de angajamente, fiind exprimate în lei la cursul BNR al zilei.

Titlurile cu discount, care au la momentul achiziției o perioadă rămasă până la scadență mai mare de un an, sunt contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate.

Câştigul/pierderea din *vânzarea de titluri* se determină ca diferență între prețul de vânzare şi costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută. Componentele câştigului/pierderii din vânzarea de titluri se evidențiază astfel:

– efectul prețului de piață determinat ca diferență dintre prețul de vânzare şi costul mediu net al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit şi pierdere la data decontării;

– efectul ratei dobânzii determinat ca diferență dintre costul mediu net şi costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit şi pierdere prin procedura de amortizare/eşalonare zilnică a primelor/discounturilor aferente titlurilor în valută.

Câştigul/pierderea din reevaluarea la prețul pieței se determină ca diferență între prețul de piață şi costul mediu net. Titlurile pe termen scurt – tranzacționate pe piețe unde există mai puțin de trei formatori de piață – sunt contabilizate la cost. Începând cu 31 decembrie 2008 titlurile clasificate ca deținute până la scadență nu sunt reevaluate la piață, fiind evaluate la cost amortizat supus deprecierii.

k) Credite acordate instituțiilor de credit şi altor entități

Creditele sunt prezentate în bilanț la valoarea principalului, mai puțin provizionul pentru deprecierea valorii creditelor, necesar pentru a reflecta valoarea recuperabilă a acestor active. Totodată la acest post bilanțier sunt incluse şi creditele acordate instituțiilor de credit urmare a transferurilor de titluri însoțite de un angajament de răscumpărare.

l) Titluri de participare

Titlurile de participare, inclusiv titlurile de participare în societățile în care Banca exercită influență semnificativă, sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei nr. 1/2007 cu modificările şi completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

m) Imobilizări corporale şi necorporale

Imobilizările corporale şi necorporale sunt prezentate în situațiile financiare la cost sau cost reevaluat, minus amortizarea cumulată.

Cheltuielile generate de construcția de imobilizări sunt capitalizate şi amortizate odată cu darea în folosință a activelor.

Cheltuielile generate de înlocuirea unei componente a elementelor de imobilizări corporale, incluzând cheltuielile cu modernizarea, sunt capitalizate. Alte cheltuieli cu reparațiile şi întreținerea sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere, la momentul efectuării lor, având statut de cheltuieli de exploatare.

Amortizarea a fost calculată prin metoda lineară pe perioada duratei de viață estimate pentru fiecare element din categoria imobilizărilor corporale. Amortizarea este recunoscută ca o reducere a valorii activelor. Terenurile nu sunt supuse amortizării. Duratele legale de viață pe categorii sunt următoarele:

Clădiri	20-60 ani
Echipament	5-20 ani
Mijloace de transport	5 ani
Echipament informatic	3 ani

n) Ajustări pentru deprecierea valorii activelor

În cadrul politicii monetare şi de curs de schimb, Banca poate acorda credite instituțiilor de credit. Banca constituie provizioane de risc de credit conform normelor proprii aprobate de către Consiliul de administrație al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor Publice.

Ajustările pentru deprecierea valorii creditelor sunt recunoscute drept cheltuieli specifice în contul de profit şi pierdere şi deduse din total credite şi dobânzi de încasat.

Când creditul se consideră nerecuperabil şi toate măsurile legale pentru recuperarea acestuia au fost luate, acesta este trecut pe pierderi şi înregistrat în contul de profit şi pierdere.

Ajustările pentru deprecierea valorii creditelor constituite de Bancă – altele decât cele pentru risc de credit – se suportă din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete. Activele financiare sunt analizate pentru a determina dacă există vreun indiciu obiectiv potrivit căruia un activ poate fi depreciat. Dacă orice astfel de indiciu există, Banca estimează valoarea recuperabilă a activului. O pierdere din depreciere este recunoscută când valoarea contabilă a activului depăşeşte valoarea sa recuperabilă.

Provizioanele pentru deprecierea valorii imobilizărilor sunt anulate parțial/total în situația în care a avut loc o modificare în estimările anterioare folosite pentru determinarea valorii recuperabile a activelor. Un provizion pentru deprecierea activelor este anulat parțial/total numai în măsura în care noua valoare contabilă a imobilizărilor nu depăşeşte valoarea contabilă netă care ar fi fost determinată dacă pierderea din depreciere nu ar fi fost recunoscută în anii anteriori.

o) Numerar în circulație

Banca elaborează programul de emisiune a bancnotelor şi monedelor, asigură tipărirea, distribuirea şi administrarea rezervei de numerar, astfel încât să se asigure necesarul de numerar în strictă concordanță cu nevoile reale ale circulației băneşti.

Numerarul în circulaţie se înregistrează la valoarea bancnotelor şi monedelor produse/primite de la Imprimeria BNR, Monetăria Statului şi alţi furnizori externi, mai puţin valoarea bancnotelor şi monedelor distruse şi a celor asimilate cu acestea (bancnotele şi monedele retrase din circulaţie, bancnotele şi monedele retrase din circulaţie nepreschimbate la termenul stabilit), valoarea bancnotelor şi monedelor trecute la colecţie şi a celor vândute ca produse numismatice, valoarea bancnotelor şi a monedelor din fondul de rezervă existent în Tezaurul central şi la sucursalele judeţene ale Băncii, precum şi cele aflate în expediţie între acestea.

p) Reevaluarea

Reevaluarea poziţiilor valutare se înregistrează lunar în contul special de reevaluare din bilanţ, ca diferenţă între cursul de reevaluare (cursul de schimb oficial stabilit în ultima zi lucrătoare a lunii) şi costul mediu al poziţiei valutare. Activele (participaţia la FMI) şi pasivele (alocaţiile şi depozitul de la FMI) denominate în DST se reevaluează de asemenea la cursurile comunicate de Fondul Monetar Internaţional valabile la datele de 30 aprilie, respectiv 31 decembrie.

Reevaluarea la valoarea de piaţă se efectuează lunar pentru deţinerile de aur/argint la standarde internaţionale şi titlurile denominate în valută, cu excepţiile menţionate mai jos; diferenţele din reevaluarea la valoarea de piaţă se înregistrează în conturile de ajustare din bilanţ. Reevaluarea aurului se efectuează pe baza preţului în lei pe unitatea de aur, rezultat prin aplicarea cotaţiei *fixing* de pe piaţa metalelor preţioase de la Londra şi a cursului de reevaluare lei/USD. Reevaluarea titlurilor denominate în valută se efectuează prin compararea preţului de piaţă (preţ mediu de piaţă) la finalul ultimei zile lucrătoare din lună cu costul mediu net al deţinerii de titluri. Titlurile pe termen scurt – tranzacţionate pe pieţe unde există mai puţin de trei formatori de piaţă – sunt contabilizate la cost. Începând cu 31 decembrie 2008, titlurile clasificate ca deţinute până la scadenţă sunt contabilizate la cost amortizat şi sunt supuse deprecierii.

Nu sunt permise compensări între diferenţele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei deţineri de titluri, valută sau aur şi diferenţele favorabile din reevaluare aferente altor deţineri de titluri, valută sau aur.

La sfârşitul exerciţiului financiar, diferenţele nefavorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere, fără posibilitatea de anulare ulterioară prin diferenţele favorabile din reevaluare ale exerciţiilor financiare viitoare. Ulterior, costul mediu al poziţiei valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută, pentru care s-au înregistrat diferenţe nefavorabile din reevaluare, devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv preţul de piaţă al titlurilor. Diferenţele favorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută la sfârşitul exerciţiului financiar sunt înregistrate în contul special de reevaluare.

q) Pensiile şi beneficiile angajaţilor

Banca, în desfăşurarea normală a activităţii, execută plăţi către fondurile de stat româneşti pentru angajaţii săi din România, pentru pensii, asigurări de sănătate şi şomaj. În cursul anului 2009, precum şi în anii anteriori, toţi angajaţii Băncii au

fost incluşi în sistemul de pensii de stat. De asemenea, conform legislației în vigoare, începând din anul 2007, angajații eligibili ai Băncii au fost incluşi şi în sistemul de pensii private (obligatorii şi facultative).

În baza Contractului colectiv de muncă în vigoare, Banca plăteşte la pensionare angajaților săi o indemnizație de pensionare care este calculată în funcție de salariul la data pensionării. Contractul colectiv de muncă este în fiecare an aprobat de către Consiliul de administrație. Banca recunoaşte datoria aferentă indemnizațiilor de pensionare la data la care acestea sunt datorate salariaților Băncii.

r) Recunoaşterea veniturilor şi cheltuielilor

Veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute conform principiului contabilității de angajamente. Pierderile/câştigurile realizate din vânzarea de valută, aur sau titluri sunt înregistrate în Contul de profit şi pierdere. Aceste câştiguri/pierderi realizate sunt calculate prin diferență față de costul mediu al activului respectiv.

Diferențele favorabile din reevaluare nu sunt recunoscute ca venituri, ci sunt transferate direct într-un cont special de reevaluare.

La sfârşitul exercițiului financiar, diferențele nefavorabile din reevaluare sunt înregistrate în Contul de profit şi pierdere dacă sunt mai mari decât diferențele favorabile din reevaluare înregistrate anterior în contul special de reevaluare aferent. Nu se realizează compensare între diferențele din reevaluare pentru diferitele dețineri de titluri, valută şi aur.

Comisioanele aferente Aranjamentului *stand-by* încheiat în anul 2009 între România şi Fondul Monetar Internațional sunt trecute pe cheltuieli/venituri la momentul plății/încasării lor, cu excepția comisionului anual de angajament care este rambursat de FMI la tragerea fiecărei tranşe în cursul anului aferent; acesta se trece pe cheltuială/venit eşalonat pe măsura tragerii fiecărei tranşe de împrumut din anul aferent.

s) Capitalul social şi rezervele statutare

Capitalul este deținut în întregime de stat şi nu este divizat în acțiuni. La 31 decembrie 2009 capitalul Băncii era de 30 000 mii lei.

Rezervele statutare au fost constituite la data de 1 ianuarie 2005 în conformitate cu Legea nr. 312/2004 – prin preluarea sumelor rămase în fondul de rezervă. Ulterior, au fost utilizate integral pentru acoperirea pierderii reportate. La 31 decembrie 2009, rezervele statutare se majorează prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete, respectiv acoperirea pierderii reportate.

t) Repartizarea profitului

Profitul rămas după acoperirea pierderilor reportate şi virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete se repartizează conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României.

Conform prevederilor legale, având în vedere epuizarea surselor prioritare de acoperire a pierderilor anilor anteriori (contul special de reevaluare la 31 decembrie 2004 şi rezervele statutare), profitul exercițiului financiar 2008 a fost repartizat integral pentru acoperirea pierderii reportate.

3. Politici de gestionare a riscului

Principalele riscuri asociate cu activitățile Băncii sunt de natură financiară şi operațională, rezultând din responsabilitatea Băncii de a asigura şi menține stabilitatea prețurilor. Principalele categorii de riscuri financiare la care Banca este expusă se referă la riscul de credit, riscul de lichiditate şi riscul de piață. Riscul de piață include riscul valutar şi riscul de dobândă.

a) Riscul de credit

Banca este expusă riscului de credit ca rezultat al activităților de tranzacționare, acordare de credite, efectuare de investiții şi emitere de scrisori de garanție.

Riscul de credit asociat cu activitățile de tranzacționare şi de investiții este gestionat prin intermediul procedurilor de administrare a riscului de piață. Acest risc este controlat atât prin selectarea unor parteneri cu cele mai bune ratinguri de credit, prin monitorizarea activităților şi ratingurilor acestora, cât şi prin utilizarea metodei limitelor de expunere.

Banca este expusă riscului de credit, în principal, ca rezultat al activității de acordare de credite pe termen scurt în lei către instituțiile de credit interne. Valoarea care reprezintă expunerea la acest risc de credit este dată de valoarea contabilă a creditelor acordate de către Bancă, recunoscută în bilanțul contabil. Creditele pe termen scurt în lei acordate băncilor sunt în mod normal garantate cu titluri de stat emise de Guvernul României sau cu depozite la termen. Totuşi, Banca poate, în cazuri extreme, să acorde credite negarantate băncilor şi altor instituții de credit cu scopul de a preveni crizele sistemice.

Expunerea maximă la riscul de credit, reprezentând pierderea maximă contabilă care ar trebui recunoscută la data întocmirii bilanțului în situația în care împrumutații nu îşi pot îndeplini obligațiile contractuale, iar valoarea justă a oricăror garanții este zero, este în sumă de 9 441 025 mii lei (31 decembrie 2008: 1 377 444 mii lei). Menționăm că, la data aprobării prezentelor situații financiare, creditele acordate instituțiilor de credit aflate în sold la 31 decembrie 2009 în sumă de 9 440 787 mii lei au fost rambursate integral de contrapartide.

b) Riscul de lichiditate

Banca este împrumutătorul de ultimă instanță al instituțiilor de credit din România. Obiectivul principal al operațiunilor derulate zilnic este asigurarea existenței unei lichidități corespunzătoare pe piața internă.

Banca gestionează în acelaşi timp şi rezerva valutară externă, prin planificare şi diversificare, pentru a asigura îndeplinirea la timp a obligațiilor valutare.

c) Riscul de dobândă

Banca se confruntă cu riscul de dobândă, în principal, datorită expunerii la fluctuațiile nefavorabile ale ratei dobânzii pe piață, în măsura în care activele şi pasivele purtătoare de dobânzi devin scadente, valoarea de piață a activelor/ pasivelor este influențată de fluctuația ratei dobânzii sau rata dobânzii se modifică în perioade diferite sau în procente diferite.

Pentru creanțele şi datoriile financiare în lei, Banca urmăreşte ratele curente de dobândă de pe piață. Obținerea unei marje pozitive nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că nivelurile acestor active şi pasive sunt dictate de obiectivele politicii monetare.

Totuşi, Banca monitorizează în mod constant costurile implementării acestei politici față de beneficiile previzionate.

Pentru controlul riscului de dobândă, banca ajustează durata medie a activelor în funcție de obiectivele de siguranță şi rentabilitate asumate. Pentru datoriile financiare în valută, sunt utilizate în diferite proporții instrumente cu dobândă fixă şi variabilă în vederea limitării expunerii la riscul de dobândă.

d) Riscul valutar

Banca este expusă riscului valutar prin tranzacțiile de schimb valutar.

Principalele active nete deținute de Bancă sunt exprimate în EUR şi USD. De asemenea principalele pasive nete sunt exprimate în DST. Datorită volatilității cursului de schimb şi a pieților financiare, există un risc de pierdere/creştere de valoare în ceea ce priveşte activele/pasivele monetare denominate în valută. Pozițiile de schimb valutar deschise reprezintă o sursă a riscului valutar.

Pentru a evita pierderile care pot fi generate de fluctuațiile nefavorabile ale cursului de schimb, dar în limita obiectivelor sale de administrare a rezervelor internaționale, Banca implementează în prezent o politică de diversificare a portofoliului, cu scopul de a obține o distribuție echilibrată pe valute.

Activele şi pasivele denominate în EUR, USD şi alte valute la data bilanțului sunt prezentate în Nota 37.

Cursurile de reevaluare ale principalelor monede străine la final de an au fost:

Valuta	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008	% Creştere (descreştere)
RON/EUR	4,2282	3,9852	6,1
RON/USD	2,9361	2,8342	3,6
RON/DST	4,6062	4,3753	5,3

4. Disponibil în DST la FMI

Fiecare stat membru al FMI are un cont curent în DST la Fondul Monetar Internațional (FMI), utilizat pentru derularea acordurilor de împrumut şi a altor operațiuni aferente între statele membre şi FMI. Acest cont este purtător de dobândă la acelaşi nivel ca şi dobânzile la alocațiile FMI în DST.

5. Aur monetar

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Lingouri de aur în formă standard	2 907 158	2 196 419
Monede	1 500 282	1 134 021
Depozite externe	6 380 772	4 823 047
Total	**10 788 212**	**8 153 487**

La 31 decembrie 2009 Banca are depozitat la extern aur în valoare de 6 380 772 mii lei. Prețul de reevaluare a aurului la data de 31 decembrie 2009 a fost de 104,184 lei/g pentru stocul deținut de Bancă, în greutate totală de 103 549,6 kg (la 31 decembrie 2008 prețul a fost de 78,75 lei/g pentru stocul deținut de Bancă în greutate totală de 103 536,35 kg).

6. Depozite la vedere

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Depozite la vedere la instituții internaționale	16 164 138	10 139 996
Depozite la vedere la bănci centrale	208 562	178 494
Depozite la vedere la bănci din străinătate	4 825	15 991
Total	**16 377 525**	**10 334 481**

La data de 31 decembrie 2009, poziția „depozite la vedere" cuprinde în principal disponibilul la BRI în sumă de 16 164 138 mii lei (31 decembrie 2008: 10 139 996 mii lei), reprezentând contravaloarea a 3 818 159 mii EUR (31 decembrie 2008: 2 320 110 mii EUR), 6 875 mii USD (31 decembrie 2008: 315 391 mii USD) şi 5 mii CHF (31 decembrie 2008: 5 mii CHF), precum şi alte depozite la vedere.

Structura pe valute a celorlalte depozite la vedere se regăseşte la Nota 37.

7. Depozite la termen

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Depozite la termen la bănci centrale	4 824 376	3 447 199
Depozite la termen la instituții internaționale	26 693 249	-
Total	**31 517 625**	**3 447 199**

La 31 decembrie 2009, depozitele la termen la bănci centrale includ depozitul constituit la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 4 824 376 mii lei (1 141 000 mii EUR) (31 decembrie 2008: 3 447 199 mii lei, respectiv 865 000 mii EUR), iar depozitele la termen la instituții internaționale includ depozitul constituit la o instituție financiară din afara Uniunii Europene în sumă de 26 693 249 mii lei (2 667 500 mii EUR şi 5 250 000 mii USD).

8. Plasamente în valută

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Plasamente la Banca Mondială, din care:		
– în depozite, din care:	874	729
- depozit la vedere la FED	*874*	*729*
– în titluri	822 930	1 022 060
Total	**823 804**	**1 022 789**

Conform contractului de administrare de investiții încheiat între Bancă şi BIRD în anul 2002, BIRD a devenit consultantul şi mandatarul Băncii pentru administrarea unor active externe limitate la 20 la sută din rezerva valutară internațională. La 31 decembrie 2009, plasamentele administrate de BIRD (depozite) sunt în valoare de 874 mii lei – echivalent al 298 mii USD (31 decembrie 2008: 729 mii lei – echivalent al 257 mii USD).

La 31 decembrie 2009, plasamentele Băncii administrate de Banca Mondială în titluri în conformitate cu contractul de administrare de investiții sunt în valoare de 822 930 mii lei, echivalentul a 280 280 mii USD (31 decembrie 2008: 1 022 060 mii lei, echivalentul a 360 617 mii USD).

9. Valori mobiliare denominate în valută

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Titluri cu discount – Trezoreria SUA	293 287	113 031
Titluri cu discount – Trezorerii europene	18 989 871	13 708 239
Titluri cu discount – Instituții de credit şi bănci	10 770 506	14 613 082
Titluri cu discount – Organizații financiare internaționale (BEI)	-	3 752 348
Titluri cu cupon – Trezoreria SUA	7 357 292	11 599 215
Titluri cu cupon – Trezorerii europene	23 435 391	23 618 757
Titluri cu cupon – Instituții de credit şi bănci	428 123	10 292 177
Titluri cu cupon – Organizații financiare internaționale – BRI (ITM)	3 395 028	8 511 424
Titluri cu cupon – Organizații financiare internaționale (BEI, BIRD, BNI, BERD)	425 161	1 111 812
Total	**65 094 659**	**87 320 085**

Titlurile cu cupon emise de Trezoreriile Europene, instituțiile de credit, bănci şi BRI au rată de dobândă fixă. Ratele de dobândă variază între 1,25 la sută şi 5,50 la

sută pe an pentru titlurile în EUR (2008: între 2,50 la sută şi 6,50 la sută pe an), între 0,88 la sută şi 4,88 la sută pe an pentru cele în USD (2008: între 0,90 la sută şi 5,10 la sută pe an) şi între 2,88 la sută şi 5,85 la sută pentru cele în GBP (2008: 4,00 la sută şi 9,00 la sută).

La 31 decembrie 2009, portofoliul de titluri include titluri pe termen scurt în valoare de 30 053 664 mii lei la 31 decembrie 2008 – 32 186 700 mii lei). Titlurile pe termen scurt – tranzacționate pe piețe unde există mai puțin de trei formatori de piață – sunt contabilizate la cost.

La 31 decembrie 2009 şi 31 decembrie 2008 nu existau titluri clasificate ca deținute până la scadență).

10. Împrumuturi în valută

La data de 31 decembrie 2009 Banca, are plasată la FED o sumă de 1 104 854 mii lei – echivalent al 376 300 mii USD (31 decembrie 2008: 1 156 070 mii lei – echivalent al 407 900 mii USD).

11. Participații externe

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Cota de participare a României la FMI	4 741 893	4 497 276
Participarea la capitalul Băncii Reglementelor Internaționale	81 497	77 412
Participații la BCE	42 020	40 477
Total	**4 865 410**	**4 615 165**

Banca a înregistrat la acest post fondurile guvernamentale reprezentând cota de participare la alte instituții financiare internaționale.

Banca, în conformitate cu Legea nr. 97/1997, exercită toate drepturile şi obligațiile care decurg din faptul că România este stat membru al FMI. Excepție face tranşa a II-a a împrumutului de la FMI – tranşă împărțită în mod egal între Bancă şi Ministerul Finanțelor Publice – pentru care exercitarea drepturilor şi îndeplinirea obligațiilor referitoare la împrumut revin fiecărei instituții în parte, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009 privind ratificarea aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la Bucureşti la 24 aprilie 2009, şi prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum şi a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009 (pentru mai multe detalii referitoare la împrumut a se vedea Nota 20).

La 31 decembrie 2009 şi la 31 decembrie 2008, cota de participare totală a României la FMI era de 1 030 milioane DST. Banca acționează ca depozitar pentru depozitele FMI legate de participare.

12. Credite acordate instituțiilor de credit

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Credite lombard	-	1 377 100
Credite acordate instituțiilor de credit	9 452 587	11 800
Credite în litigiu	13 209	13 209
Provizion specific de risc de credit principal	(25 009)	(25 009)
Sold la sfârşitul anului	**9 440 787**	**1 377 100**

Creditele lombard aflate în sold la data de 31 decembrie 2008 au fost acordate instituțiilor de credit conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR.

Creditele acordate instituțiilor de credit la 31 decembrie 2009 se compun din creditele în sumă de 9 440 787 mii lei acordate de Bancă pe baza transferurilor de titluri însoțite de angajamente de răscumpărare cu instituțiile de credit, respectiv creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat băncii în faliment Credit Bank S.A., conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renaşterea Creditului Românesc" S.A. – Credit Bank.

Creditul în litigiu este cel acordat înainte de intrarea în faliment a băncii Credit Bank S.A.

13. Imobilizări

mii lei

	Terenuri şi clădiri	Echipamente	Imobilizări în curs	Imobilizări necorporale	Total
Cost sau cost reevaluat					
La 31 decembrie 2008	1 284 010	93 656	22 695	15 864	1 416 225
Intrări	67 320	13 742	27 343	894	109 299
Ieşiri	(1 228)	(1 914)	(2 008)	-	(5 150)
La 31 decembrie 2009	**1 350 102**	**105 484**	**48 030**	**16 758**	**1 520 374**
Amortizare cumulată					
La 31 decembrie 2008	24 835	62 163	-	14 167	101 165
Amortizarea în cursul anului	25 772	8 213	-	1 615	35 600
Ieşiri	(85)	(1 795)	-	-	(1880)
La 31 decembrie 2009	**50 522**	**68 581**	**-**	**15 782**	**134 885**
Valoare netă contabilă la 31 decembrie 2009	**1 299 580**	**36 903**	**48 030**	**976**	**1 385 489**
La 31 decembrie 2008	**1 259 175**	**31 493**	**22 695**	**1 697**	**1 315 060**

La 31 decembrie 2009, categoria „echipamente" include mijloace fixe achiziționate prin contracte de leasing financiar aflate în derulare în valoare brută de 4 897 mii lei, respectiv amortizare cumulată 1 524 mii lei (31 decembrie 2008: valoarea brută a contractelor – 5 491 mii lei, respectiv amortizarea cumulată – 1 037 mii lei).

Pe parcursul anului 2009 nu au fost încheiate contracte de *leasing* financiar. În anul 2008, au fost încheiate contracte de leasing financiar reprezentând echipamente informatice având valoarea brută de 927 mii lei, respectiv amortizarea totală pe anul 2008 fiind de 357 mii lei.

14. Titluri de participare

Titlurile de participare sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei nr. 1/2007 cu modificările şi completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

Titlurile de participare, în sumă de 2 317 mii lei, la 31 decembrie 2009, sunt formate din acțiunile deținute de Bancă la TRANSFOND S.A. (2 240 mii lei) – o societate pe acțiuni care furnizează servicii de decontare a operațiunilor interbancare pentru băncile din România (acestea reprezintă 33 la sută din capitalul social al TRANSFOND S.A.), respectiv 8 acțiuni la SWIFT achiziționate prin realocare la data de 20 februarie 2006 şi nemodificate la realocarea din 2008, în valoare totală de 18 mii EUR (77 mii lei).

Informațiile financiare auditate sintetizate ale TRANSFOND S.A. sunt prezentate în tabelul următor:

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Capitaluri proprii	162 627	159 681
Total active	169 984	166 357
Profit net pentru exercițiul financiar	24 568	21 266

15. Diferențe din reevaluare pentru elementele în afara bilanțului

La data 31 decembrie 2009, suma de 462 mii lei reprezintă diferențe din reevaluare pentru operațiunile în valută înregistrate în conturile din afara bilanțului la data tranzacției în valoare de 43 500 mii EUR (31 decembrie 2008: diferențe din reevaluare în sumă de 13 823 mii lei pentru operațiunile în valută înregistrate în conturile din afara bilanțului la data tranzacției în valoare de 856 500 mii EUR). Aceste operațiuni sunt reevaluate lunar, iar rezultatul reevaluării se înregistrează în bilanț. La data decontării, tranzacțiile mai sus menționate sunt înregistrate în bilanț.

16. Provizioane pentru creanțe aferente altor active

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Provizioane pentru:		
Creanța BNR de la KOLAL BV Amsterdam (a)	17 991	35 983
Garanții plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. (b)	46 356	23 848
Alte provizioane aferente activelor (c)	9 856	22
Total	**74 203**	**59 853**

a) Datoria KOLAL BV Amsterdam față de Bancă este suportată pe cheltuielile Băncii eşalonat pe o perioadă de 5 ani, începând cu anul 2006, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 68/2001 privind reglementarea situației creanțelor Băncii Naționale a României şi Casei de Economii şi Consemnațiuni față de Banca „Dacia Felix" S.A. În anul 2009, a fost diminuat provizionul cu suma de 17 991 mii lei, la nivelul tranşei a patra suportate de Bancă din cele cinci stabilite. Provizionul este o poziție ce corectează postul bilanțier „Conturi de regularizare" (respectiv cheltuieli înregistrate în avans), post în care a fost preluată datoria KOLAL BV Amsterdam față de Bancă.

b) La 31 decembrie 2009, echivalentul în lei al garanțiilor plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. este în sumă de 46 356 mii lei. Aceste garanții în valută au fost reevaluate la data de 31 decembrie 2009.

c) Această poziție este formată din provizioane constituite pentru diverşi debitori litigioşi.

Provizioanele de la punctele a, b şi c corectează grupa bilanțieră „Alte active".

17. Dobânzi de încasat

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Dobânzi de încasat aferente:		
Titlurilor în valută	600 056	872 416
Depozitelor şi plasamentelor în valută	6 118	6 509
Creditelor acordate băncilor	6 068	8 870
Altor active	5 655	1 837
Total	**617 897**	**889 632**

18. Provizioane de risc de credit - dobândă

La data de 31 decembrie 2009 se menține provizionul de risc de credit pentru dobânda de încasat în sumă de 6 068 mii lei aferentă creditului acordat Credit Bank S.A. conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renaşterea Creditului Românesc" – S.A. – Credit Bank.

19. Numerar în circulație

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Bancnote	27 282 955	28 848 712
Monede	237 491	212 096
Total	**27 520 446**	**29 060 808**

20. Împrumuturi FMI

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Împrumuturi/depozite de la FMI	28 810 407	4 497 298
Total	**28 810 407**	**4 497 298**

La data de 31 decembrie 2009, soldul contului FMI este în valoare de 6 259 205 036 DST din care suma de 5 229 000 000 DST reprezintă tranşa I şi partea din tranşa a II-a trase de Bancă în baza Aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internațional din anul 2009.

Tranşa a II-a aferentă Aranjamentului menționat a fost încasată în mod egal de către Bancă şi Ministerul Finanțelor Publice, exercitarea drepturilor şi îndeplinirea obligațiilor referitoare la împrumut revenind fiecărei instituții, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009 privind ratificarea aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la Bucureşti la 24 aprilie 2009, şi prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum şi a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009.

21. Împrumuturi de la bănci şi alte instituții financiare

La data de 31 decembrie 2009, Banca deține împrumuturi în sumă de 2 680 mii lei – 634 mii EUR (31 decembrie 2008: 3 692 mii lei – 926 mii EUR) reprezentând leasing financiar pentru achiziționarea de sisteme/maşini de procesat bancnote.

22. Alocații în DST de la FMI

Banca a înregistrat în alocațiile la DST un împrumut nerambursabil cu aceeaşi rată de dobândă ca şi contul curent în DST la FMI. La 31 decembrie 2009, alocațiile în DST de la FMI sunt mai mari față de 31 decembrie 2008 cu suma de 908 817 719 DST şi sunt purtătoare ale unei rate de dobândă de 0,23 la sută pe an (31 decembrie 2008: 0,82 la sută pe an).

23. Disponibilități ale Trezoreriei statului

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Cont curent în lei al Trezoreriei statului	2 688 801	17 295
Cont curent în valută al Trezoreriei statului	10 937 567	1 410 743
Total	**13 626 368**	**1 428 038**

Conturile curente ale Trezoreriei statului sunt purtătoare de dobândă variabilă, în funcție de fluctuațiile pieței.

24. Decontări cu bugetul statului

La data de 31 decembrie 2009, soldul poziției decontări cu bugetul statului este format în principal din contravaloarea cotei de 80 la sută din veniturile nete aferentă lunii decembrie 2009.

25. Dobânzi de plătit

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Dobânzi de plătit aferente:		
Împrumuturilor externe	110 182	2 792
Rezervelor minime ale instituțiilor de credit	20 330	50 107
Depozitelor instituțiilor de credit	-	93
Disponibilităților Trezoreriei statului	5 546	839
Total	**136 058**	**53 831**

26. Tranzacții cu entități aflate în relații speciale

Guvernul, prin intermediul Trezoreriei statului, dispune de conturi curente la Bancă ale cărei operațiuni fac obiectul comisionării începând cu data de 31 decembrie 2005. În plus, Banca acționează ca agent de înregistrare al Trezoreriei statului în ceea ce privește titlurile de stat şi certificatele de trezorerie, administrează rezervele valutare internaționale şi asigură serviciul datoriei publice externe a României.

Banca exercită de asemenea, prin intermediul membrilor Consiliului de administrație, o influență asupra altor două instituții de stat: Imprimeria BNR şi Monetăria Statului.

Totalul achizițiilor de bancnote şi monede efectuate de Bancă de la cele două entități în decursul anului 2009 s-a ridicat la 91 376 mii lei (31 decembrie 2008: 107 979 mii lei). La data de 31 decembrie 2009 nu există nici o datorie de plată către aceste două entități. Tranzacțiile au fost efectuate în condiții comerciale normale.

Banca exercită o influență semnificativă asupra TRANSFOND S.A., o entitate creată în anul 2000 pentru a externaliza activitatea Băncii de decontare a operațiunilor interbancare între băncile din România. În data de 8 aprilie 2005 a devenit operațional sistemul ReGIS (sistemul de decontare pe bază brută în timp real), la care s-au adăugat ulterior modulele SENT (modul pentru plăți de mică valoare – administrat integral de TRANSFOND S.A.) şi SaFIR (modul pentru titluri de stat şi certificate de depozit emise de Bancă – administrat de Bancă).

TRANSFOND S.A. primește pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul primit de Bancă de la băncile participante la decontare, precum şi procente diferențiate stabilite prin contracte în relația cu celelalte module ale Sistemului Electronic de Plăți. Totalul comisioanelor plătite de către Bancă către

TRANSFOND S.A. în anul 2009 a fost de 19 345 mii lei (31 decembrie 2008: 40 233 mii lei). La data de 31 decembrie 2009, TRANSFOND S.A. nu are datorii față de Bancă, iar Banca nu are datorii de plătit față de TRANSFOND S.A.

27. Cont special de reevaluări

mii lei

	31 decembrie 2009	31 decembrie 2008
Diferențe favorabile din reevaluarea aurului, metalelor și pietrelor prețioase	6 634 951	3 963 924
Diferențe favorabile din reevaluarea valutei (reevaluare la cursul de reevaluare)	4 028 034	4 906 390
Titluri denominate în valută (reevaluare la valoarea de piață)	922 985	1 804 918
Total	**11 585 970**	**10 675 232**

Sumele înregistrate în contul special de reevaluare reprezintă diferențele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2009. Nu sunt permise compensări între diferențele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei deținere de titluri, valută sau aur și diferențele favorabile din reevaluare aferente altor deținere de titluri, valută sau aur. Diferențele nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie 2009 au fost înregistrate în contul de profit și pierdere.

28. Venituri din dobânzi

mii lei

	2009	2008
Operațiuni în valută/aur		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Valori mobiliare externe	2 079 599	3 080 610
Plasamente/împrumuturi în valută	92 886	518 561
Disponibilități în DST	4 562	17 948
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în valută/aur	**2 177 047**	**3 617 119**
Operațiuni în lei		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Credite acordate instituțiilor de credit	900 056	72 739
Alte venituri	42 783	63 052
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în lei	**942 839**	**135 791**
Total venituri din dobânzi	**3 119 886**	**3 752 910**

În exercițiul financiar 2009, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din plasamente/împrumuturi în valută (92 886 mii lei) și disponibilități în DST (4 562 mii lei), din eșalonarea discontului rezultat din achizițiile de valori mobiliare (360 341 mii lei) și din acumularea cupoanelor aferente valorilor mobiliare (1 719 258 mii lei).

Veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în lei provin, în principal, din operațiunile de creditare a instituțiilor de credit (900 056 mii lei) şi din operațiunile de *swap* lei/valută (42 063 mii lei).

29. Cheltuieli cu dobânzi

mii lei

	2009	2008
Operațiuni în valută		
Dobânzi şi cheltuieli similare provenind din:		
Valori mobiliare externe, rezerve minime obligatorii şi depozite atrase	1 339 330	980 884
Împrumut/depozit Fondul Monetar Internațional	330 015	7 679
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în valută	**1 669 345**	**988 563**
Operațiuni în lei		
Dobânzi şi cheltuieli similare provenind din:		
Depozite la termen atrase de la instituțiile de credit	30 819	219 449
Rezerve minime obligatorii	885 315	718 085
Contul curent al Trezoreriei statului	208 483	282 595
Alte cheltuieli	118	139
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în lei	**1 124 735**	**1 220 268**
Total cheltuieli cu dobânzi	**2 794 080**	**2 208 831**

În exercițiul financiar 2009, cheltuielile cu dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din dobânzile plătite la rezerva minimă obligatorie în valută şi depozite atrase (1 074 428 mii lei), din amortizarea primei nete rezultată din achizițiile de valori mobiliare (264 902 mii lei), precum şi din dobânzile datorate pentru împrumutul acordat de FMI (330 015 mii lei).

30. Venituri din taxe şi comisioane

Veniturile din comisioane şi taxe în lei reprezintă venituri din comisioane pentru serviciile de decontare a operațiunilor în relația cu instituțiile de credit şi Trezoreria statului.

Veniturile din comisioane şi taxe în valută provin în principal din operațiunile cu FMI, reprezentând valoarea comisionului anual de angajament rambursat de către FMI (Nota 2r).

mii lei

	2009	2008
Venituri din comisioane şi taxe în lei	147 249	141 175
Venituri din comisioane şi taxe în valută	70 937	21 484
Total venituri din comisioane şi taxe	**218 186**	**162 659**

31. Cheltuieli cu taxe şi comisioane

mii lei

	2009	2008
Cheltuieli cu taxe şi comisioane în lei	19 558	39 763
Cheltuieli cu taxe şi comisioane în valută	197 471	3 694
Total cheltuieli din taxe şi comisioane	**217 029**	**43 457**

Cheltuieli cu taxe şi comisioane în lei reprezintă cheltuieli cu comisioanele pentru serviciile primite de Bancă, inclusiv pentru serviciile prestate de TRANSFOND S.A. – entitate creată în anul 2000 pentru a externaliza activitatea Băncii de decontare a operațiunilor interbancare între instituțiile de credit din România. TRANSFOND S.A. primeşte pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul primit de Bancă de la instituțiile de credit participante la decontare (vezi Nota 26).

Cheltuielile din comisioane şi taxe în valută provin în principal din operațiunile cu FMI şi reprezintă valoarea comisionului anual de angajament (care se rambursează de FMI la tragerea fiecărei tranşe), respectiv valoarea comisionului de serviciu (0,5 la sută din tranşa trasă).

32. Câştiguri nete realizate din operațiuni valutare

mii lei

	2009	2008
Venituri din operațiuni valutare		
Venituri din diferențe de curs	3 815 252	2 327 602
Dividende pentru acțiunile deținute la Banca Reglementelor Internaționale	11 170	17 562
Total venituri din operațiuni valutare	**3 826 422**	**2 345 164**
Cheltuieli din operațiuni valutare		
Cheltuieli cu diferențe de curs	(3 408)	(25 447)
Alte cheltuieli cu operațiuni valutare	(1 700)	(1 781)
Total cheltuieli din operațiuni valutare	**(5 108)**	**(27 228)**
Câştiguri nete realizate din operațiuni valutare	**3 821 314**	**2 317 936**

Veniturile şi cheltuielile din diferențe de curs din exercițiul financiar 2009 sunt aferente, în principal, ieşirilor de valută din pozițiile valutare lungi, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2i).

33. Câştiguri nete realizate din operațiuni cu titluri

mii lei

	2009	2008
Venituri din operațiuni cu titluri		
Câştiguri din operațiuni cu titluri	919 465	563 206
Total venituri din operațiuni cu titluri	**919 465**	**563 206**
Cheltuieli din operațiuni cu titluri	**(5 244)**	**(54 115)**
Câştiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	**914 221**	**509 091**

Câştigurile/pierderile reprezintă efectul preţului de piaţă, provenind din vânzările de titluri denominate în valută şi fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2j).

34. Pierderi nete realizate din operaţiuni cu metale preţioase

mii lei

	2009	2008
Venituri din operaţiuni cu metale preţioase	-	33
Cheltuieli din operaţiuni cu metale preţioase	(381)	(294)
Pierderi nete din operaţiuni cu metale preţioase	**(381)**	**(261)**

Cheltuielile din operaţiuni cu metale preţioase au fost determinate de taxele de depozitare şi stocare plătite pentru cantitatea de aur aflată în depozitul extern.

35. Pierderi nete din diferenţe din reevaluare

mii lei

	2009	2008
Cheltuieli cu diferenţe nefavorabile din reevaluare		
Reevaluarea activelor nete denominate în GBP	-	732 820
Reevaluarea activelor nete denominate în alte valute	-	1 239
Reevaluarea la valoarea de piaţă a titlurilor denominate în valută	10 176	6 438
Pierderi nete din diferenţe din reevaluare	**(10 176)**	**(740 497)**

Pierderile nete din diferenţe din reevaluare reprezentând diferenţele nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piaţă a titlurilor denominate în valută şi determinate la 31 decembrie 2009 pe baza metodei costului mediu sunt înregistrate în Contul de profit şi pierdere.

Nu sunt permise compensări între diferenţele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei deţineri de titluri, valută sau aur şi diferenţele favorabile din reevaluare aferente altor deţineri de titluri, valută sau aur. Diferenţele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2009 sunt înregistrate în contul special de reevaluare (vezi Nota 2p).

36. Cheltuieli cu emisiunea monetară

Cheltuielile cu emisiunea monetară reprezintă costul cu imprimarea bancnotelor şi baterea monedei metalice.

37. Riscul valutar

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2009 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități băneşti şi alte valori	19 195	35	39	-	-	-	19 269
Aur la alte standarde	-	-	-	-	112 052	-	112 052
Alte metale şi pietre prețioase	-	-	-	-	-	27 155	27 155
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	4 149 565	-	-	4 149 565
Aur monetar	-	-	-	-	10 788 212	-	10 788 212
Depozite la vedere	-	16 258 080	23 500	-	-	95 945	16 377 525
Depozite la termen	-	16 103 100	15 414 525	-	-	-	31 517 625
Plasamente în valută	-	-	823 804	-	-	-	823 804
Valori mobiliare denominate în valută	-	42 369 731	17 819 221	-	-	4 905 707	65 094 659
Împrumuturi în valută	-	-	1 104 854	-	-	-	1 104 854
Participații externe	-	42 020	-	4 823 390	-	-	4 865 410
Credite acordate instituțiilor de credit	9 452 587	-	-	-	-	-	9 452 587
Credite în litigiu	13 209	-	-	-	-	-	13 209
Provizion specific de risc de credit	(25 009)	-	-	-	-	-	(25 009)
Credite acordate salariaților	238	-	-	-	-	-	238
Imobilizări	1 385 489	-	-	-	-	-	1 385 489
Stocuri	2 950	-	-	-	-	-	2 950
Titluri de participare	2 317	-	-	-	-	-	2 317
Decontări cu bugetul statului	101	-	-	-	-	-	101
Conturi de regularizare	58 965	-	-	-	-	-	58 965
Diferențe din reevaluare pentru elementele în afara bilanțului	462	-	-	-	-	-	462
Alte active	57 936	-	-	-	-	-	57 936
Provizioane pentru creanțe aferente activelor	(27 847)	-	(46 356)	-	-	-	(74 203)
Dobânzi de încasat	11 722	541 459	35 418	1 691	-	27 607	617 897
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)	-	-	-	-	-	(6 068)
Total active	**10 946 247**	**75 314 425**	**35 175 005**	**8 974 646**	**10 900 264**	**5 056 414**	**146 367 001**

Structura pe valute a pasivelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2009 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	27 520 446	-	-	-	-	-	27 520 446
Depozite atrase la vedere	-	333 272	-	-	-	-	333 272
Obligații față de instituții financiare internaționale	26 628	-	441	28 810 407	-	-	28 837 476
Împrumuturi de la bănci	-	2 680	-	-	-	-	2 680
Alocații în DST de la FMI	-	-	-	4 532 774	-	-	4 532 774
Conturi curente ale instituțiilor de credit	24 160 587	-	-	-	-	-	24 160 587
Disponibilități în regim special	4 950	-	-	-	-	-	4 950
Rezerve obligatorii în valută	-	33 116 487	173 754		-	-	33 290 241
Conturi instituții de credit în faliment	4 895	-	-	-	-	-	4 895
Disponibilități ale Trezoreriei statului	2 688 801	10 793 854	143 713	-	-	-	13 626 368
Împrumuturi, datorii asimilate și alte disponibilități atrase	324	-	-	-	-	-	324
Creditori	6 512	-	-	-	-	-	6 512
Personal și conturi asimilate	1 816	-	-	-	-	-	1 816
Decontări cu bugetul statului	188 874	-	-	-	-	-	188 874
Conturi de regularizare	791	-	-	-	-	-	791
Alte pasive	1 855	-	-	-	-	-	1 855
Dobânzi de plătit	17 902	11 343	85	106 728	-	-	136 058
Total pasive	**54 624 381**	**44 257 636**	**317 993**	**33 449 909**	**-**	**-**	**132 649 919**
Active nete / (pasive nete)[*)]	**(43 678 134)**	**31 056 789**	**34 857 012**	**(24 475 263)**	**10 900 264**	**5 056 414**	**13 717 082**

**) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii*

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2008 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități bănești și alte valori	13 018	120	35	-	-	-	13 173
Aur la alte standarde	-	-	-	-	86 128	-	86 128
Alte metale și pietre prețioase	-	-	-	-	-	17 317	17 317
Disponibil în DST la FMI	-	-	-	345 018	-	-	345 018
Aur monetar	-	-	-	-	8 153 487	-	8 153 487
Depozite la vedere	-	9 307 046	905 026	-	-	122 409	10 334 481
Depozite la termen	-	3 447 199	-	-	-	-	3 447 199
Plasamente în valută	-	-	1 022 789	-	-	-	1 022 789
Valori mobiliare denominate în valută	-	52 393 692	30 810 762	-	-	4 115 631	87 320 085
Împrumuturi în valută	-	-	1 156 070	-	-	-	1 156 070
Participații externe	-	40 477	-	4 574 688	-	-	4 615 165
Credite lombard	1 377 100	-	-	-	-	-	1 377 100
Credite acordate instituțiilor de credit	11 800	-	-	-	-	-	11 800
Credite în litigiu	13 209	-	-	-	-	-	13 209
Provizion specific de risc de credit	(25 009)	-	-	-	-	-	(25 009)
Credite acordate salariaților	344	-	-	-	-	-	344
Imobilizări	1 315 060	-	-	-	-	-	1 315 060
Stocuri	2 554	-	-	-	-	-	2 554
Titluri de participare	2 313	-	-	-	-	-	2 313
Decontări cu bugetul statului	14 166	-	-	-	-	-	14 166
Conturi de regularizare	57 989	-	-	-	-	-	57 989
Diferențe din reevaluare pentru elementele în afara bilanțului	13 823	-	-	-	-	-	13 823
Alte active	27 515	-	-	-	-	-	27 515
Provizioane pentru creanțe aferente activelor	(36 005)	-	(23 848)	-	-	-	(59 853)
Dobânzi de încasat	10 706	716 351	122 901	658	-	39 016	889 632
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)	-	-	-	-	-	(6 068)
Total active	**2 792 515**	**65 904 885**	**33 993 735**	**4 920 364**	**8 239 615**	**4 294 373**	**120 145 487**

Structura pe valute a pasivelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2008 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	29 060 808	-	-	-	-	-	29 060 808
Depozite atrase la vedere	-	1 209 184	-	-	-	-	1 209 184
Obligații față de instituții financiare internaționale	29 630	-	426	4 497 298	-	-	4 527 354
Împrumuturi de la bănci	-	3 692	-	-	-	-	3 692
Alocații în DST de la FMI	-	-	-	331 555	-	-	331 555
Conturi curente ale instituțiilor de credit	21 420 118	-	-	-	-	-	21 420 118
Disponibilități în regim special	12 920	-	-	-	-	-	12 920
Depozite ale instituțiilor de credit	535 900	-	-	-	-	-	535 900
Rezerve obligatorii în valută	-	41 904 931	10 054 809		-	-	51 959 740
Conturi instituții de credit în faliment	4 915	-	-	-	-	-	4 915
Disponibilități ale Trezoreriei statului	17 295	1 387 972	22 771	-	-	-	1 428 038
Împrumuturi, datorii asimilate şi alte disponibilități atrase	1 015	-	-	-	-	-	1 015
Creditori	6 960	-	-	-	-	-	6 960
Personal şi conturi asimilate	1 780	-	-	-	-	-	1 780
Decontări cu bugetul statului	4 887	-	-	-	-	-	4 887
Conturi de regularizare	3 575	-	-	-	-	-	3 575
Alte pasive	2 011	-	-	-	-	-	2 011
Dobânzi de plătit	24 285	26 562	2 351	633	-	-	53 831
Total pasive	**51 126 099**	**44 532 341**	**10 080 357**	**4 829 486**	**-**	**-**	**110 568 283**
Active nete / (pasive nete)[*)]	**(48 333 584)**	**21 372 544**	**23 913 378**	**90 878**	**8 239 615**	**4 294 373**	**9 577 204**

**) reprezintă capitalurile, fondurile şi rezervele Băncii*

38. Angajamente şi contingente

La data de 31 decembrie 2009, Banca deține în custodie:

– biletul la ordin emis de Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Fondului Monetar Internațional în valoare de 859 000 000 DST (echivalentul părții din tranşa a II-a trasă de Ministerul Finanțelor Publice conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009), biletul la ordin fiind depus la Bancă la data eliberării tranşei de împrumut şi certificând obligațiile de plată aferente;

– biletul la ordin emis de Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor în valoare de 600 510 USD (31 decembrie 2008: bilete la ordin emise de Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Băncii Europene pentru Reconstrucție şi Dezvoltare în valoare de 162 000 EUR, respectiv Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor în valoare de 600 510 USD).

39. Repartizarea profitului

Potrivit legii, suma repartizată în anul 2009 din profitul corespunzător exercițiului financiar (4 607 683 mii lei) a fost de 4 467 886 mii lei, aceasta fiind utilizată pentru acoperirea pierderii reportate în valoare de 2 821 523 mii lei, pentru plata la bugetul de stat a sumei de 1 436 669 mii lei reprezentând cota de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii, respectiv pentru majorarea rezervelor statutare cu suma de 209 694 mii lei (reprezentând 60 la sută din profitul rămas în sumă de 349 491 mii lei).

De asemenea, urmează ca un procent de 30 la sută din profitul rămas în sumă de 349 491 mii lei să fie repartizat în anul 2010 pentru sursele proprii de investiții.

Profitul rămas ulterior operațiunilor descrise mai sus va fi reportat, urmând a fi repartizat conform prevederilor legale.

40. Evenimente ulterioare datei bilanțului

La data de 23 februarie 2010, tranşele a III-a şi a IV-a (în sumă totală de 2 175 000 000 DST) aferente Aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internațional încheiat în anul 2009 au fost trase în cote egale de Bancă şi Ministerul Finanțelor Publice, exercitarea drepturilor şi îndeplinirea obligațiilor referitoare la împrumut revenind fiecărei instituții. Pentru părțile din tranşele trase de Ministerul Finanțelor Publice, acesta a emis bilete la ordin în favoarea Fondului Monetar Internațional prin care certifică obligațiile de plată aferente. Biletele la ordin sunt depuse la Bancă, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10 din 23/02/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenție, semnată de autoritățile române la Bucureşti la 5 februarie 2010 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 19 februarie 2010, şi pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009 privind ratificarea Aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la Bucureşti la 24 aprilie 2009, şi prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum şi a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009.

Capitolul XV. Cadrul instituțional al Băncii Naționale a României

Banca Națională a României este banca centrală a statului român, având statutul de instituție publică independentă. Activitatea sa este reglementată de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României.

Obiectivul fundamental al BNR este asigurarea şi menținerea stabilității prețurilor. Principalele atribuții ale BNR sunt:

- elaborarea şi aplicarea politicii monetare şi a politicii de curs de schimb;
- autorizarea, reglementarea şi supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, promovarea şi monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăți pentru asigurarea stabilității financiare;
- emiterea bancnotelor şi a monedelor ca mijloace legale de plată pe teritoriul României;
- stabilirea regimului valutar şi supravegherea respectării acestuia;
- administrarea rezervelor internaționale ale României.

Începând cu 1 ianuarie 2007, odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, Banca Națională a României a devenit membră a Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC), iar guvernatorul BNR este membru al Consiliului general al Băncii Centrale Europene (BCE).

Banca Națională a României este condusă de un Consiliu de administrație, alcătuit din 9 membri numiți de Parlament pe o perioadă de cinci ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului. Potrivit legii, membrii Consiliului de administrație nu pot fi parlamentari sau membri ai unui partid politic şi nu pot face parte din autoritatea judecătorească sau din administrația publică. Dintre cei 9 membri, 4 aparțin direct structurii executive permanente a Băncii Naționale: guvernatorul şi cei 3 viceguvernatori, dintre care unul este prim-viceguvernator. Ceilalți 5 membri nu sunt salariați ai BNR. Preşedintele Consiliului de administrație este guvernatorul Băncii Naționale a României.

Consiliul de administrație este organismul cu drept de decizie în ceea ce priveşte: (i) politicile în domeniul monetar şi al cursului de schimb; (ii) autorizarea, reglementarea şi supravegherea prudențială a instituțiilor de credit şi monitorizarea sistemelor de plăți; (iii) organizarea internă a băncii. Consiliul de administrație hotărăşte, de asemenea, care sunt atribuțiile ce revin structurilor executive şi personalului Băncii Naționale a României.

Pentru asigurarea eficienței procesului decizional, în cadrul BNR funcționează patru structuri operative cu responsabilități în exercitarea principalelor funcții ale

unei bănci centrale: Comitetul de politică monetară, Comitetul de supraveghere, Comitetul de administrare a rezervelor internaționale şi Comitetul de audit.

Comitetul de politică monetară reprezintă o structură permanentă cu rol consultativ şi decizional, este alcătuit din 9 membri şi este condus de guvernatorul BNR. Principalele atribuții se referă la stabilirea coordonatelor strategice ale politicii monetare, a regimului cursului de schimb, a caracteristicilor cadrului operațional al politicii monetare, precum şi a obiectivelor şi liniilor directoare ale politicii monetare pe diferite orizonturi de timp. De asemenea, Comitetul de politică monetară propune măsuri de îmbunătățire şi de creştere a eficacității politicii monetare şi a cadrului său operațional, inclusiv din perspectiva armonizării acestui cadru cu cel al Băncii Centrale Europene şi evaluează impactul măsurilor de politică monetară adoptate.

Comitetul de supraveghere este compus din 10 membri şi este condus de guvernatorul BNR. Atribuțiile şi competențele sale vizează activitățile de evaluare şi monitorizare a funcționării instituțiilor de credit şi a instituțiilor financiare nebancare din perspectiva calității activelor, a performanțelor financiare şi a încadrării lor în nivelul reglementat al indicatorilor de prudență bancară, dar şi de asigurare a bazei de reglementare, conform legislației specifice şi practicilor internaționale în materie.

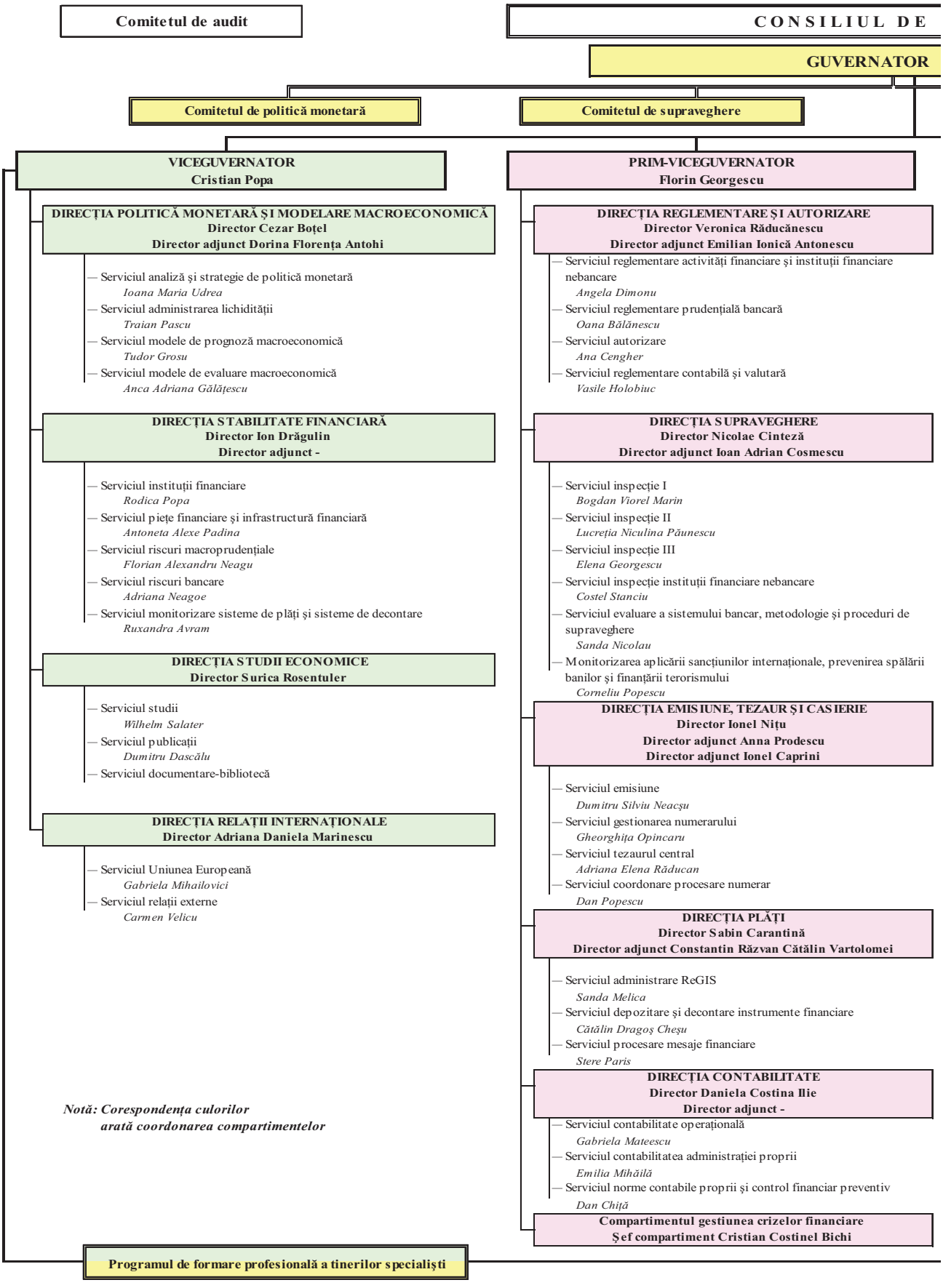
Comitetul de administrare a rezervelor internaționale este alcătuit din 11 membri şi este condus de guvernatorul BNR. Principalele responsabilități ale acestuia sunt legate de îndeplinirea orientărilor strategice adoptate de Consiliul de administrație în domeniul administrării rezervelor internaționale. Comitetul stabileşte lista entităților cu care se derulează tranzacțiile (inclusiv *brokerii* şi plafoanele de lucru ale acestora), a emitenților pentru investițiile în titluri şi a activelor acceptate pentru investire, face propuneri privind implementarea şi utilizarea de noi instrumente financiare (inclusiv instrumente financiare derivate), analizează evoluția piețelor şi formulează propuneri de strategie pentru perioada următoare.

Comitetul de audit analizează şi propune direcțiile strategice şi politica BNR în domeniul controlului intern, managementului riscurilor, auditului intern şi extern. Este format din 5 membri ai Consiliului de administrație care nu fac parte din conducerea executivă a băncii.

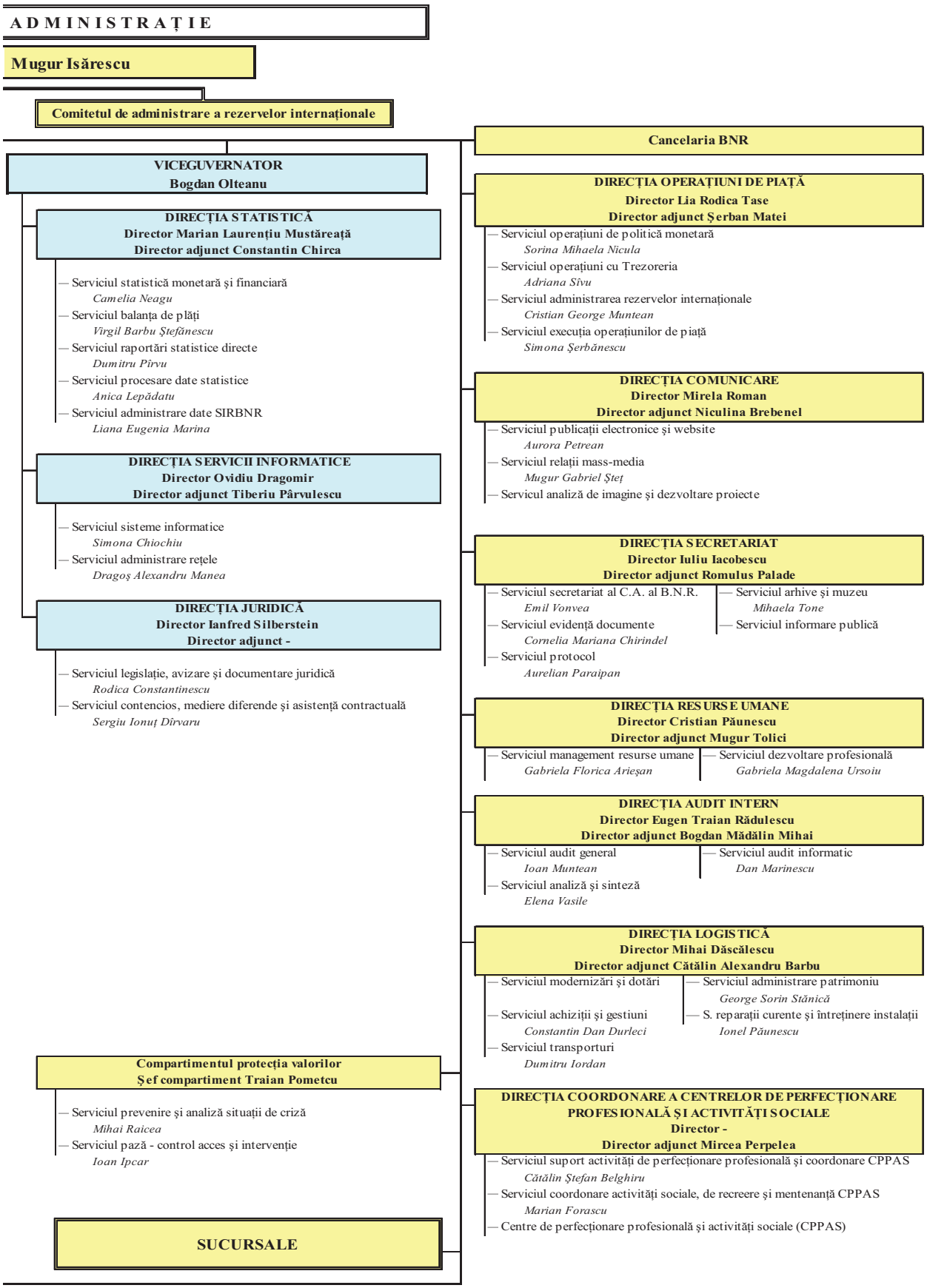
În ceea ce priveşte numărul de sucursale şi de personal, Banca Națională a României dispune de o structură flexibilă şi eficientă, corespunzătoare exigențelor Băncii Centrale Europene.

La data de 10 octombrie 2009 s-a încheiat mandatul Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României numit de Parlamentul României prin Hotărârea nr. 16 din 28 septembrie 2004, iar data de 11 octombrie 2009 a marcat începutul mandatului noului Consiliu de administrație, numit prin Hotărârea nr. 35 din 8 octombrie 2009 a Parlamentului României.

ORGANIGRAMA BĂNCII NAȚIONALE

A ROMÂNIEI la data de 31 decembrie 2009

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României în perioada 10 octombrie 2004 – 10 octombrie 2009

1. Mugur Isărescu	–	preşedinte al Consiliului de administrație şi guvernator al Băncii Naționale a României
2. Florin Georgescu	–	vicepreşedinte al Consiliului de administrație şi prim-viceguvernator al Băncii Naționale a României
3. Eugen Dijmărescu	–	membru al Consiliului de administrație şi viceguvernator al Băncii Naționale a României
4. Cristian Popa	–	membru al Consiliului de administrație şi viceguvernator al Băncii Naționale a României
5. Silviu Cerna	–	membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
6. Maria Ene	–	membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
7. Agnes Nagy	–	membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
8. Napoleon Pop	–	membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
9. Virgiliu-Jorj Stoenescu	–	membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR **SENAT**

HOTĂRÂRE

pentru numirea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României

În temeiul art. 32 alin. (1) şi (2), al art. 33 alin. (2), (3) şi (4) din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României şi al art. 67 din Constituția României, republicată,

Parlamentul României adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. – Se numesc în Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României, cu nominalizarea conducerii executive a acesteia, pentru o perioadă de 5 ani, membrii prevăzuți în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data de 11 octombrie 2009.

Această hotărâre a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 65 alin. (2) şi ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREŞEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR
IOAN OLTEAN

p. PREŞEDINTELE SENATULUI
TEODOR-VIOREL MELEŞCANU

București, 8 octombrie 2009.
Nr. 35.

ANEXĂ

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României

1. Mugur Isărescu	–	preşedinte al Consiliului de administrație şi guvernator al Băncii Naționale a României
2. Florin Georgescu	–	vicepreşedinte al Consiliului de administrație şi prim-viceguvernator al Băncii Naționale a României
3. Bogdan Olteanu	–	membru al Consiliului de administrație şi viceguvernator al Băncii Naționale a României
4. Cristian Popa	–	membru al Consiliului de administrație şi viceguvernator al Băncii Naționale a României
5. Marin Dinu	–	membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
6. Nicolae Dănilă	–	membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
7. Virgiliu-Jorj Stoenescu	–	membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
8. Agnes Nagy	–	membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României
9. Napoleon Pop	–	membru al Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE AL BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

numit de Parlamentul României prin Hotărârea nr. 35 din 8 octombrie 2009

Prof. univ. dr. Mugur Constantin Isărescu
Guvernator, Preşedinte al Consiliului de administraţie
Născut la 1 august 1949 în Drăgăşani, jud. Vâlcea
Absolvent al Facultăţii de Comerţ Exterior,
A.S.E. Bucureşti

Bogdan Olteanu
Viceguvernator,
membru al Consiliului
de administraţie
Născut la 29 octombrie 1971
în Bucureşti
Absolvent al Facultăţii de Drept
a Universităţii Bucureşti

Dr. Cristian Popa
Viceguvernator,
membru al Consiliului
de administraţie
Născut la 17 mai 1964
în Bucureşti
Absolvent al Facultăţii de Comerţ,
A.S.E. Bucureşti

Prof. univ. dr. Florin Georgescu
Prim-viceguvernator,
Vicepreşedinte al Consiliului de administraţie
Născut la 25 noiembrie 1953 în Bucureşti
Absolvent al Facultăţii de Finanţe-Contabilitate, A.S.E. Bucureşti

Prof. univ. dr. Marin Dinu
membru al Consiliului
de administraţie
Născut la 6 mai 1950
în Ghimpeţeni, jud. Olt
Absolvent al Facultăţii
de Economie Generală,
A.S.E. Bucureşti

Prof. univ. dr. Virgiliu-Jorj Stoenescu
membru al Consiliului
de administraţie
Născut la 1 ianuarie 1947
în Brăila
Absolvent al Facultăţii
de Comerţ Exterior,
A.S.E. Bucureşti

Prof. univ. dr. Nicolae Dănilă
membru al Consiliului de administraţie
Născut la 9 august 1951 în Mohu, jud. Sibiu
Absolvent al Facultăţii de Finanţe-Bănci,
A.S.E. Bucureşti

Conf. dr. Agnes Nagy
membru al Consiliului
de administraţie
Născută la 17 martie 1957
în Tg.Mureş
Absolventă a Facultăţii de Planificare
şi Cibernetică Economică,
A.S.E. Bucureşti

Dr. Napoleon Pop
membru al Consiliului
de administraţie
Născut la 3 februarie 1945
în Râmnicu-Vâlcea
Absolvent al Facultăţii de Comerţ Exterior,
A.S.E. Bucureşti

Anexe

Lista publicațiilor Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2009

1. Raport anual
2. Raport privind balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României
3. Raport asupra stabilității financiare
4. Raport asupra inflației
5. Buletin lunar
6. Buletin de conjunctură
7. Conturi naționale financiare
8. Caiete de studii
9. *Occasional Papers*
10. Simpozionul de istorie şi civilizație bancară „Cristian Popişteanu”
11. *Restitutio*
12. Seria „Bancnotele României”
13. *Regional Seminar on Financial Stability*
14. Investițiile străine directe în România

Principalele lucrări transmise Parlamentului României de către Banca Națională a României în anul 2009

1. Raport anual 2008
2. Raport asupra stabilității financiare 2009
3. Balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României – Raport anual 2008
4. Rapoarte asupra inflației
5. Buletine lunare
6. Conturi naționale financiare: 1998-2008

Principalele reglementări emise de BNR în anul 2009

5 ianuarie 2009	**Circulara nr. 1** privind nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României valabil în luna ianuarie 2009 (Monitorul Oficial nr. 27/14.01.2009).
	Norma nr. 1 privind completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 6/2008 pentru modificarea şi completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 7/1994 privind comerțul făcut de instituțiile de credit cu cecuri (Monitorul Oficial nr. 30/15.01.2009).
	Norma nr. 2 privind completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 7/2008 pentru modificarea şi completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 6/1994 privind comerțul făcut de instituțiile de credit cu cambii si bilete la ordin (Monitorul Oficial nr. 30/15.01.2009).
	Ordinul nr.1 privind abrogarea unor acte normative (Monitorul Oficial nr. 45/27.01.2009).
6 ianuarie 2009	**Regulamentul nr. 1** pentru modificarea Regulamentului nr. 11/2007 privind autorizarea instituțiilor de credit, persoane juridice române, şi a sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din state terțe (Monitorul Oficial nr. 28/14.01.2009).
12 ianuarie 2009	**Circulara nr. 2** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei şi în euro începând cu perioada de aplicare 24 decembrie 2008 – 23 ianuarie 2009 (Monitorul Oficial nr. 27/ 14.01.2009).
15 ianuarie 2009	**Circulara nr. 3** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 10 ani de la înființarea Uniunii Economice şi Monetare Europene şi lansarea monedei unice – euro (Monitorul Oficial nr. 36/20.01.2009).
20 ianuarie 2009	**Regulamentul nr. 2** pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 3/2007 privind limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice (Monitorul Oficial nr. 40/22.01.2009).
21 ianuarie 2009	**Circulara nr. 4** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede dedicate aniversării a 150 de ani de la Unirea Principatelor Române (Monitorul Oficial nr. 48/27.01.2009).
4 februarie 2009	**Circulara nr. 5** privind nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României valabil în luna februarie 2009 (Monitorul Oficial nr. 75/9.02.2009).

9 februarie 2009	**Circulara nr. 6** privind rata dobânzii plătită la rezervele minime obligatorii constituite în lei începând cu perioada de aplicare 24 ianuarie – 23 februarie 2009 (Monitorul Oficial nr. 86/12.02.2009).
	Circulara nr. 7 privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii constituite în monedă națională (Monitorul Oficial nr. 86/12.02.2009).
13 februarie 2009	**Norma tehnică nr. 3** pentru modificarea Normei tehnice a Băncii Naționale a României nr. 4/2008 privind cecul (Monitorul Oficial nr. 114/ 25.02.2009).
	Norma tehnică nr. 4 pentru modificarea Normei tehnice a Băncii Naționale a României nr. 5/2008 privind cambia şi biletul la ordin (Monitorul Oficial nr. 114/25.02.2009).
1 martie 2009	**Circulara nr. 8** privind nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României valabil în luna martie 2009 (Monitorul Oficial nr. 127/2.03.2009).
17 martie 2009	**Circulara nr. 9** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2009 (Monitorul Oficial nr. 174/19.03.2009).
19 martie 2009	**Regulamentul nr. 3** privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit (Monitorul Oficial nr. 200/30.03.2009).
20 martie 2009	**Ordinul nr. 2** pentru completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2007 privind raportarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit (Monitorul Oficial nr. 187/25.03.2009).
23 martie 2009	**Regulamentul nr. 4** pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 11/2007 privind autorizarea instituțiilor de credit, persoane juridice române, şi a sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din state terțe (Monitorul Oficial nr. 180/ 23.03.2009).
	Regulamentul nr. 5 pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 6/2008 privind modificările în situația instituțiilor de credit, persoane juridice române, şi a sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din state terțe (Monitorul Oficial nr. 180/23.03.2009).
30 martie 2009	**Norma nr. 5** pentru modificarea şi completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 17/2006 privind supravegherea expunerilor instituțiilor financiare nebancare (Monitorul Oficial nr. 229/8.04.2009).

1 aprilie 2009	**Circulara nr. 10** privind nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României valabil în luna aprilie 2009 (Monitorul Oficial nr. 210/1.04.2009).
8 aprilie 2009	**Circulara nr. 11** privind modificarea ratei rezervei minime obligatorii pentru mijloacele băneşti în valută (Monitorul Oficial nr. 255/16.04.2009).
14 aprilie 2009	**Circulara nr. 12** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede dedicate aniversării a 170 de ani de la naşterea regelui Carol I (Monitorul Oficial nr. 261/22.04.2009).
17 aprilie 2009	**Circulara nr. 13** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 martie – 23 aprilie 2009 (Monitorul Oficial nr. 264/22.04.2009).
21 aprilie 2009	**Ordinul nr. 3** privind aprobarea Regulamentului Băncii Naționale a României şi al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 6/3/2009 pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naționale a României şi al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit şi ale firmelor de investiții, aprobat prin Ordinul Băncii Naționale a României şi al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 15/112/2006 (Monitorul Oficial nr. 320/14.05.2009).
	Ordinul nr. 4 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2007 privind raportarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit (Monitorul Oficial nr. 311/12.05.2009).
	Regulamentul nr. 6 pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naționale a României şi al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit şi ale firmelor de investiții, aprobat prin Ordinul Băncii Naționale a României şi al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 15/112/2006 (Monitorul Oficial nr. 320/14.05.2009).
22 aprilie 2009	**Norma nr. 6** pentru modificarea Normei Băncii Naționale a României nr. 16/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor financiare nebancare (Monitorul Oficial nr. 341/21.05.2009).
23 aprilie 2009	**Ordinul nr. 5** privind raportarea situațiilor referitoare la clasificarea expunerilor din credite/plasamente şi necesarul de provizioane specifice de risc de credit aferent acestora (Monitorul Oficial nr. 284/30.04.2009).
	Regulamentul nr. 7 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 3/2009 privind clasificarea creditelor şi

plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit (Monitorul Oficial nr. 284/30.04.2009).

4 mai 2009 **Circulara nr. 14** privind nivelul ratei dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României valabil în luna mai 2009 (Monitorul Oficial nr. 290/4.05.2009).

11 mai 2009 **Circulara nr. 15** privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă naţională (Monitorul Oficial nr. 323/14.05.2009).

Circulara nr. 16 privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2009 (Monitorul Oficial nr. 323/14.05.2009).

12 mai 2009 **Regulamentul nr. 8** pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 4/2004 privind organizarea şi funcţionarea la Banca Naţională a României a Centralei Riscurilor Bancare (Monitorul Oficial nr. 343/22.05.2009).

13 mai 2009 **Regulamentul nr. 9** pentru abrogarea unor acte normative emise de Banca Naţională a României (Monitorul Oficial nr. 343/22.05.2009).

Circulara nr. 17 privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 155 de ani de la naşterea poetului Alexandru Macedonski (Monitorul Oficial nr. 350/26.05.2009).

1 iunie 2009 **Circulara nr. 18** privind nivelul ratei dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României valabil în luna iunie 2009 (Monitorul Oficial nr. 367/1.06.2009).

10 iunie 2009 **Circulara nr. 19** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei şi în dolari SUA începând cu perioada de aplicare 24 mai – 23 iunie 2009 (Monitorul Oficial nr. 406/15.06.2009).

18 iunie 2009 **Regulamentul nr. 10** privind raportarea tranzacţiilor efectuate prin conturile de corespondent şi abrogarea unor acte normative care impun restricţii în utilizarea acestor conturi (Monitorul Oficial nr. 454/ 1.07.2009).

23 iunie 2009 **Circulara nr. 20** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede dedicate aniversării a 650 de ani de la întemeierea Mitropoliei Ţării Româneşti (Monitorul Oficial nr. 447/30.06.2009).

30 iunie 2009 **Regulamentul nr. 11** pentru modificarea Regulamentului nr. 3/2007 privind limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice (Monitorul Oficial nr. 459/2.07.2009).

1 iulie 2009 **Circulara nr. 21** privind nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României valabil în luna iulie 2009 (Monitorul Oficial nr. 452/1.07.2009).

3 iulie 2009 **Circulara nr. 22** privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă națională (Monitorul Oficial nr. 468/7.07.2009).

Circulara nr. 23 privind modificarea ratelor rezervei minime obligatorii (Monitorul Oficial nr. 468/7.07.2009).

Norma nr. 7 privind modificarea Normelor Băncii Naționale a României nr. 1/2001 privind lichiditatea băncilor (Monitorul Oficial nr. 468/7.07.2009).

7 iulie 2009 **Circulara nr. 24** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede dedicate aniversării a 150 de ani de la înființarea de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza a Oficiului de Statistică (Monitorul Oficial nr. 507/23.07.2009).

10 iulie 2009 **Circulara nr. 25** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 iunie – 23 iulie 2009 (Monitorul Oficial nr. 489/14.07.2009).

23 iulie 2009 **Norma nr. 8** privind modificarea şi completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 4/2005 privind efectuarea operațiunilor de schimb valutar (Monitorul Oficial nr. 526/30.07.2009).

Regulamentul nr. 12 pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naționale a României şi al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 15/20/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit şi firmele de investiții potrivit abordării bazate pe modele interne de rating (Monitorul Oficial nr. 602/31.08.2009).

Regulamentul nr. 13 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 3/2009 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit (Monitorul Oficial nr. 537/3.08.2009).

Regulamentul nr. 14 pentru modificarea Normei metodologice nr. 12/2002 pentru aplicarea Regulamentului Băncii Naționale a

	României nr. 5/2002 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit (Monitorul Oficial nr. 537/3.08.2009).
	Ordinul nr. 6 privind aprobarea Regulamentului Băncii Naţionale a României şi al Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare nr. 12/5/2009 pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naţionale a României şi al Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare nr. 15/20/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii potrivit abordării bazate pe modele interne de rating (Monitorul Oficial nr. 602/31.08.2009).
29 iulie 2009	**Circulara nr. 26** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede dedicate aniversării a 140 de ani de la inaugurarea primei linii de cale ferată din România: Bucureşti – Giurgiu (Monitorul Oficial nr. 557/11.08.2009).
3 august 2009	**Circulara nr. 27** privind nivelul ratei dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României valabil în luna august 2009 (Monitorul Oficial nr. 537/3.08.2009).
6 august 2009	**Circulara nr. 28** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 iulie – 23 august 2009 (Monitorul Oficial nr. 557/11.08.2009).
	Circulara nr. 29 privind modificarea ratei rezervei minime obligatorii pentru mijloacele băneşti în valută (Monitorul Oficial nr. 557/11.08.2009).
	Circulara nr. 30 privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă naţională (Monitorul Oficial nr. 557/11.08.2009).
12 august 2009	**Circulara nr. 31** privind lansarea în circuitul numismatic a setului de monetărie cu anul de emisiune 2009 (Monitorul Oficial nr. 590/ 25.08.2009).
	Regulamentul nr. 15 pentru modificarea Regulamentului nr. 11/2007 privind autorizarea instituţiilor de credit, persoane juridice române, şi a sucursalelor din România ale instituţiilor de credit din state terţe (Monitorul Oficial nr. 570/17.08.2009).
1 septembrie 2009	**Circulara nr. 32** privind nivelul ratei dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României valabil în luna septembrie 2009 (Monitorul Oficial nr. 603/1.09.2009).

7 septembrie 2009 **Circulara nr. 33** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unor monede dedicate domnitorului Vlad Țepeş cu ocazia aniversării a 550 de ani de la prima atestare documentară a oraşului Bucureşti de către acesta, la 20 septembrie 1459 (Monitorul Oficial nr. 621/ 16.09.2009).

16 septembrie 2009 **Circulara nr. 34** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 august – 23 septembrie 2009 (Monitorul Oficial nr. 631/23.09.2009).

17 septembrie 2009 **Regulamentul nr. 16** pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 9/2008 privind cunoaşterea clientelei în scopul prevenirii spălării banilor şi finanțării terorismului (Monitorul Oficial nr. 626/ 21.09.2009).

Regulamentul nr. 17 pentru modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 11/2007 privind autorizarea instituțiilor de credit, persoane juridice române, şi a sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din state terțe (Monitorul Oficial nr. 626/ 21.09.2009).

Regulamentul nr. 18 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condițiile de externalizare a activităților acestora (Monitorul Oficial nr. 630/23.09.2009).

28 septembrie 2009 **Circulara nr. 35** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede dedicate aniversării a 100 de ani de la inaugurarea Portului Constanța (Monitorul Oficial nr. 694/15.10.2009).

Ordinul nr. 8 privind abrogarea Ordinului guvernatorului Băncii Naționale a României şi al preşedintelui Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor nr. 2/231/2005 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii nr. 289/2004 privind regimul juridic al contractelor de credit pentru consum destinate consumatorilor, persoane fizice (Monitorul Oficial nr. 675/8.10.2009).

1 octombrie 2009 **Circulara nr. 36** privind nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României valabil în luna octombrie 2009 (Monitorul Oficial nr. 648/1.10.2009).

Circulara nr. 37 privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă națională (Monitorul Oficial nr. 667/6.10.2009).

Regulamentul nr. 19 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 1/2001 privind organizarea şi funcționarea la

Banca Națională a României a Centralei Incidentelor de Plăți (Monitorul Oficial nr. 667/6.10.2009).

9 octombrie 2009 **Circulara nr. 38** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 septembrie – 23 octombrie 2009 (Monitorul Oficial nr. 694/15.10.2009).

13 octombrie 2009 **Regulamentul nr. 20** privind instituțiile financiare nebancare (Monitorul Oficial nr. 707/21.10.2009).

15 octombrie 2009 **Circulara nr. 39** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede dedicate aniversării a 1900 de ani de la inaugurarea monumentului de la Adamclisi (Monitorul Oficial nr. 713/22.10.2009).

21 octombrie 2009 **Norma nr. 9** pentru modificarea Normei Băncii Naționale a României nr. 15/2006 privind transmiterea indicatorilor primari prin intermediul Sistemului informatic de raportare către Banca Națională a României (Monitorul Oficial nr. 766/10.11.2009).

23 octombrie 2009 **Regulamentul nr. 21** privind instituțiile de plată (Monitorul Oficial nr. 735/29.10.2009).

2 noiembrie 2009 **Circulara nr. 40** privind nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României valabil în luna noiembrie 2009 (Monitorul Oficial nr. 742/2.11.2009).

6 noiembrie 2009 **Circulara nr. 41** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 octombrie – 23 noiembrie 2009 (Monitorul Oficial nr. 770/11.11.2009).

9 noiembrie 2009 **Circulara nr. 42** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unor monede dedicate aniversării a 150 de ani de la înființarea Statului Major General al Armatei Române (Monitorul Oficial nr. 778/13.11.2009).

16 noiembrie 2009 **Circulara nr. 43** privind modificarea ratei rezervei minime obligatorii pentru mijloacele băneşti în valută (Monitorul Oficial nr. 784/17.11.2009).

20 noiembrie 2009 **Circulara nr. 44** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede cu tema „Timişoara – primul oraş european iluminat electric” (Monitorul Oficial nr. 830/3.12.2009).

Ordinul nr. 9 pentru modificarea şi completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 13/2007 privind situațiile financiare FINREP la nivel individual, aplicabile instituțiilor de credit (Monitorul Oficial nr. 843/7.12.2009).

20 noiembrie 2009 **Ordinul nr. 10** pentru modificarea şi completarea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 6/2007 privind situaţiile financiare consolidate conforme cu Standardele Internaţionale de Raportare Financiară, solicitate instituţiilor de credit în scopuri de supraveghere prudenţială (Monitorul Oficial nr. 847/8.12.2009).

Ordinul nr. 11 privind modificarea şi completarea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 14/2008 pentru aprobarea Modelelor raportărilor periodice cuprinzând informaţiile statistice de natură financiar-contabilă şi a normelor metodologice privind întocmirea şi utilizarea acestora, aplicabile sucursalelor din România ale instituţiilor de credit din alte state membre (Monitorul Oficial nr. 847/8.12.2009).

25 noiembrie 2009 **Norma nr. 10** pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 25/2009 al Băncii Centrale Europene din 19 decembrie 2008 privind bilanţul sectorului instituţii financiare monetare (reformare) (BCE/2008/32) (Monitorul Oficial nr. 861/10.12.2009).

Norma nr. 11 pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 63/2002 privind statisticile referitoare la ratele dobânzilor practicate de instituţiile financiare monetare pentru depozitele constituite de gospodării şi societăţi nefinanciare şi creditele acordate acestora (BCE/2001/18) (Monitorul Oficial nr. 854/9.12.2009).

2 decembrie 2009 **Circulara nr. 45** privind nivelul ratei dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României valabil în luna decembrie 2009 (Monitorul Oficial nr. 829/2.12.2009).

7 decembrie 2009 **Regulamentul nr. 22** pentru modificarea Regulamentului Băncii Naţionale a României şi al Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare nr. 17/22/2006 privind supravegherea pe bază consolidată a instituţiilor de credit şi a firmelor de investiţii (Monitorul Oficial nr. 917/ 28.12.2009).

Regulamentul nr. 23 privind comisioanele practicate de Banca Naţională a României pentru serviciile aferente conturilor curente în lei deschise în evidenţele sale (Monitorul Oficial nr. 875/15.12.2009).

Ordinul nr. 12 privind aprobarea Regulamentului Băncii Naţionale a României şi al Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare nr. 22/8/2009 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naţionale a României şi al Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare nr. 17/22/2006 privind supravegherea pe bază consolidată a instituţiilor de credit şi a firmelor de investiţii (Monitorul Oficial nr. 917/28.12.2009).

11 decembrie 2009 **Circulara nr. 46** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede dedicate aniversării a 300 de ani de la naşterea episcopului Petru Pavel Aron (Monitorul Oficial nr. 888/18.12.2009).

15 decembrie 2009 **Circulara nr. 47** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2009 (Monitorul Oficial nr. 888/18.12.2009).

Regulamentul nr. 24 privind lichiditatea instituțiilor de credit (Monitorul Oficial nr. 891/18.12.2009).

Regulamentul nr. 25 privind utilizarea abordării avansate de evaluare şi aprobarea utilizării acestei abordări de către instituțiile de credit, pentru riscul operațional (Monitorul Oficial nr. 911/24.12.2009).

Regulamentul nr. 26 privind implementarea, validarea şi evaluarea abordărilor bazate pe modele interne de rating pentru instituțiile de credit (Monitorul Oficial nr. 912/24.12.2009).

Regulamentul nr. 27 pentru modificarea Regulamentului nr. 9/2008 privind cunoaşterea clientelei în scopul prevenirii spălării banilor şi finanțării terorismului (Monitorul Oficial nr. 892/21.12.2009).

Regulamentul nr. 28 privind supravegherea modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale de blocare a fondurilor (Monitorul Oficial nr. 891/18.12.2009).

Regulamentul nr. 29 pentru completarea Regulamentului Băncii Naționale a României şi al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit şi firmele de investiții (Monitorul Oficial nr. 917/28.12.2009).

Norma nr. 12 pentru modificarea Normei Băncii Naționale a României nr. 26/2006 privind raportarea statistică a datelor pentru elaborarea balanței de plăți (Monitorul Oficial nr. 900/22.12.2009).

Ordinul nr. 13 privind raportarea situațiilor referitoare la indicatorul de lichiditate şi riscul mare de lichiditate (Monitorul Oficial nr. 897/ 22.12.2009).

Ordinul nr. 14 privind aprobarea Regulamentului Băncii Naționale a României şi al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 29/10/2009 pentru completarea Regulamentului Băncii Naționale a României şi al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit şi firmele de investiții (Monitorul Oficial nr. 917/28.12.2009).

21 decembrie 2009 **Circulara nr. 48** privind prelungirea perioadei de preschimbare a vechilor însemne monetare de către unitățile Băncii Române pentru Dezvoltare – GSG (Monitorul Oficial nr. 912/24.12.2009).

22 decembrie 2009 **Ordinul nr. 15** privind întocmirea de către instituțiile de credit, în scop informativ, de situații anuale individuale conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară (Monitorul Oficial nr. 913/ 24.12.2009).

23 decembrie 2009 **Ordinul nr. 16** privind modificarea şi completarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, aplicabile instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebancare şi Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, aprobate prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 13/2008 (Monitorul Oficial nr. 921/29.12.2009).

28 decembrie 2009 **Circulara nr. 49** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unor monede dedicate aniversării a 190 de ani de la naşterea lui Nicolae Bălcescu – istoric, scriitor şi revoluționar român (Monitorul Oficial nr. 13/8.01.2010).